

Purchased for the
LIBRARY of the
UNIVERSITY OF TORONTO
from the
KATHLEEN MADILL BEQUEST

Digitized by the Internet Archive
in 2007 with funding from
Microsoft Corporation

Se 500

BAR-KO~~G~~BA.

BAR-KOCHBA.

BASEN

JAROSLAVA VRCHLICKÉHO.

(1894—1897.)

V PRAZE
NAKLADATEL JOS. R. VILÍMEK
SPÁLENÁ ULOICE č. 13.

PG
5038
F8 B3

SLOVO ÚVODNÍ.

Záhadná postava Bar-Kochby či Bar-Kosiby, posledního samostatného vladaře Israele, vlivící se na poslední životní vzplanutí židovství jako samostatného státu proti ohromné přesile světoborné moci římské, zajímala mysl původce této básně již od drahých dob. Autor těchto řádků v hrádkách snech mládí snil rovněž o velké epopeji celého lidstva, v které měla historie o Bar-Kochbovi být článkem, asi tak jako jest jim z jeho provedených prací »Hilarion« nebo »Julian Apostata«. Nabýtou zkušenosti let pozdějších padl celý plán, roztríštiv se na pouhé větší menší »zlomky epopeje«. Látka o Bar-Kochbovi stále odkládána hlavně pro nedostatek a nepřistupnost pramenů.

Avšak někdy jest i otálení výhodou. Pro mne bylo aspoň výhodou, že jsem konečně přistoupiti mohl k Bar-Kochbovi aspoň s relativní průpravou, po zralé růvase

let dospělejších a že mohl jsem jej napsati zcela volně v poměrech přiměřenějších, aniž bych musil se omezovati jakkoliv. I forma, v jaké jest proveden, byla pro mne vskutku vejcem Kolumbovým — nepřekáží v ničem rozvoji myšlenky základni.

Přesně zjištěných historických údajů o této smutné pro židovstvo době jest poskrovnu a o Bar-Kochbovi zvlášť jsou zprávy buď velmi kusé nebo si rozhodně odporují. Jsou i hlasy, které jsoucnost jeho jako individua docela popirají, jméno jeho hromadně jako jméno »vůdce« všeobecně vykládajíce.³ Ale právě toto přitomí mezi historii a legendou má pro básníka největší půvaby, dá se v něm volněji tvoriti a nejsou také i prohřešky proti skutečné pravdě historické tak těžké a plné zodpovědnosti.

Pro širší kruhy čtenářstva načrtávám zde krátce, co jest historicky zjištěno o této poslední křeči životní izraelského národa, odkazuje k vysvětlivkám na konci knihy umístěným.

Asi šedesát let po hrozném krveþropliti při dobyti Jerusalema Titem, začaly se v lidu židovském jeviti nové známky nespokojenosti s nadvládou římskou přivedené hojným utiskováním a vyssáváním lidu římskými mistodržiteli a legaty. Odpor připravoval se dlouho, silen byv hlavně myšlenkou Messiašskou, která byla Izraeli nevyčerpatelným pramenem síly a vždy nově klicíci naděje na obnovení staré samostatnosti a moci národní. Duševním otcem hnuti tohoto byl znamenitý učenec rabbi Akiba, který celý život takřka věnoval myšlénce této, apoštoluje s ni po všech koncích země mezi rozptýlenými syny kmene svého. Za Tinaea Rufa, mistodržitele Hadrianova, vypukl odboj dlouho připravovaný a tutlaný zjevně. Hadrian zprvu dle tradièt hebrejských nebyl hnuti židovskému zásadným odpůrce, patrně asi proto, že neznal do podrobnosti zámysly židů při tom. Ale jelikož rdd sám o všem na vlastní oči se přesvědčil a proto hojně cestoval, vnikl v době svého delšího pobytu v Syrii hlouběji do ponièrù a insti-

tucí národa toho a tu znamená se v názorech jeho o židovstvu patrný převrat, jehož výsledek směřoval k úplnému zničení a vyhlazení Israele jako politické moci, k úplnému potlačení všeho, 'co na ideu židovství ze slavnějších dob mohlo připomínati. Tak proměněn Jeruzalem na římskou kolonii a nazván >Aelia Capitolina<, (jméno sestrojené z předejmí Hadriana a z epitheta Joviše na Kapitolu) postaveny tam chrámy pohanských bohů a město zalidněno cizinci. Přísné edikty zakazovaly pak obřízku, tento nesmazatelný výraz židovské pospolitosti a jeañoty.

Tím byl dán signál k vypuknutí vzpoury, která asi 20 let po předehrách na Cypru, v Egyptě a Mezo-potamii vždy s větším nebo menším úspěchem potlačených, nabyla kolem r. 133 a 134 rozměrů neobvyčejných a hrozivých.

Akiba, jehož 'výmluvné, ohnive slovo nalézalo až na malé odchylky některých škol rabinských u davů velkého ohlasu, potřeboval silnou paž k provedení

zámyslu svých, pevnou ruku velkého válečníka a vojevůdce. Tim byl Bar-Kochba, kteréž jméno Akiba vyládal jako »Syn hvězdy« odvolávaje se na slavný slib Messianský (4. kniha Mojžíšova XXIV. 17.) »Hvězda vstane z Jakuba a rozptýli nepřátele jeho a Israel bude statečně pod jeho vedením bojovati.« Akiba byl Bar-Kochbovi tim, co byl druhdy Davidovi Samuel. Dal jej provolati za krále a Mesiáše a sám první držel střemeny oře jeho, když při slavnostech neb výpravách válečných na koně vstupoval.

Podle novějšího bádání neměl vice Jerusalem podílu na této válce poslední. Za střediště nové říše zvolil Bar-Kochba město dnes zaniklé, jehož zeměpisnou polohu těžko jest bezpečně udati. Opevnil je a opatřil průkopy podzemními na dovdžení potravin a k snadnějšímu spojení s jinými opevněnými městy. Zdá se, že v těchto podzemních chodbách bylo těžisko válečné taktiky Bar-Kochbovy. Město to slulo Betar, dle jiných Bethera, Betherra či Bitter. Eusebius klade je v dost

blízké sousedství Jerusalema, trádice na vzdálenost čtyř milliarii od moře. Talmudske prameny (Guittin fol. 57, Mišna de Uxor suspect. cap. VIII. § 1 nota 12) tvrdí ovšem hyperbolicky a obrazně, že v Betaru bylo 400 škol, z nichž každá měla 400 učitelů a z nichž každý učitel opět 400 žáků. Třeba přehnáno, ukazuje to v jádru nejen velkou rozlehlosť města, nýbrž označuje je přímo jako střed veškerého ruchu odbojněho.

Boj zahájen byl dle Dia Cassia (lib. LXIX in Hadrian §. XIII. Reimar p. 1161.) teprve po návratu Hadriana do Říma. Trádice páči vojsko Bar-Kochbovo na 200.000 mužů. Válka trvala více než tři léta. Krutý mistodržitel Tinaeus Rufus byl záhy poražen a stejně se dařilo jeho několika nástupcům. Bar-Kochba dobyl v krátké celou řadu měst a důležitých posic a provolán prý králem, dal raziti i vlastní mince. (Vlastně dal jen přeradžeti k své potřebě mince starší z doby Trajana a Simona Makabejského. Některé

exempláry těchto se zachovaly v kabinetech královské knihovny v Paříži). Bar-Kochba hledal spojence. Myslím, že nechybuji, když soudím, že z počátku i vzmahající se křesťanství bylo mu vítaným, ale že brzy seznav nespolehlivost jeho vůči Římu, zahořel hněvem a záštim k němu, jak svědčí sv. Justinus (*Justinus ad Anton. Euseb. lib. IV. cap. VIII.*) Vzpoura nabývala dle Dia Cassia rozměrů netušených, Hadrian poslal v tisni nejvyšší nejlepšího svého vojevůdce Julia Severa, odvolav jej z Britanie a dav mu své nejlepší vdlečníky za legáty. Taktika Severova šla v stopách Vespasianových. Neukvapil se útokem, vyčkával, spíš se srážkám vyhýbal. Když však dobyl města nějakého, rádil tam s ukrutností všemožnou.

Po dlouhém obléhání, kde žizně a hladu obležení zakusili v míře nejvyšší; padl i Betar, nejspíše asi zradou a těmi průkopy, které býti měly hlavní jeho silou. Pád města i pád Bar-Kochby se hali v šero. Jistó jest, že Bar-Kochba padl v boji. Co následovalo, najde čtenář

vypsane v epilogu mé básně nadepsane »Akibovo vidění a Kadiš«.

To jest historický rámcem mé skladby. Historie podává jen kontury a i ty ne vždy dost přesně a ve všem spolehlivě; tradice, zvlášt rabínská a pozdější, leccos přehání a zveličuje. (Tak mnozí zaměňují mnohé domnělé případy a udalosti Betarské s dřívějšími Jerusalemskými). Myslim, že úlohou básníka jest hledat vysvětlení a spojení, budovati na jistých aspoň pravdě přibližných základech celý velký obraz a řiditi se při nandášení barev tak daleko svým vnuknutím, pokud neodporuje zjevně historické možnosti. Ale v rámci tomto jsem pro úplnou svobodu jak v spojování a vysvětlování fakt i duševních processů hrdin tak i v rozvrhu a rozčlenění celé látky.

O dvojím jest mi promluviti při této práci. Neznáme příčiny pravé a pohnutky, proč padl Betar, a zde jest volné pole tvůrčímu duchu otevřeno. Bar-Kochba jistě zavinil, aspoň částečně pád svāj, jednak osobním vystupo-

váním, které k vůli idei ohledů neznalo, a jednak odporem ze strany vlastních lidí. Sváděti to na zápletky docela konvenční, zdálo se mi lacné. Jádro odporu tkvělo asi hlouběji. A tu myslim, že lze předpokládati a že to asi nebude na úkor historické pravdě, že celý nezdar Bar-Kochbův závisel na jeho posici k rabinům. Již při památné schůzi v údoli Bét-Rimmón, jejíž průběh ličím ve II. zpěvu, byla část rabinů proti myšlence vzpoury hlásané Akibou. Tam jsem navázal nit k rostoucímu odporu rabinů a kruhu jejich proti Bar-Kochbovi. Židé byli zvyklí na vedení státu theokratické, král byl vždy spolu velekněz; třeba byl Bar-Kochba Akibou Mesiášem prohlášen, mnozí přece mu nevěřili. Svědčí tomu mimo jiné nový výklad jeho jména na Bar-Kosiba místo Bar-Kochba syn lži místo syn hvězdy. Snadno se mohl Bar-Kochba dopustiti proti rabinům násilnictví v přísném provádění své taktiky, a na tom jsem založil obrat básně v zpěvu IX. Nemyslim, že by se byli rabbini stali zrádci a vydali Betar Rímanům,

neb aspoň cestu k němu jim ukázali. K tomu byli příliš velkými vlastenci, oni jen opustili Bar-Kochbu a tim usnadnili pád jeho morálně.

Ale k faktickému pádu by to ovšem ještě nestačilo a zde jsem byl nucen, chtěje podat i něco nového, tvořiti zcela samostatně, ale doufám, že se to dělo vždy v rámci svrchu vytčeném. Rabiny opuštěný Bar-Kochba vrhne se v zoufalství svém v náruč »černé magie«, sveden hlavně fanatickou chotí svou, mnou rovněž vybájenou Juditou, dopustí se vraždy na nevinném dítěti a tento čin přivolá pak jeho pád (Zpěv X. Stín Seolu.) Zodpovědnost za tento zpěv spadá jedině celá na můj vrub. Že bych při tom snad hájil nebo schvaloval vraždu rituální, mohla by jen zlomyslnost a neznalost věci tvrditi. Bar-Kochba jest sveden k činu neblahému fanatismem své ženy a sám jej hned po vykonání zatracuje a i v posledním zpěvu rozkodně odsuzuje. Ostatně nebyl kult ofitický, jemuž Judita holdovala, původu židovského, spíš egyptského a já potřeboval

jeho předvedení, abych básnický vysvětlil motiv legendy, která vypravuje, »že před Julia Severa (dle jiných před samého Hadriana) byla přinesena mrtvola Bar-Kochby ovinutá obrovským hadem.« Tento údaj jsem nedovedl jinak zprostředkovati, než kultem ofitickým u Judyty. Je-li to chybou, pak ji beru na sebe v plném vědomí svých básnických svobod.

O některých menších odchylkách od historie, čerpaných ze zpráv rabinských a jiných, najde čtenář poučení v poznámkách a vysvětlivkách na konci knihy umístěných. Mohu jedině to říci, že vše i detaily jsem budovat hleděl ne-li vždy na premissách bezpečných a jistých, aspoň vždy pravdě podobných.

Na konci jest mi zvlášť milou povinností vytknouti vděčné všecky, kteří dilo to od prvních počátků provázeli vřelou účasti. Je to především kazatel a rabin obce židovské v Praze pan Dr. Armand Kaminka, učenec stejně hluboký jako kritický, s nímž jsem konferoval a jenž mne na mnohý detail se stanoviska

moderni vědy laskavě upozornil. Milý přítel a kollega universitni Dr. Rudolf Dvořák, který dal mi mnohý vzácný pokyn, a pak zejména redaktor kalendáře česko-židovského pan Karel Fišer, který od počátku jevil pro věc velikou účast, mnohé prameny pro mne ochotně sháněl a prvním ukázkám této skladby hostinného krovu v svém kalendáři poprál. Mohu říci, že bez jejich pomoci účinné leckdes byl bych váznul při vzdálenosti a odlehlosti látky tak křehké a choulostivé. Vyslovují všem za to zde své upřímné a srdečné díky. A nyní kladu »Bar-Kochbu«, velký sen svého mládí, provedený ve věku mužném, s plnou důvěrou k ostatním »zlomkům své lidské epopeje« s přáním, aby všade přijat byl s tou láskou, s jakou na něm po léta bylo pracováno.

V Praze, dne 16. února 1897.

Jar. Vrchník.

PROLOG.

U ŽPI ČHRÁMOVÉ.

Zříceniny chrámu Jerusalemského. Mezi troskami zdi sem tam bují býli a keče. Hlavní zeď táhne se přes jeviště. Kolem ní leží a klečí skupiny židů obého pohlaví a různého stáří. Matky dětí kojící, starci s poutnickými holemi a tlumoky na zádech, muži majice ruce řemeny otočené v posádce modlitby. Někteří leží na zemi a bijí čelem o zdivo neb zem. Jiní v něm bolesti skláčení sedí a tupě před sebe zírají. Je pozdě na večer, zvolna se tmí.

JEDEN HLAS.

Kde je tvůj chrám, ó promluv konečně! Kde je tvoje archa úmluvy, kde tvé kouřící se oltáře? Kde zpěvy žalmistů v zdech posvátných? Kde tvůj velekněz, jenž prosil za celý národ v den smíření? Kde tvoji proroci, kde tvůj král, kde síla tvého lidu?

DRUHÝ HLAS.

Mlčíš a zříceniny mluví za tebe; kde archa byla, jest pelech lišky a v kamení zbořených oltářů přebývá zmije. Místo zpěvů žalmistů zní nářek vyhnanců a hladových poutníků, místo velekněze a proroků davy žebráků bijí blavou o zeď mlčící. Král tvůj v Šeolu a síla tvého lidu jest jeho výsměchem.

VŠICHNI.

Běda! Běda! Běda!

JEDEN HLAS.

Jako obilí pod nohou žence padáme bez odporu,
cizí plameny tráví města a vsi naše, cizinec zasedá za
stoly otců a krmí psy své večeří dětí našich, náš pláč
bije v brány nebes a ty mlčíš ustavičně.

DRUHÝ HLAS.

Římský voják chodí tam, kde levité koupali se
před svatou obětí. Tvé slunce dívá se v hrady města
a chrámu tvého a nezahalí tvář, měsíc tam pouští
své stříbrné slzy, ale ty nepotěší a nepomohou.

VŠICHNI.

Běda! Běda! Běda!

JEDEN HLAS.

Přece nelhaly sliby a proroctví tvoje o Mesiáši,
jehož příští čekáme? Či snad byl jím onen Jošua
Nazaretský, který byl zde ukřížován před lety? Nevím
a věřiti nemohu. Čekám pravého posla míru a vítěz-
ství, který by s větší slávou a nádherou dokázal, že
ty's náš Bůh a že nás neoklameš. Ó, pošli jej, pošli!

DRUHÝ HLAS.

Onen s málomocnými a žebráky spolčoval se,
sám chudas jedl u stolu chudiny a proto nemůže být
poslem tvým, který blesky opásán mezi serafy a che-
rubimy panuješ. Kdy zjevíš se nám v slávě své? Ta
přece musí předčiti moc Titovu i slávu Hadriánovu!
Proč mlčíš? Promluv! Přece nelhal jsi, to jediné jest,
co ještě věříme. Ó pošli jej, pošli!

VŠICHNI.

Ó pošli jej! pošli!

Vystoupí *Akiba* a *Meír*, projdou mlčky řady klečících a sedících a za-
stavi se u levé strany chrámové zdi.

AKIBA.

Zde opět vidíš celý úděl náš,
jen věčný nářek, věčné kvílení.
O chrámu zdivo tlukou hlavy své
a přec jim za to žehnat musíme,
neb zoufalý ten bol jest jediný
a živý svědek, že jsme posud živi !

MEÍR.

Mne údiv jímá, odkud každým dnem
se nové zde vždy najdou zástupy?
Máš pravdu, mistře, dobré, že tu jsou,
jsem k slzám dojat jejich kvílením,
tot zjevný důkaz: jsme a žijeme!

AKIBA.

Nechť v potupě a stálé žalobě;
však jako řeka proudí pod ledem,
pod svorem tady římských tyranův
živ celý národ, kdo jej umlčí?
Před touto zdí led náhle protřzen,
jsme, žijem, dýcháme a cítíme,
jsme národ zas — a to je hlavní přec.

MEÍR.

Však jaké v budoucnost zde vyhlídky?
 Dnes ještě hnisá bolest stlumená,
 a tyto poutě k chrámu Jehovy
 jsou její průduchy, v nichž burácí
 a k světlu dere se. Jak bude zítra?
 I nejbystřejší zub se otupí
 hlodáním stálým. Rána zcelí se,
 a mrtvý klid pak všady zavládne.

AKIBA.

To neřek' bych. Mně zdá se, tyto poutě
 k zdem chrámu že se denně zmáhají;
 zříš cizí tváře tady každým dnem,
 jdou z Idumeje sem i z Babylonu,
 myšlenka jednoty vše objímá
 a bídou jedinců všech síla vznrůstá.
 Ó Meíre věř, ta stará proroctví
 o Mesiáši klamat nemohou,
 on přijde ještě, jak jen vzplane čas,
 a velký, větší, než náš o něm sen!

JEDEN HLAS.

Přece nelhaly sliby a proroctví tvoje o Mesiáši,
 jehož příští čekáme? On přijít musí, jinak by lhali
 tvoji proroci, ústa tvoje, a lhal bys ty o Bože, který
 lhát nemůžeš! Čekáme jej denně, by vyplnil království
 tvé, by vzkřísil z rumů chrám a lid tvůj, by dokázal,
 že's nás neklamal a klamati nemůžeš. Proč otáliš?
 Ó pošli jej, pošli!

RŮZNÉ AČ JIŽ UMDLÉVAJÍCÍ HLASY
Ó pošli jej, pošli!

AKIBA.

Nu slyšel jsi? Zde pravý lidu hlas
a ten je boží! Přijde, musí přijít!
Ó věř mi, k čemu k vetchým stáří dnům
byl by mne dochovati mohl Pán?
Nač byly cesty mé a strádání?
Svět celý objal jsem a objímám.
Ó jmenuj město jen anebo ves,
kde nesbíral jsem tyto staré zkazky,
v Zefiriu tak jako v Aramei,
na Eufratu jak v Aethiopii,
jak v knize v myslích všech jsem jasně čet',
co z cizích končin bludní poutníci
dnes hlaholí zde znavenými rty.
Ó pošli jej! On přijde, přijít musí!
Lží jinak jeho velký zákon jest,
lží úmluva, již s námi uzavřel,
lží všechna svatá slova prorokův,
lží předzvěsti vše, zkazky, symboly,
lží celý svět, on sám lží největší!
Věř hlasu lidu, přijde, přijít musí!

MEÍR.

Snad byl zde již a my jej nepoznali,
stál mezi námi povržen a chud,
my nevěděli. Ne to nebyl on,
on, musí přijít v slávě, v nádheře,

sta, tisíce andělův před sebou,
 jak soudce sedne mezi národy,
 kam šlápně, řeky trysknou k nebesům,
 svět zachvěje se ve svých základech.
 Tak vidím jej . . .

AKIBA.

To v starém bludu dlíš,
 on může přijít, ale přijde z lidu,
 bez předků bude, za to potomstvo
 mít bude nesčetné, svůj národ celý.
 Tak tuším jej . . .

MEÍR.

Jak šťastný jsi v své víře!

AKIBA.

Ne vírou, já jsem šťastný jistotou.
 Ó pozoruj vše, co se kolem děje!
 Jak na všech stranách pučí to a *raší*,
 pár ještě roků a myšlenka moje
 se stane skutkem. Dnes nám dostačí
 to staré zdivo chrámu Jehovy,
 kde obnovujem denně bolest svou,
 a bolest výborným je kvasem skutků.
 Jen muž zde chybí čacký, plný síly,
 muž skutku jako já jsem myšlenky,
 a vyplní se, co zde ždám a tuším.
 Však najítí jej! Vše se blíží k zvratu,
 dél nelze snášet zpupnost římských vládců

a vydírání drzých konsulů,
již mají Říma masku jen — ne tvář.
Již odboj zvedá hlavu krvavou
na stranách všech — jen míti člověka,
jenž silou ducha svého řečiště
by jisté určil mu a vykázal.
I zbraní máme víc, než tušíš sám.
Na rozkaz Říma byly zdělány
našimi lidmi, když však odevzdány
být měly, shledáno, dle předpisů
že leccos schází, Řím je zaplatil,
však zůstaly nám. V slujích hlubokých
a v skrýších hor a chodbách tajemných,
kde Říman pouze naše hroby tuší,
jsou uloženy, čekají, až lid
se zmocní jich ku velké odvetě.
Ó veliké to bude vzkříšení,
jen muže mít, by chápal je a ved'
k světlému cíli mojí myšlenky.

(Přejdou.)

Vstoupí *Miriam* v chudém obleku, za ruku vede malého *Bar-Kochbu*.

MIRIAM.

Vidíš, dítě! Jsme u cíle dlouhé své pouti! Zde
chrám Boha tvého, zde pláčeme a kvílíme bez útěchy!

BAR-KOCHBA (hoch dvanáctiletý).

Vidím jen zříceniny a v nich stíny — podobají se lidem národa mého. Co tu chtějí a dělají,
ó matko?

MIRIAM.

Pláčí nad zříceným domem Jehovy.

BAR-KOCHBA.

A on to strpí? Jemu to vhod, že pláčí?

MIRIAM.

Zlý Ríman zapálil chrám otců tvých, dítě!

BAR-KOCHBA.

A Bůh to strpěl?

MIRIAM.

Jak vidíš.

BAR-KOCHBA.

A proč sem putujem všichni?

MIRIAM.

Abychom *citili* tu bídu, dítě!

BAR-KOCHBA.

Že Bůh náš moh' strpěti pohanění naše! To nechápu, matko!

MIRIAM.

Snad jsme to zasloužili, hochu. Snad máme z bídy té vstáti silnější a lepší. Snad proto sem putujeme. Nevím, ale byli zde otcové naši a proto i my sem jsme přišli v utrpení a bolestech.

BAR-KOCHBA.

Abychom viděli zbořenou zed' a slyšeli nářek tisíců! — Ne, jak může býti někdo tak zlý a necitelný? Tys přec mi říkala, jak nádherný, krásný a velký byl Sion. A ty přece nelžeš, matko? Proč viděti jej musím v zříceninách a lid jeho v ponížení? Chci odpověd! Mohl býti tak *zlý* člověk a tak *lhostejný* Bůh, že mohli přijíti dnové zkázy této?

MIRIAM.

A přece vidíš, že přišli . . .

BAR-KOCHBA.

Pak se ptám, proč jsi mne vedla sem?

MIRIAM.

Abys plakal a naříkal s lidem svým.

BAR-KOCHBA.

Plakal a naříkal! (Zachvěje se a klesá.)

MIRIAM.

Jsi unaven dlouhou cestou, mé dítě?

BAR-KOCHBA.

Ano unaven a ospalý velmi.

MIRIAM.

Poshov ještě chvíli a vykonáme svou pobožnost.

BAR-KOCHBA.

U těch zdí?

MIRIAM.

V těch zříceninách jako ostatní.

BAR-KOCHBA.

Jako ostatní — tedy plačme a naříkejme!

(Vmísi se mezi hořekující lid. Nářky pomalu ustávají. Lid se zvedá a opouští zříceniny. Tmí se víc a více. Brzy zůstane na místě jen Miriam a Bar-Kochba. Ona klesne vysílená, hoch stuli se k ní, opře hlavu o její prsa a usne. Mrakem kmitne velká hvězda zrovna nad čelem Bar-Kochby.)

Z druhé strany vraci se *Akiba* a *Meír*.

AKIBA.

Ztich nářek jich i žalmů kvílení
a ruinami opět kráčí noc.

Již odešli, jen samota zde bdí.

MEÍR.

Kdos, mistře, zbyl zde.

AKIBA.

Ano, ženu vidím.

MEÍR.

A dítě nevidíš jí po boku?

AKIBA.

Máš pravdu. Spí zde, tichý zázrak nebes.
Pojd' pomalu, ať jen je nezbudíme,
sen dětí, nejsvětější na zemi.

MEÍR.

Spí opravdu — i matka ze snů dýchá.

AKIBA.

Jim dobrě jest. (Zadívá se na Bar-Kochbu.)

Toč čarokrásný hoch!

MEÍR.

Hled', hvězda zrovna nad čelem mu svítí!

AKIBA.

A její odlesk v jeho tazích hráje,
to podivné, jak sladké jsou a měkké!
Viz rusé kadeře ty splývající
mu přes čelo! Snad slyšel jsi tu pověst,
jak v Byttumii císař Hadrian
tak našel hocha lesa na kraji
spát — smál se ve snu a slul Antinous.
Toč podobný je zázrak! — Jaká krása
ta hvězda v jeho tazích plá a svítí,
ne, naopak *on* hvězdě krásu dává
a svit a půvab.

MEÍR.

Věru, divný zjev!

AKIBA.

A odkud asi přišel s matkou svou?
Kdo poví nám to? Dosti, že je *náš*
a že tak sličný!

MEÍR.

Jeho tvář je bledá.

AKIBA.

To utrpením. Ale vidím sílu
v ní Samsonovu!

MEÍR.

Máme zbudit jej?

AKIBA.

Nač? Jednou jistě probudí jej Pán.
Ten hoch jest volán k skutkům velikým,
Pán divy rukou jeho vykoná,
a šťastný jsem, že dnes to říci mohu.

MEÍR.

Však zeptati se nechceš, čí je syn?

AKIBA.

Jest Hospodinův a to dostačí,
s ním sejdu se, to tuším v této chvíli!

(Skloni se a polibí spícího Bar-Kochbu.)

Spi, synu hvězdy, než tě zavolám!

MEÍR.

On usmál se — však matka zavzdychla.

AKIBA.

Je proto matkou. — Pospěš, půjdeme!

(Odejdou. Akiba ještě na odchodu se zadívá na spícího Bar-Kochbu. Mrak se převalí a zastíní hvězdu na jeho skráni. Tma. V pozadí občas za velkou zdí chrámovou se mihají velké blesky bez hromu. Lehké zemětřesení, přes scenu letí *Asmaveth*, jezdec apokalyptický, anděl smrti a zničení. Jest ohromný, tvář v mlhu splývající, z šerého roucha trčí bílý hnát s kosou.)

ASMAVETH.

Jste odsouzeni všichni — všichni — všichni!

(Znikne.

ZPĚV I.

SETKÁNÍ NA HOŘE GARIZIM.

Úbočí hory Garizim. V mlze večerní v tmu houstnoucí lze vystihnouti obrys chrámu. Rozmetané balvany. Strhanými mračny kmitají sem tam kalné hvězdy.

Hadrian v obleku římského patricia sestupuje po skalné stezce opíráje se o vysokou berlu. Na ramenech má řasnatý hnědý plášť s kapuci, která však dle zvyku jeho jest spuštěna na záda, tak že kráčí s hlavou holou.

Za ním *Antinous* v prostém hávu s krátkým mečem po boku.

HADRIAN.

Sám cítím již, jak týram tě, můj hochu,
to není pro tebe, vše tobě cizí
na čem tou cestou tak mi záleží.
Při veškeré své lásce k tobě cítím
tu hořkou všeho žití zkušenost:
Jak sám jest každý v strmé dráze žití!
Jsi znaven, vidí? Dál nechci tebe štvát.
Měl v úmyslu jsem, sejít k patě hory,
však nedosáhly by tvé síly tam,
líp bude, zde — když stravíme noc dnes.

(Ukazuje k skupině skal.)

Zde tábor náš! (snímá plášť s beder) Zde tobě ustelu
jak matka děčku znavenému chůzí
a vřavou dne, již ani nechápalo.

(Rozestýlá plášť pod skalou.)

„em ulehni a možno-li jen, spi,
 já budu bdít, jsem dávno zvyklý tomu,
 v své mysli dojmy vše si urovnám
 z té pouti své a hvězdy nebes vlídně
 mi posvítí, než vzplane Helios.
 Své oči sotva můžeš udržet,
 můj drahý hochu — usni — pravdu mám,
 to není pro tebe! V Alexandrii
 já měl tě nechat v středu krásných žen
 a sladkých mudrců, do plných číší
 kde vonných růží květ se otrhává
 a modrý lotus, zapomnění květ,
 jenž s dívek očima jde ve zápas
 svou líbezností; v hovor sofistů
 do fléten nyjícího hlasu vpad
 by vesele tvůj zdravý, dětský smích,
 tvůj vtip by zlatá křídla otevřel
 jak včela attická — ó tam bys žil,
 zde živoříš . . . Čím tobě jsou mé cíle
 a snahy mé, ty dítě Hellady?
 Tak sobeckými činí láska nás,
 však není mou to vinou, ví sám bůh,
 že bez tebe víc dýchat nemohu,
 že provázet můj všady musíš krok.
 Dnes symposion je to veselé,
 a zítra vojska, lodstva přehlídká,
 a jindy jako dnes mé bludné cesty,
 neb o všem na své vlastní oči rád
 se přesvědčím, jen svého úsudku

vždy pečlivý — Tak hochu (ukládaje Antinoa) ulehni,
spi bez strachu — bdí caesar nad tebou
a víc, bdí přítel.

ANTINOUS (v polospaní.)

Děkuju ti, pane,
mně dobře jest, když vím, že u mne jsi.

HADRIAN.

Dík za to slovo, to mi dostačí
a za všecko mi dává rozšešení,
čím během dne jsem hřešil na tobě.

ANTINOUS.

Ach, ničím, pane! (usíná.)

HADRIAN.

Nech, to dobře vím.

(Pozoruje se zálibou odpočívajícího.)

Ty útlé nohy, které nohám gazel
nic nezadají v horách Libanských,
já přes ostrá jsem smýkal skaliska
jen k vůli sobě, k vůli zájmu svému!
Ty uši — škeble z Afrodity vln —
já týral hádkou starých rabbinů,
jíž rozumět jsi nemoh ani za mák,
jež nemohla tě, drahý, zajímat;
ty oči, zvyklé krásu pouze pít,
já nutil zadívat se v bídu lidskou

a špínu zavržených. Však mi věř,
co caesar na tobě se prohřešil,
to přítel stokrát tobě nahradí.

Spí, drahé dítě! (přikryje ho cípem pláště)

Ani netuší,
jak mně je sladká tato chvíle bdění
v mých myšlenkách, při věčné záři hvězd.
Spí, ani tuchy nemá v duši své,
čím jest mi, jakou silou, útěchou
v ten otravný boj vlády, života.
Však musí vědět, kdo nám dobré dává,
že dává je? Snad kouzlo největší
jest dobro brát, když dárce o tom neví.

(zamysli se a pohlédne k nebi, kde se vyrojilo množství hvězd zářivějších.)

Ó plaňte číré lampy etheru
u lože jeho, jemu v sladké sny,
mně v přísnou dumu — také nevíte,
čím komu jste, a sladký jest váš svit!

(Pausa. Po skalách sestupuje *Akiba* a *Meir* oba o berlich, Akiba se cestou
o Meira podpíraje.)

AKIBA.

Tak slyshels je, na vlastní uši slyšel
ty proroky na hoře Garizim!
Neobřezanci tupých smyslů jsou,
jen písmena se drží — co jim duch?
Jim velké pravdy stružka vody jsou,
jež štěrkem jde, pro písek nevidí
ten živný proud a žízní umírají.
Kaž bludným, rozbij lebku šedivou

o valy jejich chrámu, dokazuj,
v svůj důvod volej hlasy prorokův
i hlasy písma — darmo, neslyší!
A horší co jest, starý onen drak,
to záští odvěké jim dýchá v mozky,
to úzké vlastenectví domácí,
zkad vyprostit se výše nemohou.

Jim Samaří jest všecko — tot jich svět
a centrem jeho jejich Garizim,
ne proto, že to vlast a domov jich,
leč proto, Jerusalem proti nim
že v odvěké se slávě pozvédá.
To, synu, naše rakovina jest
a touto jednou zhyne Israel.

Já celý život vsadil na tu hru,
ty smířit protivy — a prohrál jsem!
Já ústupky vše činil nejkrajnější,
já prosil, domlouval a zapřísahal,
já hotov byl jim stejný podíl dát
ve správě obce, v státu budoucím,
jen údy aby jedním tělem byly,
vše nadarmo! Jak stádo špačků vždy
svou vedou si o hoře Garizim
a proti Jerusalému jen soptí.
Nás dostatečně dnešek poučil,
spíš s Římem půjdou, nežli by šli s námi,
jen z odporu, že Sion v čele všech.

MEŘ.

Měls, otče, věřit mně, jak suchou větev
bych odťal je od kmenu života,

a s nimi věru nepočítal víc.
 Vždy byli proti nám, vždy těkaví
 a ve všem nespolehliví, kde blud
 se cenil, hravě přisvědčili jemu,
 kde sekta jaká, zatleskali v souhlas,
 kde rozkol, tam byl všady domov jich.
 A skoro věřiti jsem nakloněn,
 co bájí pověst, chrámu pod dlažbou
 že tají modlu, sochu Ašery
 foinické Venuše té neřestné,
 jíž v noci holdují pak v orgiích.
 O stopuj celé naše dějiny
 od staletí, vždy byly záporem
 všech velkých, silných, sjednocených snah.
 Pryč s nimi proto s kmene života,
 nač počítati s nimi? Utni je
 a vrhni v oheň, nezaslouží víc!

AKIBA.

To pravda vše — však naši bratři jsou
 a naše krev, jak nepočítat s nimi
 při velkém díle, jež nám nastává,
 a jehož blahozvěstné červánky
 popříti nelze. Toto jitro jen
 má naděj poslední a sen můj zlatý
 mi síly dodává, že vytrvám.

(Uzří Hadriana, zarazí se a vstane.)

Však nejsme sami — Zdař Bůh, cizinci!

HADRIAN.

Bud', starče, zdráv, jak hlubé ticho noci
jen dovolilo, z tvojí žaloby
cos zaslech jsem — já nejsem vyzvědač,
jen poutník jsem, jenž řeku života
v dál klidně nechá téci před sebou,
vše pozoruje, nemíchá se v nic.

AKIBA.

Ó pak jsi jistě spravedlivý muž!

HADRIAN.

Jsem rhetor římský, Lucillus mé jméno,
pro poučení světem cestuji
se synem svým; (ukáže na spíciho Antinoa)
jej mdloba schvátila
a oba noc.

AKIBA.

I to mým údělem.

HADRIAN

Dál hodláš jít?

AKIBA.

Véru, šel bych rád,
však síla ta se nedá ovládati
a mdlému tělu službu vypovídá.

HADRIAN.

Tož odpočinek bude milý tobě
a pohovor snad — třeba s cizincem.
Tak osud lidi svádí, lupeny
neznámých stromů větry urvané.

AKIBA.

To světa běh a jiný nebude.

(Usedá na balvan.)

Však nebes hvězdy svítí v cestu jim,
ať kamkoliv se schýlí jejich krok.

(Pausa)

Ty's tedy Říman — Říman na cestách!
Já celý život mnoho cestoval,
a dobré máš, že hodně cestuješ,
toť živá kniha, cesta neznámém.

HADRIAN.

Ty rabbi jsi?

AKIBA.

To nelze zapříti.

HADRIAN.

Byl's v synagoze dnes?

AKIBA

Tam v Garizim?

Byl, cizinče, a smutných zkušeností
si nesu hořké plody odtamtud.
Věr, veliká jest bída v Israeli,
ty's mého náruku slyšel zlomky jen,
ó nechtěj slyšet celou epopej!

HADRIAN.

Jsem cizinec a věru těžko mi
jest, posouditi spory domácí,
však celkem jestli všecko uvažuji,
vy židé máte nejmíň příčiny,
dnes bouřit se a sobě stěžovat.
Jen uvaž vše. Od Tita vítězství
jen něco málo přešlo nad půl věku
a zmaháte se v novém rozkvětu,
a Řím vám nepřekáží v rozvoji
a nechce překážet, vše na vás jen,
se smířit se skutečným stavem věcí.

AKIBA.

Stav věcí skutečný! Toť hravý míč,
ať chytá dítě jej, ó cizinče!

HADRIAN.

Co chcete víc? Rci, kdo vám překáží?
Své školy máte a své synagogy,
i synedria obnovenou moc,
váš obchod kvete a vy mohutníte,

to viděl jsem na vlastní oči své;
ten chmurný kult, kterého ty jsi kněz,
svou hlubou poesií, byť nám cizí,
tak jímá duchy římských barbarů,
že v samém lůnu císařského dvora
své máte stoupence a přítelkyně.
Ó ženy vaše silná stránka jsou,
a ženy vedou muže v celém světě.

AKIBA.

Na Domitilly případ narážíš
a Clemense? Či na spor Kleonyma?
To vlaštovky, jež nedělají jaro.

HADRIAN.

Co vlaštovky, vám příznivo i slunce
a slunce dělá jaro, příteli!

AKIBA.

Ty Hadriana myslíš?

HADRIAN.

Císaře,
— jej neznám osobně — však mohu říci,
že, k vaší každé snaze spravedliv,
vám neublíží. Skutky mluví zaň.
Což Quieta, jenž pruty železnými
vás šlohal, neodvolal z vůdcovství?
Což nezastavil při tu neblahou,
již s Julianem Pappus odsouzen?

To skutky jsou, ty rabbi neupřeš!
Ba on šel dál, neb on jest mudrcem,
on horu Sion volnou vydal vám
a dovol, zdá se, krátkou paměť máš,
jím Akyl, člověk váš, jenž pentateuch
nám přeložil, dozorcem pověřen
nad novou stavbou Sionského chrámu.
Byl někdy povolnější Řím? Co řekneš na to?

AKIBA.

Jak všecko znáš, mne plní úžasem.

HADRIAN.

Však můžeš říci, že to pravdou není?

AKIBA.

To vše jest pravdou, moudrý rhetore,
však to jsou všecko ždibce maličké
se stolu boháčova Lazarovi.

HADRIAN.

Vy tedy chcete víc?

AKIBA.

My chceme všecko.

HADRIAN.

Co všecko je ti? Co můž' Řím vám dát,
dá vždycky rád.

AKIBA.

Ne, Řím dá, jen co *musí*.

HADRIAN.

Tak všickni asi lidé nesmýšlejí.

AKIBA.

To dnešní na Garizim schůze snad
ti pověděla — ale malá část
tam promluvila — *národ* smýšlí jinak.

HADRIAN.

Ne jako Jochanan a Jošua ?
Jak Jose Kisma, jako Samuel,
jak Elieser, Hyrkanův to syn ?

AKIBA.

Ty's poslouchal jen ústa *menšiny*;
těch několik jest, v sporu mezi sebou
ku zhoubě vlasti, ústa *většiny*
jsi přeslech patrně, tou mluví *národ*.

HADRIAN.

A ústa jeho slují Akiba.

AKIBA.

To nevím sám, však skoro věřil bych,
že Judea v něm mluví, pravý národ
a nejstarší všech . . .

HADRIAN.

Pak štír rozkolu
zle zuří mezi vámi, příteli,
neb dříve srovnati lze oheň s vodou,
než se Samařím srovnat Judeu,
než Sion s Garizimem v souzvuk svést.
Ó věř mi, věř, Jochanan pravdu má!
Co pravil dnes na hoře Garizim,
to zapište si dobře do srdcí:
»Dřív tráva zrosté, tráva z čelistí
ben Akiby, než přijde Mesiáš;
ba Jose Kisma, pravdě ještě bližší,
vám Mesiáše přímo naznačil;
však vy jej, hluší, uznat nechcete,
je tady již, vám podává se sám.
Ó uvěřte a procitněte již!

AKIBA.

Má Mesiášem tím být Hadrian?

HADRIAN.

Vždy spíš jím bude nežli Akiba,
neb vládne mocí a ta rozhoduje.

AKIBA.

On vládne mocí. Co jest všecka moc?
V tom velký blud jest, neb náš Mesiáš,
jak pevně vím a věřím poučen
již zkušeností, třeba život dlouhý
jsem opáčného býval názoru,

jsa sveden bible, věšteb obrazy,
 dnes, jistě vím, on s trůnu nepřijde,
 jen z lidu bude, z davu zvedne se
 jak velký mrak, jenž v sobě tají slunce.

HADRIAN.

Pak sobě samému jen odporuješ,
 neb přišel již, však neznali jste jej,
 že z *lidu* vyšel, prost a bez slávy
 jen dobro činil a lid uzdravoval
 a za vše na kříž jste jej přibili!
 Za Pilata . . . máš krátkou paměť, Rabbi!
 Já římský rhetor mám ti připomínat,
 co řekl prosté ženě u studnice
 on z lidu syn? Ne hora Garizim,
 ni hora Sion jemu nepostačí,
 kde lidský *duch*, tam bude jeho chrám,
 neb Bůh je duch a kdo mu sloužit chtějí,
 to činit musí v duchu jen a pravdě.
 Ten tesařův syn, rabbi učený,
 byl Mesiáš, žel, vámi zneuznán!
 On vykrvácel za svou pravdu velkou,
 však stále Sion, stále Garizim
 se o pravého boha hádají.
 To zjevno jest a jako slunce jasné:
 Vám židům nepostačí Mesiáš,
 ať z lidu jde, ať s trůnu sestoupí,
 jste tvrdošíjný lid a úporný
 a vlastní svoje včetce křížujete!

AKIBA (hluboce dojat).

V tom pravdy mnoho, moudrý rhetore,
však skoro řek bych, že jsi přívržencem
té nové sekty tesařova syna . . .
tak horlís pro něj . . .

HADRIAN.

Nejsem křesťanem,
ó moudrý rabbi, ryzí pohan jsem
a to má pýcha, jsem však člověkem
a to mne učí snášenlivým být!
Co vaše spory, co mi celý Sion
s tou zárnou minulosti velebou,
co věčně vzdorující Garizim?
Ač Říman všady — hledám člověka
a marně hledám jej. Chci pravdu jen
a k právu toužím, věčné hvězdy tam
jsou mými svědky! Já přál židům též,
jak přeji všem.

AKIBA (podává mu ruku).

Pak budíž pozdraven,
či myslíš, Akiba že jiného
kdy zamýšlel?

HADRIAN.

Což Akibu ty znáš,
že jeho jménem mluvíš? (odtahuje ruku.)

AKIBA (zaražen).

Což ty snad
znáš Hadriana, zaň že hovoříš?

HADRIAN.

Já pravil ti, jsem prostý poutník jen,
nad řekou který stojí života
a pozoruje proudů běh i sklon.
Nic víc, nic méně. Mně jedno líto jen,
že všecko co můž Řím vám poskytnout,
jest málo vám, však neklamte se jen:
Řím jesti moc a velká, příteli!

AKIBA.

My starší jsme a silou naší Bůh.

HADRIAN.

Tvou silou snad, ne silou ostatních,
pak svorni byste byli především.
Leč to jsou věci, které budoucnost
můž' rozhodnout, ne my dva prostí chodci,
jež svála k sobě plachá náhoda.
Já rhetor římský, ty židovský rabbi
tkát pásmo lidských losů nebudem.
To jiných mocí úkol jest a cíl.

AKIBA.

Však oba nitkou v tom být můžeme
a já bych nechtěl, věř, tou černou být.

HADRIAN.

Snad černě dopadne kdys příze tvá,
však bílou nití budeš vždycky v tuí,
ó Akibo!

AKIBA.

Jak ty mne, pane, znáš?

HADRIAN.

Toť právě celý rozdíl mezi námi.
Já musím znáti ústa většiny,
však Lucilla, jenž prostý rhetor římský,
Akiba věru znáti nemusí.

Jsi příliš stár a moudrý, Akibo,
než abys rady cizincovy dbal;
však cizinec zná Řím a poměry,
jež tvoje božská, orlí zřítelnice,
ač světy objímá, přec nechápe,
neb přehlíží v své ryzí velkosti.
Za tuto chvíli tobě děkuji,
mně světla dal's víc než jsem čerpat moh'
ve školách vašich v Jabne, v Tiberias
i v Betaru, na hoře Garizim.
Vám tedy dobrá vůle Hadriana
a snaha jeho ve všem ryze lidská
víc nestačí, vy chcete všecko mít
moc, svobodu a vládu docela?

AKIBA.

Ne nad světem, již osobí si Řím,
leč na té hroudě, kterou vlastí zvem,
a k tomu právo máme.

HADRIAN.

Ne však moc.

AKIBA.

Mně mocí největší jest právo samo.

HADRIAN.

Co platno právo, když je bez moci?

AKIBA.

Já ducha většího jsem hledal v tobě.

HADRIAN.

Jsem Římanem, to nesmíš zapomenout.

AKIBA.

Hled, když jsem přišel, kalným okem hvězdy
sem patřily mlh clonou nevlídnou,
a nyní kol jen samý čistý azur
a samá hvězda s ohně plápolem!

Kde, pověz, váš jest Bůh a kde jest můj?
Proč na té hroudě, která zrnko písku
se ztrácí v mhách a tmě, se nesvářit
a potírat mají národy
jak stádo jepic na řek pobřeží,
když mlhami již hrozí listopad?
Proč tyto staré boje úskočné,
ty žárlivosti plemen, nástrahy,
ty války krvavé, ta tma a noc,
v nichž celá tápalí pak pokolení,

proč matek slzy, náryky kojenců,
kvil opuštěných, tolik neštěstí?

HADRIAN.

Což já to mohu všecko zodpovědít?

Ó pomni jen, což nezří okem *svým*
v rej dějin, světa *každý* smrtelník?

Ty otázek se věčných dotýkáš,
ty sám — však hmota váže ostatní,
ne hmota jen i poměry a čas.

Tak mnohý rád by zvrátil osudy,
chtěl nejlepší, co sám ty na mne chceš,
však má-li k tomu prostředky a moc?

Lze smířiti ty náryky, protivy,
jež jako neprostupné balvany
se namanou ti v dráze pojednou?

Tak mnohé mudrci se snadné zdá,
co prakticky pak čirou nemožností.

Jen toto jedno dá m ti za příklad:

Ty žid jsi, Říman já, nuž vyrvi, prosím,
si žida z útrob a mně Římana
a milerád ti v souhlas přisvědčím.

Ty mlčíš k tomu, moudrý rabbíne?

(Podává mu ruku.)

Ted' ruku já zas tobě podávám,
a klidně pravím — prosím, přijmi ji,
jest čista jako tvoje! Jedno jen,
co řekl jsem ti, připomínám zas:
Jsem Římanem a tím vždy zůstanu.

AKIBA (tfímaje ruku jeho).

Však dřív byl's člověkem než Římanem!

HADRIAN.

I v mudrci spí často sofista.
 A to by věděti moh' Akiba,
 jenž tolik cestoval a tolik zná,
 že ryzí člověk — zjev je zázračný!
 Kdy najde se, kdy probudí se v nás?
 Ted ozval se a usne na dlouho
 a Říman, Hebrej, Sarmat, Gall a Řek
 zas budou mluvit z něho tím, co jest.

AKIBA.

Ó vzácná chvíle, v které v člověku
 se ozve člověk! — Dík můj za ni vem!

HADRIAN.

Již blednou hvězdy. Sladce spí můj hoch.
 Dík za tu chvíli, Akibo, buď zdráv!

AKIBA

(k Meirovi, který stál opodál).

Pojď, synu můj, tu nezapomeň chvíli,
 kdy zjevil se ti člověk v Římanu.
 Jest vzácnější, než lze si pomyslit,
 ji drahokamem ve své srdce vlož
 a ostříhej pro všecky příští časy!
 Ó jak to vzácné býti člověkem
 a vzácnější, se jednou k tomu znát!

(Odchází, opíráje se o Meira a zmizí mezi skalami.)

HADRIAN.

Van vzduchu ostrý jitro zvěstuje.
Ó jaká noc to byla poučná
a plná divů! Jako slunce rozum
z ní vychází. Ti židé vespolek,
ať Sion, Garizim jich štítom jest,
jsou nepřátelé Říma napořád!
A blázen já se v Římě domýšlel,
že klidný svět pod mojím žezlem spí,
že možno žít klidně jako mudrc?
Já mince razil s pyšným nápisem
kde »Tellus stabilita« hlásat měla
můj velký blud, mou lichou domněnku!
Ne Sion více ani Garizim,
Zde celý národ stojí proti mně
a dlouho, vidím, již se připravuje
v boj zoufalý, snad jeho poslední!
Teď stisknout třeba člověka v své hrudi,
dost ozval se, ba víc než potřebí ....
Annia Rufa ihned pošlu sem,
na kovadlinu patří kladivo!
Sám Rómy osud věkožízný sem
mi posal toho rabbi. Vidím ted'
a jasně vidím ....

(Skloni se nad Antinoem.)

O čem, hochu, sníš?
O tanečnice lehkém krůčku vzdušném,
jenž mezi růžemi, jichž půda plna,
se proplétá, o hetair úsměvu,

o zvuku fléten, řečech symposia,
jimž božský Plato, duch sám, předsedá,
či o mé ruce, jež tvé skráně hladí
v tom, v kolesa co lidských osudů
po zralé zasahuje úvaze?
Spi, hochu, spi, spát štěstím největším!

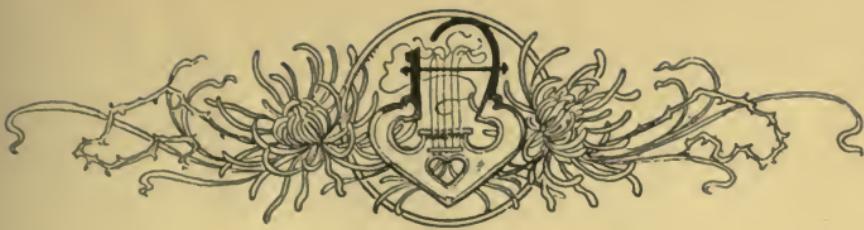

ZPĚV II.

V ÚDOLÍ BÉT-RIMMÓN.

ÚDOLI BÉT-RIMMÓN.

Slunné odpoledne v údoli Bét-Rimmón. Amfitrealní svahy jeho plny jsou zástupů židovských. Sedí po balvanech a v stínu cedrů. Na vyvýšeném místě v středu údolí kol velkého balvanu členové synedria. Rabini a zákonci mezi lidem, jehož blučné skupiny živě rozmlouvají. Velké vzrušení na všech patrné.

Vřava roste.

JEDEN Z DAVU.

At mluví Jošua!

JINÉ HLASY.

At mluví Gamliel,
on hlava synedria.

JINÝ HLAS.

Co nám dnes
jest synedrion, národ celý zde
chce mluviti!

JINÉ HLASY.

Kde ústa národu?
At mluví Akiba!

JINÉ.

Ne, ať Kisma mluví!

Zmatek stále větší. Jednotlivé hlasy stále rušivější. *Rabbi Gamliel II.* vystoupí na balvan a volá mocným hlasem do zástupu, který se na okamžik ztiší.

GAMLIEL II.

Měl pravdu ten, kdo pravil, synedrion
že malou váhu má, kde celý národ
chce hovořit, však z mraku zmatků všech
když zaplanout má slunce poznání,
řád pevný musí zástup ovládat.
Vám vnucovat se nechci, přátelé,
že patriarcha synedria jsem,
však jako nejstarší všech právo mám,
vám říci, opakovat zas a zas,
bez rádu k cíli nikdy nepřijdem.

HLASY.

Má pravdu,
ať Gamliel nám tedy předsedá.

JINÉ HLASY.

Ne Gamliel, ať je to Akiba!

JOSE KISMA.

Ctím Akibu — on sám to nejlíp ví,
však prosím, ať předsedá Gamliel;
máť Akiba své jisté zámysly
a stranu svoji v shromážděném lidu,

však beze stran tu stojí Gamliel,
on řidiž schůzi, spor i jednání!

AKIBA.

Má Kisma pravdu. Zcela souhlasím,
ať předsedá nám rabbi Gamliel,
však jedno vyžádám si, volné slovo.

HLASY.

To každý má!

JINÉ.

Jsme národ svobodný!

GAMLIEL II.

Zda všichni souhlasíte?

VĚTŠINA HLASŮ.

Souhlasíme,
buď patriarcha Gamliel nám hlavou!

GAMLIEL II.

Mně zdá se, jak jsem pravil, přátelé,
ta synedria věc se netýká,
leč všech nás stejně, ne jak patriarcha
jak prostý Israele syn zde stojím
jen poctěn vaší valnou důvěrou.
Však prosím, mírněte se vespolek,
jen z kmenu rozvahy lze kliditi
všem vítané a sladké ovoce.

HLASY.

Má pravdu Gamliel!

JINÉ.

Ať řídí vše!

GAMLIEL II.

Proč sešli jsme se v tomto údolí?
 Hlav tisíce tu vidím po stráních,
 jež synedria nízké místnosti
 by nepojaly ani synagoga
 ať v Betanii, v Jabne, v Tiberias.
 Zde stojí celý národ shromažděn
 pod širým nebem. Jeho úsudku
 se každý podrobí, však snažně prosím,
 by bez vášně byl každý vyslechnut,
 kdo vstoupí na mé místo. Jádro sporu
 nám nejlíp vysvětlit můž' Jošua,
 syn Chananjův. On z Říma vrátil se,
 ať hovoří, klíč k rozpravě dá nám.

HLASY.

Ať žije Jošua, syn Chananjův!

JINÉ HLASY.

Ať mluví již!

JOŠUA BEN CHANANJA
 (předstoupí na místo, jež opustil Gamliel II.)

Vy chcete a já mluvím.
 Jdu z Říma k vám a dím vám ryzí pravdu.

Kdo myslí, Hadrian že přízniv nám,
ten hluboce se mýlí.

JOSE KISMA.

Důkazy!
Ne podezřívat, plevou ve větru
jest podezření, pravda platí jen.

HLASY.

Má pravdu Kisma, chceme důkazy!

JOŠUA BEN CHANANJA.

Všem zdálo se — kdo nevídal to rád?
že Hadrian jest přízniv snahám našim,
však mluvil jsem s ním dvakrát, přátele,
jak v Římě tak i v Alexandrii,
a brzy dozvítě se s vyšších míst,
jak s námi smýšlí . . .

JOSE HAGLILI.

Ústa rádců zlých
mu jedu nakapala do uší,
jsem přesvědčen, vždy věrně při nás stál.

JOŠUA BEN CHANANJA.

Dnes nestojí! Bud žalováno bohu!

NATHAN.

To pro nás věru obrat žalostný!

GAMLIEL II.

Do řeči neskákejte rabbimu,
ty Jošua sám hovořil jsi si s ním
nuž vypověz . . .

JOŠUA BEN CHANANJA.

Hadrían nevěří
nám více dnes.

AKIBA.

A v tom jen pravdu má.

JOSE KISMA.

Jak pravdu má?

AKIBA.

Lze oheň sloučit s vodou
a s ledem slunce žár? To nemožno!

GAMLIEL II.

Ať rabbi Jošua se vysloví!

JOŠUA BEN CHANANJA.

Jsme všichni v jeho očích: odbojní,
chcem víc než může a než chce dát Řím,
on žádá od nás plné pokoření
a určité mi body naznačil,
v nichž setkáme se — nebo rozejdem!

SIMON BEN JOCHAI.

Ba rozejdem! To's řek' to pravé slovo!
Sion a Řím se nikdy nesetkají!

HLASY.

Ach, římská přízeň!

JINÉ.

Ticho! Dále mluv!

JOŠUA BEN CHANANJA.

Byl z počátku nám přízniv Hadrian,
však víc v něm tenkrát mluvil filosof
a lidumil, dnes mluví politik
a samovládce velké říše římské.

Chtěl znovu svatý chrám nám zbudovat,
to ze všech nejlépe ví Akyles
i jiní též . . . Však v mysli císaře
se náhle obrat stal, jej nechápu
a soudím jen, co sám jsem od něj slyšel.
To bylo hrozné... Brzy Rufus, legat
to oznámí vám ústy hlasatele,
co říci dnes již mohu bezpečně.
V tom asi vše se, bratři, soustředí:
Žít nechá nás — však jen jak otroky
a nástroje své vůle všemocné,
nic víc ni dál, on myslí, pomalu
že v celé tělo státu římského
jak povolná krev i my splyneme....

HLASY.

To nikdy! Nikdy!

JINÉ.

Toč ví Jehova!

JOŠUA BEN CHANANJA.

Chce vystavět chrám na Sionu zas,
však Joviši má patřit nová stavba,
Aelia Capitolina se zvát,
má zorána být hora chrámová . . . .

DAV.

To nikdy! nikdy! To se nestane!

JOŠUA BEN CHANANJA.

A cizinci a nejvíc pohany
má Jerusalem býti zalidněn . . . .

DAV.

To nikdy, nikdy! V tom se cesar mylí!

JOŠUA BEN CHANANJA.

Za hlavy lidu, strůjce odboje
on považuje všecky rabíny
a lidu učitele, zákoníky . . . .

ELEASAR BEN SIMON.

V tom nemýlí se!

SIMON BEN ASAI.

Ba to dobře uhád.

JOŠUA BEN CHANANJA.

A proto zakazuje rabínům
lid učiti a thoru vykládat

HLASY.

Toť neslýchané!

JINÉ HLASY.

Cesar nezná nás
a klame se!

JOŠUA BEN CHANANJA.

My všeho vzdát se máme,
co souvisí s tím, že my národ jsme
od Boha vyvolený, obřízku
on zakazuje i vše obřady,
kterými silný posud Israel
všem nepřátelům čelil, vzdoroval.
My splynout máme s všemi národy,
jež pod své prsy tulí vlčice,
v tom všecka moudrost jeho jest a cíl.

HLASY.

To nikdy! Nikdy!

JOŠUA BEN CHANANJA.

Po všem jednání
to všeho výsledek. — Ted' jednejte
a suďte sami! Já jsem domluvil.
Však mohu-li vám ještě něco říci,
on křesťanským jest bludům mnohem blíž,
než Israeli. To můj úsudek!

(Odstoupí z řečniště.)

Velký shon a vřava tisíci hlasů. Rabbi Gamliel II. zaujmě jeho místo
a praví:

GAMLIEL II.

Zde slyšeli jste všichni svatou pravdu;
ted' sudte sami, sami rozhodněte!
Tak vůči Římu stojí Israel
po šedesáti letech pokoření,
kdy Titem zžehnut vzplanul Sion náš.
Já odstupuji, soud jen patří vám,
a každý rád se jemu podrobí.
Kdo mluvit má?

HLASY.

Ať mluví Akiba!

AKIBA.

(Předstoupí za balvan vedle Gamliele.)

Mám mluviti a volně, ze srdce?
Je potřebí zde ještě mluviti
kde všecko věrně řekl Jošua?
Co chcete více? Nevidíte ještě,
že od Říma nám nekyne již nic
jen zmar a zhouba? Mohu více říci?
Chce naši smrt a k té jen pracuje.
Chcem vyčkat ji, klidně, v klínu ruce?
Je možno tupě hledět tomu vstří?
Či myšlenka na velké otce naše,
na všecka dávných věků proroctví,
na Mesiáše, který přijít musí,
na vlastní sílu dlouho zdeptanou
však zmohutnělou v letech posledních,
to vše jest ničím? Hadrian jen lhal

své city k nám, svou přízeň, laskavost,
strh skrabošku a mluví dnes jak tyran,
zda zůstati mu dlužno odpověď?
To prosím uvažte, tím hotov jsem,
zde není cesty třetí, Řím neb Sion!
Kdo jiné ví, ať vstoupí místo mne,
však pozor dej, ať není zrádcem vlasti
a zrádcem Boha svého, dědů svých,
ať hrob nekopá vlastním potomkům!

JOCHANAN BEN NURI

Ty zjevný odboj hlásáš proti Římu?

AKIBA.

Ty's vyslovil to. Je to poslední,
co zbývá nám, buď vítězství neb smrt!

SAMUEL MLADŠÍ.

Pak radíš k smrti svému národu
a to jest zradou na něm, Akibo!

AKIBA.

A radit v okovy a pod žernov,
to zradou není?

JOSE KISMA.

Podle poměrů
se vždycky rozvážný muž zařídí,
vše uváží a zváží v duši své,
vše »pro« i »proti«, než se odhodlá.

GAMLIEL II.

Však zrádcovati proto předčasně
se nemá nikdo, proto tady jsme,
by vyslechli jsme každé »pro« i »proti«.

HLASY.

Má pravdu patriarcha synedria.

GAMLIEL II.

Hlas lidu jestli božím hlasem jest,
vše uváží a odhlasuje lid.

SIMON BEN JOCHAI.

Jen stačí-li lid k tomu, patriarcho.
Lid oči má, jež za něj patří dál,
kam nevnikne zor jeho zkalený,
to jeho rabíni jsou, učitelé
a velekněži, mistři, zákoníci,
a jestli z těch kdo zvlášt' je povolán,
být lidu ve tmách světlou pochodní,
pak je to jistě rabbi Akiba.

HLASY.

Zdar Akibovi, Akiba bud' zdráv!

JINÉ HLASY.

Ať mluví Akiba!

AKIBA.

Já řekl své.

ISMAEL BEN ELIŠA.

Pak jestli dobré chápu Akibu,
on hlásá zjevný odboj proti Římu,
zpít vidinami svými v bludné dráhy
chce svésti národ . . .

ELEASAR BEN SIMON.

Třeba důkazů
na také obvinění!

JOCHANAN BEN NURI.

Třeba důkazů!

Co vidiny jsou? Zde jest skutečnost,
s tou dlužno počítati především
a rabbi mluví jen dle zkušenosti.
Svůj celý život, dlouhé cesty své,
vše strádání a klopoty svých dnů
on obětoval jedné myšlénce:
tož povznešení svého národa
a lepší jeho budoucnosti kdys.

HLASY.

To svatá pravda!

BEN SAKAI.

Tak co křičíte?

Co zakřikujete vše jednání
v počátcích jeho?

JOCHANAN HASSANDLER.

Sami mluvte již,
my pokojně vás chceme vyslechnout
a soudit pak ...

TARFON TERAPON (povržlivě).

Kdo zde se po vás ptá!

ELEASAR BEN SIMON.

A po vás kdo?

HLASY.

Má pravdu Akiba! —

JINÉ HLASY.

Pst, ticho!

GAMLIEL II.

Je tu návrh Akibův,
by národ povstal v odboj proti Římu,
neb není podle něho cesty jiné
nám k záchráně. Jak ovce řezníku
jsme dáni pod nůž ...

JOSE KISMA.

Máme vykrváčet
dle zdání Akiby.

AKIBA.

To neřek jsem,
dle zdání vašeho se máme vzdát

a zbaběle se vzdáti, to jest vražda
na vlastní krvi a k té nepřisvědčím.

HLASY.

My rovněž ne!

BOUŘNĚJŠÍ HLASY.

My nikdy, nikdy ne!

JOCHANAN BEN TORTA.

To zdá se jen, jest jiná skutečnost
a jiné vidiny jsou Akibovy!

JOCHANAN HASSANDLER.

Tak objevte již vaši skutečnost,
ať známe ji!

JOSE BEN CHALEPTA.

Jsou Římem koupeni!

JOSE KISMA.

To odmítáme!

SAMUEL MLADŠÍ.

To jest hanebné!

ELIESER HYRKÁN.

A podlé víc, než možno vyslovit!

HLASY.

Však pravda to!

JINÉ HLASY.

Ne, bídná, sprostá lež
a utrhačství!

HLASY.

Zrádcové,
pryč s nimi odtud!

JINÉ HLASY.

Zrádcové jste vy
a skvrna Israele!

Všeobecná vřava, vstávají ze sedadel a zatinají pěstě na sebe a zuby skřípají.
Patriarcha Gamliel II. křičí do vřavy velikým hlasem.

GAMLIEL II.

Zde radíme se, zde se neválčí!
Ó stará zášti v krvi rodných bratří,
kdo otupí tvá hadí žahadla!
Já ticho velím! Na své místo každý,
zdus na okamžik vášeň v řadrech svých,
vše vyslechni a rozumně pak sud'!
Znám obě strany a ctím obě stejně,
vím, obě chtějí blaho lidu svého
i vlasti drahé, všem nám společné;
jet Akiba jak Jochanan ben Torta
syn její věrný stejně jako Kisma
a jako Nathan, Sakai, Chalepta.
Jen zrádcování nechte především,
jen v lásce svorné přijdte sobě vstříc
a setkáte se jistě v půli dráhy!

HLASY.

To svatá slova!

JINÉ HLASY.

Dávej slovo mužům,
a v tichu vyslechnem jich mínění.

(Utišení, na řečniště vystoupí rabbi)

JOSE HAGLILI.

Když hvězdozářný sklenul baldachyn
svou mocnou rukou velký Adonai,
do středu jeho slunce postavil,
tu věkodyšnou výheň plamennou,
sta drobných hvězdic kolem rozsypal,
by sloužily mu, neb je provázely
na dráze věčné. V země květnici,
jež květů miliony závodí
o smrtelníků obdiv prchavý,
všem za královnu žhavou růži dal,
jak symbol slunce mezi hvězdami:
Tak v zvoleného lidu svého střed
Akibu jediného postavil,
jak symbol slunce, růže zároveň.

HLASY.

To pravda svatá!

JINÉ.

Ticho! Dále mluv!

JOSE HAGLILI.

Co říci víc lze k chvále Akiby?
 On slunce Israele, jeho růže,
 on jeho žár i vůně zároveň;
 a tak i my se jemu koříme.
 Kde pravda, kterou on by nepoznal?
 Co Mojžíš věděl, vše ví Akiba!
 On srdce lidu, vřelé, žhoucí jest
 a vonné při tom Sionská jak růže.

SIMON BEN JÖCHAI.

Za tímto medem přijde žahadlo!

JOSE HAGLILI.

Však slunce často příliš pálívá,
 a růže zastiňuje sestry svoje,
 až obyčejným prostým smrtelníkům
 zrak často přechází a s zrakem čich.
 To slunce a tu růži mírniti
 v jich poslání, jsou drobnější zde hvězdy
 a květy spolu. Akiba jest slunce
 a růže Israele zároveň,
 však přejte v tomto sboru nádherném
 hlas také hvězdám, květům drobnějším.
 Každému není dáno orlí křídlo,
 i krtni jsou, již těžce chápají,
 co nad nimi se děje v prostoru.
 Tím urážeti nechci Akibu,
 čest jemuž vzdal jsem právě v chvíli té,

však o slovo jen prosím pro krty,
již vidí pouze na krok před sebou.

JOCHANAN HASSANDLER.

A proto vždycky krty ostanou.

JOSE HAGLILI.

Však stejné právo mají k životu.

NATHAN.

Tu předmluvu si mohl uspořit.

MEÍR.

Kam vlastně míří?

JEHUDA BEN BABA.

K jádru věci jen!

JOSE HAGLILI.

Hned přijdu k jádru. Jak stav věcí byl
až posud, nežli mluvil Jošua,
Řím velkým lvem byl, tlamu otevřel
a sliboval a lákal všeličíms,
až v jícen jeho malá ovečka,
náš Israel, svou hlavu strčila.
My uvěřili Římu. Že to pravda?

HLASY.

To pravda jest!

JINÉ.

A věřili až příliš!

JOSE HAGLILI.

Však sotva hlavu cítil v chrtánu lev,
tu přitisknul jen trochu dásně své.
Co oznámil nám rabbi Jošua,
to právě ono jemné přitisknutí,
však *cítíme* je dobře.

HLASY.

Příliš dobré!

JOSE HAGLILI.

Co nyní zbývá dělat ovečce?
Má déle vytrvat v tlamě lví,
má škubnout zpátky?

HLASY.

To je otázka!

JOSE HAGLILI.

Kdo jednou stisk, ten stiskne po druhé
a důkladněji . . .

HLASY.

Proto hlavu ven,
neb pravdu jedinou děl Akiba!

JOSE HAGLILI.

To věděl jsem, neb Akiba chce víc,
on nechce hlavu vyndat z tlamy lví,
on do lví tlamy chce se zakousnout.

HLASY.

V tom jeho velkost, živ buď Akiba!

JOSE HAGLILI.

Však změřil před tím všecky síly své?
To, přátelé, jest jiná otázka!
Ať orlí zřítelnici v oku má,
ať sluncem jest a růží Israele,
co platno ovce ovcí, lvem jest lev.
My buďme rádi, toto stisknutí
té tlamy lví že postihli jsme ted',
vytáhněm hlavu z tlamy potvory,
to prozatím — co další, poví Bůh.
Však předčasně se chtíti zakousnout
ovčími zuby v hlavu netvora,
a tím jest Řím, kdo můž' to schvalovat?
My na tom dosti mějme dosavad;
co říci chtěl jsem, řek jsem, domluvil.

(Odstoupí.)

Vzrušení mezi davy, tvoří se skupiny stlumeně rokuječí. Na řečniště vstoupí vedle Gamliela

JOSE KISMA.

Ó jistě moudře mluvil Haglili
a důkazem jest němý souhlas všech;
však dobře, kdo chce soudit, přátelé,
i tlamu lví si dobře prohlédne,
než k rozhodnému činu odhodlá se.
A mám-li zde vám čirou pravdu říci,
mně nezdá se tak hrozná, strašná být,
jak Akiba ji okem věštce zří.

HLASY.

To ne, to ne!

JINÉ HLASY.

Z úst jeho mluví Řím,
jej dále poslouchati, hříchem již!

VŘAVA.

At odstoupí! — Smí on tam mluviti,
kde mluvil Akiba?

GAMLIEL II.

At mluví dál,
zde volné slovo přáno každému,
kdo poctivě to smýšlí s lidem svým,
a rabbi Kisma jistě! (k rabb.) Pokračuj!

JOSE KISMA (s úsměvem).

Ta tlama lví že není hrozná tak?
Zle chundelatá s hřívou báječnou,
dvě čelisti, jež světy drtí v ráz
a zuby v nich, že při vzpomínce jen
to praští v hlavě — ano to jest Řím!
Moc, velká moc, jež pokrývá kol svět
a hne-li ohonem, se třese země.
To *vždycky* dlužno na paměti mít
a potom soudit.

HLASY.

Ano, pravdu má!

JINÉ.

Řím taký jest
a býval vždycky taký!

JOSE KISMA.

Nač klásti odpor těmto čelistem?
Jen jeden stisk a zdrtí oběť svou.
Kdo odpoví mi na tu otázku,
já klidně čekám, věci své jsa jist!
Co světy stojí a kam rozum lidský
se dopnouti moh' ve svém bádání,
dvě věci vždycky rozhodují jen,
tož prostor s číslem. Síla jen a moc.
Řím obé má, my jsme jen malý prášek
pod tlapou kolossa. Kdo zvrhne to?
Svou hlavu nechám za odpověď zde.
Řím největším dnes vládne prostorem
na kouli země, největší má číslo
v svých poddaných a provincích všech,
co proti němu muška Israel?
I přirovnání s ovcí kulhalo,
jen muška jsme — zda všimne si jí lev?
A proto klidně tak bych soudil dál.
Kdo dějiny zná a jich věčný pochod,
mi přisvědčí, lva moucha nezastaví,
ať tedy lev jde drahou určenou
a moucha vyhne se mu opatrně,
on ani nezví o ní — půjde dál,
a moucha v slunci zabzučí si zas!
Řím rozhodně má svoje poslání

na dráze věků — sama zkušenost
a dějiny to učí dostatečně.
To nestavíme, líp mu s cesty jít,
jej obejít — však v sobě žiti dál!
Já domluvil, kdo můž, ať namítá!

MEÍR.

Pak vyvoleným nejsme národem,
jím pouze Říman jest — nač všecken boj?
Pak lžemi byla všecka proroctví
i věštby Mesiáše příštího,
pak hnojivo jsme příštích pokolení
a jedno jest, ať děje se, co děje!

HLASY.

Má pravdu rabbi Meír — Tak to jest!
Nač všecka snaha, nač tu hádáme se?
Řím zvítězil již tím jen, že jest Řím!

BEN NURI.

A Jahvě nelhal přece lidu svému!

JUDA BEN ILAI.

A věštby svoje přece vyplní!

JOSE KISMA.

Já domluvil a na svém trvám dál.

(Odstoupí z řečniště.)

HLASY.

Pak otrocky jen poddejme se Římu,
Co platni vše nám byli proroci,

co všecko utrpení dlouhých věků,
vše marné jest . . .

JINÉ HLASY.

A co náš Mesiáš?

JINÉ HLASY.

Pak lží je všecko — Nač zde prodléváme?
Líp rozejdem se za svým obchodem
a k rodinám svým, nechme v pospas volný
legiím římským starou celou vlast!

Hlasy odporu a reptání. Nepokoj v celém shromáždění stále rostoucí, jejž
Gamliel II. se darmo snaží ovládati. Vystoupí opět Akiba.

AKIBA.

Dnes jestli anděl lidských osudů
se vznáší nad údolím Rimmónu
tu váhá, kam dnes v dějích Israele
list obrátí! Ted' rozhodná je chvíle,
bud' »všecko nebo nic« jest platné heslo.
Ó lide můj, ó sám se rozhodniž,
dnes odboj Římu všecko znamená:
tvou minulost, dědictví otců velkých,
tvých bohatýrův velkolepé skutky,
tvých žen a dětí dlouhé strádání,
tvé věštby mesiánské, naděj tvou,
tvou sílu, která vírou živa jen,
tvou budoucnost, trůn mezi národy!
Dnes chabé rukou ve klín vložení
je tupé nic, tvé tiché odřískání,
tvá dobrovolná beze slávy smrt.

Vol sám si, lide, zmlkla ústa tvá,
tví rabíni a tvoji učitelé,
neb cesty jich se v sváru rozcházejí
a potírat se nechtí před tebou.

Vol sám si volnou volbou, vol jak chceš.
Když zvolíš vyčkání a tupý klid,
jenž roven samovraždě zbabělce,
já v žalobě a nářku prorockém
tvář zahalím, prach střesu s obuví
a neuzří víc nikdo vyhnance!

Své cesty prokleji, svá strádání,
svá utrpení na pouštích a mořích,
své práce, učenost svou neplodnou,
dny žití svého vzrostlé nad počet
dnů žalmistových. — Vol si, lide, sám,
však potom nežehrej a nežaluj!

Pán nevymazal tebe z knihy živých,
sám vymazal's z ní stopy ducha svého,
sám sedl's v hrob svůj, spustil kámen mdloby,
na víčka svá, sám volal jsi svou smrt!

Já rovněž domluvil — co říci ještě?

Hluboké vzrušení. Mnozí k slzám dojati vrhají se v náruč svých sousedů
a se s nimi objímají. Vzlyk a štkaní po celém údolí. Strana rabiho Kismy
stojí odzbrojená a zaražena. Strana Akibova v živém stlumeném hovoru
mezi sebou rozmlouvá. Akiba zahálí tvář rouchem svým a klesne zdrcený
bolem na balvan. Dloubá pauza.

GAMLIEL II.

vztáhne obě ruce k nebesům a vztýčí se k modlitbě.

Ó duchu, který's břehy chaosu
kdys upevnil a od tmy světlo dělil,
jenž vodil's první otce naše pouští

za stády jich, jenž dal's jim Mojžíše,
 by v národ zcelil rozptýlené prvky,
 jenž velkostí byl's v duši Davidově
 a v duši Salomona moudrostí
 a silou v pážích Judy Machabejce:
 teď neopouštěj lid svůj stísněný!
 Jsme jako vrak na moři zmítaném,
 víc vesla praskají, víc stožáry
 se hroutí v divém vichrů nárazu,
 teď při nás bud', teď ukaž divy své,
 ať silní vstanem z toho zkoušení!
 Ó jsi-li s námi, teď jest vhodná chvíle,
 a chceš-li v nevyzpytné moudrosti
 nám seslat spásu, naděj století,
 již Mesiášem zveme, teď jej zjev!
 Lží nemá-li být věno na tvém lidu
 a cizinec když nemá svěřepý
 tvůj zdeptat svatý v zříceninách dům!
 Ó dej nám Pane, vůdce, náčelníka,
 jsme stádo kmetů, obec vetchých třtin
 a chybí štít nám, chybí pavéza
 a síla chybí nám i důvěra.
 Teď promluv ty, ať poznáme tě zas!

Zahalí tvář a klesne zdrcen vedle Akiby. Hluboké ticho jen dlouhým štkáním a blubokými vzdechy přerývané. V tom za jasného nebe se ozve táhlé dunění hromu, které se stupňuje v silný úder hromový, ohlas jeho valí se skalami a dozívá v tichu.

GAMLIEL II.

Zda slyšeli jste? Zda jste rozuměli?
 Co děl ten hlas? — Toť Bathkol nebeský!
 kdo četl v něm, co pravil?

MNOŽSTVÍ HLASŮ Z ÚDOLÍ I STRÁNÍ.

Akiba!

BEN JOCHAI.

(Předstoupí a mluví vášnivě.)

Hlas Boha promluvil a lidu hlas
 jej dobré pojal a mu rozuměl,
 jak hromu řev se tříštil o skály
 a zanikaje chvěl se v prorvách jich,
 v něm znělo v sluch z něj jmeno Akiba!

(Předstoupí a mluví vášnivě.)

Vstaň, smutku příkrov s čela svého shrň,
 vstaň silný tímto hlasem Bathkolu,
 buď lodivodem naším!

MNOŽSTVÍ.

Buď jím, bud'!

Ochromné nadšení se zmocní zástupu, obléhají Akibu, který vstane a rozhliží
 se s bledou, prorocky vznícenou tváří kolem.

AKIBA.

I já hlas slyšel v hrobu dunění,
 však neslyšel jsem tam znít Akiba!
 Jsem příliš stár, bych národ boží ved
 ku velkým bojům.

GAMLIEL II.

A cos slyšel v něm?

AKIBA.

Já slyšel duněti tam: Bar-Kochba.

HLASY.

Co znamená to jméno? Kdo to jest?

AKIBA.

On, který přijde, hvězda z Jakuba,
náš pravý spasitel a Mesiáš!

HLASY.

Ty znáš jej?

JINÉ.

Rci, kde nyní prodlévá?
Proč otáli? Ať mluví k lidu svému,
ať ukáže se!

AKIBA.

Nevím sám, kde dlej,
však přijde jistě v čase potřeby.

GAMLIEL II.

Než přijde on, ty zatím vůdcem bud'!

MNOŽSTVÍ.

Bud' vůdcem ty!

AKIBA.

Jen rádcem mohu být,
však poslouchati rádce musíte,
než přijde on, v dlaň jehož odevzdám
pak vůli vaši, by vás dále ved.

MNOŽSTVÍ.

Co žádáš na nás?

AKIBA.

Poslušnosti slib
a slovo, že nepodniknete nic
bez mého vědomí.

MNOŽSTVÍ.

To přísaháme všichni!

AKIBA.

Kdo souhlasí s myslénkou odboje,
již Bathkol právě stvrtil hlasem hromu,
se připoj k nám, kdo nesouhlasíš s ní,
na thoru svatou aspoň přísahej,
že překážeti nechceš skutky, slovy,
lstí, podskokem, a nebo čímkoliv
na díle Akuby a Bar-Kochby.

(Zvedne ze skály thoru v černý šat zahalenou.)

Zde thora svatá, všichni přísahejte,
jak děl jsem vám! (Předříkává.)

Bud' svědkem Jehova,
že pokud první nezdar nepotrhlá
vše počínání Akibovo, k spáse
jež čelí všech, k získání svaté pravdy
a svobody pro děti Israele,
že ani skutkem ani slovem zlým
se neozveme v odpor proti němu,
leč pokud můžem, chceme ze všech sil

jej podporovat v jeho konání,
stát chceme mlčky stranou, dokavád
nás nepřesvědčí skutků výsledek,
že v bludu byl a právo měli my!
Na dětí, žen svých krev to přísaháme,
ta padni na všecky, kdo přeruší
ten svatý slib! Kdo nechceš přísahat,
máš volný odchod odtud bezpečný,
však nechtěj zvát se synem lidu svého,
jsi znamenán jak Říma stoupenec!
Nuž chcete přísahati?

ZÁSTUPY.

Přísaháme!

Zvedají ruce k nebi a kladou je na thoru, která koluje mezi nimi.

JOSE KISMA.

A kde tvůj mesiáš jest, Akibo?

AKIBA.

Já řek jsem, přijde, a to dostačí,
Pán jistě neoklame svého sluhu
a Bathkol jistě v slovu dostojí!

GAMLIEL II.

Však teď co počnem, porad', Akibo!

HLASY.

To porad' nám!

HAGLILI.

To věru zvědav jsem!

AKIBA.

Vy slyšeli jste, s novým rozkazem,
že Hadrianův legat obmyšlen
a s jakým : zorat horu chrámovou
a pohanské tam město založit.
Tož radím vám, než k tomu přistoupí,
dva pošlete tam muže z lidu svého,
ať v pokoji a míru odvrátí
jej od tohoto skutku zpupnosti,
ať vyloží mu Israele stav
i jeho snahy, tužby, naděje,
ať naznačí mu, jaké následky
by z toho vzešly, takto ničeho
si vyčítati potom nemůžem.
Když vyslechne je v míru, tím jen líp,
když vyžene nás a svou provede,
pak klidně ruce sobě umyjem
a odboj půjde dále cestou svou!
On horu nezorá! Spíš naše krev
ji odplaví, přes naše mrtvoly
spíš půjde zkázonosné železo,
však Sion nezorá! To přísahám!

HLASY.

Má pravdu Akiba!

JINÉ.

To ústa boží!

MNOŽSTVÍ.

On horu nezorá!

VŠICHNI,

Ne, nezorá!

Svým životem my za ni stojíme!

AKIBA.

Však nyní zvolte svoje vyslance
ku legatovi.

HLASY.

Ty jím, rabbi, bud'!

Ty jediný!

AKIBA.

Ne, prosím o soudruha,
je dobré při všem svědka s sebou mít,
ať Kisma jde!

JINÉ HLASY.

Ne, ať jde Theradion!

HLASY.

Ať Theradion jde tam s Akibou,
hlas medový i hromné kladivo!

GAMLIEL II.

Má Theradion jít a Akiba,
zda souhlasíte?

VŠICHNI.

Ano, souhlasíme!

GAMLIEL II.

A ted' se klidně domů rozejděte
a tiše chovejte se napořád,
až bližší označí vám Akiba.

HLASY.

Bud' Akiba, bud' Gamaliel zdráv!

Odházej i v hlasném a živém hovoru na všechny strany.

AKIBA (k rabb. Meírovi).

Mě doprovodíš?

MEÍR.

Otče, s radostí.

Kam půjdeme?

AKIBA.

Hledati Barkochbu!

MEÍR.

Ty o něm víš?

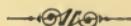
AKIBA

Ví o něm Hospodin,
v čas jistě nám jej pošle do cesty.

MEÍR.

Ó silná víro, nejsi naposled
ty světa pákou, nejsi ty sám Bůh?

(Odhází podpiraje Akibu.)

ZPĚV III.

MEZI HROBY.

Židovské hroby v údoli Josafat. Skalné tesy hloubí se v jeskyni, která jest otevřena. Před ní na balvanu sedí *Bar-Kochba*, oblečen v dlouhé bílé roucho na prsou roztržené; dlouhé přes prsa mu splývající vlasy a vousy má posypané popelem.

Je smutný večer v dubnu. Slunce zapadá. Dlouhé stíny vlekou se po stranách v úzké údolí.

BAR-KOCHBA.

Bych velkým byl, já musil býti sám.

Jak druhdy Ježíš probděl na poušti,
jak Jan žil medem lesních včel, jak všickni,
kdo ducha potkali kdys ve snách svých.

Mně nezjevil se. Třicátá dnes noc
a nepřichází. Sám si připadám
jak onen černý kozel Israele,
na hlavu jehož vložil velekněz

v den smíření vše hříchy svého lidu.

Vím, *něco* chci a vím, to *velké* jest,
však zda též *dobré*, říci nemohu,
to ukázati můž jen budoucnost. —

Šel na poušť druhdy Ježíš a šel Jan,
já *dále* šel, já vstoupil mezi hroby
a ptal se mrtvých. V řadách leželi,

já cítil, jak jim dobré v tupém snu,
 a burcoval je. — Co mám z toho dnes,
 jen hořkost novou k starým hořkostem.
 Co mrtvé, mrtvo. Mrtev i můj lid.
 Já chci jej vzkřísit — proč, a zda to *smím*?
 Zda nebylo by lépe starý prach
 smést k prachu staršímu a říci: Spi!
 co z prachu může býti — než zas prach?

(Pausa.)

Sám žil jsem tady jako mrtvola,
 já nechtěl o životě vědět nic,
 já proklel jej a stále zapíral,
 však stále on se tlačil ke mně přec,
 zněl v rolničce na hrdle bludné kczy,
 jež zabloudila smrti údolím,
 zněl v křiku dívky, jež ji volala
 a lákala, by vrátila se zpět;
 stín v skály skryt, já viděl jej se smát
 z těch očí, kučer, řáder mladistvých,
 jež pod hrubým se rouchem vlnila . . .
 On z evalu mezků zněl a těžkých koní
 vezoucích náklad, zboží východu,
 k velkému městu v prachu tíhnoucích.
 Ten život, jejž jsem v sobě zapíral,
 i v lístku břečtanu, jenž skalinou
 se prorval svěží, jazyk zelený,
 mi hlásal: Jsem, proč ty mne zapíráš?
 A já se chytíl na tu výčitku,
 já pěstě zaťal, obrátil je k nebi,
 a ptal se tebe, v mracích skrytý Bože,

jenž život jsi a všem jej dáváš rád,
proč nechceš dopřáti jej *měmu lidu*?
Chce všecko žít, ptáče na větvi,
brouk v prachu cesty, zmije v štěrkou skal,
proč nesmí člověk žít dle vůle své,
dle vlohy své, dle darů tvých, ó Bože?

(Pausa.)

Já sešel k málomocným, nákazy
já nebál se, skrz mříže ve skalách
já mluvil s nimi; i ti chtejí žít
a žijí všichni, třeba sobě v hnus
a ostatním, já viděl bídu všech
a změřil vše a soudil — nadarmo!
Já cítil, vůli mám, leč — kdo mi poví,
co chybí mi — že nemohu se vzpnout
v své celé síle, provést, co chci?

(Pausa.)

Já prošel školy všechněch mudrců.
Ví Akiba, co jsem jen procítil,
ví Theradion, co jsem promyslil.
Ti oba v dumách svých jsou blaženi,
já raněný jen orel zpět se vracím
z jich říše, třeba sobě protivné,
závratné stejně. — Kdo je Bohu blíž?
Jsem bližší dnes mu po svých dlouhých postech?
Kdo odpoví mi? V kraj zas padá noc,
v mé duši stálá jest a jitra nemá.

(Pausa.)

Však jedno jasno. Národ můj chce žít,
a proto že chce, také musí žít

a bude žít! — Já zajdu jako jiní
 jak první paprsk zory ve skalách,
 jak první motýl v sněhu dubnovém,
 jak flétny zvuk, jež zněla, sama neví,
 kdo zvuk ten lákal, kdo ji k ústům tisk',
 však zvuk zní dál . . . Zní — ohlas najde kdes,
 a zní v tom ohlase, o stěny skal
 se třepí tu, tam v cedry zapadne
 a stále zní . . . vím zníti, to je všecko.
 Jen zbudit zvuk a všecko s ním pak zní,
 jen zbudit národ a je živý hned,
 jen pochopit a najít — aby zněl.
 Tak satyr v starých řeckých pohádkách
 na kosmatá si stehna vložil hocha,
 a učil, jak má neumělé prsty,
 klášt na syrinx, neb flétnu dvojitou,
 by ozvala se v sladkém souzvuku.
 Hoch dlouho nechápal, neb tvrdošíjné
 se prsty zpouzely a dechu neměl,
 však satyr neustál, až prsty zvykly
 na otvory si v dřevu zpívajícím,
 že hrály samy, sotva prstů mih
 ve blahé chvíli zřely nad sebou.
 Svou flétnou učiniž mne, Hospodine,
 hraj na mé duši, ať svůj vzbudím lid,
 tou písni naděje a — vítězství!

(Pausa.)

Noc kráčí kol. Tká hvězdy ve svůj háv,
 je tichá, smírná, vlídná, konejší
 a dává vše, co vzal mi před tím den.

Jen sílu míti, jak ji cítím v sobě,
ji vlíti všem, kdo zápasí a touží,
jí hřmíti proti všem, kdo v temnu hluší!
Své já jen učiniti duší *všech*,
by stejně myslili a cítili,
v tom všecko jest. Tím veliký byl Saul
a David jako Juda Makabejský,
jak Samson vůči Filištínským kdys.
Je taká síla — ale, bože, v čem?
Jen *vědět* o ní a pak jistě *jest*,
v tom *vědomí* jest, velká, ohromná
a vítězící: *věděti je mocí!*
Zda k této výši vzplane síla má?
Toť hnízdo orlí na vysoké skále,
jež bleskům vzdoruje! Svou cenu znát,
a *dospět* k tomu, *věřit* v to — je všecko!
Kdy budu *v sebe věřit*, velký Bože,
jen to mi dej a přemoci chci svět!

Meteor letí a zajiskří se tmavou oblohou a zapadne v dešti jisker.

Má tato hvězda v bezdno letící
a tříštíci se v světlý prach — však prach! — —
být odpovědí na mé otázky?
Nel já jsem víc! — Ó bloude, proč to myslíš?
V své nitro hled' a ptej se dřív, *kdo* jsi,
kdo tebe zná, *kdo* je to Bar-Kochba?
Zvuk, prázdný zvuk a ty chceš vzbouřit *národ*?
Leč *kdo* byl *Saul*? — Zvuk jako Bar-Kochba.
Co jméno jest, jen prázdná váza ducha,
do vázy ducha hod a uvidíš,
zda zaplá jím. — Však *jak* jej hodím tař?

Já vstanu dnes a kdo mne poslechne?
 Zvuk mnoho jest a zaniká přec v tmách
 a potřebuje *echo*, aby zněl.
 Kde, Hospodine, najdu echo své?
 Ty mlčíš v tmách a zoufá duše má!

Zahalí si obličeji šatem a ponoří se v myšlení.
 Nad krajinou vstává plný měsíc. Stíny jsou ostřejší, mezi nimi jest viděti
Ben Akibu o holi tápacíciho, *Rabbi Meir* vede a řídí jeho krok. Bar-
 Kochba splyne v silhouetty skal.

AKIBA.

Do města máme ještě daleko,
 má noha umdlévá —

MEÍR.

Jen strpení
 a dojdeme cíle. Oč jsme bohatší
 svou dnešní poutí, to nás silit musí.
 Jen vzpomeň toho, hned ti bude líp.

AKIBA.

Máš pravdu, Meíre. Divy veliké
 Pán uchystal a překvapil své sluhy,
 ten národ není mrtvý, který věří
 a doufá jako nyní Israel.
 Vždyť národ, jenž se k boji hotoví
 je skoro vítězem již.

MEÍR.

Proto sílu,
 jsme brzy doma.

AKIBA

Jedno však mne hněte,
ten, na něhož jsem nejvíc počítal,
v nějž největší jsem kladl naděje,
on, útěcha mých pozdních dnů a snů,
můj dlouholetý učelivý žák
se náhle ztratil, zmizel —

MEÍR.

Bar-Kochba?

AKIBA.

Ty's vyslovil, co já se říci bál.
Pad jako kámen ke dnu hlubých vod
a není stopy po něm.

MEÍR.

Je-li v něm,
co tušil jsi, pak objeví se zas,
až potřebí jej bude. Jestli pad'
k dnu velkých vod, jež jmenujeme život,
neb sobectví, pak věru za to nestál,
by u něho tvůj orlí prodlel let.

AKIBA.

Však vždycky, věř, mně bylo by ho líto.

MEÍR.

Ty velký jsi již svojí dobrohou.

AKIBA.

Ne, příteli — však já se nerad klamu.
Hled' jak plá měsíc!

MEÍR.

Svíti mezi hroby . . .

AKIBA.

Však z hrobů nový život kvete zas!
Ó chtěl bych volat v tyto žluté skály,
jež hostí dávných otců svatý popel,
by ožily. Nám divů zapotřebí . . .
Ó kdyby všichni mrtví Israele,
jež posvátné to hostí údolí,
vstát mohli, jako druhdy ony kosti,
jež suché volal prorok v nový život,
a kdyby všichni, kteří tady spí,
od Seta k Adamu vstát mohli teď,
ký zástup, jaký voj by s námi byl
a vedl svatou Israele věc!
Ó kdyby jeden, mrtvý ožil stín
a vystoup' z hlubin hrobů posvátných,
co sly hněd by trysklo v žily všech
a v celý národ! — Pohled', Meíre,
tam skála hýbá se, tvar lidský má,
já darmo nevolal!

MEÍR.

To stínů hra
v úplňku luny. — Pojd', dál půjdeme!

AKIBA.

Ni o krok dál! Stín bílý zvedá se
a vstává, k nám jde —

MEÍR.

Přelud v měsíci . . .

AKIBA.

Ne — mrtví vstávají již z hrobů svých,
nám třeba jich a nelze tucha má!
Kdo, stíne, jsi, jenž z hrobky své jsi vstal
a bílý v cestu mou se stavíš? — Mluv!

Stanou. Meír podpírá Akibu, Bar-Kochba stojí proti nim v plné záři měsíce.

BAR-KOCHBA (v prorockém vytržení.)

Dík Hospodinu! Ty jsi echo mé,
já flétna jsem, hrát může Hospodin
a Israel znít bude naší písní!

MEÍR.

Tot šílenec jest nebo málomocný,
ti v hrobech bydlí — nech jej, pojďme dál!

AKIBA.

Ten hlas mi povědom — ta postava,
tak plna veleby a sily lví, —
já neklamal se — Ty jsi Bar-Kochba!

MEÍR.

Jak Bar-Kochba?

BAR-KOCHBA.

Máš právdu — Bar-Kochba!
 Však jiný dnes, než v škamnách vašich škol,
 dnes *vím*, co chci, a *v tom* jest síla moje!
 Sám Bůh dnes poslal tebe, Akibo,
 já dobojoval obrovitý boj,
 boj proti sobě — všecky pochybnosti
 k mým nohám lehly jako lační psi,
 jsem pánum jejich dnes. A silný jsem,
 neb tebe mám, ty echo duše mojí!

Padne mu k nohám, jež v pláči objímá.

AKIBA

se skloní k němu a hladí jej něžně po tváři.

Ó dítě snů mých, povstaň, z prachu, vstaň . . .
 na vlasech tvých a vousech vidím popel . . .
 Ó dobře máš a dobře učinil's,
 že v pokání a půst a poušť a noc
 vzdal's Bohu v oběť mládí svého květ!
 Hoch zmizel jsi nám, muž se navracíš . . .
 Ó s pláčem hledala tě matka tvá
 i učitelé tvoji. — Kam jsi zmizel?
 Ó chápu tebe, na poušť, mezi hroby,
 zde ssál jsi sílu z prsů samoty,
 a vzrost jsi v obra! — Budiž požehnán!

Klade ruce na jeho hlavu.

Ó znej svou sílu, této síle věř,
 a můžeš všecko! Samson v kštících kdys
 ji skrytu nosil jako talisman,
 ty nos ji *v čisté hrudi* — Bar-Kochbo!

buď synem hvězdy, kterým v skutku jsi
a uzřím v štěstí zase národ svůj!

Padne mu v objektí.

BAR-KOCHBA.

Můj drahý otče! Pláče na jeho řadrech.

AKIBA.

V čas pravý krok náš ved' sem Hospodin!
Již doba zkoušky tvojí minula,
lve Judy vstaň, čas k činům nadešel!
Což myslíš, že jsi dlel jen mezi hroby,
že se stíny jsi marný hovor ved?
To mýliš se! Kdo *jednou žil, dnes žije*
a *bude žít, jeť nesmrtelné žití!*
Jeť síla jeho všady! Tyto hroby,
kde mnil jsi, s Bohem svým že hovoříš,
jsou našich zbraní jisté skladiště
a bezpečné, jsme silní, Bar-Kochbo!
Jak myslím já a ty — ó rozkoši!
tak myslí národ — víš, co je to národ?
Jsi hrdý na srdce i jeho tluk,
na svaly své, svou vůli? A teď myslí,
že tisíce jich myslí jako ty,
tluk srdcí jejich s tvým že v souzvuk jde,
že tisícery sval se napíná
v tom, jako tvůj — ó to jest velká věc,
to pravý zázrak!

BAR-KOCHBA (na řadrech Ben-Akiby.)

Jehož otcem ty's!

AKIBA.

Ne pouze já, však ve mně Hospodin!

MEÍR.

Ted' s námi pojď. Noc kvapí.

AKIBA.

Zítra již

ukážeš lidu svoje poslání.

Má zorána být hora chrámová
a nové město, město pohanské
tam založeno!

BAR-KOCHBA.

Nikdy nebude!

AKIBA.

To věřím ti, neb *tý's* to pověděl.

Jen věřit v sebe vždycky — to jest všecko!

Opíraje se o Meíra a Bar-Kochbu odchází. Měsíc se pomalu zahalí v mrak,
jenž brzy zastře silhouetty zvolna odcházejících.

ZPĚV IV.

VYVOLENÝ PÁNĚ.

VYVOLENÝ PÁNĚ.

Stan na úpatí hory Sion. V pozadí opona, kterou lze vyhrnouti do širé krajiny. Na levo lože, na pravo stůl a křesla. Na stole listiny a mapy vojenské.

Quintus Tineus Rufus sedí za stolem pohřížen v studiu map. *Titus Annius* stojí u velké zadní opony.

TITUS ANNIUS.

Jsou poslové zde obce židovské
a ždají za poslední slyšení,
než splněn bude rozkaz císařský —

RUFUS
(nepozvedne hlavy z listin.)

Co chtějí zas? Co mohu činit pro ně . . .
At domů jdou a mlčí —

TITUS ANNIUS.

Ctihodní
a velební to, pane, kmeti jsou,
zář plane z očí jim a duma věstců —
to nejsou buřičové —

RUFUS.

Věřím rád,
však nelze jím nic k vůli učinit,
zde pevné rozkazy jsou císaře,
krok stranou každý, *naše* záhuba.
A — kdo v jich čele?

TITUS ANNIUS.

Starý Akiba.

RUFUS.

Ó znám jej, znám! »Kam Mojžíš nemohl,
vnik Akiba,« tak zní to po kraji,
kdo vedle něho?

TITUS ANNIUS.

Rabbi Theradion,
on rozumu led, kde žár citu onen.

RUFUS.

Vím, znám jej — oba *celý* Israel!
Dál s nimi?

TITUS ANNIUS.

Třetí muž jest neznámý,
leč vzrůstem, krásou tváře roven bohům,
prý výmluvný jak sopka chrlící
a k činu hotov —

RUFUS.

Sluje?

TITUS ANNIUS.

Bar-Kochba!

RUFUS.

Ten neznám jest mi. Tři jsou. Akiba
jest obraznost a rozum Theradion,
čím býti může onen Bar-Kochba?
Ať vejdou tedy — škoda hovoru . . .
Však budíž! — Ale poslyš, hochu můj,
ne najednou je vpusť sem v tento stan,
leč pořadem, jak's mně je jmenoval.
To nevadí, by rozkaz Hadrianův
byl *zatím* vykonán; co s nimi zde
se bavit budu — zcela rhetoricky —
ty zatím vykonej ho! Seber vojsko,
kryt jím dej zorat svaté místo, kde
stál druhdy Šalamonův slavný chrám,
tam základ polož k městu novému,
jak velí rozkaz. — Jdi — zda rozuměls?

TITUS ANNIUS.

Co mohu a jak mohu, vykonám . . .

(Odejde.)

RUFUS.

Lid houževnatý, tvrdý, úporný!
Jsem přesvědčen, že Řím jej podceňuje,
však Řím si může *všecko* dovolit,
to dobré ví a kráčí cestou svou —

Já konám jen, co on chce a co musím.
Zde Akiba! —

(Vejde Akiba.)

AKIBA.

Zdar s tebou, legate,
a boží mír!

RUFUS.

Bud' vítán, Akibo.

Žel, jinak že tě nelze uvítat,
jak stáří tvé a tvoje učenost
a věhlas tvůj by toho žádaly.
Jdeš strmou, příkrou stezkou, Akibo,
a čím výš stoupáš, tím je větší pád.
Řím nehne se, věř, železné má nohy,
ač vychrtlá jest jeho vlčice,
Sinaiským deskám umí vzdorovat;
měj v paměti to, starý mudrci!

AKIBA.

Ba, starý pane, toto jisté jest;
však jestli mudrc jsem, ví Hospodin;
chci dobro svého lidu, pane, jen —

RUFUS.

A cestou odboje?

AKIBA.

Ne, pane můj!
Co odboj zveš, dřív dlužno vysvětlit —

Řím velký jest a to ví každý z nás,
my mravenci —

RUFUS.

A lvy přec chcete být!
Věř, rabbi, každá moudrost má svou mez;
tys učený a starý, však tím spíš
moh' nahlédnout bys, jak tu marný spor.
Moc má dnes Řím a vy jste — *otroci!*

AKIBA.

To slovo nemělo z tvých vyjít úst.
Kdo otrokem zve bratra, otrokem
jest sám v té chvíli vlastní zbojnisti.

RUFUS.

Řím nemá třeba takých hříček slov,
moc máme my — a vy jste otroci!

AKIBA.

Řím vělký jest — ó pravdu jsi to děl! —
na váze lidských losů velký jest,
na božské váze *my* však větší jsme,
to nechápeš, ty pohan! My jsme víc,
my dali světu *Boga*.

RUFUS.

Ale svět,
jak vidíš, *s bohy* dál si pomůže.
To, rabbi učený, jest hříčka slov.

Kde moc, tam právo. Rci, kde váš byl bůh,
 když poprv Říman v kraje vaše vtrh,
 když Titus první vrhl pochodeň
 v chrám jeho svatý? Naši bohové,
 jimž smějete se a jichž nechápete,
 již vám jsou stvůry hlav jen střeštěných,
 nad mračným zvítězili Jehovou. —
 A platí výsledek. Jste mrtví dnes.

AKIBA.

Ne docela tak, pane, jak se zdá.

RUFUS.

Co chcete ještě? — Ve prach zdeptání
 a roztříštění?

AKIBA.

Co jest právo všech,
 jimž slunce svítí, pane! Chceme žít!

RUFUS.

Kdo brání vám v tom? Žijte, jak vám libo,
 však *poslouchati* musíte, v tom všecko!

AKIBA.

Se vzdáti pane . . . značí poslouchati,
 tož Boha vzdát se, vlasti, jazyka . . .

RUFUS.

Bůh, jazyk, vlast — o jdi mi, slova, slova!
 Ty učený, jenž celý svět jsi shled,
 jak můžeš k *slovům* upoutati *ducha*?

Duch vítězí a dnes to duch je Říma,
ne hebrejský váš malý, úzký duch,
jenž o Sion a Garizim se hádá.

Dnes vládne světem Řím a jeho duch,
a vy jste malé, bludné sektářství
jen v cestě jeho vozu kolesům,
on rozdrtí vás — jiné rozdrtil
a jiné zdrtí, proto sluje Řím.

AKIBA.

Tak malý, pane, není ten náš duch,
jak ty jej vidíš s Říma cimbuří,
před kterým druhdy chvěl se Hannibal.

Vy Scipiony máte, Caesary
i Augusty — buď sláva jim i čest! —
Však ducha na váze — ó pane, odpusť,
nám nezadají! Malý národ jsme
a štvaný od věků. Jak malý ostrov
od počátků do moře cizoty
nás Věčný postavil. Boj neustálý
jsou naše dějiny, my vždy jsme laň,
již na smrt ženou nenasylní lovci.

My nechcem nic, než možnost: být a žít,
a rozvíjet se v mezích zákona,
jenž od věků dán v řadra člověka.

Vy silou větší jste, rád přiznávám,
my duchem větší.

RUFUS.

Sila, též je duch!
Kde vzala by se, moudrý Akibo,

bez ducha v svalech? My dobyli svět,
vás potkali jsme na té dlouhé cestě,
vy vzdorujete, proto smetem vás,
jste cizí klín ve našem ústrojí,
ten musí ven! To, mudrci, jest jasno.

AKIBA.

Ne docela. Nač mohl vzkřísit nás
a postaviti na kolbiště dějin
duch neznámý, jež jmennujeme Bohem?

RUFUS.

To *jeho* věc, ne naše, příteli!

AKIBA.

Jej tedy uznáváš sám, legate,
on tedy jest, i Římem uznán jest,
on velký Jahvě nezmožených vojsk,
jenž Saula ved i Judu Machabea,
jenž vede nás a k tobě mluví mnou.

RUFUS.

Já znám jen boha, který vítězí,
dnes sluje Řím — proč mlčí ten *váš* bůh?

AKIBA.

Snad zhřešili jsme, nechce znáti nás,
však my jej známe a znát budeme!
Což mohly lháti desky Sinajské?

Což byla sláva Davidova sen?
Což velkost Šalamouna marností?
Nás nezkrušila léta vyhnanství
u Babylonských řek, nás Titus nezmoh,
jsme stále národ, malý, zdeptaný
a vysmívaný, ale národ jsme;
tak žijeme, byť třeba dnes náš Bůh
více nechtěl vědět o nás. To, že jsme,
že cítíme se býti národem
a lepším všech a nad vše vyvoleným,
jest naše síla, triumf, vítězství!
Pod spárem vaší dravé vlčice,
jež prsy svými skryla světa půl,
my dýcháme a jsme, my dosud žijem!
To upřít nemůžeš mi, legate!

RUFUS.

Ta vlčice, jíž vysmíváš se teď,
spár nevztáhla, by rozdrtila vás
tak docela a v prach, vždy jiné losy
a jiné úkoly jí kynuly;
jste příliš malí, rabbi učený,
by po vás vztáhla ocelový spár.
Když taký netvor jednou dá se v běh,
a hltá prostor volný před sebou,
což jemu trn, jenž jako náhodou
v spár vdere se mu? Šelma letí dál,
rve, hltá, deptá, co jí v cestu přijde,
trn, pozděj, po triumftech bojů všech
si klidně vylízá — to Řím a vy!

AKIBA.

Děls netvor, pane, to mi dostačí.
 Svět bude soudit, až my oba, prach,
 tlít budem zapomnění. Odpusť mi,
 že na chvíli jsem porušil tvůj klid.
 Nás chcete zničit dnes. Nu zničte nás!
 Však jedno zbude, ne vám zrovna k chvále,
 že *světlo* nesli jsme do světa stran,
 kde *násilím* jste vládnout chtěli vy!
 To světlo dál v nás hoří napořád,
 to z Mojžíšova, pane, trysklo keče
 a věčné jest! Víc říci nelze mi;
 vy zoráte snad Sion posvátný,
 vy zbudujete nové město tam,
 kde archa vládnula kdys úmluvy,
 snad římské, řecké město, ví to Bůh,
 snad nový Babel zločinů a vin,
 to vše jest možné. — Vy nás vyplejete,
 jak bejlí z kořene na místě tom,
 kde druhdy rozkvítal prut Aaronův,
 leč Žida nezničíte, ten jest věčný,
 jak věčné lidstvo . . .

RUFUS.

Odstup, blouznivče,
 tvé stáří jedinou tvou ochranou . . .

AKIBA.

Mé stáří? — Ne. Mým štítem Hospodin!

(Odejde.)

RUFUS.

To blouznil — kmet — ať vejde Theradion!

(Opona se rozhne, vejde Chanina Ben Theradion, postoupí vpřed, ukloní se a stojí před Rufem.)

RUFUS.

Ty, Theradion?

THERADION.

Ku tvým službám, pane!

RUFUS.

Co na mne chceš?

THERADION.

Co ty chceš, na nás, pane!?

RUFUS (podrážděn, určitě).

Já zorati chci vaši horu Sion,
kde stál váš chrám, tam založit chci město,
Aelia Capitolina má slouti
vám na výsměch a věčnou výstrahu!

THERADION.

To všecko chceš? To není moudré, pane.

RUFUS.

A co jest moudré, rabbi učený?

THERADION.

Co možná provést, slavný legate!

RUFUS.

A já to neprovedu?

THERADION.

Sotva, pane!

RUFUS.

A, rabbi, proč, když k tomu moc mám v ruce?

THERADION.

Moc není všecko.

RUFUS.

Co jest více?

THERADION.

Síla.

RUFUS.

I sílu mám!

THERADION.

Tu rovněž máme my!

RUFUS.

To zamezit?

THERADION.

Já neřekl to, pane!

RUFUS.

Nač máte moc? O chrámu zdivo staré
své bíti hlavy a své žalmy skučet,
štvát lid, jenž klidný bez vás moh' by žíti
a vděčen vládě, jež jej dýchat nechá.
Ó mlč, ó mlč — to víme z paměti:
Vy rabbini jste zhoubou této země,
jste jedovatou hlízou, z které šíří
se otrava do končin nejzazších,
jste morem Říma. Jasně vidím teď,
vás nejdřív dlužno zkrušit, zdeptat, zničit,
pak bude mír — leč s vámi nikoliv!

THERADION.

To můžeš zkusit!

RUFUS.

Také zkusím, rabbi!

THERADION.

Máš proto moc, jsi legat Hadrianův,
však co to nám?

RUFUS.

I znám já dobře vás!

THERADION.

Nás neznáš, pane! Nemáš tušení,
co lidu proroci jsou —

RUFUS.

Buřič!

THERADION.

Ne, buřiči jsou jeho *svědomí*
a jeho *síla*.

RUFUS.

Však vás zdeptáme!

THERADION.

Nás, možná, pane, neb nás málo jest,
však národ nikoli — ten nesmrtelný!

RUFUS.

S blouznivci nejednám jak Akiba.

THERADION.

Jsem Theradion, pane, proti němu
jsem chladný rozum, druhá točna světa.

RUFUS.

To jedno mi; co chceš, mluv, čas můj kvapí.

THERADION.

Já nechci nic.

RUFUS.

Pak proč jsi přišel sem?

THERADION.

Ty něco chceš a to, co nechcem' my.

RUFUS.

A rabínům já mám se zodpovídat?

THERADION.

Ne rabínům — jen sobě a pak Bohu.

RUFUS.

Co sobě? — Nic — vždyť, rabbi, přece víš,
že legat Říma jsem. Co bohu? — Neznám jej,
mí bozi — bozi Říma jsou a těmto
se zodpovím již.

THERADION.

Na tom máš-li dost,
já rovněž mlčím.

RUFUS.

Tedy mluv, co chceš!
mne zdržeti snad od mých úkolů?

THERADION.

Ne, pane, chci jen tebe *varovat*.

RUFUS.

A před čím, rabbi?

THERADION.

Pouze před tvou mocí,
již silou zveš.

RUFUS.

A jak to, rabbi můj?

THERADION.

Tak zcela prostě. Malou parabolu
ti k tomu dám. Lev kdysi vyšel z hor,
za kořistí si vyšel, nádherný
a plný sily, skákal po horách,
po pláni běžel přímo ke brodu,
kde v záři luny pily ghazely.
Zpit silou svojí ani necítil,
že malý hnědý štír se zavěsil
mu v pracku kosmatou — a běžel dál
a cíle dostih, celou krásnou laň
na pospas nesl svojím mláďatům
a hrdý u brlohu v stínu skal
jim složil ji — však v tom pad vedle ní, —
štír neúhledný uštnul v pracku jej,
a co on těkal plání vítězný,
jed zuřil zatím v tlapách mohutných
a rozlíval se tělem dál a dal,
až schvátil jej, u vchodu brlohu,
pad mrtvý vedle svojí kořisti.

RUFUS.

Tu bájku známe, Řím jest lev, štír vy!
Však mohutnému tělu toho lva,
ta kapka jedu, věř mi, neuškodí,
tu přemůže a stráví — snesl víc.

THERADION.

Kdys vlezl komár v ucho Nimroda,
a Nimrod zšílel, neb mu vyžral mozek.

RUFUS.

Na bajku bajku — s bohem, rabbi buď,
než Akiba ty o nic lepší nejsi.
Kdo je ten třetí, který venku čeká
a sluje Bar-Kochba?

THERADION
(odchází).

To ihned zvíš.

RUFUS.

Ten žárem výmluvnosti plamenné,
a druhý dětských bájek důmyslem
chce zastaviti kolo rozjeté
osudů světa — blázni . . .

(Z venku se ozývá hluk stále rostoucí).

Jaký hlahol? . . .

snad Titus Annius již vykonává
mé rozkazy a snad se bouří lid? . . .

(Vraží do stanu Titus Annius sdrán a bez meče).

RUFUS.

U Marta, co se děje?

TITUS ANNIUS.

Vykonat
chci rozkaz tvůj, zapřažen pod jho býk,

by zoral horu, čeká u pluhu,
 dám signál na tuby a hlasatel
 čte Hadrianův rozkaz — mrtvé ticho . . .
 Jak stěny bledí stáli do kola
 muž vedle muže, jen rty chvěly se,
 neb ruce rvoucí rusé kučery.
 Je přečteno a voják trhne uzdou,
 a z davu vystoupí muž obrovský,
 a zvedne pěst a praští býka v čelo, —
 ten svalí se, jak bleskem sklaný kmen,
 a hrozný ten muž volá hlasem soudu:
 »Tak stane každému se, drzí rukou
 kdo této posvátné se dotkne půdy,
 jež patří Jehově!« . . . Křik jásavý
 byl odpovědí — velím, vojáci
 by zapráhli se v jho a táhli brázdu,
 však jako býka před tím jednou ranou
 on k zemi srazil, začal ráditi
 nadlidskou silou mezi vojskem kol,
 co rána, smrt a za ním bouřil dav,
 a kamenů déšť vojsko rozehnal
 a dokončil, co jeho začla pěst.

RUFUS.

Ó hanba vám i tobě!

TITUS ANNIUS.

Jdi, sám viz!

Mne postav před legie Hannibala,
 před pouště lvy a lačné hyeny

a brvou nezachvěju — s blouznivci
a střeštenci však jednat neumím;
vím jedno jen, my horu nezořeme,
neb celý národ stojí proti nám.

RUFUS.

My zořem horu, kdyby legie
tam klesnout měla vedle muže muž
pod pěstí toho židovského obra,
jenž v posled zemdlí přec. My zořem horu!

(Rostoucí hluk válečný, vstoupí Bar-Kochba, beze zbraně v prostém šatě
husky vous ryšavý splývá mu v bohatých vlnách přes prsa a dlouhé vlasy
objímají jako rámcem mohutnou hlavu lvího výrazu, jde klidně k Rufovi,
jenž k němu vzhliží bez pohnuti.)

BAR-KOCHBA.

Ben Akiba i rabbi Theradion
sem přišli prosit; než's je vyslechl,
v tom drzí námezdníci začli již
tvé konat rozkazy.

RUFUS.

Co *tobě* po tom?

BAR-KOCHBA.

Muž poctivý tak žádný nejedná,
to římský podskok byl a já ti pravím,
jdi domů, legate, a vyříd' tam:
Řím kdyby celý se svých sedmi hor
a s velmocí svou šírou v světě celém

sem přišel k nám, Sionem nepohne
a nezorá lán chrámu Jehovy!

RUFUS.

Já sám jej zorám! (Chce k oponě stanu).

BAR-KOCHBA
(vztáhne ruku).

Zpátky, legate!

(Opona celá klesne stržena, lid židovský valně ozbrojen hrne se za hlasitého křiku a volání na scenu, v jeho čele Akiba, v pozadí jest viděti prchající vojáky římské, u vchodu leží mrtvoly vedle poraženého býka a překoceného pluhu.)

BAR-KOCHBA
(ukazuje vztýčenou pravici v pozadí, Rufus ustupuje).

RUFUS.

Kdo jsi, barbare?

AKIBA
(předstoupí u vytržení).

Vyvolený Páně!
Vstal nový Saul a nový David vstal,
a nový Simson mezi zástupy,
roh síly své naň vylil Hospodin,
svůj hrom do jeho mocné pěsti vložil,
své blesky v oko jeho, andělů
sta postavil mu k boku, a ti kryjí
skráň jemu stookými perutěmi;
jej rána nedotkne se nepřátel,
on velký kráčet bude v středu malých

a šlapati po hlavách ještěrů;
v prs zakousne se staré vlčici,
až vykrváci jemu u nohou!
Bar-Kochba to, on veliký syn hvězd!
Tvůj, lide, nový král a Mesiáš!

(Lid obklopí ze všech stran Bar-Kochbu, klekají před ním a líbají lem roucha jeho. On stojí, skříživ ruce na prsou, bez pohnutí.)

AKIBA.

Já žehnám ti! Já, který prošel svět
a viděl ponížení lidu svého,
teď vítám v tobě jeho vzkříšení!
Tys judský lev, tys hvězda Jakuba,
ty žhoucím dechem úst svých zabiješ
i satana, jak věstil Isaiaš,
tys Nasi náš, ty kráčíš bez meče
neb všecka síla je v tvém rameni,
však já tě opásám již mečem síly,
na bílého, pojď, oře vystoupíš,
já pokorně ti střemen podržím
jak svému králi! (K Rufovi) A ty, legate,
spěš Římu říci: Povstal Israel,
dnes není více tělem bez hlavy,
Pán smiloval se nad svým lidem zas,
o chrámu zdi leb tlouci nebudem,
však zajásáme svému králi vstříc,
jenž sluje Bar-Kochba a syn je hvězd!

(Lid odvádí za rostoucího křiku Bar-Kochbu. Rufus a Titus Annius hledí za nimi v němém ustrnutí.)

Bar-Kochba.

RUFUS.

Hned třeba dáti zprávu do Říma;
ten požár větší bude než se zdá.
Cit Akiba byl, rozum Theradion,
však Bar-Kochba je více všech — je čin!

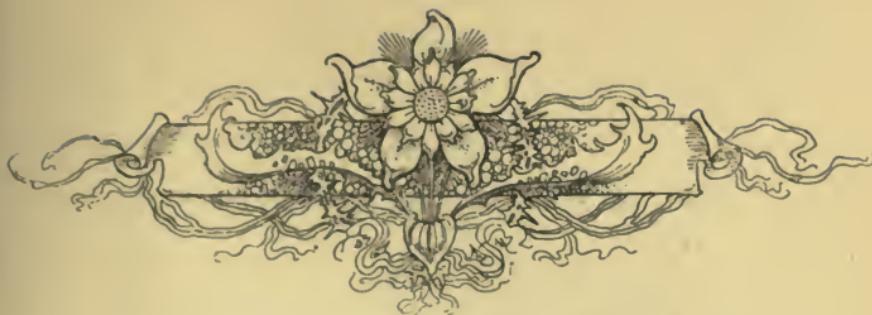

ZPĚV V.

VOJSKO HOSPODINOVO.

VOJSKO HOSPODINOVO.

Vojenský tábor Bar-Kochbáv mezi Betarem a Jerusalemem. Stany, mezi nimi vozy s potravinami. V prostředí hlavní stan Bar-Kochbáv, před ním na vztýčeném místě zástava, pod ní lavice. Skupiny vojínů v hlučné poradě.
Ženy a děti u vozů v pestrých skupinách.

Ženy a děti u vozů v pestrých skupinách.
Válečné signaly. Opona stanu Bar-Kochbova se po nich otevře a vystoupí hlasatel.

HLASATEL.

Všem shromážděným bojovníkům Judy
Bar-Kochba vzkazuje své pozdravy,
je v tábor vítaje.

HLASY.

Zdráv Bar-Kochba!

JINÝ HLAS.

Pst! Ticho! Hlasatele nerušte!

HLASATEL.

Ku velkým skutkům ústy Bar-Kochby
i Akiby a synedria volá
vás Jehova a celý Israel.

HLASY.

Mluv, co chceš na nás! Rádi posloucháme!

HLASATEL.

Že k velkým věcem Pán vás povolal,
chce znáti lid svůj, zda-li hoden jest,
té velké práce, jež tu kyne všem.
A toto Bar-Kochba dí ústy mými:
Vzplát k velkým činům šlechetné
však dok ati, že ten svatý žár
hrou neř rozmaru a okamžiku,
jest prví vždycky muže povinnost.
Z úst A by jste všickni slyšeli
i Bar-K hby, ký úkol veliký
nám nas ává, však hodné síly jen
chce Israel mít k jeho vyplnění.

HLAS.

Vždy pevné slovo muže stačilo,
co může žádati víc Bar-Kochba?

JINÉ HLASY.

Chceme zvěděti to, nech jej, ať již mluví!

HLASATEL.

To ústy mými praví Bar-Kochba,
syn Hvězdy, Judy velký Mesiáš,
a souhlas Akibův jest s jeho slovem:
»Kdo Hospodina chceš být bojovníkem,
dej důkaz síly dřív a odvahy,

neb silné pouze potřebuje Pán,
ne slabochy a podlé ženkyly.
Kdo sílu cítíš ve svých útrobách
za boží zákon, svobodu a právo,
až v poslední dech věrně v boji stát,
dej tomu výraz v pevnou záruku,
že vytrváš, že síly v tobě jest,
vše snést a vydržet, co přikvačí.
Jho Je^hovy jest ězké jako žernov,
a silny pouze dál jej může nést.
Tož Bar-Kochba dí toto mými ústy:
Kdo chceš se božím bojovníkem zvát
a přijat býti v Hospodina voj,
ty podej důkaz síly, odvahy:
na špalku, který bude přinešen,
si dobrovolně utni jeden prst
na vlastní ruce. Kdo to vykoná,
je hoden vojnem slout Bar-Kochby.

(Nové hlaholy trub. Ze stanu Bar-Kochbova přivlékou vojíni špalek, v nějž je zaražena sekera, a postavi jej před lavicí pod zástavou. Skupiny v lidu, hovor a reptání, mezitím vystoupí ze stanu Bar-Kochba, jest bez brnění a bez meče, kráčí s hlavou nepokrytou k špalku a zvedne sekuru položiv svou ruku na špalek.)

BAR-KOCHBA.

Já, vůdcem vaším mám-li vskutku být,
sám první podstoupím, co vyžaduji.

(Utne si prst levé ruky.)

Kdo síly má, ať následuje mne!

Odstoupí pod zástavu a skříží ruce na prsou. Úžas a strnuti v lidu. Různé hlasys souhlasu i nevole.)

BAR-KOCHBA.

To první zkouška božích bojovníků,
jste stádo bab či zástup hrdinův?

HLASY.

Má pravdu.

JINÉ.

Pojďme, to jest okamžik!

JINÉ.

To nelidské, dost příští boj nás schvátí,
nač napřed komolit se?

JINÉ.

Zbabělci!

má pravdu Bar-Kochba!

JINÉ.

Nuž k špalku jen!

PRVNÍ VOJÍN

(předstoupí a položiv prst na špalek utne jej).

Tvůj první bojovník jsem, Bar-Kochbo!

BAR-KOCHBA.

Ne můj, však Hospodinův, příteli!

(Obejmje jej a posadí na lavici vedle zástavy.)

HLASY.

Nuž za ním, za ním!

JINÉ.

Vše pro zákon boží!

(Davy se hrnou k špalku a prsty si utínají, Bar-Kochba každého obejme a polibí.)

JINÝ VOJÍN.

Krev volá krev — *zde* první krůpěj dám,
kde poslední pro zákon Jehovy?

(Utne si prst.)

BAR-KOCHBA.

A pro svobodu, velkost Israele?
měls doplnit; ó synu můj, buď zdráv!

MNOHÉ HLASY.

Žij Bar-Kochba!

JINÉ.

Náš nový Mesiáš!

JINÉ.

A spásu naše!

JINÉ.

Vše pro slávu Judy!

Jest velký Bůh, Bar-Kochba jeho syn!

(Davy vojínů se hrnou k špalku a prsty si utínají.)

MNOŽSTVÍ.

Jak málo to pro zákon Jehovy,
jak málo to pro spásu lidu jeho!

SBOR LEVITŮV V STANU BAR-KOCHBY.

Je oběť všecko, nelze bez oběti
si myslit velký čin.
Ó spějte v náruč boha, moje děti,
sem pojď, kdos boží syn!

HLASY.

Já býti chci jím!

JINÉ.

Jsem jím Pane již!

Vojín mladý (Bar-Droma) vrhne se k špalku a zvedá sekuru . V tom vyběhne od vozu žena prostovlasá (Judita z Cyreny) a zadrží mu ruku ze zadu, když chce si prst utnouti.

ŽENA.

Já nikdy k tomu nesvolím, tvá matka!

VOJÍN.

Mám hanhou býti synům Israele ?
to, matko, na mne žádat nemůžeš !

ŽENA (se vztyčí).

Já nechci tomu. Já to zakazuji!
Snad proto jsem tě nesla pod svým srdcem
tě porodila v těžkých bolestech,
jež skoro život stály mne, snad proto
jsem kojila tě v sladkých matky snech,
tě odchovala léta v odříkání,
bys zmrzačit měl krásné tělo své?

Ó hleďte naň — toť přece krásný hoch!
 Můj syn, mé dítě! — Proč má zmrzačit
 se dobrym v cizí rozmar jen?
 Já nestrpím to, utni ruku *mou*,
 však sebe nesmíš, synu, zohavit!
 Dost bědy bude a dost neštěstí,
 až udělá to Říman sveřepý,
 a udělá to, vím to bezpečně,
 však tenkrát zákonem to bude války,
 tvé zmrzačení v boji, ba tvá smrt,
 ty spečetí tvou lásku k otčině
 a k Bohu dědů, budou velkým činem,
 za který žehnat bude tobě vnuk.
 Však toto zmrzačení dobrovolné
 jest přepych odboje a pýchy jen!

(K Bar-Kochbovi.)

Tvé pýchy Bar-Kochbo! — Nu, jen se směj,
 já nedám svoje dítě zmrzačit!

Vojfn.

Zpět ustup, matko, to jest zákon boží,
 a blah jen ten jest, kdo mu poslušen!

ŽENA.

To šílenství jest! Zpátky, hochu můj!
 Svou hlavu položím spíš na špalek,
 než dala bych své dítě zmrzačit!

BAR-KOCHBA (předstoupí klidně).

Tvé city ctím, ó matko šlechetná,
 a chápu je, však vyšší zákon boží;

i tobě, hochu, plně rozumím
a cením krásnou tvoji zmužilost.

HLASY.

Má pravdu žena!

JINÉ.

To jest zbytečnost,
kdo bojovati chce pro zákon boží
a Judy svobodu, ať přísahá,
to dostačí, nač takých obětí?

JINÉ.

To rounání jest proti Jehově,
za jeho zákon máme bojovat,
však dřív si usekati máme ruce! ?
To divný zápas!

JINÉ.

Ticho! Zmlkněte!
Bar-Kochba mluví!

JINÉ.

Což snad on je Bůh ?

BAR-KOCHBA
(Velkým hlasem, důstojně.)

Já nejsem Bůh, jen jeho sluha jsem
a poslední a věru nejmenší,
však jestli ústy mými hovoří,
on pravdu dí, již nutno poslouchat.

Já ukáži vám, co jest zákon Páně!
Ctím dobrou vůli toho mladíka
i svaté city jeho matky ctím,
však nejvíce ctím nad vše zákon boží.

(Položí ruku na špalek a utne si druhý prst.)

To snad vám stačí! Pojd' sem, synu můj,
teď spokojena bude matka tvá
a neztratím dobrého vojína,
jímž býti slíbuješ!

(Zvedá vojína a objímá jej.

VOJÍN.

Ó králi můj!

ŽENA.

Jeť velký Bar-Kochba, jeť Mesiáš!

HLASY DAVŮ.

Bud' požehnán a naším vůdcem bud'!

Vojín libá lem roucha Bar-Kochby, který jej usazuje na lavici pod zástavu.
Všeobecné fanatické vzrušení. Muži a ženy se objímají, vojíni se hrnou
k špalku a klekají, nemohouce se pro nával k nému dostati. Jásot a ryk.

MNOŽSTVÍ.

Jest velký Bůh a velký Bar-Kochba!

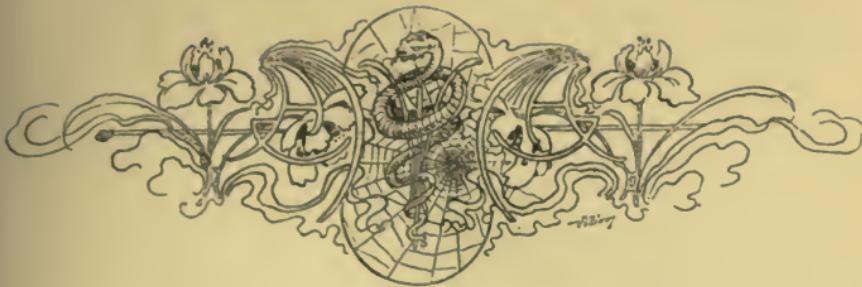

ZPĚV VI.

TUR-SIMON.

Val pevnosti Tur-Simonu. V pozadi ploché střechy domů a věží. Na valu stan vůdcovský, proti němu vztyčují řimští vojáci sedm křížů a jiní vykopávají sedm jam, vždy jednu pod každým křížem. Před stanem křeslo polní.

1. VOJÍN ŘÍMSKÝ (zaměstnaný u křížů).

Kdo asi bude vbit na tyto kříže?

2. VOJÍN ŘÍMSKÝ (zaměstnaný u jam).

A kdo as bude vbit do těchto jam?

CENTURIO.

Možná, že vy sami, zlící-li se tak vůdců a nebudete-li v čas hotovi. Jinak jsou kříže ty a jámy pro zajaté Židy, které včera pochytily naše stráže a kteří mají vypovídati před vůdcem.

1. VOJÍN (u křížů).

Jsme hotovi, pane. (Slézá s kříže).

2. Vojín.

My rovněž, (vylézá z jámy) pane!

Signály na tuby, opona stanu se rozhne, vyjde *Quintus Tinacius Rufus*,
za ním legionáři a centurionové se signy a tubami.

RUFUS (usedaje).

Jak že mi říkají? Tyrannus Rufus!
Nu, chci si toto jméno zasloužit,
co posud konal jsem, jen předehrou
těch bylo hrůz, jež teprv započnou.
Zlou druhdy nechal pověst Quietus,
já nechám horší, ať mne pamatuji
a zpupní, tvrdošíjní poznají,
že s Římem žertovati, neradno.
Sem přivedte ty židy zajaté,
ať vypravují, však jim otevřem
již ústa (k vojsku), mučidla si připravte
a dříví pod vše kříže k hranicím!

Zatroubení. Vojáci římskí předvádějí spoutané Židy. Jest jich 14, mužů a žen různého stáří, ruce mají na zad svázané a spojeny jsou jedním provazem.

RUFUS.

Chci dvojí od vás, než vás odsoudím
a vykonati trest dám na výstrahu
všem buřičům po celém Israeli.
Ty zříte kříže! Tur-Simonu val
ať hlásá v dálku celé Judei,
že Řím se vaší vzpoury neleká.
Ať mluvíte již ochotně a pravdu,
ať lžete, tvrdošíjně mlčíte,

vždy viset budete, kdo muži jsou,
kdo ženy po pasy až zahrabány
pod muži budou v pospas šakalům.
Jen muka můžete si ušetřit,
vyznáním přímým, nikdy ale smrt.
Mluv, starče, hlavou zdáš se býti všech,
rci nejdřív, jak ta hádka povstala,
jež první byla srážky příčinou
římského vojska s luzou Israele?

STAŘEC.

Co mluvit mám? Ty sotva uvěříš,
však pravdu povím. Včera v chvíli tu
byl šťastný otec jsem a šťastný tchán,
my svatbu měli v domě, průvodem
jsme k posvátnému táhli obřadu,
kdy sobě v zmar jsme cestou potkali
tlum římských pěšáků. Ti surově
se vrhli na družby, již k oběti,
jak posvátný náš velí obyčej,
dva nesli ptáky, bílé holubice;
jim vyvali je, chrtán jim zadrhli
a s žerty hrubými je házeli
po sobě druhu druh a do prachu.
Jen malý odpor našich, meče bleskly,
a kamení jim v odvet fičelo,
sbor římský pobit byl a rozehnán,
náš průvod seřadil se k obřadu,
jenž vykonán pak bez vší překážky;
však v noci při svatebním veselí
když seděli jsme, větší počet přitrh

a střechy zapáliv nám nad hlavou
 s nahými meči vpadl do jizby,
 vše vraždil, co mu přišlo do cesty,
 ostatní spoutal a sem odvedl.
 Toť podle ryzí pravdy věci stav.

RUFUS (směje se).

Tak máme celou svatbu pohromadě,
 nu o důstojnou svatební vám noc
 se postaráme! Jaká drzost, starče,
 římskému odporovat vojínu?
 Ctí má ti být, když tebe osloví
 a ráčí zažertovat s prašivinou;
 pár holubů a k vůli tomu vzpoura!
 Je viděti, záminky hledáte,
 nic jiného! A nyní pověz mi,
 kde vojsko židovské je táborem?
 Kde zdržuje se hrozný Bar-Kochba?
 Jak velký počet mužů naverboval?
 A všecko vůbec, sám co o tom víš.

STAŘEC.

Já nevím ničeho, tož těžko říci,
 a kdybych věděl, říci ještě hůř;
 já nezradím přec zákon Hospodinův,
 ni jeho lid, zde nadarmo se ptáš.

RUFUS.

Pověste Žida hněd na první kříž,
 pod nohy oheň jemu rozdělejte,
 však začne brzy mluvit ještě rád.

STAŘEC

(mezitím, co jej odvádějí).

Je veliký Bůh, vladař zástupů,
buď sláva jemu z věků na věky!

RUFUS

(kyne muži, který stál za starcem).

Tys šťastný ženich?

Muž.

Ženich smrti teď.

RUFUS.

Mé slyšel's otázky, teď odpovídej!

Muž.

Ty více neuslyšíš ode mne,
než předchůdce, můj tchán, ti pověděl.

RUFUS.

Pak viset budeš stejně jako on.

Muž.

A stejně chválit pána zástupův.

RUFUS.

Jak libo ti (k vojákům), jej na kříž přivažte,
a oheň rozdělejte pod křížem!

Mezitím přivázán byl kmet na kříž a oheň rozdělán pod jeho nobama.

STAŘEC NA KŘÍŽI.

Sud' Hospodine s těmi,*)
 kteří se soudí se mnou,
 a bojuj pane s těmi,
 již se mnou bojují!

S pavézou štít vem na se,
 mně ku pomoci povstaň,
 s kopím se v cestu polož
 táhnoucím proti mně!

Ó promluv k duši mojí,
 spasení tvoje já jsem,
 ať zapýří se hanbou,
 kdo hledají můj zmar!

Ať zahanbeni prchnou,
 jak přede větrem plevy,
 a Hospodinův anděl
 je rozptyl do stran všech!

RUFUS

(k ženě, která stála za mužem).

Tys nevěsta?

ŽENA.

Tos lehce uhádnul.

RUFUS.

Jsou z pravidla vždy ženy povolnější
 a proto, doufám, budeš mluvit líp.

---

*) Žalm 34, 2–6.

ŽENA.

Nic víc, nic míň, než ženich a můj tchán.

RUFUS.

Ó zбуjně plémě! Nyní patrno,
jste všichni spiklenci! Šat strhněte
jí s údů a ji vražte do jámy
pod onen kříž, kde úpí její chot.

ŽENA.

Jsme aspoň v utrpení sloučeni,
buď chválen za to věčný Sebaot!

Vojini zatím přivázali muže na kříž a zapálili oheň pod jeho nohama. Jiní se vrhli na ženu a trhají s ní šaty.

RUFUS (k vojínům).

Aj, krásné tělo dívčí! pohár sem
bez Baccha nemůže být Venuše!

Dva vojini odejdou do stanu a přinesou amforu a pohár, nalejí do číše a jeden v kleče podává plný pohár Rufovi.

MUŽ NA KŘÍŽI.

Bůh jest mé útočiště i má síla*)
v soužení každém hotová pomoc,
ať puká země, bát se nebudu,
ať do prostřed se moře hory svalí!

*) Zalm 45. 2—4.

RUFUS (pije)

Noc pěknou svatební mít budete,
o půlnoci zde šakal s hyenou
tvým bude ženichem a krkavec
u hlavy jemu zašeptá cos v sluch,
až všecka krev mu ztuhne ve žilách!

(Odevzdá číši vojínu, který ji znova naplní. Rufus pije. Mezitím vrazili vojáci nahou ženu až po prsy do jámy.

ŽENA V JÁMĚ.

Ó vysvobod' mne, Bože! *)
k mé duši vlhko sahá,
jsem pohřízena v bahně,
dna nemá, v hloubi hlíny
mé hrdlo vyschllo již,
a zemdlely mé oči,
tím, že jsem po Tobě
se ohlížela jen!
Ó z bláta vyrví mne,
a Pane nedopusť,
by tato prohlubeň
se nad mnou uzavřela!

RUFUS.

Hoch je tam ještě, ať přistoupí blíž!

(Stráže odpoutají hocha a postaví jej před Rufu. Hoch má svrchní šat sedraný, dívá se zdorně v tvář legatovu.)

Ty pískle aspoň budeš mluviti!
Kdo jsi? Tvůj drzý obličeji mne dráždí.

*) Žalm 68, 2—4, 15—16.

HOCH.

Jsem bratr oné ženy, kterou mučíš.

RUFUS.

A kolik je ti roků?

HOCH.

Jedenáct!

RUFUS.

Viz tam ty kříže, jeden bude tvým,
a stejnou dostaneš též hranici
pod nohy, jestli mluvit nebudeš
a nezodpovíš všecky otázky,
jež otci tvému dal jsem i tvé sestře.

HOCH.

Těch nezodpovím, Bůh jest nade mnou!

RUFUS.

Tak s tebou řeči nemám, s dětmi přec
se chvíli zdržovati nebudu.

HOCH.

To věc je tvá, jak trpět věc je moje.

RUFUS.

I děti odboj stáh v své sítě již?

HOCH.

Ty první vždy v ní byly, legate,
je vidět, neznáš naše dějiny,
pak znal bys jistě osud Makabejců.
Ti nevymřeli posud v Izraeli,
sám, chceš-li důkaz toho tobě dám!

STAŘEC S KŘÍŽE.

Můj hochu, drž se jen!

MUŽ S KŘÍŽE.

Buď chválen Bůh!

ŽENA Z JÁMY.

Jen vytrvej, můj bratře, pro Boha
a jeho zákon.

HOCH.

Bar-Kochba jej splní!

Co život můj, kde otec trpí tak
a sestra má a její choť? — Zde jsem!

(Sám se svlékne z šatu a vstoupí mezi vojiny, tito jej chopí a vlekou k třetímu
kříži.)

RUFUS.

To šílenci jsou!

VŠICHNI ZAJATÍ.

Ano, Hospodina
jsme šílenci, buď chválen Sebaot!

RUFUS.

Tak, mluvit nebudete?

VŠICHNI.

Ani slova,

jen jediné: Jest velký Hospodin,
zpod spárů lvích nám podá ruku svou,
zpod žernova skráň naši vytrhne,
by posadil nás na trůn slávy své,
kde bude v blescích trůnit Israel!

RUFUS.

Tak na kříž s všemi, s všemi do jámy,
zapalte ohně, dolů šaty z nich,
ať zvědí, co jest Řím a jeho moc!

ZAJATCI.

Všechn silnější jest pán Bůh Zástupů.

RUFUS.

Nu, uvidíme, kdo jest silnější!
Sem víno, hoši!

(Vojín mu podá plný pohár, on jej zvrátí a odhodi.)

Nyní skřížím ruce
a budu pásti se na mukách vašich!

(Vojáci odpoutali ostatní zajatce a sylékli je, muže přivázali na kříže, ženy naráželi do jam pod ně, roznítily ohně pod nohama ukřížovaných. V tom ruch v pozadí. Tlum vojska vstoupil na hradby.

CENTURIO
(oznamuje Rufovi):

Již vrátili se naši vyzvědači.

RUFUS.

Ať předstoupí, ti ihned poví nám,
co zdráhají se tito vyjeviti.

CENTURIO

předvádí tři vyzvědače Římské, kteří se hluboce uklánějí před Rufem.

RUFUS.

Mluv, Sergie!

I. VYZVĚDAČ.

Zlé zprávy nesu, pane,
tvá dcera jela včera vesnicí
blíz Betaru, náhodou nešťastnou
jí zlomila se voj, neb do skály
vjel prudký náraz ořů. Na štěstí
bez úrazu — ji bozi chránili —
se skokem rychlým s vozu spasila.
By novou k vozu opatřili voj,
po prvním stromu sáhli u cesty
tví lidé, sotva topor vzduchem švih,
tu luza židovská, jež nečinně
ba škodolibě k tomu přihlížela,
ni rukou nehnouc v pomoc ochrannou,
se dala do vojska, ty stromy prý
jsou posvátné a svatokrádež páchá,
kdo prý se dotkne drzou pěstí jich.

RUFUS.

Co posvátné vše není této luze,
jen za vším hledá, za vším záminku
ku odboji a vzpouře. Pokračuj!

VYZVĚDAČ.

Tot jeden z oněch svatých stromů byl,
jež, sotva že se děcko narodí,
v zem zasazují, rostou s dítětem
až k době svatby jeho, v předvečer
pak při zpěvu a hudbě posvátné
je utnou teprv, aby z kmenů jich
tyč udělali k skvostným nebesům,
pod nímž vedou hocha s nevěstou
v chrám k obědu, kde čeká jejich kněz.

RUFUS.

To samá pověra a samý blud!

VYZVĚDAČ.

Tví lidé nechtěli tak rozumět,
strom skáceli, však v tom již celý dav
se vrhnul na ně, zaplál divý boj
a krutá seč.

RUFUS.

A dcera má?

VYZVĚDAČ.

Ta prchla,
jak první začlo fičet kamení.

RUFUS.

Dík bohům všem! A lid můj?

VYZVĚDAČ.

Leží zbit
ve krvi své, jež volá o pomstu!

RUFUS.

A tato hromem s nebes přikvačí.
Až v nebe roste smělost chátry této!
Ty odstup, Sergio, — mluv, Licie,
co o vojsku jsi zvěděl, Bar-Kochby?

II. VYZVĚDAČ

předstoupí a ukloní se legatovi, druhý vmlísi se mezi vojsko a prohlíží si mučené Židy.

To stále roste, velký legate,
již dvě stě tisíc mužů počítá,
těch, kteří utali si po prstu
pro zákon boží!

RUFUS.

Synu psí, ty lžeš!
Jak, dvě stě tisíc? Cos to pravil, chlape,
je možno to, že dvě stě tisíc jich?

II. VYZVĚDAČ.

Když o muže míň, ať mne zhltí zem!

STAŘEC NA KŘÍŽI

(slabým, ale přece slyšitelným hlasem).

Jak veliký jsi Bože Zástupův!

II. VYZVĚDAČ.

Jak potopa se valí, duní zem
pod tihu jejich kroků, prachu sloupy
se k nebi zvedají, zní jejich zpěv,
v jek pozounů, jež jícný zlatými
se sluncem závodí a v čele jich
jde Bar-Kochba, sám v rámci vlasů svých
rozhněvanému slunci podoben.
Ó prchni, pane, smím-li raditi,
jich dvě stě tisíc, sotva třetina
je celá římská tady posádka!

RUFUS.

I tebe nakazilo šílenství
té chátry zběsilé? Vbít tě na kříž dám.
Však dříve rci, co o Bar-Kochbě víš.

II. VYZVĚDAČ.

Tvůj nechci, pane, déle nítit hněv.
Jest velký jako bůh a hrczivý,
lva potká v poušti, pohledne mu v tvář,
lev krotký schoulí se mu u nohou,
a když se neschoulí, on vytrhne
mu čelist jako houžev zpuchřelou
svou jednou rukou, z které prsty dva
si uťal lidu svému na příklad.

MUŽ NA KŘÍŽI
velkým hlasem.

Ó nový Samson povстал v Israeli!

JINÝ NA KŘÍŽI.

A pravdu pravil o něm Akiba:
 »V něm vstala velká hvězda z Jakuba,
 v něm povstal z Israele mocný kmen,
 jenž zkruší pyšné hlavy Moabu
 a všecky syny Setha rozdrtí!«

ŽENA Z JÁMY (hlasem velikým).

»Jen málo toho jemu potřebí,
 on nebesy i zemí otřese,
 on skácí v rumy trůny boháčů
 a zahladí moc zpupných pohanů,
 on hvězdy syn, náš pravý Mesiáš!«

RUFUS (vztekle).

Žhavého olova jim vlezte v chrtány,
 ať vytí jejich zde nás neruší!

(Vojáci nahřívají pánev s olovem nad ohni a vykonávají mezi dalším rozkaz legatův.)

RUFUS
k III. vyzvědači.

Co ty víš, Sixte? Bez váhání mluv!

III. VYZVĚDAČ.

Dřív opraviti musím Licia,
 děl dvě stě tisíc vojsko Bar-Kochby
 že mužů čítá, řek jen polovičku.

RUFUS.

Což spikli jste se, neb jste šíleni?

III. VYZVĚDAČ.

Mou zprávu vyslyš, velký legate,
a po radě pak učiň Licia
a jak jen můžeš, dej se na útěk!

RUFUS.

Na útěk? Nikdy! Rychle vypravuj!

III. VYZVĚDAČ.

O prstů utínání Licius
již pověděl, já jinou zprávu mám.
To kruté nařízení Bar-Kochby
na tuhý odpor brzy narazilo,
a rada kněží hned se sestoupla,
neb mnohé matky, mnohé manželky
tak nechtěly dát děti, muže své
víc mrzačit. Však Bar-Kochba stál na svém,
chtěl důkaz síly míti na každém,
kdo vstoupiti měl v zástup Hospodina,
jak ztřeštenců těch voj se nazývá.
Tu někdo v synedriu návrh dal,
jenž přijat hned byl s velkým jásotem,
(já svědkem skrytým toho divadla
jsem, pane, byl za žida přestrojen,
a Joviš ví, že pravdou jest má řeč.)
Zněl výrok kněží, k němuž Bar-Kochba
též přisvědčil: Kdo chce být k vojsku vzat,
má vlastní pěstí cedr poraziti,
neb v běhu vyvrátit jej ze země.
Od Betaru, co kámen dohodíš,

se táhne odvěký hvozd cedrový
 po mírné pláni v hlubé údolí,
 na stráni vojsko sestouplo se v šik,
 pod stráni na omšené balvany
 usedli starší, kněži, zákonníci.
 A nyní začalo děsné divadlo!
 Z řad mužů první vystoup Bar-Kochba,
 šel klidně mezi kmeny odvěké,
 z nich největšího obra vybral sobě,
 jej klidně změřil od hlavy až k patě,
 pak napřáh pěst svou jako hromoklín
 a brvou ani v tváři nepohnul,
 a rána zaduněla jako hrom,
 to rána jeho pěstě mohutné
 a druhá na to ještě dunivější
 jsouc dlouhým provázena praskotem,
 a cedr třistaletý, hvozdů král,
 jenž bleskům čelil v tolikerých bouřích
 a vichrům vzdoroval, se zhroutil v ráz
 pod mocné jeho pěstě úderem.
 Zem zatřásala se ve svých hlubinách,
 když na kmen jeho blesky zbrázděný,
 on vložil nohu svoji pokojně
 jak na šíj skáceného otroka,
 a sterý povyk vzpjal se k obloze,
 tož z dvou set tisíců židovských hrdel:
 »Toť Bar-Kochba! Syn Hvězdy! Messiáš!«
 On klidný stál a patřil s úsměvem
 na úžas všech, pak odstoup o sto kroků,
 v tom druhého si soka vyvolil
 svou orlí zřítelnici v sboru tom,

dal v prudký běh se s výše v hlubinu
a v běhu ku kmenu když dorazil,
jej pází objal — strom se bránit zdál,
on nepovolil, dvakrát zakroutil,
až v praskotu jej divém s kořeny
vyvrátil z rodné půdy a jím šloh,
až hlíny, štěrkou celým přívalem
se stmělo nebe a strom děsně hýk
jak měl by duši, když dopadl v zem!

A nový pokřik, nové jásání:
»Tys Bar-Kochba, Syn Hvězdy! Messiáš!«

A nyní měls to, pane, viděti!

S mohutným rykem jako vichrů rej
když rozpoutá se hustým pralesem,
že praská to a sviští do kola
a praští, puká, houká, hvízdá, fičí,
se za Bar-Kochby vrhli příkladem
na kmeny všichni. Zápas obrovský!

Tu pěstě kmeny kácely jak třtiny,
tam v běhu mihaly se ramena,
šat vlající a klubko lidských těl
se svíjelo kol těla starých stromů,
a rvali je a z hlíny trhali,
až tmou se zakryl blankyt sárající
a slunce utonulo v prachu mračnech.

Kmen padal za kmenem, ten skácen ranou,
ten vyrván, odhozen jak dětská hříčka,
a dolů střemhlav se to válelo,
jak obnoven by starý byl tu boj
gigantů dávných! Člověk s kmenem srost,
e nerozeznals, spolu váleli

se dolů strání v divém praskotu
a řvaní divokém! A ptactvo nebes
mníc, bouř že hrozná lesy bičuje,
se vzneslo k výši s hlasným krákáním
a hýkáním a vytím tisíce
tu hlasů zvířecích se míšilo
do hlasů lidských, zvuků vichřice!
Sup holohlavý, orel, výšin král,
výr, nocí host, a sokol hltavý
a mezi nimi menších opeřenců
mrak celý zděšen vzlétl k nebesům,
a perutěmi v skřeku splašeném
zakrýval slunce jako v zatmění,
co divá zvěř, již hostí onen prales,
se s řvaním lítým dala na útěk
a vrhala se vztekem vznícená
na muže, kteří lesa čelisti
zde otvírali s divým výskotem.
Dvě lvice na Bar-Kochbu vrhly se,
v prs každý se mu jedna zakousla,
on jak dvě kočky chyt je pod krkem
a odhodil sto kroků od sebe,
co šakala, jenž chtěl mu nohu hrýzt,
jak krtka odkop, jej si nevšimna.
Tak jako on i jiní rádili,
a nežli slunce kleslo k západu,
kde prales byl, tam byla mýtina;
sta kmenů vykácených, vyrvaných
se válelo přes sebe v neladu,
nad kterým ptactva mrak v dál ulétal.
Pak začli kněži kmeny počítat,

co kmenů povalených, tolik mužů,
jen na Bar-Kochbu přišlo kmenů sto!
Pak začli velebiti boha svého,
v šik srazili se mocný, pod nimi
že zaduněla země, k Betaru
se obrátili jako živý hvozd
a Bar-Kochba v jich čele jako král!

RUFUS.

A kam se valí?

V tom v pozadí ruch a kříky zděšení, vrázi sem posel a bezdech klesne
před Rufem.

POSEL.

K Tur-Simonu sem!

Ó pane, rychle dej se na útěk,
jdou jako velkých vod jde potopa
a hrůza před nimi!

RUFUS
vyskočí z křesla.

Vojsko na valy,
a praky vše a katapulty ven!
Je přivítejte deštěm kamení,
je rozčeňte tříští balvanů,
když bestie jsou — o krok ne však zpět!

Ruch a vřava mezi vojskem, signály tub, vojsko se řikuje a odchvátá.
Z hloubky je slyšet praskot a temné údery, ryk a jásná, z kde se vždy určitě
ozývají jednotlivé hlasy volající: Sion! Bar-Kochba!

STAŘEC NA KŘÍŽI.

Bůh zástupů již vyslyšel náš pláč,
ó dítky, radujte se, veliký

jest starý Jahvě v plášti síly své,
a smilování jeho bez konce!

OSTATNÍ.

Alelujah! Alelujah!

JINÝ POSEL (vraží udýchán).

Co katapulty všecky, legate!
Jdi podívati na hradby se sám,
tam celý šik těch stojí netvorů
a chrlí vodopády kamení
do temné mužstva zdi, jež dole vyje
a zmítá se a ječí zběsilá,
a s posměchem a šklebem vítají
tvých tormentů třískavé pozdravy
a škorpionů šípy okuté.
Však největší div, v čele živé zdi
jak skála stojí obr Bar-Kochba
a chytá deskou svého kolena
vše balvany a zpět je odhazuje,
jak dítě by si s drápky hrálo jen!
Tví onagří tam marně hýkají,
jsou židovské té luze k šklebu jen!.

III. POSEL (vraží za ním).

Ó, prchej pane, město ztraceno,
jsou hradby ztečeny, tvé vojsko prchá,
děs po nich sáh svou pěstí obrovskou,
i odhazují meče, přílby, štíty,
jak stádo ovcí běží bezbranných
a křičí: »Kdo jen můžeš, spas se, spas!«

Z hloubi stále rostoucí vřava válečná a silnější pokřiky: »Sion! Bar-Kochba!«

RUFUS.

Na chvíli ustupuji přesile,
však navrátím se s větším vojskem sem
a běda všem!

VOJSKO ŘÍMSKÉ

na útěku bez zbraně žene se v zmatku na valy s pokřikem.

RUFUS.

Ni o krok zbabělci!
a chcete-li již ovčí životy
si zachrániti podlým útěkem,
ty židovské psy zde mi dobijte,
ať mrtví padnou v ruce vítězům!

CENTURIO

odstrčí na útěku legata.

Ty, máš-li času, dobij si je sám!

Nový pfival utikajícího vojska strhne Rufa do svých vln, ze střech Tur-Simona vyvalí se hustý oblak dýmu. Hluk boje větší a větší.

STAŘEC NA KŘÍŽI.

Já v tebe doufal, Bože na věky . . .

MUŽ NA KŘÍŽI.

Víc nebudu zahanben před tebou!

ŽENA.

Má pevnost jsi i skála, Hospodine!

JINÝ.

Tvá chvála bude vždycky v ústech mých,
tys vytrhl mne ze všech přístrachů . . .

HOCH.

Bud' veleben náš velký Sebaot!

Vojsko Bar-Kochbovo hrne se na jeviště, Bar-Kochba s mečem v pěsti
hned za ním Akiba, Meir, Elesar.

MNOŽSTVÍ.

Zdar Bar-Kochbovi, sláva bud a zdar!

BAR-KOCHBA

vrhne se na kolena a polibí zem.

Dík Hospodinu vzdejte, vedl nás
a sílu vdechl v naše ramena
on bojoval, on vítěz jediný!

STAŘEC NA KŘÍŽI.

A jeho Messiáš, tys Bar-Kochba!

MNOŽSTVÍ.

Tys Messiáš, tys král, ó Bar-Kochbo!

BAR-KOCHBA (uzří mučené).

Ty nejdřív osvobodte! (Vojini poslouchají jeho rozkazu.)

Požár v městě
pak spějte uhasiti. Tur-Simon
klíč k ostatním jest Judy pevnostem.
Pak valy vše obsadte strážemi,
by na noc nevrátil se nepřítel.

AKIBA
(objímá Bar-Kochbu).

Já neklamal se v tobě, synu můj!

BAR-KOCHBA.

A Věčný dá, že neskrameš se již.

(K lidu.)

Až vykonáte, co jsem nařídil,
sem všickni přijdete k slavné modlitbě
a díkůčinění, ať loutna zní
i harfa s citerou v ples Hospodinu,
on vítěz jest, bud sláva mu a dík!

MNOŽSTVÍ.

A jeho Messiáš jest Bar-Kochba!

ZPĚV VII.

NOVÝ JERUSALEM.

(Siň v Betaru ve vkusu doby. Za stolem *Akiba*, proti němu *Bar-Kochba*.)

BAR-KOCHBA.

Tak pokračuje svatá naše věc.
Den ke dni rostem, zjevný důkaz to,
že s námi celý národ, jeden muž.
Po pevnosti se vzdává pevnost římská,
voj římský prchá jako bez smyslů,
a sám nám všady klestí volné dráhy.

AKIBA.

Jen Jerusalem posud vzdoruje.

BAR-KOCHBA.

Já nedbám oň — co jest mi Jerusalem?
Mně postačí, že Sion nezorán,
tím spokojím se — celý Jerusalem
jest minulostí, co chrám zbořen v něm.

AKIBA.

A přece Jerusalem pro nás všecko.

BAR-KOCHBA.

Jak děl jsem v minulosti, příteli.
 Kde synedrion dnes? — To v Jabne jest.
 Kde synagogy? — V Tiberias jsou.
 Kde pevnost židů? — Tady v Betaru!
 Nechť nezorána hora chrámová,
 přec Hadriana město dnes je tam,
 Aelia Capitolina — nic víc!
 Nač k jedné hroudě tak se připínat?
 Vlast větší jest a rád bych věru věděl,
 proč Betar můj by nemoh během dob
 být pro lid nový — nový Jerusalem?

AKIBA (podrážděn).

Již proto ne, že Betar v zpupnosti
 zapálil v posměch ohně vítězné,
 když Jerusalem padl. — Ty to nevíš,
 já zažil to a věci takové
 je těžko zapomnít i po letech.

BAR-KOCHBA.

Toť také vaše zvláštnost, rabbini,
 vše pamatovat a nic zapomenout!
 Ne dosti Garizim že jeden sok,
 má Betar druhým býti? — Nesouhlasím.
 Vše dobu květu má i dobu pádu,
 kvet Jerusalem věky — nyní pad
 a kvete Betar ted'.

(Vstane a přistoupí k oknu a divá se dolů do města.)

Svou polohou
jest povolán být středem nové vlasti,
jak hnízdo útulné zde v horách leží,
lev ku útoku schystán, příteli!
Tam Caesarea a tu Diospolis,
on v středu jich jak věčná pevnost Judy
v skal štíty vbita, nový Jerusalem!

AKIBA.

Co platno? Chrámu nemá Jehovy.

BAR-KOCHBA.

Chrám není všecko, moudrý Akibo,
však srdcem lidu mého Betar jest.

AKIBA.

To divné srdce, nemá minulosti,
čím drahé může býtí srdcím všech?

BAR-KOCHBA.

Však budoucnost má a s tou počítáme.
Jím tepna Judy jde, ves obchod zde
se soustředí a všecky školy naše,
hled' čtyři sta zde trčí synagog,
tím chlubit se dnes nemůž Jerusalem.

AKIBA.

Nad čtyři sta zde nových synagog
jest jediná zeď chrámu Hospodina,
o kterou hlavou tluče Israel.

BAR-KOCHBA.

Máš v něčem pravdu. Ona stará zed'
jest dějin částí, ale dávnó již
jdou tyto jinou drahou, příteli!
Ustoupil dřív již starý Jerusalem
novému Jahvé a též Tiberias
dnes víc má škol než celý Jerusalem.
Ty příliš v minulost jen nazíráš,
ó Akibo a ta již hrobům patří.

AKIBA.

O Jerusalem ani nestojíš?

BAR-KOCHBA.

Mám říci pravdu? — A ta nade vše,
ne, nestojím, já založil si nový.

AKIBA.

Však bez chrámu a v *něm* přec Isræl!

BAR-KOCHBA

(přistoupí k němu a položí mu ruku na rameno).

Můj otče drahý, ty jsi velký mudrc
a velký věštec — miluji, tě, ctím,
však, odpust, dnes kdy o vlast vedem boj,
čím skupina těch mrtvých balvanů,
tříšť starých zdí — již zvete Jerusalem?

AKIBA.

Pak s oním ze Samaří souhlasíš,
jenž potkal pod platanem Jonathana

a ptal se, kam jde? — Ke zdi chrámové,
dal v odpověď mu. K spoustě zřícenin,
děl Samařský, ty za to nestojí,
líp putovati k hoře Garizim.

BAR-KOCHBA.

Zas ohříváš zde starou žárlivost;
můj Betar není žádný Garizim,
by v tom chtěl Jerusalem sokem mít.
Až jednou Říman prchne z těchto krajů,
až Judy prápor jen zde bude vlát,
až volna ve všem bude celá vlast,
 já první budu, který starý Sion
pozvedne z rumů — dnes to není možné;
již proto ne, že Řím si domýslí,
že s Jerusalemem též celý národ
má v hrsti své, to, Akibo, jest klam!
Ať podrží jej, jestli takto smýslí,
my brzy nový, větší vztýčíme
zde v Betaru. A proto pouze jen
by Říman přiveden byl v taký omyl,
ó Jerusalem, rabbi, nestojím.

AKIBA.

Byl vždycky Jerusalem hlavou Judy,
ty pouštíš hlavu — dobře uvaž to,
co ostatní jsou údy proti hlavě?
Ta zdráva — celé tělo zdrávo jest,
tak tělo bez hlavy — tvá bude říš!

BAR-KOCHBA.

Já hlavu k tělu přidám naposled,
 chci dřív mít nohy pevné, železné
 a těmi vlast je celá, potom srdce
 chci zdravé mít, a tím má Betar být,
 na hlavu také dojde naposled
 a k vůli tobě — chceš-li — Jerusalem
 pak hlavou udělám, leč rci mi sám,
 co hlava bez těla?

AKIBA.

A bez hlavy
 co tělo jest — to věru otázka!

(Pausa.)

BAR-KOCHBA.

Tak vidíš shodli jsme se. O tu hlavu
 se tedy jedná. Srdce Betar jest,
 však hlava, hlava — vidíš již to mám,
 já srdeči hlavou jsem.

AKIBA.

A Jerusalem?

BAR-KOCHBA.

Kdys této hlavy bude korunou!
 Jsi srozuměn s tím?

AKIBA.

Ty jsi Messiáš,
 tož pravdu díš, kéž dá tak Hospodin!

BAR-KOCHBA.

Dá, jistě dá, nač byl by dosavad
v tak malé době přál nám vítězství,
jichž Řím se hrozí? Zda-li víš, že Rufus
byl odvolán již odsud? Přišla zvěst,
že vojevůdce nemá Hadrian,
jejž s odvahou by poslati moh' sem!
Sám prý chce přijít a nás zkrušiti,
tím vidíš, kterak denně rosteme.

(Vstoupí stráž.)

Co přinášíš?

STRÁŽ.

Bar-Droma stojí venku.

BAR-KOCHBA

Ať vstoupí dál! (Stráž odejde, a vstoupí Bar-Droma.)

BAR-DROMA.

Jdu pro tvé rozkazy.

BAR-KOCHBA

(jde mu vstříc a divá se mu upřeně v tvář).

Znám tebe, znám!

BAR-DROMA.

Jak neznal bys, o pane
a kdybys právě zapomenout moh',
prst ruky tvé by ti to připomněl.

BAR-KOCHBA (rozponíná se).

Jenž uřat za tebe! To dobře máš.

(S živým zájmem.)

A kde jest nyní, pověz, matka tvoje?

BAR-DRAMA

(měkce).

Ty nehněváš se na ni, pane můj?

BAR-KOCHBA.

Já na ni hněvat se a pověz proč,
že hájila snad matka svého syna?

A *měho* syna, jdižiž Bar-Dromo!

Jen pravdu měla — my se uhádli
v té chvíli tenkrát, milý příteli,
 já právo měl a ona stejně též,
 já *vojína* chtěl, ona *syna* mít,
 ó pověz, kde tvá matka nyní dlí?

BAR-DROMA.

Zde se mnou v Betaru.

BAR-KOCHBA.

To dobře jest,
jak jmenuje se, hochu, tvoje matka?

BAR-DROMA.

Má jméno Judita.

BAR-KOCHBA.

A vdova jest?

BAR-DROMA.

Při prvních vzpourách v Cyrenei pad
můj drahý otec.

BAR-KOCHBA.

Chrabrý jako syn.

Slyš, Bar-Dromo! Já zavolal tě sem,
bych položil ti něco na srdce.

BAR-DROMA.

Na srdci mém, ty pane ležíš jen.

BAR-KOCHBA.

Dík, hochu, za to, ale dovolíš,
k té tíži nepatrné abych směl
přiložit větší?

BAR-DROMA.

Nerozumím, pane!

BAR-KOCHBA.

Svou pevnost Tur-Simon — ty přec ji znáš,
tys vnikl po mém boku na valy,
kde sedm křížů sedm střehlo jam —

BAR-DROMA.

Můj první pane, krvavý to křest!

BAR-KOCHBA.

Tur-Simon tobě nyní odevzdávám,

mně drahý jest, to první trofej má,
zda chápeš to?

BAR-DROMA.

Jak nechápal bych, pane,
i moje zároveň.

BAR-KOCHBA.

To oko Judy,
když srdcem Betar — rozumíš mi, synu?

BAR-DROMA.

Ó hrdý rozumím a ručím zaň!

BAR-KOCHBA.

Jdi v Tur-Simon — tys jeho velitelem
a celý jednou na srdce mi vlož,
jak tobě kladu jej, tvůj otec, král.
Tu nepatrnu mám-li zásluhu,
že za tebe jsem dal prst ruky své,
chci za to víc — ty chraň mi Tur-Simon!

BAR-DROMA.

(klekne před Bar-Kochbou.)

Svůj život za tvůj — mohu říci víc?

(libá mu ruku.)

BAR-KOCHBA.

Jdi, vůdce můj. — Však nežli odejdeš,
svou matku pošli sem, chci mluvit s ní!

BAR-DROMA.

Dík, pane dík — nebudu nevděčným!

(Hluboce dojat odchází.)

AKIBA.

Ty umíš jedno — podmaňovat srdce.

BAR-KOCHBA.

Co srdce jiných proti *tvému* jsou?

AKIBA.

Mé podmanil již dávno — docela.

BAR-KOCHBA.

Však jestli pro vždy — jiná otázka!

AKIBA.

Kdo víc než sto let stár, ten, příteli,
na delší všeho jsoucnost počítá.

BAR-KOCHBA.

Mžik může zrhnoutit snahy nejlepší.

AKIBA.

Ta pochybnost, věř, mne se netýká.

BAR-KOCHBA.

Hned uvidíme starý, moudrý rabbi!

AKIBA.

Chceš zkoušet mne snad? — Já se nelekám.

BAR-KOCHBA.

Jen malou předložím ti otázku.

AKIBA.

Jsem věru zvědav a již prosím, mluv!

BAR-KOCHBA.

To otázka jest vážná, příteli
a velký dosah její. Moudrý muž
s vším počítá, co v cestu přijde jemu,
tys jistě moudrý a mne pochopíš.

AKIBA.

Před pravdou neuzavru očí svých.

BAR-KOCHBA.

A pravdou jest, jíž nelze zavřít zrak,
že křesťané jsou zde, jež Nazariny
lid nazývá a Minim rabbini.
Ti učedníci syna tesařova
na sektu vzrostli, kterou přehlédnouti
dnes nelze víc, dost zjevných mají členů
a tajných přívrženců ještě víc,
jichž sladkým slovem vyznavačů svých
a ještě více smrtí rekovskou
si dobyli po světa okrsku.

AKIBA.

Co s těmi chceš? — My nemluvíme s nimi.

BAR-KOCHBA.

To nemohlo z úst vyjít Akiby.
Řím s nimi počítat dnes nucen jest
a vzdálen jest, my v středu svém je máme,
tož *musíme* též s nimi účtovat.
Zde mlčení a pouhé pomíjení,
jež pěstovaly vaše školy k nim,
jest rovno počínání toho ptáka,
jenž před bouří když skryje do písku
svou hlavu, mní, že sebe zachránil.
Je trpěti, jest podat ruku jim.

AKIBA.

A vyhladit je přece nemožno.

BAR-KOCHBA.

Tož *něco* v nich jest, co se vymýká
našemu soudu. — Pokud mlčeli
a trpěli jen v cirkách sápaní
a upáleni v žhavých smolnicích,
i vy jste mohli mlčet, rabbini,
však sestrojeným ženou útokem
dnes na váš zákon, světlou zbraní ducha
i na váš dorázejí Pentateuch
ti, s posměchem jež zvete »filosofy«.
Víš přece, kterak rabbi Gamliel
a jeho sestra Emma Salomon
na křesťanského přišli biskupa
s tou historií svícnu zlatého?
I děla žena: »Pane, dědictví
po otci mému je tento zlatý svícen

a stejné právo naň mám jako bratří.« —
 »Tož v právu jsi,« děl biskup křesťanský,
 »tak svícen prodejte a rozdělte se!« —
 Však Eliesera dceř pravila:
 »Ne, pane, můj jest psáno v zákonu,
 kde syni jsou, tam dcera nedědí.« —
 Však biskup pravil: »Toto platilo,
 kdy zákon platil, co jste ztratili
 vlast, domov, zákon pozbyl vlády své
 a pouze Aven platí křesťanův
 a tam jest psáno, dcery jako syni
 o dědictví se stejně rozdělí!« —
 S tím odešla a druhého dne hned
 k biskupu přišel bratr Gamliel
 a lybického osla přived s sebou
 řka: »Otče můj, zde celé dědictví
 jest po otci, jak děliti se máme?« —
 Tu křesťanský byl biskup v rozpacích,
 však rychle doved sobě pomoci,
 neb nelze živého přec dělit osla,
 i pravil v našem Aven psáno jest:
 »Já nepřišel jsem zákon Mojžíšův
 snad uvolnit, ba sesílím jej spíš,
 a v tomto stojí: Kde jsou synové,
 tam dcery nedědí.« — Tu dívka pravila:
 »Nu tak si rozsvěť zlatý svícen přec!«

AKIBA.

A Gamliel hned k tomu doložil:
 »Zde zlatý svícen oslem poražen.«
 To hračky jsou, co s nimi, Bar-Kochbo?

BAR-KOCHBA.

Ne pouhé hračky, jak se z dálky zdá.
Chci říci jen, že přímým útokem
na zákon boží křesťan žene dnes,
vliv jeho v rabbinech že podkopává
a z hraček proti »Epikurejčíkům«
že velké pravdy pučí nejednou.
Nám dlužno počítati s křesťany,
však mudrci, vy moudří rabbini,
vše styky s nimi přímo proklínáte
i lékařskou zhřdáte pomocí,
když křesťan jejím jesti nástrojem.
Vám Ježíš pouhým odštěpencem jest,
co bohem začíná být Nazarinům.

AKIBA.

Co vlastně zamýšlíš s tím, Bar-Kochbo ?

BAR-KOCHBA.

Proč odvracíš se stále od toho,
co jednou jasné má být především ?

AKIBA.

A to by bylo ?

BAR-KOCHBA.

Naše stanovisko
ku křesťanům — ne vaše, rabinův
to, jak jsi viděl, znám až příliš dobře;

leč naše, zboureného Israele,
jenž proti Římu odbojně se zved.

AKIBA.

Já rozdílu jsem posud neviděl,
co »naše« a co »vaše« nazýváš,
já myslím posud, naše, vaše jest
a také bude i v té otázce.

BAR-KOCHBA.

To slyšet chtěl jsem. Dobře, otče, víš,
že nemám příčiny přát křesťanům,
ni choutky nadbíhat jim v čemkoliv,
leč věci stav to žádá bezodkladně
k nim stanovisko zajmout určité,
a rozhodné a na něm setrvat.
Ne přehližet je, jak jest zvykem vaším,
ne mlčet, ale přímo ptát se jich,
jak stojí k nám a tím se řídit pak.
Jen slepým nebýt v pravý věci stav,
to první požadavek na mudrci
i státníku. — Co na to odpovíš?
Ta sekta sílu má a velkou sílu,
hledě, patnáct biskupů již křesťanských
se vystřídalo v křesle Salemu,
rabbini naši více nejsou tam,
leč křesťanský tam biskup dále vládne
nad tichou obcí skrytých členů svých.

AKIBA.

Co s nimi chceš — co s nimi svésti lze?
Věř zkušenému, spíše s pohanem

se v půli cestě potkáš v souhlasu
 než s Nazarejcem. Tomu pro vždycky
 my jeho boha na kříž přibili,
 a to nám nezapomene, my krev
 jsme jeho v pýše volali — ó žel! —
 na sebe i své syny pod křížem
 a ta nás — třeba bychom v hrdosti
 se nepřiznali — pálí dosavád
 a bude pálit v řader útrobě.
 To cizí živel — skoro cizejší
 než Říman sám, než samo Samaři.

BAR-KOCHBA.

Však *mluvit* dlužno s nimi přes všecko,
 neb jedno, co nám s nimi společné,
 ty právě naznačil jsi, moudrý rabbi,
 jich k Římu nenávist jest jako naše,
 to článek spojující řetězy,
 kde možno zavésit je na místě,
 kde od sebe se v dálku rozbíhají.
 To záští nám, jim stejně společné
 my využitkovati musíme
 v zdar vlastní a to čím dřív také lip.
 Ať ve zásadách víry, mravnosti
 se různíme, záště proti Římanu
 jest společná a musí sklenout mosty
 přes propasti tak valně odlehlé.

AKIBA.

Ó pak se mylíš, neznás křesťany,
 jich nauka jest láska a ne záští,

i vlastních bratří krev prominou rádi,
 a ústrky vše klidně zabudou
 a konejšit se budou průpovídkou
 jež v modě byla v časech Nerona:
 »Krev mučenníků símě křesťanů!«
 Té síly naší oni nemají,
 a Řím dnes kdyby sobě rozuměl
 a ukázal jim pouze vlídné oko,
 je všecky, všecky na své straně má.
 Ó naše štěstí je to, nechápe
 a nevidí. — Co počíti však dnes?

BAR-KOCHBA.

Jak rabbini jste ústy lidu svého,
 jsou biskupové ústy křesťanů.
 Kdo s ústy mluví, zná pak smýšlení
 všech údů těla, proto delší dobu
 jsem vyjednával s jejich biskupem,
 jenž patnáctý dle počtu od Matěje
 na křesle jejich sedí v Salemu.
 On sluje Judas.

AKIBA.

I mně dobře znám.

BAR-KOCHBA.

Ví o mých plánech, pevné nabídky
 jsem dělal mu, on slíbil přednésti
 je obci své i hlavě jejich v Římě,
 zda chtěli by se s námi spolčiti

naproti Římu, Judas vykonal
své poslání a čeká venku dnes,
by určitou mi o tom zprávu dal
a jisté rozhodnutí křesťanů.

AKBAI.

Tak zavolej si jej a vyslechni!
Co mně je po tom? V řeči Minimů
já zalíbení přece nenajdu.

(Odchází.)

BAR-KOCHBA.

O stará nesnášenlivosti zlá,
kdy ustoupíš před sluncem poznání?

(Zadrží jej.)

Víc nežádám od tebe, Akibo,
leč abys byl mi svědkem hovoru
s tím biskupem. Mlč při tom, nebo mluv,
to jedno jest, jen prosím při tom bud',
ať svědka mám, že vše jsem vytěžil,
zkat Israeli spásy kynula.

Nu, rozumíš mi, starý příteli?
Ne láska k nim, kde tady lásku vzít,
jen věcí stav a nutnost z něho jdoucí
mne nutí počítati s křesťany
a k ukolení svého svědomí
se zeptat jich, jak vlastně smýšlí v tom.
To právě má mi říci biskup Judas,
nic víc, nic míň, chci jasně věděti
jak příště chovati se k nim, co začít,

jak počínat si s nimi v dalším boji.
 To přece nutno jest a potřebné,
 to nahlížíš přec?

AKIBA.

Buďsi, posečkám,
 jej zavolej, však brzy uvidíš,
 a neznal-li jsi posud křesťany,
 je poznáš teprv.

BAR-KOCHBA.

Díky; uvidíme!

Akiba se vrátí a usedne na své místo, Bar-Kochba udeří na kovový štit visící u vchodu. Vejde stráž.

BAR-KOCHBA.

Ať vejde biskup Judas!

STRÁŽ.

Čeká již.

Stráž odejde. Vejde Judas, biskup Jerusalemský.

BAR-KOCHBA.

Mně vítej, biskupe! Jak pevně doufám,
 vzal's v úvahu vše moje vzkázání
 a poradil se s všemi lidmi svými,
 na jaké stanovisko vůči nám
 se můžete neb chcete postavit.
 Mluv otevřeně, rabbi Akiba
 můj přítel jest, do všeho zasvěcen;
 jej svědkem chci mít této rozmluvy

ne pro sebe, leč pro své okolí
a pro budoucnost. Vím, že nevražíte (s úsměvem)
jak sluncí sporných dvou dva králové,
však vůči velikosti doby zde
i úkolů, jež ona podniká,
se na tu chvíli spolu snesete.
Mluv otevřeně, vše uvážím rád.

JUDAS.

My všecko uvážili, pane můj,
však mluviti zde, velké nebezpečí . . .

BAR-KOCHBA.

Já nejsem přece Říma náhončí,
mluv jako před svým bohem, biskupe!

(S pokynem na Akibu.)

Vy spolu sotva byste mluvili,
tak velké záští mezi vámi vládne,
žel Bohu, obě obce posvátné
jste jedním vrahem stejně napadeny,
a přece proti sobě stojíte
jak soci od věků — kde láska jest,
již v štítu svém váš mistr stále ved?
Na učenníky, zdá se, nepřešla,
když v svrchanové chvíli nebezpečí
jest ještě možné také nevražení.

JUDAS.

Mne netýká se taká výčitka,
sám bývalý jsem Israele syn

a pevné cením svazky mezi námi,
jež nezruší ni nový věcí stav.
Máš pravdu, pane, v mnohém, co jsi děl,
nám společný jest *jeden* nepřítel,
však přes to nemůže nás sloučiti,
jak tobě zdá se.

BAR-KOCHBA.

Proč by nemohl?

JUDAS.

Cíl jiný máme každý. Za svou vlast,
za svobodu svou bojujete vy.

BAR-KOCHBA.

Vy nikoli?

JUDAS.

Co nám jest, pane, vlast?
Vlast, svoboda — a co s tím souvisí
na hroudě lpí a co nám hrouda jest?
My z ducha jdem a říší naší duch.
Ten mezí nezná, krajů, národností.
Jsme křestané, jsme dítky říše boží,
sta trůnů kol se může vystřídat
a vystřídá — co všecky trůny nám?
Což nepravil náš božský spasitel
»z tohoto světa není moje říš?«
a neřek oné ženě u studny,
že Bůh je duch a co s tím souvisí?
Co nám je Hadrian, co Bar-Kochba?

jen stíny na zdi, světa na scéně
jen herci, kteří přijdou, odejdou;
my jdeme dále z věků do věků
na světa konec, ba i za něj dál.
Co panství světa u nás znamená?
Co moc a vláda, krajin hranice?
Co sšlapané, v jho spjaté národy?
Co peníze a skvosty, přepych světa?
To všecko bezvýznamné cetky jsou.
Z dvanácti apoštolů-rybářův
kdo zbohat posud, kdo z jich dědicův?
Kdo zval se králem neb se chtěl jím zvát?
Kdo po úradech bažil, po slávě?
Co nám to vše? Jen prach a prach a prach!
Ten duch jest v nás, jest z Krista Ježíše,
enž povolal nás k žití věčnému
jen v duchu, v pravdě. Tím jsem domluvil.

BAR-KOCHBA.

Tak odmítáte všecko spojenství,
jež nabízím vám?

JUDAS.

To jsem neřekl.

Žid rodem sám já stejně s vámi cítím,
však ruky podati vám — nemohu.
Řím dnes jest moc, vy proti moci té
jste mečem povstali — to neupřeš.

BAR-KOCHBA.

Jen k obhájení vlasti, národa
a víry dědů — je to špatné snad?

JUDAS.

Vlast — národ pro nás prázdná slova jsou,
 nám národem a vlastí celé lidstvo,
 kde Kristův kříž se zvedá v slávě své
 a víra, na kterou ty narázíš,
 jen dvojí nás, nepoutá, Bar-kochbo !
 A proti moci, jakou dnes jest Řím,
 vstát s mocí zase, káže násilí,
 a přece pravil Kristus k Petrovi,
 když na Malchusa vytasil svůj meč.
 »Meč schovej do pochvy, kdo bere meč,
 ten zhyne od meče« — co zbývá nám ?
 Řím strpíme, neb strpěli jsme víc,
 Caesarův cirky, Nera pochodně,
 vše ostatní — však zabilo to ducha ?
 Ten přehoup dál se přes vše protivenství
 a tím jen rostem. Pokud naše církev
 jen duchem založena, jenž jest Bůh
 stát bude na duchu, jest nesmrtevná,
 neb co jí potom, prostor jest a čas ?

BAR-KOCHBA
(v hlubokých dumách).

Pak špatně znát bych musil člověka.
 Zřím v budoucnost a věř, se neklamu,
 že v tomto sporu pravdu budu mít.
 Dnes moudře soudíš, věřím ti to rád,
 dnes pouze duch jste, který nad vodami
 se vznáší vědom svého poslání,
 však na jak dlouho ? Také lidmi jste,
 a člověk jestli jednou promluví,

vy horší budete pak nežli my.
Duch — krásné slovo — ale je vždy duch,
on mluvit má-li k celým zástupům
a obnoviti celou světa tvář,
se vtělit musí, v co se vtělit může,
by vládl světu, pouze v sílu, moc,
jak ta se jeví, moudrý biskupe ?
Jen hmotnou silou — my říkáme vlast
a národ — o víře když nemluvím —
však i ta víra bude hledat jednou
to ztělesnění vlastních symbolů
zas v moci, sile, vládě, nazvi to
jak sám jen chceš. — Co tomu odpovíš ?

JUDAS.

Jen co jsem řek, co pravil spasitel:
»Má říše není z toho světa zde.«

BAR-KOCHBA.

Však její vyznávači, ti v něm jsou,
v něm žijí, něco chtí a zápasí.
Přec nejste stíny jen a mátohy,
jste lidé a ti přece mají vlast
a národ mají. —

JUDAS.

V duchu, v pravdě jen.

BAR-KOCHBA.

Pak řeči není s tebou, biskupe.
V ta zámezí se s tebou nepouštím,

můj rozum nesahá tam. Uvaž jen,
dva zde jsme přece, každý něco chce
Řím, Israel — a co vy chcete v tom?

JUDAS.

Jen říši boží chceme na zemi,
jež všecky stejnou láskou objímá,
tož jménem toho, na kříži jenž mřel.

BAR-KOCHBA.

To všecko, biskupe, jsou krásná slova,
však přelož mi je v skutky laskavě!
Já nejsem rabbi, počítám jen s činy
a naposled se ptám a rozhodně:
Jak chcete státi v tomto boji k nám?

JUDAS.

My — nijak, jako svědci divadla,
jež kolem nás hrá s dějinami čas.

BAR-KOCHBA.

Pak proti nám jste, s Římem spolčeni.

JUDAS.

To nejsme, nebo Řím náš nepřítel.

BAR-KOCHBA.

Proč nechcete jít s námi proti němu?

JUDAS.

Ten spor se, pane, věř, nás netýká.
Jak řekl jsem, to nerozhodne nic,

kdo zvitězi, zda Řím či Israël,
na díle ducha dále pracujeme
a budeme pro všecku budoucnost.
Na díle ducha, lásce k všemu, všem,
jen Krista vyznává-li. To jest vše.

BAR-KOCHBA.

Vy tedy zhřdáte tou pomocí,
již rukou mou vám podal Israël?
Což kdyby stalo se a stane se,
že z boje toho vyjdem vítězi
za vlast a národ, víru našich otcův,
a karta dějin když se obrátí,
jak má se Juda zachovati k vám?
Pak možná dost, že doby Neronův
se vrátí vám z té ruky Israele,
již zaslepeni odmítáte dnes.
To uvaž, biskupe! Dnes kostky dějin
jsou na vahadle, nedopadly posud,
a nikdo neví, kterak dopadnou.
Jest moudré, mezi *dvojím* nepřítelem
stát nerozhodnut? Zlo je tu i tam.

JUDAS.

Já řek jsem ti, že přítel, nepřítel
nám známená dnes skoro míň než nic.
Co udělala Říma světová
moc kříži jen? Co tam se caesarů
již vystřídalo a se vystřídá?
Co vše to platí? Já jsem patnáctý
v Salemu biskup — kolik bude jich

tmou věků za mnou? Stíny jako já.
Však jistě stejně každý bude z nich
tak mluvit, jako Judas k tobě dnes.
Co nám jest svět a moc a království,
když naše *jinde*?

BAR-KOCHBA.

Pak jste blouznivci
a s vámi jednati dál nemožno.
Vy stále mícháte to *zde* a *tam*,
my žijem *zde* a s tím jen účtujem.

JUDAS.

Ku zhoubě duší svých, ó Bar-Kochbo!

BAR-KOCHBA.

Vím, není tebe tajno, biskupe,
co provedli jsme v čase dosti krátkém,
dnes v celém Israeli pány jsme,
Řím neví, koho poslat proti nám,
by zkrušil nás — to všecko mluví přec.
Jak možno vůči skutkům jako naše
své uši zacpávat? Odpověz!

JUDAS.

Vše uznávám, tvým věhlasem, tvou silou
vstal Israel a s obrem, jaký Řím,
se pustil v zápas, hodný úcty věků!
Leč co to všecko proti kříži jest
a proti duchu, který z kříže vlaje?
Jen změna vlajek ve všem nanejvýš.

I kdyby zvítězil dnes Israel
a cele, plně — nám to pouhé nic,
jak padne-li — to netýká se nás.
My dovedeme proto ocenit
vše hrdinství a velké skutky vaše,
my snesem vaši vládu, přijde-li,
jak vládu Římskou léta snášíme,
však duchem církve Kristovy to nehne,
ten z věčna jde, ve věčno ústí zas.

BAR-KOCHBA.

Pak nejlépe by bylo všecky vás
v ráz poslat na věčnost, kam patříte!
Však prosím jedno, děti říše ducha,
se nemíchejte v naše boje zde
a jedno aspoň ctěte: nestrannost.

JUDAS.

V čem ta kdy, pane, byla porušena ?
My bránili jen sebe nanejvýš,
nám útok cizí, dáš-li poliček
nám na levou, líc pravou nastavímc,
jak radí vůdce náš a učitel.

BAR-KOCHBA.

To vaše staré jest jen pokrytství;
v to nevěřím, muž vrátí poliček,
pak baby jste, ne muži.

JUDAS.

Jak ti libo,
však ústy mými obec mluvila
a Římský biskup, který o všem ví.

BAR-KOCHBA.

Pak náš pád chcete, on vám vytoužen,
a zjevně ač jste všichni proti Římu,
s ním tajně držíte a proti nám.

JUDAS.

To špatně vykládáš si, Bar-Kochbo,
zášť mluví z tebe vašich rabbinů.
My chceme jen klid a mír a říší ducha,
jíž každá zbraň se z hloubí protiví.

BAR-KOCHBA.

Pak nejste s námi!

JUDAS.

Ne, to nejsme, pane!

BAR-KOCHBA.

Jste proti nám?

JUDAS.

To taky nejsme, pane!

BAR-KOCHBA.

Co tedy jste jen? S kým jste, vyslov se!

JUDAS.

Jsíme křesťané, dědici Ježíše
a dítky říše ducha, která přijde.

BAR-KOCHBA.

To samá opatrnost, samá lež
a samá vytáčka, vždy něco musím být,
však obé nemožno.

JUDAS.

My nejsme obé
a Bar-Kochbo, v tom celý je tvůj blud,
že nejsme obé, pouze jedno jen,
jež nechápeš.

BAR-KOCHBA.

Pak prosím, odejdi.
Jsem člověk železný a znám svůj cíl.
Vy na ten cíl přistoupit nechcete,
pak nepřátely mými stejně jste,
jak onen Řím, jenž k tonu hlásí se.
A dvakrát horší jste a nebezpeční.
My domluvili. Vy nemáte vlast,
vám národ pohádkou, jste křesťany,
vám stačí to — však nestačí to mně.
Dnes ve vás zřím o nepřítele víc,
a to je zisk a skoro větší snad,
než s vámi vcházet v smlouvy šalebné.
Jdi, biskupe, co začal Israel,
sám dokoná i bez vás vítězně.

(Odvráti se rozrušen.)

JUDAS.

Za obec svoji já jsem mluvil jen.

BAR-KOCHBA.

To jedině tě chrání, biskupe,
di, volný jsi — však nevrať se mi víč!

JUDAS.

Já k tobě? — Ze své vůle nikoliv!
Dva světy stojíme zde proti sobě,
jež nesloučí se. Bar-Kochbo, bud' zdráv!

(Odejde.)

AKIBA.

Nu, tak jsi slyšel. Co lze s křesťany?
Nic, pouze nic. Já od let zakoušel
ten tvrdý, tupohlavý odboj všech.
Z jiného světa jsou, nuž nech je v něm
a jedno z toho vem si naučení,
že napřed všecko, co chceš podniknout,
již vystihnula moudrost rabbinův.
To cizí lid, to cizí mrav i krev;
lze osvícené hlavy najít v nich,
však jest jich málo, jejich zuřivost
je větší celé naší moudrosti.
Nejeden z nich mne často okouzlil
tou říší ducha, o níž hovoří,
však když jsem zkoumal pravé jádro všeho
nic zbylo z něho, slova jen a dým.
Na chvíli doufám, že jsi poučen,

já vyhrál v tomto boji, Bar-Kochbo,
 neb zásady jsou mého počínání
 vždy víra, národ, vlast má a můj Bůh!
 Přemýšlej o tom, noc je dlouhá dost,
 a zítra jistě dáš mi za pravdu.

(Odchází.)

BAR-KOCHBA

(stojí zadumán u stolu, pak se dlouho dívá za Akibou.)

To sklamalo a dobro chtěl jsem přec
 jen věci boží. Tenkrát pravdu měls
 ó Akibo, a ustoupím ti rád.
 Ta sekta z jiného jest světa v skutku,
 ji pustím z plánu svého docela.
 Jen v nás jest síla! *V nás — co jsem to řek?*
jest ve mně jen, že myslím tak a chci.
 Dnes s křestany — však zítra s rabbiny
 se utkám v boji stejném, ví to Bůh!
 Moc proti moci. Na obojku jejich
 se nedá voditi duch vítězný,
 jenž skutky cení jen, ne hříčku slov.
 Za mnohé děkuji ti, Akibo,
 za velký vliv na davy národa,
 za sladké slovo výmluvnosti tvé,
 však otrokem tvým nikdy nebudu.
 Zřím jasně dnes, jest mezi námi spor,
kdo rozluští jej a jak rozluští?

(Bar-Kochba se obráti k odchodu a vezme do ruky pochodeň na sloupu zatknutou, v tom vystoupí stráž.)

BAR-KOCHBA.

Co ještě chceš? Chci jít na lože.

STRÁŽ.

V předsíni čeká žena, pane můj.

BAR-KOCHBA

Jak, žena, v této chvíli a co chce?

STRÁŽ.

Já marně vstup jí dálé zbraňoval,
chce mluvit s tebou, *musí* s tebou mluvit.

BAR-KOCHBA.

Ať vejde tedy, ale rychle, spěš!

Stráž postoupí ke dveřím a otevrouc' je vpustí Juditu, matku Bar-Dromy. Jest v jednoduchém bílém oděvu, s vlasy rozpuštěnými. Stráž odejde. Bar-Kochba postoupí s hořící smolnicí v ruce a svítí příchozí v tvář. Ona se mu vrhne, štkajíc hlasně, k nohám. On ji zvedne, svítí na ni a divá se jí dlouho do obličeje, v jeho tváři se jeví velké pohnutí duševní, konečně se odvrátí, jde k stolu zpět a zatkne opět smolnici na sloup.

BAR-KOCHBA.

Tak, Judito, jsme setkali se zas!

JUDITA.

My setkali se dřív již, Bar-Kochbo!

BAR-KOCHBA.

Dřív — nevím věru . . .

JUDITA.

Tedy nepoznal's
mne v táboře, kdy, podrážděná matka,

jsem vzepřela se proti vůli tvé
a nedala jsem zmrzačiti syna
odnětím prstu?

BAR-KOCHBA.

Věru, nepoznal,
a nediv se — let prošlo patnáct již
od chvíle, když jsem tobě naposled
se díval v černé oko gazely;
pak jinými jsem zabrán myslénkami
byl právě v onen den, však syna tvého
znám za to líp . . .

JUDITA
(v tichém pláči.)

Dal's za něj vlastní prst,
a nyní velitelem v Tur-Simonu
jej jmenoval's — to dojalo mne tak,
že všecka hořkost prchla z duše mé,
a roztála jak v horách sluncem sníh.
Věř, Bar-Kochbo, že pravdu mluvím ti,
můj odpor proti tvému rozkazu
vzal matčin cit si pouze záminkou,
šel tenkrát z duše mi, já poznala
tě okamžitě, srdce ženy dél
a více pamatuje, hlubší jest.
Však bohatýrské sebezapření,
jimž vykonal's za mého syna oběť,
jej neznaje, mou pýchu odzbrojilo,
já plakala, po letech poprvé

mé tekly slze — ty's mne ponížil,
 se záští přišla jsem v tvůj tábor, v zlobě
 s msty myšlenkami, téhož večera
 já první Messiášem prohlásila tebe,
 já přísahala si, jak věrný pes
 jít za tebou a tobě neznámá
 tvůj nepoznána každý střežit krok,
 jak anděl státi tobě po boku.
 Až k pláči dojata — ó Bar-Kochbo —
 já nechtěla se tobě prohlásiti,
 já síly neměla a já se bála,
 že podruhé bys moh' mne zamítnout —
 Však s tebou, vedle tebe stále být
 jsem rozhodla se za tu velkou oběť,
 jíž neznámé jsi hrdě prokázal.
 A na tom ještě všem jsi neměl dost,
 ty velkodušný, pravý boží král,
 tys mého syna v paměti dál nes,
 jej tenkrát objal jako dítě své
 a dnes jej nade všecky povýšil,
 dav jemu velitelství v Tur-Simonu.
 To příliš řeřavého uhlí jest
 na hlavu mou — to nesnesla jsem dél.
 Ty měl jsi vidět radost mého hocha,
 tu pýchu, jak mu z očí zářila,
 když pravil mi: »On po tobě se ptal,
 měl účastenství s tvými osudy,
 po otci mém se ptal, mně říkal synu
 a objal mne a v lásce propustil.«
 Tím praskla pouta slední mojí bázně;
 jak proud, když vytaženo stavidlo,

se rozlil cit můj srdce útrobou
a strhal všecky hráze rozvahy,
a hnal mne sem, padnouti k nohám tvým
a děkovat ti v slzách, děkovat,
a za odpuštění tě prosit v tom,
a žehnati a modliti se v prachu
u drahých nohou tvých . . .

Klesne na zem před něho a libá lem jeho roucha, Bar-Kochba hluboce dojat
zvolna ji pozvedá a mluví k ní slavně a tiše.

BAR-KOCHBA

Ó srdce ženy, taji bezměrný . . .
ó sladké oči, nechte slzí již
vstaň, Judito . . .

JUDITA.

A ty se nehněváš
ty odpouštíš? — Jak's velký, Šimone!

BAR-KOCHBA (měkce).

Proč hněvat se a co mám odpouštět?
A také nevím, zač mi děkuješ?
Tvůj syn Bar-Droma dobrě zasloužil
si místo své; když padl Tur-Simon,
se vyznamenal slavně, jednal jsem
jak tu, tak tam vždy jako dobrý vůdce,
jenž cení statečnost, nic víc a méně.

JUDITA.

Ó nezamlouvej velkodušnost svou!
Já nechala tě tenkrát před lety,

já zhrdla tebou, já tě opustila
 pro chudobu tvou bažíc po lepším
 a výhodnějším sňatku . . . Dnes to vím,
 a plácu trpce proto, Šimone!
 Leč kaji se a pykám řadu let . . .

(otírá si oči a zahaluje se v svrchní roucho)

Však hotova jsem se svou úlohou
 a půjdou zase — s bohem, Šimone!
 a vřelý dík vem za vše, za všecko!

(Chce odcházet. Bar-Kochba ji cestu zastoupí.)

BAR-KOCHBA.

Tak odejítí nesmíš, Judito,
 já tebe vyslech, vyslechni mne též!
 Tys dítě byla před patnácti roky
 a rozhýčkané, rozmazlené dítě,
 dceř bohatého kupce v Cyreně.
 Jak's mohla chápát moje myšlenky?
 Jak snahy mé a divé záchvaty,
 má blouznění o slávě lidu mého,
 sny o ztracené dávné svobodě
 a velkosti, jež vzkřísit chtěl jsem zas?
 Já chudý blouznivec byl lidem všem
 a nejvíce otci tvému . . . dnes to chápu,
 a z praničeho tebe neviním.
 Tak zřeli tenkrát všichni v Cyreně
 na sirotka, jenž neměl otce, matky
 a jediného měl jen přítele,
 jejž ob čas vídal, — kmata Akibu.
 Jen přirozeně všecko stalo se,

co stát se musilo — mne's nechápala
ni poslání mé, o kterém jsem snil,
tys otce, přátel čelných domluvám
jak děcko nerozumné podlehla,
a když se naskyt ženich výhodný,
tys brzy zapomněla Bar-Kochbu
a vzala muže volbou rodičů;
slul Droma, vím, bohatý loďař byl
a hodný muž — tys moudře jednala.
Však tenkrát večer, když jsi poprve,
víš — nepřišla na místo schůzky naší,
já myslil, věř to, že to nepřežiju!
Já vrh se na zem, rval si dlouhé kštice,
bil čelem o cedry, jak zvíře řval
do černé noci — ó to byla noc!
Tvé zasnoubení zatím slavili
při plných číších v osvětleném domě,
já v trávě válel se a rudým rtem
jsem rosu lízel soptě bolestí.

JUDITA

(v pláči stále vic propukávajícím.)

Ó zadrž, zadrž!

BAR-KOCHBA.

S jitrem divný úkoj
se v moji snesl rozbouřenou hrud'.
Já cítil jen, že cos tam děsně puklo,
jak na štit olbřím kdyby udeřil.
Ta rána bolela, cos mřelo v ní . . .
Však za tím sváteční se neslo ticho

a slavné mlčení . . . ó Judito!
 dne toho škrt jsem z žití svého knihy
 co sluje žena, všecky půvaby
 a vděky žen svůj osten ztratily
 a propadly se kamsi v hlubinu,
 kde, myslil jsem, jsou pro vždy pohřbeny.
 Já divoký se stal teď samotář,
 cíl jeden pouze maje před zrakem:
 Svůj povznéstí lid z jeho úpadku
 a vrátiti mu staré slávy lesk
 a přísnou velkost jeho proroků.
 To dobré bylo pro mne, hořký lék
 mé samoty, mých nocí probděných,
 mých světem cest a mého dychtění,
 vlil ocelovou sílu v svaly mé
 a trpkost žití, bez níž každá velkost
 je illusí a horečným jen snem.
 Od této doby já žil myslénce,
 ta byla milenkou a chotí mou,
 a dobré bylo tak, ó Judito,
 čist mohu vrátiti se k tobě dnes
 a srdce své ti nazpět podati,
 kdes nechala je v oné bolesti . . .

JUDITA.

Já ze snu svého brzy procitla.

BAR-KOCHBA.

Tak šťastné nebylo tvé manželství
 Přec žila's v hojnosti?

JUDITA.

Však bez lásky!

Tvůj obraz plašil stále moje sny,
já těkala vždy duchem za tebou . . .
Na leta zmizel jsi mi z obzoru,
pak přišly první bouře v Cyreně
a na Cypru, můj choť ten držel s Římem,
tím větší propast rostla mezi námi.
Já začla chápát tvoje myšlenky
a litovat . . . a leta míjela
nad rusou hlavou mého dítěte.
Pak nová bouře přišla na Cypru,
tvé jméno začlo se již ozývat,
posádka římská za noc povražděna
a lítý lid se začal mstiti sám,
a první kdo mu padl za oběť
byl manžel můj, v náš luza vnikla dům . . .
choť zaškracen vém klíně, zázrakem
jsem prchla s děckem v hrozné noci té . . .
Tvá pověst rostla bouří každičkou
a každá zpráva o tvém úspěchu
mi byla novou hroznou výčitkou . . .
A leta prchla zas — tu jako orkán
to začlo krajem douti, na poplach
jak udeřil by, se statisíců
rtů hlaholilo vzduchem: Bar-Kochba!
On zjevil se jak boží archanděl,
on uznán Akibou, vstal jako bůh,
on zorat nedal horu chrámovou,
on národ spojil k odboji a v boj,

kam hnul se, vítězství šlo za ním dál,
 on nový Simson v Israeli byl —
 žel já kdys byla jeho Dalilou . . .
 Tu tekly slze mé, hoch přišel ke mně
 a jásal: »Bar-Kochba jest Messiaš,
 nech odejít mne v jeho tábor, matko,
 chci bojovat s ním za věc Israele!«
 Jak poskočilo pýchou srdce mé,
 já hocha k hrudi silně přitiskla
 a řekla: Poznávám tě, jsi můj syn!
 A druhého dne šli jsme za tebou
 a přišli v tábor . . . Já tě spatřila,
 byl's velký, velebný až příšerný.
 Byl's vůle železné, byl's v moři skála,
 a tím had staré zloby zasyčel
 a v odboj proti tobě hlavu zved.
 Však velkost tvá ji pokořila v ráz.
 Dnes tvojí jsem, tvůj stín a otrok, pes,
 jenž líže stopu tvou, v tvém stínu spát
 a hlídat tebe, přej mi, Šimone,
 a šťastna umru . . . mám-li odpusťeno,
 co mohla jsem kdys v tobě přehlednout!

BAR-KOCHBA.

Spát v stínu mé a proč ne na mé srdci?
 Máš pravdu, železný jsem, tvrdý muž,
 tím udělal mne osud vlasti mé
 a lidu mého; řek jsem, vyrváno
 jest z mého srdce každé něžné hnutí,
 však pro jiné — a nikdy pro tebe!
 Hleď, mládí víc ti nemohu vstřícnést,

ni laciné ty jeho lichotky,
však pevnou páž, o niž se opřít lze,
pro všecky boje — a těch bude dost!
Být silným, velkým, světy objímat,
jest býti sám, však srdce trpí pod tím
a po soucitném vždy se ohledá,
skráň velkých dum chce měkké řadro mít,
kde sladce sní se po boji a pěst,
jež zvykla drtit, co jí v cestě jest,
po síti ženských vlasů zatouží
ve chvíli samoty, je rozplístat . . .

JUDITA.

Ty mohl's by a chtěl . . .

BAR-KOCHBA.

Co mohu chtít?

My oba jedno musíme chtít jen,
a jinak rozejdem se na věky . .

JUDITA.

A stačím tobě?

BAR-KOCHBA.

To je starost má!

JUDITA.

Čas letěl přes můj vděk . . .

BAR-KOCHBA.

Já nezřím to,
zřím tebe jen, tak mladou a přec lepší.

JUDITA.

A nebudu ti v ničem překážet,
a nebudeš ty jednou litovat . . .

BAR-KOCHBA.

To rovněž moh' bych tobě říci též.

JUDITA.

Však neřekneš to nikdy, Šimone?
Já raděj odejdu!

BAR-KOCHBA.

(Skloni se k ní a líbá ji na čelo, půl velitelsky a půl něžně.)

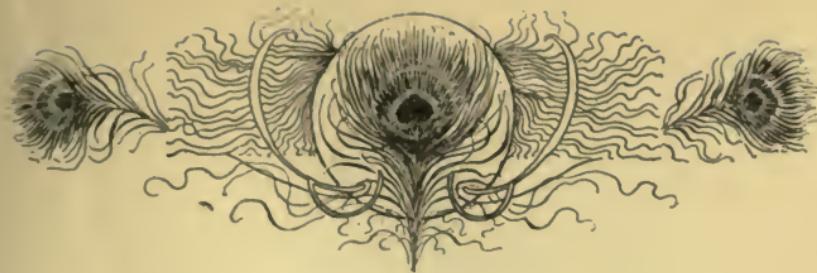
Ty zůstaneš!

ZPĚV VIII.

KRÁL A MESSIÁŠ.

KRÁL A MESSIÁŠ.

(Volné prostranství v Betaru. V pozadí synagoga, brána její otevřená dokončán. Veřejně i zdi ověnčeny. U vchodu skupiny dívek a žen věnce pletoucích. Na náměstí skupiny vojínů v úboru svátečním, přilby a štíty vyleštěné a ověnčené. Davy lidu proudí ulicemi i prostranstvím. Ruch slavnostní na všech stranách. Ze synagogy vycházejí v rozmluvu pohroužení rabbi *Elieser Asaria* a rabbi *Josua Haglili*.

JOSUA HAGLILI.

Jak chytře doved vše si zosnovat
a naličit dle svojí potřeby,
nám přísahou v Bét-Rimmón slovo vzal,
nás umlčel tam jménem národa,
my svědci smíme všeho být — nic víc!

ELIESER ASARIA.

Dnes mlčet musíme. Zaň mluví všecko
a jeho velké skutky především.
Ty samy mluví — co zde chceme víc?

JOSUA HAGLILI.

Však dívat se na jeho slávu? — Ne!
Na jeho přepych, jímž vše deptá v prach,

co není právě podle jeho vůle, —
já nedovedu.

ELIESER ASARIA.

A já rovněž ne.

Co naše moudrost, naše učení
a naše zkušenosti — žvásty kmetů,
dnes mluví síla a té ustoupím.
Ať pyšní se s svých činů výsledkem,
ať opájí se jako druhdy Saul
i Absolon, však jako Nabuko
hrýzt bude trávu — my to uzříme!

JOSUA HAGLILI.

Je vskutku vojevůdce rozený,
je bohatýr svou pěstí a svou páží,
to neupře mu ani nepřítel,
však není, není, není Messiáš!

ELIESER ASARIA.

Za myslénku tu nemůže on sám,
jeť Akibova, ten ji vzkřísil v něm,
ji udržuje ohněm výmluvnosti
a silou svého přesvědčení jen.
To velký blud jest Akibův a v blud
ten zamotá se v pádu Bar-Kochba.
On není Messiášem lidu svého,
můž' Messiáše býti ramenem,
však Messiášem není, nebude!

JOSUA HAGLILI.

Však řekni sám, bez této myslénky
moh' něco udělat z něj Akiba?
Toť páka jeho síly u lidu,
ten věří posud v příchod Messiáše
a půjde za ním, jak mu uvěří,
až na vrch hory, kam jej vyvede.
Však hlubou propast dole pod horou
tu nezří učitel, tu nezří žák,
až oba sletí střemhlav — hnátů tříšt.
Já věřím, myslénka to opojná
a velká, krásná, ale jaké síly
a jakého víc sebevědomí
a, řeknu, jaké pýchy, hrドosti
ta vyžaduje na svém vyznávači?
Jak řeknu Messiáš, tu myslím něco,
co s nebes jde — *tím není Bar-Kochba!*
Kdo jeho rod zná a kdo jeho předky?
Jen Eleazar, Méd zván, jediný
jest příbuzný mu; odkuds z Cypru sem
on přišel utečenec neznámý,
pln síly tělesné a odvahy,
však ducha stopy nespatruji v něm,
jest pozoun jen, v něž duje Akiba,
nic víc, nic míň.

ELIESER ASARIA.

Bez trestu proto deptá rabíny
zákon boží . . .

JOSUA HAGLILI.

Ba, tak opil lid
tou myšlénkou o Messiáši všech.
Ta myšlénka jest nebezpečná zbraň.
Je krásná, pokud není vtělená,
však vtělením jest vlastní parodii.
Jsou také myšlénky, lze s nimi žít,
lze v samotě se jimi opíjet,
lze šťastným v nich ba lze i velkým být,
však nechtěj lákat z nich smělý čin,
toť hory jsou, jež porodí pak — myš.
I tato Messiánská myšlénka
jest horou takou — Bar-Kochba jest myš,
a Akiba porodní bába její.

ELIESER ASARIA.

Že nezjevil se posud Messiáš,
dle mého úsudku sám vinen lid
a národ celý, kdyby za to stál,
již byl by zde a z rabínův by vyšel.
Tak moudrým dost je také Akiba,
že sám se nemůž' Messiášem zvat,
a proto chytře volil zástupce
v tom lžiproroku, jímž jest Bar-Kochba.
Dřív ale, plně, oddaně a svatě
se k zákonu lid musí obrátit,
pak teprv z něho vyjde Messiáš.
Co vystřídalo se jich před ním již ?
Pád první Israele pamatuje
sám Akiba — co tenkrát bylo jich,

od syna tesařova z Nazaretu,
jenž Kristus zván a Ježíš v naše dny?
A tento mužem nebyl násilí,
jen synem citu byl a obraznosti,
z všech, věř, byl bližší tomu poslání
než Bar-Kochba, v němž pouze násilnictví
a s pýchou sveřepost jsou vtěleny.

JOSUA HAGLILI.

V tom souhlasím, však s jediným jen ne.
Lid, národ, Israel tu nepomůže,
na soudu božím vše tu záleží
a žádná vůle, touha sebe větší
a vytržení třeba prorocké
ze země nevydupá Messiáše.
On přijde jistě, ne však odměnou,
že zbožný lid ctí plně zákon boží,
leč přirozeným dějin pochodem,
jen soudem božím, jeho vyplněním,
vše ostatní jsou hříčky snů a slov,
a platí tolik jako staré věštby
a jako Daniela číslice.
Cas jeho přijde — posud nepřišel.

ELIESER ASARIA.

A pokud vidím — nepřijde tak brzy;
však lid jej žádá, národ jej chce mít,
proč nevyhověl by mu Akiba?
Co stojí to, pár ohnivých jen slov
a trochu nízké služebnosti jen

a vytrvalé vůle. Pohled' kol,
jak nadšen lid, jak jásá radostí,
jak vije věnce, ladí citery
a loutny vše v oslavu Bar-Kochby!

JOSUA HAGLILI.

Dav roste stále, ztratíme se v něm
jak pcuhé krůpěje . . .

ELIESER ASARIA.

Však *myslící*,
to nezapomeň.

JOSUA HAGLILI.

Co nám ocean
těch slepých jest, však *nás* přec nezhltí.

Vrní se mezi lid, který vyplnil již stále vzrůstaje celé prostranství. Hlava vedle hlavy v čilém hovoru. V popředí několik vojínů, hlasně rozmlouvajících.

1. Vojín.

Co pravda pravda a čest komu čest.
Kdo tolik dokázal, co Bar-Kochba?
Zaň jeho skutky mluví především
a netřeba tu ani Akiby,
by rozněcoval naše nadšení.

2. Vojín.

To pravdu máš. Jsme prostí vojáci,
však vidíme to, co vidíme, jasně,
to nepopře nám žádný rabbi v světě.
To činy jsou a naše účast v nich,

to naše činy též jsou zároveň
a v Bar-Kochbovi to jsme vlastně my.

3. Vojín.

V tom především velebím Bar-Kochbu,
a každý z nás mu vděčen musí být;
on ukázal, ne moudrost starých knih,
leč síla páže něco dokáže
a znamená a silou tou jest vojín.

Jej postavil on v čelo národa
na místo stuchlých starců bradatých,
již o písmeno hádají se jen,
a každý pojem na sta jiných pojmu
dál tvrdošijně chytře štípají.
Byl dosud rabíny a učiteli
na cestě k spásě voděn Israel,
kam dovedli jej? V římské poddanství.
Teď přišel on, s ním přišla doba skutků
a doba mládí, doba jaré síly,
tož doba vojína, nad proroka
je dobrý voják proti Římanu,
nad hloubání a dumy vyrost čin!

Dav seskupil se kolem a hlasně jim přisvědčuje.

1. Vojín.

To velké slovo! Bar-Kochba jest čin
a všichni vedle něho slova jen.

2. Vojín.

Za necelý rok skoro paděsát
on dobyl pevností.

3. Vojín.

Však ovšem, s námi!

1. Vojín.

A k tisíci již opevněných míst
svou dobyl pěstí.

3. Vojín.

Ovšem, ale s námi!

1. Vojín.

Však cení podle toho našince,
jeť z krve naší, z krve vojínů,
a jeho hradbou my též budeme
do vzdechu posledního!

2. Vojín.

Jeho štítem
a jeho páží, pokud potřebí,
on král je náš!

1. Vojín.

A pravý Messiáš!

Lid bouřlivě přizvukuje, vojini se rozejdou mezi lid. Do popředí vstoupí
rabbi *Kisma* a rabbi *Tarfón*.

KISMA.

Zde úsudek máš lidu.

TARFÓN.

Vojáků,

to není lid, to kasta jako my.

KISMA.

Té kastě však on podal obě ruce.

TARFÓN.

A oběma nás za to odstrčil.
Ó jednou bude pykat Akiba
i Meír i Nathan, Ilai, Chalepta,
že touto dali svést se bludičkou,
jež na slunce si směle zahrává.

KISMA.

Ba na slunce, tos trefně vyslovil.

Sáhne do talaru a vyndá minci stříbrnou.

Zda viděl's to již?

TARFÓN.

Posud neviděl!

Vezme mu minci z ruky, prohlíží ji a obrací proti slunci.

Aj peníze? Tu našel pravou cestu
ku srdci Israele! Peníze!

KISMA.

Jež v zpupnosti své sám dal raziti;
dnes tisíce jich mezi lačný lid
po slavnosti rozhází hlasatelé,

to *jeho* peníze, dřív nežli národ
jej uzná králem, razí peníze
a písek takto hází v oči lidu.
Mně směšné je to skoro. — Peníze!

TARFÓN

prohlížeje bedlivě minci mu podanou.

A stejný v tom jest jako ve všem klam.

KISMA.

Co zdá se ti?

TARFÓN.

Co každý *vidí* hned.

To staré mince Trajanovy jsou,
neb Hadriana mince novější,
jimž nový vtisknul znak, je zpotvořiv.
Nad Trajanovým jménem Bar-Kochba
se nevyjímá špatně, rozdíl jen,
že cesar dole, lupič nahore.

KISMA

vytahuje ze záňadří jiný peníz a podává jej Tarfónovi.

Ten pouze nese jmeno Bar-Kochby.

TARFÓN prohlíží peníz.

Jak moudrý Kisma sedne na lep hned,
to vidět, zná jen staré pergameny;
ten peníz starší ještě o sta let,
toť peníz z doby Makabejců jest,

zde netřeba již něco přetiskovat,
neb Simon slul též velký Makabej.

KISMA.

A sluje Simon on?

TARFÓN.

Tak aspoň praví,
kdo věří naň i v jeho poslání.
To hříčka jmen, můž' říkat si též David
neb Juda, ovšem s jmeny velkých těch
nemáme minci — Simon jako Simon
a stříbro obé stejně unese.

KISMA.

To v posled bych mu za zlé neměl ani,
vždyť stébla chytá se i tonoucí,
leč jedno nemohu mu odpuštít,
ač uznávám rád velkou jeho šílu
i odhodlanost, ráznost, statečnost.
Buď vůdcem lidu všeho v boji zlému,
jejž naposled přec rozhodne jen Bůh,
buď králem již, když musí lid mít krále,
však Messiášem není Bar-Kochba
a nebude — zde něco chybí mu,
a něco podstatného, posvěcení
a boží duch a jeho poslání.
Nech vybouřit se klidně zástupy,
jak jednotlivec můž' se cíti,
že vidí v snech svých divy, zázraky,

jež střízlivý pak rozum zapírá,
tak davy mají chvíle opojení.
Dnes Akiba je opil Bar-Kochbou,
ať k duhu jim to jde — to přejde zas!

Zmizí mezi lidem, vystoupí rabbi *Samuel* ml., za ním rabbi *Jochanan*.

SAMUEL MLADŠÍ.

Dnes králem tedy bude provolán!

JOCHANAN.

A co víc platí — Messiášem též.

SAMUEL MLADŠÍ.

At křičí, až jim třeba hrdla prasknou!
ať troubí, nebes hrom že přehluší!
To platno nic, ten člověk bídně zajde
v té vřavě divé, kterou vznítil sám.
A musí zajít, musí bídně zhynout,
ať směje se nám, ať nás přehliží,
ať ukoval nás k mlčení a k tichu,
tou přísahou v údolí Rimmónu,
on zhyne bídně! Po nás rabínech
kdys aspoň psané slovo zůstane,
co zbude po něm? Pověst těkavá,
že vůbec *byl*, se hádat budou lidé
po staletích a zda-li byl to *on*?
A *musí* zhynout! Musí! Slyšel's kdy,
že Jehovy se někdy dovolával

a proroků a Thory, rabiňů,
když řečnil k lidu, opit vítězstvím?
Ba přísahám, on nezná ani Boha,
on horší jest než kterýkoliv pohan,
jen na své síle všecko buduje,
jen jmenem svým se všady vychloubá,
jen pěstí svojí všecko rozhoduje.
Kdy svolal nás, by v poradu nás sved?
Kdy předložil nám jeden, jediný
svých úmyslů? Sám všecko vykonal
a nebe přálo jemu na pohled,
a sběhlou luzou ze všech konců světa
se obemknul a tou jen vítězí.

JOCHANAN.

A umí luze této lichotit!
Co jemu lidu mrav a obyčeji,
co všecky předpisy a zásady?
To's přece slyšel, brány Betaru
on Idumejské luze otevřel,
dav Foinických sem pustil nevěstek
a v pospas volný dal je vojínům
po bitvě vyhrané; když Akiba
jej z toho káral, drze odvětil:
Pah, hluostí to, voják bojoval,
ať pobaví se! Svaté manželství,
dal v pospas chtíče neblahého všem
a Betar dnes jest skoro jako Tyrus
a Sidon, jako Alexandrie
pln děvek smilných, lehce prodajných.

SAMUEL MLADŠÍ.

Sám nezůstal též při tom pozadu,
a kůstku v tom též sobě vynášel,
jakousi děvku z Cypru, obstarožnou
prý babu již, jež sluje Judita;
s tou dnes tu půjde v slavném průvodu,
on bude král a ona královna!

JOCHANAN.

Tak Messiášku má též Israel,
ne pouze Messiáše! Jak jsme velcí,
jak nezmoženi proti Římu jsme
a s Římem přece stejní — v jedné věci
ve hospodářství kuběn prodajných!
Tam došlo to a tomu jásá lid!

SAMUEL MLADŠÍ.

Jsme zbyteční zde, pojďme, příteli,
však jedno z prorocké ti duše dím,
on zhyne bídňě — my jej přežijem
a povíme si, proč.

JOCHANAN.

To víme již!

Zniknou ve vřavě stále rostoucí. Z pravé strany ozvou se hlaholy pozounů stále mohutnější, lid ustupuje a dělá dráhu volnou ku synagoze. Objeví se řada trubačů se zlatými pozouny k nebi obrácenými, za nimi řada dívek, z košíků kvítí na cestu sypajících. Prapory a signa. Řada levitů, jahnů a kněží, lid provolávaje slávu Bar-Kochbovi ustupuje.

SBOR KNĚŽÍ.

Byl druhdy velký Saul,
jich pobil stotisíc,
před tváří Jehovy
to pouhý prach a nic.

A větší David byl
kdo ví, co myriad
jich zkrušil, kdo je sčet,
a velký David pad.

A Juda Makabej,
bud' věčně veleben!
ten Syrské porazil,
vzal říši jich v svůj plen.

Všech větší Bar-Kochba,
ó pějte Hossana!
v prach srazil vlčici
a zdeptal Římana.

Ohromný jásot a pokřik radosti. Klobouky a šátky litají k nebesům. Celý zástup opakuje v dívokém vytržení, do kterého se mísí blaholy trub, louten a citer.

Jest větší Bar-Kochba,
ó pějte Hossana!
v prach srazil vlčici
a zdeptal Římana!

Objeví se průvod žen a dívek ověnčených růžemi, hrajících na citery a loutny.

SBOR DÍVEK A ŽEN.

Ó netěkej víc plání hor Judských gazelo,
stav okřídlený běh svůj pustinou,
viz, pod čím srdce lidu po věky úpělo,
jest bublinou!

On vrací se dnes v dědictví tvé slávy
Syn Judův, Bar-Kochba, tvůj král i syn,
jak Samson oslí čelistí on dává
a kruší davy, davy
a Římská moc jest — zdání, přelud, stín!
Ó plesejte, jej posal Hospodin!

Průvod se pohybuje směrem ku chrámu, kde se rozestaví, při hlaholu trub vystoupí čety vojska Bar-Kochbova, lehkooděnci, zbraň nesouce ověnčenou, vojevůdcové a náčelníci koňmo, v jich středu dvě řady spoutaných Římských zajatců žen a mužů, vedených na řetěze, nové čety vojska, těžkooděnci, jichž veliké dlouhé štíty hoří v slunci, nad hlavou mečem v pokřiku mávají, za nimi nové řady kněží v černých talárech, rabini a zákonníci v slavnostním úboru, opět řady žen a dívek ověnčených a kvítí na cestu sypajících, četa skvostně oděných pěšců z osobní stráže Bar-Kochbovy, pod nebesy, jež nesou čtyři nejstarší zástupci kmenů Israelských, kráci *Bar-Kochba*, oděn v prostý, bílý šat, s krátkým mečem po boku, hlavu nese nepokrytu, zlaté vlasy splývají mu do dlouhého vousu na prsech, přes které ruce kříží; v malé přestávce za ním *Juditita* v průvodu paní ověnčených, Za těmi sám kráci bílý kůň s purpurovou čabrakou a zlatým bohatě tepaným postrojem, jež za úzdu vede *Akiba*, četa vojenských luchštínských uzavírá průvod, za níž se hrnou nové davy křížící a zpívající. Celý průvod se zastavil a rozestoupil před synagogou. Akiba přivedl koně před Bar-Kochbu a postoupil v popředí. Fanfara trubačů, lid se ztišil. Akiba mohutným, stále rostoucím hlasem:

AKIBA.

Ó slunce, odvěkým se nesoucí
dál prostorem, na cestě své ted stůj,
jak druhdy stálo's v pověl Josuy,

než vybojován památný byl boj!
Stůj, zlaté velké slunce ohnivé,
a rozlij moře svojich paprsků
na Hospodina vyvolený lid
a na miláčka jeho Bar-Kochbu!
Ty sotva větší síly uvidíš
po světa okruhu, kam skloní se
tvůj zlatoproudý, rozčesaný vlas!
Ó radujte se všickni vespolek
a křičte Alleluja do nebes,
neb nad svým lidem Pán se smiloval,
své milosti dlaň nad ním otevřel,
a k velkým skutkům povolal jej zas!
Ó velebte jej všemi nástroji
a všemi hlasy všeho stvoření,
do úhlů světa všech váš jásot zni
a soustřediž se v slově: Bar-Kochba!
Syn hvězdy povстал velký z Jakuba,
by lid svůj vedl nové době vstříc,
jho Říma rozbil pěstí železnou,
když toho býka druhdy porazil
své ruky vzmachem na Sionské hoře,
a od dne toho v jednu cestu slávy
si upravil svůj pochod válečný!
Ni jedna posud bitva neztracena,
to hlasně volá Římu Tur-Simon,
a Kafar, Charuba to potvrzuje,
by Betar, nový Jerusalem náš,
vše korunoval mocí, nádherou!
Nic Rufus nesved, záhy odvolán,
novými nahrazen byl legaty

a všichni pobiti a rozprášena
jich vojska v posměch světu celému.
Dnes volná vraha oddychuje zem
v svých synech silná matka vítězná
a hrda Bar-Kochbou! Náš miláčku,
náš vyvolený, nebem seslaný
vstup tedy v otců slavné dědictví,
ku meči, kterým vrahу potíráš,
též přidej žezlo. My ti holdujem!
Ty nemusíš nám ani přísahat,
my víme, jak lid láskou objímáš,
že jeho žítí tvým jest životem
a jeho sláva jediný tvůj cíl!
Lve z Judy vstaň a vezmi z ruky mé,
jež předvádí ti posvátností chvíle
se chvějíc uzdu toho bělouše,
z něj bitvy příští říd' a vítěz dál!
Ó vstup již, vstup a projed' město své,
a lidem svým se pozdraviti nech,
slyš jeho jásot v nebe bijící,
slyš jeho Alleluja, Hosanna,
slyš jeho loutny, flétny, citery,
slyš jeho srdce ve všem tam se chvíť!
Dni veliký, o slunce planoucí,
o stůjte v dráze své, ten okamžik
se nenavrátí Israeli víč!
Vy matky svoje děti vzneste výš
a řekněte jim: »To jest Bar-Kochba!«
ať vštípí si to pro vždy do paměti,
vy kmeti, jejichž vetché údy již
po kostech dědů touží v chladných hrobech,

své pozvedněte třesoucí se brady,
o berly opřete své údy, vizte
zde Bar-Kochbu, ať v hrobech můžete
dát mrtvým zprávu: »My jej viděli,
stál veliký a Juda pevný v něm
a slávy jeho konec nebude!«

Však vy, jimž dopráno s ním působit,
žít vedle něho, dýchat jeden vzduch,
pít denně z lvího jeho pohledu
vznik nové síly, nové odvahy,
vy na kolena před ním, bojovníci,
a do prachu, v té chvíli jediné
jej pánum svým a králem pozdravte!
A řader dech a srdce tluk se spoj
v křik valící se od hor ku horám:
Zdráv Bar-Kochba buď, král a Messiáš!

Skloni se k zemi a poklesna drží střemen bělouše a podává jej Bar-Kochbovi, tento vstoupí na koně. Lid propukne v bouři jásocu, v nějž mísi se hlahol trub. Dvě pažata předstoupí a nesou velké obnažené meče s každé strany. Bar-Kochba vytasí svůj meč a mává jím objízděje provázen pažaty volné prostranství do všech úhlů světa. Lid kleká, tlaci se k němu, vztahuje ruce po něm a po čabrace koně.

MNOŽSTVÍ.

Zdráv Bar-Kochba buď, král a Messiáš!
Buď dlouho zdráv a panuj v slávě své
ku slávě Judy, Sláva! Sláva! Sláva!

AKIBA

roztáhne v modlitbě ruce k obloze.

Mé dílo dokonáno tímto dnem.
Ó, propušt, Pane, nyní sluhu svého,

mé oči viděly tvé spasení!
 Co zbývá mi? Zřím jako v zrcadle
 svůj život celý, všecky cesty své,
 své bdění, bádání a snahy všecky,
 co nesplněné splněno je dnes,
 co vysněné, jest hrdým, velkým skutkem!
 Dnes já svůj světím svátek největší,
 ó díky, díky, Bože zástupů,
 ty hrozný Bože, ke mně dobrý tak!
 Ó dovrš míru svojí dobroty,
 ať slunce svítí vždy v zdar mého lidu,
 víc ruky své ty od něj neodvracej,
 jej dále ved' k vod živých studnicím!
 Bud štítem jemu a též pavézou
 a ke mně pošli brzy, brzy smrt,
 bych nedočkal se, Bože, obratu
 a neuzřel víc lidu svého pád!
 Ji kdybys poslati chtěl v chvíli té,
 kdy cítím u cíle že snah jsem svých,
 jak děkoval bych tobě teprvé!

(Pausa.)

Však nový jásot zas mne probouzí,
 to život volá, slyším jeho hlas
 a jméno jeho dnes jest Bar-Kochba,
 můj odchovanec, můj to žák, můj syn!
 Ne, nesmím mříti, musím žítí dál!

Obrátil se směrem k synagoze, kam se obrátil celý průvod, Bar-Kochba slezl
 zatím s koně, jehož úzdy se chopil Bar-Droma, Bar-Kochba podal ruku Ju-
 ditě a za jásotu lidu vešel do synagogy, odkud zní nové hlaholy hudby
 a zpěvu.

SBORU ČÁST I.

Zpěv nový Hospodinu
zní z úst národů všech,
ve slávy jeho stínu
dnes Israel si leh',
leh' silný jak lev pouště,
jenž strhal vazby své,
řev jeho v dál zní, k sobě
lvy sousedních pust zve.

II. ČÁST SBORU.

A děl Pán k pánu mému:
Na pravici mé sed',
přivážu k trůnu tvému
nepřátel tvojich změť,
já vyšlu ze Sionu
tvé moci žezlo v dál,
tys kněz dle řádu mého,
tys Messiáš a král!

Akiba vyslechl žalm ve hlubokém vzrušení, načež vstoupí sám do synagogy.

CELÝ SBOR.

Tys kněz dle řádu mého,
tys Messiáš a král!

ZPĚV IX.

BAR-KO~~G~~BA A BAR-KOSIBA.

(SYN HVĚZDY A SYN LŽI.)

BAR-KOCHBA A BAR-KOSIBA.

Pevnostní valy v Betaru. Výhled z nich do horské krajiny pusté a kamenité. Po stranách zed s cimbuřím a střechy ploché nízkých budov. Uprostřed sceny ve valu hluboký příkop, z něhož vyčuhují hlavy kopajících v hloubi a občas vzlétají lopaty vyhazující hlinu a kamení. Jest k večeru, těžké mlhy na obzoru, v zenitu kalný měsíc

Na obrubě valu stojí *Bar-Kochba* v prostém šatě bojovníka, hluboká duma leží na čele jeho, po boku má krátký meč, na hlavě přilbu bez chocholu. *Eleazar* zvaný *Med*, stařec skoro stoletý, stojí vedle něho divaje se na práci zákopníků.

BAR-KOCHBA

(mluví víc k sobě sám).

Šer leží na všem. Jako olovo
se roztéká a lehá do srdcí.
Noc kvačí již a bude bez všech hvězd.

ELEAZAR.

Jak stíny rostou! Hled', jak obrovské
se z hloubi týčí mužů nahé pléce
i ramena v té práci úsilovné!
Jak příšerné se stíny mihají

hrob kopajících, hrobů řadu celou . . .
 Na práci svoji skoro nevidí,
 dám pochodně jím zažhnout, v hořlavém
 jich ohni lépe půjde od ruky
 jím těžká práce (volá k domám.) Hola, pochodně,
 a hodně pochodní, ať splašíme
 noc netopýří jejich ostrou září!

Sluhové se vyrojí se smolnicemi, které zatkou do hromad vyházeného štěrku
 na valech a pomalu je zapalují, Eleazar obrati se k Bar-Kochbovi.

Proč tak jsi zadumán, ó Bar-Kochbo?

BAR-KOCHBA.

Tak z otevřených šnader přírody
 cit smutku tajně stéká v lidská šnada
 jak předzvěst časů zlých a bouřlivých.
 I mně se zdálo, co jsi právě řek'
 a trefně řek' — ne řady vojínů,
 já v chvilce jedné řady hrobařů
 jsem viděl před sebou — jak vidění
 to schvátilo mne, smysly opilo . . .

(máchně rukou).

Však je to pryč, ten smutek přírody
 jest příliš nakažlivý, příteli.
 Dost s příšerami nitra vlastního
 my bojů máme, k čemu s těmi ještě,
 jichž davy příroda nás obléhá?
 Já myslil o lecčems a není dobře
 tak o všem myslit, jak to vletí v mozek;
 jsou ošklivé sny, plné předtuch zlých,
 těm třeba brániť se napořád.

Tak člověk každý dvojí vede boj,
s tím, co jest mimo něj, a s tím, co v něm,
a horší bývá druhý, nežli první.
Však třeba silný býti, otče můj,
a zaplašit v ráz všecky příšery,
jež hrozí z nástrah vzduchu, hmoty nám
a kalí jasný hlavy rozmysl.
Již minuly a prchly s pochodněmi,
jsem opět silný a jsem opět svůj!

ELEAZAR.

Rci, k čemu děláš tyto průkopy?

BAR-KOCHBA.

V nich celý plán jest mého tajemství.
Ty Eleazare, jsi pravý muž,
jsi jediný zde z mého příbuzenstva,
jenž cítí se mnou, vedle Akiby
a vedle Judyty jsi jediný,
jenž plně cítí se mnou ve všem všady,
jenž se mnou žije — davu nevěřím.
Tři pouze znáti máte plány mé,
ty's jedním z tří a ty mne nesklameš!

ELEAZAR.

Můj svědek Jahvě, vládce zástupů;
víš, říkají mi duše Betaru,
tu důvěru přec zradit nemožno.

Ozvou se signaly trub z cimbuří krátké a ostré, nová četa vojínů nastupuje k práci a vystřídá dosud ve valech pracující bojovníky, kteří, klonice se před Bar-Kochbou, odcházejí do města.

BAR-KOCHBA.

Hlas trub jsi slyšel, každou hodinu
jsou tady vystřídání pracovníci
a v tom jest, otče, dvojí úmysl.
Ten jeden zřejmý, nechci znaviti
je příliš, okamžiku neznaje,
kdy v útěk třeba nastoupiti jim;
však druhý tajný, *můj*; jen hodinu,
když v hloubi pracují a ve tmách skoro,
směr neznají, jenž řídí práci jich,
a kde se průkop znova zahýbá,
jsou novými zas na kvap vystřídáni;
a dále tak a vědět nebudou,
kam podzemních cest zabočuje směr.

ELEAZAR.

A nač to všecko?

BAR-KOCHBA.

Máme snad jak myši,
jak sysli dát se ucpat v doupěti?
Já celý Betar s valným okolím
i složení všech skal a vrstev znám,
jak nakreslené leží před zrakem
mé bdící duše! Tuším, k této skále

že připoutáni budem na dlouho
jak v středu odboje, výš nemůžem,
na křídlech ptačích — z nebe k zemi zrak
jsem upřel dávno, když ne drahou vzdušnou,
my podzemními žilami ku srdci,
jímž Betar jest, spojíme celou vlast.
To plán jest můj a věř, jej vykonám.
Kdes v poušti náhle mezi keři hlohu
a bodláčí ty stoky ústít budou,
jak otevřené oči Betaru,
však známé pouze *nám* a výhodné
že budou brzy, objeví ti čas.
My jimi dosáhneme spojení,
až ku moři a nazpět k Diopolis
i k Jabne ano k Jerusalému.
Jich útrobami budem všady hned,
nad vyzvědače ony lepší jsou;
v ráz keř se zachví, balvan povolí,
a možná dost, že v samém středu plném
římského vojska státi budeme,
jak sama by se otevřela země
a vychrlila bojovníků sta,
a jak se otevřela, zavře se,
a ticho zas a pouště mlčení
kol zavládne a v noci černém plášti
se otevrou zas, aby celé vozy
k nám zásob vpustily a skotů stáda
a sudů s vínem, zbraní nových stohy
a nových vojů vždycky vitaný,
jenž z kraje k nám se přidá, přírůstek.

ELEAZAR.

To, Bar-Kochbo, je příliš důmyslné,
však nejisté, já zradu bych se bál!
Což vypátrá-li Říman tyto chodby,
jak jmenuješ je, oči Betaru,
a náhle vrazí sám v jich stinné koby
a jimi do města?

BAR-KOCHBA.

To nemožno!
Sto vybraných je mužů dobře hlídá,
z těch neví ani jeden o druhém,
má každý jiné heslo své a jiné
trub signaly. Kde průkopy mé končí,
jsou vrata dubová a okována
a u těch opět leží řada mužů
i zrovna jak ti v práci nahoře
se střídají tam v bdělém hlídání,
a v každé hodině se vyměňují.
Se zavázanýma je očima
vést nechávám až ke dnu průkopu,
tam teprv po tmě s očí strhne se
všem páiska tmy, když vzplanou pochodně,
tu u vrat stojí těžce okovaných
a dobře zavřených, jež hlídají.
A jak se střídá pořad mužů zde,
tak rovněž signály se střídají,
když přítel jde neb nové zásoby.
Vše toto znát by Říman musil dřív,

všech zrada sotva zde by pomohla,
kde jednotlivce zrada nemožností.
Vlastními druhy byl by sesekán
na místě hned, kdo pouze podezřelý
by zdál se v chování svém, znám svůj lid,
vždyť pro sebe to všecko podniká!

ELEAZAR.

To všecko krásné jest a důvtipné
však jednoho se bojím, Bar-Kochbo.

BAR-KOCHBA.

A to by bylo?

ELEAZAR.

Nedostatek vody;
pět pouze studnic živé vody má
náš celý Betar, co tu domácích
co gojimů jest — a když vyschnou studny,
jak lehce stává se, i cisterny,
co pak si počнем?

BAR-KOCHBA.

Právě průkopy
vždy novou vodu my sem dostaneme.
Však nebezpečí toto na oko
jen velkým zdá se, — v skutku také není!
Klid vládne krajem, velký hlubý klid,

až podezřelý skoro, celý týden
od vyzvědačů zprávy nepřišly,
co dělá Říman, posud nevíme,
kdo vojska novým vůdcem jmenován,
a proto dřív než tento dusný mrak,
vím, strašlivou že bouří těhotný,
se roztrhne a vychrlí svůj zmar,
chci hotov býti s všemi průkopy.

ELEAZAR.

Jen opatrnost při všem, Bar-Kochbo!

BAR-KOCHBA.

Jsem všeho srdcem, vše jest v ruce mé,
víš od prací se nehnu na vteřinu.
Vše vedu sám a za vše ručím též.
Ty se mnou buď a věrně při mně stůj,
jak stojí Akiba a Judita,
více nežádám!

ELEAZAR.

A já víc netoužím!

Hled, Judita tam z brány vychází,
ó jistě stýská se jí po tobě,
jdi, promluv s ní a vše s ní věrně sděl,
jeť duše tvá a toho zaslouží.
Já modlit se jdu za nás za všecky,
jsmet všichni ptáci v dlani Hospodina
a síla naše pouze v důvěře.

Odejde, přichází *Judita* v bílém prostém rouchu se závojem.

BAR-KOCHBA.

A síla naše — pouze v důvěře!
Ty ani nevíš, kmete ctihoný,
co vyslovil jsi. Vše jest víra v sebe,
tou hory přenášet lze, jako hračkou,
tou vítězí se . . . Ano, důvěru!

JUDITA.

Jak pokračují práce, Bar-Kochbo?

BAR-KOCHBA.

Hůř' než jsem doufal, země tvrdá jest
a samý kámen, deset toporů
se zláme vždy, než balván vypáčen
a vyrván z útrob země — však to půjde,
neb *musí* to jít, když jest vůle pevná
a nezvratná, a tou jest, duše má!

JUDITA.

Jen silný dále bud', ó Šimone,
a nedej zviklati se protivenstvím!

BAR-KOCHBA
(potřásá v dumě hlavou).

To všecko jest, má dobrá Judito.
Však vskutku jakbys o všem věděla:
jsou protivenství, jsou a stále rostou,
až v hory rostou . . .

JUDITA.

Co víš o Římanech?

BAR-KOCHBA.

Nic, posud nic, však také neleká
mne Říman tak jak různé příznaky,
jež v lidu vlastním začínají tiše
se jeviti. Když na valy jsem šel,
šer večerní již na krajinu pad,
já v stíny vmísil se a poslouchal,
co tajně v práci vypráví si lid.
Jsou nezvyklí na takou tuhou práci,
a reptají a stále mezi sebou
se ptají, nač a k čemu toto vše?
Já nemohu přec vykládati všem,
co celé války mojí tajemství?
Dřív zvykli byli, když boj nebyl právě,
si hověti jen líně při číši,
dnes práce trud jim hnusný, reptají,
a myslím si, že kdos je ponouká
a nasazuje bídň proti mně.
Jen přijít na kloub tomu, toho klubka
nit najít jen, bych zničil v zárodku
tu nechuť jich, než v odboj zaplane
a zjevnou vzpouru! Chovám obavy
a podezření skoro bezpečné,
že rabbini ty žáry rozdmýchují,
těch strana, které kdys v Bět-Rimmónu
jsme zavázali velkou přísahou,
když nesouhlasí, aspoň mlčet mají.

I mlčí ovšem, krtek také mlčí,
však ryje dále na svých podkopech.
Ó státi s čelem nahým, Judito,
chci jako Simson proti tisícům,
však bít se, boj bude spravedlivý!
Leč proti tajné práci úkladné,
jsem bezbranný a jenom té se hrozím!

JUDITA.

Jak můžeš takto mluvit, Šimone?
Či opouští tě vskutku síla lví,
jež vládla davům?

BAR-KOCHBA.

Davům bohatýrů
vždy vlásti chci — ne lišek zástupu.
Tys plna sily posud, Judito . . .

JUDITA.

Z tvé duše přešla do mé, Šimone,
ó dovol, ať ji vlíbat smím tam zpět!

BAR-KOCHBA.

Jen před tebou smí tato slabá chvíle
mou přeletět skráň, vůči ostatním
tam zavládne hned stará jistota,
klid bezpečný a síla vítěze!
Z tvé ruky jejich příjmu škrabošku,
však jedno cítím dnes, ó Judito,

já musím tvrdý, hodně tvrdý být
 jak železo a balvan, tento národ
 chce tuhého jen pána cítit pěst,
 on musí voděn být, kam nestací
 svou leností a lstí svou zděděnou.
 Zde výstrah třeba, přísných rozkazů
 a okamžitých trestů, ani o píd'
 se nesmí pustit cesty zákona
 a předpisů, neb snadno by mi vzrost
 nad hlavu hned — ba, téci musí krv,
 pak poslechnou, chtí cítit žernov zlý,
 ať ucítí jej, až je rozmele!

JUDITA.

Být krutým k zlobě válka ómluví,
 leč k dobrým, Šimone, je třeba být
 jich lepším ještě! Kde máš důkazů,
 že vskutku lid se bouří proti tobě,
 jsa několika poštíván rabbiny?
 Co zaslechl jsi v šeru náhodou,
 jest několika rozmrzelých řeč,
 ne lidu hlas, ten stále tebe ctí
 a poslouchá tě oddaný a rád.

BAR-KOCHBA.

Ty nevíš, jak lituji, Judito,
 že z šera nevystoup jsem jako král,
 a nekázal hned zatknot zbujníky,
 je nepověsil prvním na stromě
 všem k výstraze! V té chvíli cítil jsem

cos v žilách svých jak mdloby olovo.
Mně napadlo — co všecko nemihne se
ve také chvíli mozkem zjitřeným ?
Ty kdyby si byl vyvolený Páně,
jak o tobě to káže Akiba,
zem sama musila by v jeden ráz
se rozskočit a pohltit to plémě,
jak Danta, Koru, Abirona kdys.
A já v té chvíli čekal, Judito,
že *musí* stát se zázrak takový,
on *nestal* se . . . a to mne schvátilo !
Proč Hospodin, Bůh věčný zástupův,
to neučinil jako Mojžíši
i Aronu to učinil vždy rád ?
Červ pochybnosti vryl se v duši mou,
já pryč jsem odplížil se jako stín,
a v sluch mi znělo náhle výčitkou:
oč menší jsem, že divů nehoden ?
Proč nezcepeněl jazyk rouhačům,
a ruka neupadla, uschlá haluz,
zrak nezjítřil se hnisem krvavým,
proč šílenstvím hněd neztrestal je Pán ?

JUDITA.

Ty myslénky ti ještě scházely,
bys začal pochybovat o sobě,
když teprv začítí máš — silný být !
Ó silným být a cítit velkost svou,
když kolem jásá rozvášněný lid
a palmy tobě hází pod nohy

a volá: »Messiáš jsi náš a král!«
 být nezdá se mi těžkým, Šimone,
 leč v protivenství s čelem nesklonným
 stát jako v blescích na skalisku dub,
 v tom pravá velkost a tys schopen jí!
 Ó nedej zakaliti mátohám
 svůj jasný soud a rozum, Šimone!
 V tvém srdci největší tvůj nepřítel,
 tož vlastní k sobě nedůvěry zdroj,
 ten zasypat hleď a čím dřív tím líp,
 než rozvlní se v příval, v kalné moře,
 jež utopí i v sled tvou sílu lví
 a odvahu! Buď silný, Šimone!
 Jen v tobě spása všech jest jediná,
 ty klesneš-li, jsme všickni ztraceni!
 To vésti tebe musí bojem zlým,
 na proti nepříteli, Římanu,
 leč proti vrahům srdce vlastního!

BAR-KOCHBA.

Jak děl jsem, přiznávám se, Judito,
 v té chvíli byl jsem slabý na chvíli.
 Ti měli viset . . . ne, já na valech
 je kamenovat měl jsem národem,
 a první po nich hodit balvanem
 a křiknout: »Takto trestá Bar-Kochba
 již v zárodku svém odboj veškerý!«
 Máš pravdu — třeba silným, silným být!
 Víš, co mi nyní chybí, Judito?
 Boj chybí mi, dnes jedno vítězství

a vrácen jsem své rovnováze zas,
jen boje hluk a vřavu slyšeti,
třesk oštěpů, skřípání beranů,
lom kopí, mečů o štít údery,
a vidět krev, ó krev kol horoucí,
jak tryská ořům v hřívu z mužů ran,
křik slyšet, povel trub a dunění,
jímž zem se chví pod cvalem legií,
prach hltat zvřízený a vidět slunce
v odlesku mečů temně krvavých
a zuby skřípat, hřívou třást jak lev
a drtit, prolamovat zástupy...

Však v tupý klid jsem skován dlouho již,
o Římanu kol ani památky...
kraj jako po vymření tichý jest,
a žádné zprávy žádné odnikud.
Mne zalkne brzy toto příměří,
a babu ze mne udělá mých snů
a děsných vidin. Judito, jen boj!

JUDITA

chopí hlavu jeho v obě ruce a dívá se mu hluboko do očí.

Tak svého lva zas jednou poznávám!
Ó hřívou třes jen, lve můj královský!

Polibí jej na čelo.

Vid, Šimone, již přešla chvilka mdloby?

BAR-KOCHBA.

Jen tobě díky, přešla, Judito!

Táhlé signály trub zazní v pozadí, rudé světlo pochodní rozlije se po celé prostoře, v pozadí šum a hluk, stlumené hlasy, lkání a výkřiky, vstoupí stráže, za nimi se kupí davy lidu a vojska. *Bar-Kochba* jde vstříc náčelníku stráži.

BAR-KOCHBA.

Co znamená ten hluk, ten žalný kvil,
jenž od bran valů v sluch mi zaléhá?

NÁČELNÍK STRÁŽE.

Ó běda, pane, obrň uši své
ku zprávě zlé, žel, třikrát pravdivé!

BAR-KOCHBA.

Mluv, co se stalo? — Ale rychle mluv!

NÁČELNÍK STRÁŽE.

Kde vzít slov, ať raděj mluví sami
ti Tur-Simonu reci velební!

BAR-KOCHBA.

Co pravíš — Tur-Simonu reci — co chceš s tím?

NÁČELNÍK STRÁŽE.

Jak pravil jsem, ať pane, sami mluví,
můj vázne jazyk v němém strnutí.

Ustoupí a kyne v pozadí, vystoupí třicet mužů vojska židovského, všickni plní prachu a sedráni, zraněni s obvazky na hlavách, ruce v šátcích, bez zbraně, vlekou se vysílení k Bar-Kochbovi, který sleduje každé jich hnuti zrakem vytřeštěným. V čele jich *Bar-Droma*, krvácející z ran opírá se o dva rovněž raněné vojiny.

BAR-DROMA

mdlým, často bolestí, únavou a slzami přerývaným hlasem.

Tak navracím se k tobě, králi můj,
a víc než králi, otče, dobrodinče,
smrt na jazyku jdu ti zvěstovat —

(s pohledem na Juditu)

— ó matko, neplač, bez viny jsem v tom,
a hrđy čistý štít svůj povznáším,
necht zdeptán třeba, zbit a pokořen —
pad Tur-Simon. —

BAR-KOCHBA

(vzkypí).

A ty máš odvahy
svou hanbu takto nésti na odiv?

JUDITA

(vpadne mu do slova).

Ó vyslechni jej dříve a pak sud'!

BAR-DROMA.

Dva velké dny v mé byly životě,
ó králi můj, a upomínka jich
i tento třetí polehčí mi dnes.
Víš tenkrát v táboře, kdy chtěl jsem prst
si useknout přes odpor matky své,
ty sám svůj uťals za mne v obět lásky
a druhý, když's mi pevnost odevzdal,
tvůj Tur-Simon, kdy v mladou ruku mou

jsi vložil klíče jeho! Vem je zpět
dnes z této mojí zkrvácené ruky.

Ukáže na své vojsko.

My bojovali, králi, jako draci,
z tří tisíců ti třicet odvádíš,
a zdravý není ani jeden z nich,
jsme všickni syni smrti, nejdřív já;
pět útoků jsme šťastně odrazili
a bili se jak lvové na náspech,
leč ohromné měl Říman katapulty,
jež celé hory dštily proti nám.
Tys nebyl tam, ó velký Bar-Kochbo,
bys kolenem balvany odhazoval,
však my se bili — ví to Jehovah!
Za svoji vlast a, králi, za tebe!
Nás tři tisíce a jich třikrát třicet!
Při šestém útoku — ať Hospodin
mne schvátí v ráz svým bleskem klikatým,
ať země otevře se pode mnou
a zhltí ihned blízkou svoji kořist,
do půle příkopu krev tryskala
jak rudé moře ořům k hřívám až!
Z tří tisíců ti třicet přivádíš

(vleče se v kleče k Bar-Kochbovi)

a umřem všichni dnes neb zítra, umřem —
My mohli do vřavy se rovněž vrhnout
a v krve hrobu tom se pohřbiti,
však já jsem chtěl — byť mroucí, naposled
v tvou patřit líc, číst odpuštění v ní
a matku vidět — to mi nezazlíš!

Tak vrhli jsme se jako divá zvěř,
jíž smrti blízké jistá předtucha
vře v žilách, krev poháníc v nový var,
na vojsko římské, silou nadlidskou
my změtí povalených ořů, těl
se probili skrz davy nepřátel,
z ran bezčetných jsme cestou krváceli,
a stokrát stavili se ztýráni
a bez dechu — sem k tobě, králi můj!
Ó jinak myslil jsem, že navrátím
v tvou dobrativou ruku Tur-Simon,
že nestalo se tak, jest kletba má,
můj pád a trest!

Strhá si obvazky ran.

Ó plačte, rány mé!

Ó rcete králi mému, v hrozném boji
že padli jsme, však padli jako reci!
To chtěl jem říci tobě naposled,
neb těžká mdloba, smrti na víčka
mi zvolna klade prsty ocelové ...

Vytasí meč a vrazí si jej do prsou.

Já urychlím jí práci — Králi můj ...
Můj otče ... (klesá) díky, díky za vše vem,
pád Tur-Simonu přežit nedovedu ...

Obráti se k davu v posledním napjetí sil.

Však, lide, věz a věř to, Bar-Kochba
jest poslední tvůj král a Messiáš!

Klesne do mdlob.

JUDITA

(vrhne se k němu).

A pro mne slova nemáš, synu můj?

BAR-DROMA

(umíráje).

Jsem bez viny — ó matko — s Bohem bud,
však Bar-Kochbo, vid', že mi odpouštíš?

Umře.

BAR-KOCHBA.

Já odpouštěti tobě, hrdino?

Já žehnám ti a velebím tvůj los.

Tak umřít jako ty ve květu mládí —
a v plné síle život v oběť kláštří,
je triumfů všech triumf největší!

Ó chápu tebe, s myslí jako tvoje
moh's vrhnouti se pod komoňů těla
a hrob si najít v moři krvavém
u Tur-Simonu! — Ty's však *mne* chtěl vidět
a matku svou, chtěls říci lidu všemu,
jak's věřil na mne do poslední chvíle,
a za to nejvíc tobě děkuji!

Skloni se k Bar-Dromovi a líbá jej na čelo, pak vstane a mluví hlasem
hromovým.

Výš pochodně nad tělem hrdiny!

Níž prapory a slyš to, lide můj,
co ústy mrtvého zde znělo ti,
jest jistě svaté! Kdo z vás malé víry,

jenž myslí klesá v každém nárazu,
tak dovede se bít a mřít, jak on?
Děs chvátí vás a hrůza posvátná?
V prach na kolena všichni, zbabělci
přec nebudete, duši hrdinskou
kde vydech on za Boha a svou vlast?
Zde mluví skutky jeho! — Mlčíte?
Hlas chvějný slyším jako modlitbu
se vznášet kolem — zda-li chápete
tu velkost síly té a oběti,
již přines on a jeho třicet reků?
Pad Tur-Simon a Říman zvítězil,
však ptám se vás, zda lze to strpěti
bez odvety? Sem všichni, na kolena
a přísahejte při těch svatých ranách
Bar-Dromy zde a jeho třiceti,
že žádný z vás se netkne pokrmu,
ni pěnivého kraje plné číše,
ni rtů své ženy, lože sladké něhy,
ni kadeřavých vlásků dítek svých,
on pokud nepomstěn, náš Bar-Droma
a jeho vojsko u zdí Tur-Simonu!
Já přísahám to první za všecky
a přísahu mou slyší Hospodin,
Pán zástupův! Ať přilne jazyk můj
ku dásním mým bez vláhy blaživé,
ať roznese mé kosti pouště sup,
ať šakal vyhlodá je hladový,
a Samum písku vírem zasypá,
když nebude, než slunce devětkrát
se stopí v moře, pomstěn Bar-Droma

a Tur-Simon nám vrácen, třeba v troskách
 a spáleništi, ale *vrácen* přec!
 Ven meče z pochev, hlasně přísahejte,
 ať slyší Jehova to v oblacích,
 ať slyší Řím to zpupný! — Přísahejte!

VŠICHNI

tasí meče své, poklekají, kladou prsty na ně a jimi pak nad hlavou
 mávají.

My přísaháme! Slyš to Hospodine,
 ať zhyneme, ať zhynou děti naše,
 když pomstěn nebudeš, ó Bar-Dromo!

BAR-KOCHBA

(vstane).

Krev nová — jeho krev a reků jeho
 se v žily naše přelij schvácené!
 Když v útok hřímalí jsme vražedný,
 z všech rtů vždy hlasné znělo: Bar-Kochba!
 Dnes bude znítí z rtů všech: Bar-Droma!
 a Tur-Simon! Tot heslo proti Římu,
 tot Israele heslo jediné,
 je opakujte všichni! Bar-Droma!

ZÁSTUPY.

Bar-Droma! Bar-Kochba a Tur-Simon!

BAR-KOCHBA.

Tak znám svůj lid! Ted k práci vstaňte všichni,
 ten zářný příklad reka před sebou!

Ted nových bojů otvírá se brána.
jdu v čele vašem a my zvítězíme,
jen sílu mějte, vůli jako já!

ZÁSTUPY.

Vše pro tebe a všecko jeho jménem!

BAR-KOCHBA

skloní se k plačící Juditě.

Ted zase já bych sílu tobě vléval,
a rád to činím, moje Judito,
kde druhá matka, šťastná jako ty
tak zřela syna svého umírat?
On dal mi nová křídla, Judito!

JUDITA

vstávajíc od mrtvoly Bar-Dromy.

Kéž vydrží, jak věčný jest můj bol!

Jiná část valů a příkopů v Betaru. Zející prákop, v némž pracují vojáci.
Dva rabbini jdou v tiché rozmluvě kolem nich, zastaví se a hovoří
hlasem stlumeným

1. RABBI.

Nu, to jsou ty hrnce egyptské, o kterých vám
kázal Akiba. Den ke dni kopete a hrabete jako krtní
pod zemí, to není důstojné mužů v boji otužilých.

2. RABBI.

A víte, co kopete a co hrabete? Hroby, samé hroby, pro sebe a děti svoje.

1. RABBI.

Jen křivte záda otrocká, jen se poňte pod biči Bar-Kochby — patří vám to — chtěl by to od vás Říman?

2. RABBI.

A čím vás přilákal tento syn neznámé děvky, jenž vydává se za syna hvězd? Vstane hvězda z Jakuba, říká Akiba. Kde je ta hvězda, je to Bar-Kochba?

1. RABBI.

Co dal vám za vše? Ulehčil snad bídě vaší? Měl slovo soucitu pro vaše klopoty a strádání? Jde hrdy kolem a nepromluví a každý rys jeho tváře mluví zaň: Dobytka táhni a padni ve službě mé, já neznám tebe víc, jakmile dokonáš dílo své.

2. RABBI.

Jako přípřež volů připoutá vás k pluhu svému, vy táhnete dnes a padnete zítra a on pojede přes těla vaše a smáti se bude slzám vašich vdov a sirotků vašich.

1. RABBI.

Jen pro sebe to všecko podniká vznícen k ještěnosti slovy Akiby, který jest ztracen před okem Ho-

spodina jako pes prašivý a jehož jazyk medový jest pln jedu bazilišků a uštkne vás k smrti.

2. RABBI.

A táhnete dále káru mdloby své a vůz pohanení svého za člověka jediného! A on směje se vám v duši své a vyplivne vás jako shnilý fík, jenž nelahodí víc ústům jeho. Jste hnojem jemu, ale květem, který z vašeho potu vstane, ověnčí on zpupné skráně vítěze a naposled —

1. RABBI.

prodá vás Římu, před nímž neobstojí a nemůže obstati. A kdyby vstal jako Gog a Satan v celé pýše své, padne a vy před ním a jen mrtvoly vaše budou podstavcem k trůnu jeho býčí velebnosti. Ó blázni, ó děti, jen hrabte a kopejte . . . On že jest Messiáš? On Bar-Kochba?

2. RABBI.

Jak chytře překroutil jméno svoje, by zlákal vás v svoje pasti jako zvěř pouště. On zardousí vás osidlem a hodí žernov na šjje vaše. On že Messiáš, on že syn hvězd? Jako zfalšoval mince Trajanovy a Hadrianovy, tak zfalšoval on vlastní jméno své! On že Bar-Kochba? Kdo to čte tak a tak to vykládá?

1. RABBI.

On že Bar-Kochba? Syn hvězdy? Což čísti neumíte? Bar-Kosiba se nazývá a jest synem lži a tato vede v pád a zatracení.

2. RABBI.

Což uznává on Boha? Kdo viděl v prachu jej před Nejsvětějším? Kdo viděl jej kdy před stánkem úmluvy, zda obětoval kdy Hospodinu v dnech svátečních? Což není krvelačný a zpupný, což není smilný jako kozel Gehenny? Co s ním? Nač zdržujete se při jménu jeho, nač jdete za ním do tmy Šeolu, kde zní pláč a skřípění zubů?

1. RABBI.

Na jakou horu dovede vás, abyste se modlili k Bohu svému, k Bohu otců a dědů vašich? Bude to Sion či Garizim? Co s ním chcete vyvésti a kam směřujete? Ó blázni, ó blázni! On že Messiáš, či víte vy, co mu pravil kdys rabbi Kisma před tváří Aki-bovou? »Tráva dříve poroste z čelistí tvých, než přijde Messiáš!«

2. RABBI.

Jako v pasť vlákal vás do Betaru a jako sysly v díře vás zde utopí. A vy si to všecko dáte líbiti pod zámkou zákona a pravdy boží? Ó kdyby s ním byl Bůh, tu divy dělal by ne silou ruky své, již vládne Satan, ale slovem a duchem svým, které on deptá a v prach šlape v svém rouhání. Ó blázni, ó blázni! Bůh, kdyby chtěl vysvoboditi vskutku lid svůj, našel by si jiných nástrojů, nežli jest tento neznámý syn děvky s neznámou děvkou se pářící. Ó blázni, ó děti!

(Zajdou.)

1. Vojín.

Slyšeli jste to? To je řeč moudrých a zákona božího služebníků.

2. Vojín.

Je to pravda. Kdo jest on? Bar-Kochba? — Říman přijde a ovládne svět, co zmůžem proti němu? Na jatky žene nás jako dobytek a vpřáhá nás v jho služebnosti své pro nic a za nic.

3. Vojín.

A přece slávu kříčeli jste mu včera při pohřbu Bar-Dromy.

1. Vojín.

Když je tak velký a velebný jako Messiáš.

2. Vojín.

Kdož tomu rozumí? Já jen tvrdím to, ať si vezme Říman Jerusalem, který beztoho již má, co je nám po tom? Chcem v klidu žít dětem svým a sestárnouti v pokoji. — Nač to všecko?

3. Vojín.

Rabbini jsou proti němu, že sám z nich nevzešel. Ale kde jest psáno, že jest všecka moudrost světa v ústech rabbinů? I oni tvoří svět pro sebe a co jest jim našinec, jenž v potu tváře o svou kůrku se dře a o doušek vody chudé cisterny? Nejlíp jest nechatí všeho a odejít odtud. Pastýř hor idumejských

aspoň ví, komu hlídá stádo své, v noci lehne pokojně
k ženě své, ať již vládne Judou Řím či Bar-Kochba,
co je mu po tom?

Signály trub. Nové vojsko jde vystřídat pracující v průkopech.

1. Vojín.

Přešla hodina naše, pojďte, ať odpočinem.

2. Vojín.

A druzí vstoupí v šlépěje naše a budou sténati
pod jhem Filištinských.

3. Vojín.

Když to trpí — my také musili!

1. Vojín.

A nastoupíme zítra zas práci svou bez reptání.

Odejdou.

NÁČELNÍK SBORU.

Tak heslo znáte, nyní do práce!

1. Vojín.

My nepůjdem!

2. Vojín.

Jsme vojíni a nejsme nádenníci. S mečem v ruce
postavíme se za zákon boží proti Římanu, ale kopati
nebudem.

HLASY.

Ne, nebudem, ať vede nás do boje Bar-Kochba!
Ale do krtčích děr nepolezem.

VŠICHNI.

Ne, nepolezem!

NÁČELNÍK SBORU.

Vy vzdorujete? Mám přísné rozkazy. Buď do
jam a nebo na šibenici!

1. Vojín.

Což jsme zde otroci? Svobodní synové Judy,
Galileje a Idumeje sem jsme přišli bojovat za zákon
boží a svobodu lidu svého, ale nikdy ne, abychom
ryli jako krtci v děrách podzemních, nevědouce proč
a zač.

HLASY.

Ano, nevědouce, proč a zač.

NÁČELNÍK SBORU.

Chaso odbojná! Mám k dílu vás mrskatí? Mají
se v Betaru obnoviti doby staveb faraonských?
Luzo, ku práci!

V tom co se vojsko rotí proti náčelníku stráže, zazní křiky a vystoupí dav
žen prostovlasých a rukama lomících.

ŽENY
běžící přes scenu.

Ó běda! běda! Dny zkázy a zatracení nastávají!

NÁČELNÍK STRÁŽE.

Co stalo se?

1. ŽENA.

O hrůzo! Neslýchaná hrůzo!

NÁČELNÍK STRÁŽE.

Jste šíleny?

2. ŽENA.

Nejen, že trpíme vody nedostatkem, ale i ta jest otrávena. Mé dítě napilo se a v mžiku zmodravši, zhynulo.

3. ŽENA.

Jed nasypán jest do pěti studnic v Betaru, kde živá voda byla posavád, cisterny vyschlé jsou a plné sežloutlého listí a štérku. Co píti budem, lze žiti dále?

NÁČELNÍK STRÁŽE.

Co šílíte? Že jsou studny otráveny?

ŽENY.

Jsou otráveny všecky studny v Betaru! Jsme odsouzeny a zhyneme. Kdo to učinil?

HLASY.

Ano otráveny, otráveny jsou všecky studny v Betaru! Ó běda, ó hrůzo!

Vřava stále větší. Zděšení na všech tvářích. Z druhé strany se příhrne nový dav, stráže vedou spoutané dva rabbiny, křik a hluk.

1. HLAS.

Již máme traviče!

2. HLAS.

Zde jsou, my chytli je, jak sypali zelený prášek
do cisterny.

3. HLAS.

Jsou to rabbini!

4. HLAS.

Pověste je na první strom!

5. HLAS.

Jsme zrazeni!

6. HLAS.

Pověste je bez soudu!

1. RABBI.

Co se vztekáte? Co jsme učinili? Kdo nás víděl, že jsme tam něco sypali? Jmenem zákona, pusťte nás! —

2. RABBI.

Šli jsme kol cisterny, kde ženy vážily vodu. Byla šedivě zelená s kovovým leskem a divnými kruhy. Já na to ukázal příteli. V tom ženy přišly a čerpaly a jedna dala pít dítěti. A dítě, sotva se napilo, ušklíblo se a kleslo, křeče chytly je a v chvíli skonalo. — Což my za to můžem?

HLASY.

Ano, můžete, nebo jste nasypali jedu do studně před tím.

JINÉ HLASY.

Aby jste odvrátili srdce lidu od Bar-Kochby a vinu vložili na bedra jeho.

ZÁSTUP.

Smrt vám a zahynutí! — Pověste je na nejbližší strom!

1. RABBI.

Jsme nevinni!

2. RABBI.

Ví Jehova, že jsme to neučinili!

HLASY.

Zrádcové jste!

JINÉ HLASY.

Umřete!

ZÁSTUP.

Na nejbližší strom s nimi, jsou proti Bar-Kochbovi a strojí zkázu zemi i městu božímu!

VŠECKY HLASY.

Ať zhynou! Ať umrou! Zub za zub, oko za oko!

1. HLAS.

Co kdy z rabbínů pošlo dobrého? Ať zhynou!

ZÁSTUP.

Ať zhynou za děti naše, které otrávili. Ať zhynou!

Vřava stále rostoucí; stráže, které chtějí bránit oba rabbiny, jsou brzy udonány, lid se jich zmocní a strká jimi a pěstmi je mláti, v tom vstoupí ozbrojené stráže a lid rozhánějí, jim v patách *Bar-Kochba*.)

BAR-KOCHBA.

Zpět všichni, ticho, já zde poroučím,
co stalo se a nač ten divý shluk?

HLASY.

Zde traviči jsou — jsi-li ty náš král
a Messiáš, pak potrestáš je hned!

BAR-KOCHBA.

Co traviči? To ještě scházelo!

Stráže předvedou před něj oba chvějící se rabbiny.
Je pravdou to, co praví lidu hlas?

1. RABBI.

To není pravda!

BAR-KOCHBA
(k stráži).

Dva poháry sem a jdi k studnici,
zkat ona žena vody čerpala,

kde viděni dva byli tito muži,
a odkud její malé dítě pilo.
Hned uvidíme!

2. RABBI.

Co tím dokážeš?

To dvojí přec — když otrávena studna,
pak zhynout musí každý, kdo z ní pil.

BAR-KOCHBA.

Já ptám se ale, *kdo* ji otrávil?
Kdo viděn byl tam, než tam přišly ženy?
Kdo kovovým se lesklým divil pruhům
na vody hladině, kdo s chutí pás
zrak nedočkavý na žen zástupu
z vln čerpajících, na dítěte smrti?
Nu dobrá, uvidíme okamžitě!

Stráž se vráti a nese dva vrchovaté poháry.

HLASY.

To boží soud!

JINÉ HLASY.

Ať pravda zvítězí!

BAR-KOCHBA

vezme do každé ruky pohár a podává jej oběma rabbim.

Soud boží volám zde na vaše hlavy!
Snad mohlo děcko umřít náhodou,
však po tom neptám se, jen po jednom,

ať dokáže svůj zázrak Hospodin
v tom těžkém sporu! Jestli vypijete
a smrti jestli zmar se netkne vás,
jste nevinní a volnost vaše buď!
Pij, rabbi! Jehova zde při mne stojí,
když nevinen jsi, netkne se tě jed,
ať v studni rozházel jej kdokoliv,
když vinen jsi, pak sám svou piješ smrt!

1. RABBI.

Bůh svědkem mým, jsem nevinen a čist!

BAR-KOCHBA (vztekle).

Tak tedy pij!

HLASY Z LIDU.

Pij! Ať to uvidíme!

1. RABBI.

To věru luze vzácné divadlo!

Pije.

BAR-KOCHBA
podává druhý pohár 2. rabbimu.

Pij, rabbi, pij!

2. RABBI.

Já píti nebudu
a řeknu raděj pravdu, Bar-Kochbo!

HLASY.

On přiznává se!

JINÉ.

Sketa!

JINÉ.

Na strom s ním!

BAR-KOCHBA.

O zrádce nestojím já vyznání,
pij, nebo skolím svojí pěstí tebe!

2. RABBI (klesne).

O smilování, pane!

BAR-KOCHBA.

Slyšeli jste?
on přiznává se! —

HLASY.

Ale musí pít!
Pij, rabbi, pij!

2. RABBI.

Já vám to všecko povím.

BAR-KOCHBA.

Nic nechcem vědět, pouze chcem, bys pil!
Pij, skolím tě jak bídnou ropuchu!

2. RABBI (pije).

Na hlavu tvou to padniž, Bar-Kochbo!

BAR-KOCHBA.

Ta snesla víc, tvou kletbu snese též!

HLASY.

Toť on, který nás k vzpouře přemlouval,
když na práci jsme byli v průkopech.

JINÉ HLASY.

Toť on! Toť on!

Mezitím klesl první rabbi v bolestech na zem a zemřel.

BAR-KOCHBA.

Soud boží mluvil!

HLASY.

Mrtev, otráven!

BAR-KOCHBA.

O druhého se rozdělte, jak chcete!
Však jasně vidím, s kým teď účtovat,
ne s Římem tak a velkou jeho mocí,
leč s vlastním lidem. Hanba, hanba vám!

ZÁSTUP.

Div nebes promluvil a Bar-Kochba
v při této vyhrál. — Zmocněte se chlapa!

Vrhnou se, na druhého rabbi, jenž také již se svíjí v křečích smrtelných, rvou s něho šat v jásavém a divokém pokřiku, tlukou jej holemi a pěstěmi, smýkají jím v prachu.

HLASY.

Zhyň, padouchu!

Ó zhyň! Zhyň, traviči!

Kopou zmírajícího.

BAR-KOCHBA.

Zde, lide, zříš, kde nepřítel jest tvůj!
Bůh promluvil, dík vroucí jemu buď!
Jsme opět o krok dále k spáse své.

2. RABBI

(umíráje).

A k zahynutí tvému! Bar-Kochbo!

HLASY.

Ať žije Bar-Kochba, král, Messiáš!

BAR-KOCHBA.

Ted' vidíte, že cizí nepřítel
vás nezmůže a domácí že vrah
je nejhroznější z trestů nebes všech,
jež mohou tady stihnout smrtelníka!
Ted' jasné zřím, co zbývá konat dál,
lid vrátit lidu zas, jej vyrvat psům!

Odvráti se s hnusem od mrtvoly a kráci klidně středem zástupu, který mu cestu klestí a jej hlučně pozdravuje.

ZÁSTUP.

Zdar Bar-Kochbovi, zdar buď synu Hvězdy!

Síň v Betaru. Cedrový strop i stěny. Zbraně a trofeje. *Bar-Kochba* v plné zbroji, stráž vpouští *Akibu*.

AKIBA.

Snad nevčas, přicházím ti, králi můj,
však musím s tebou mluvit okamžitě.

BAR-KOCHBA.

Akiba v nevčas? — Tomu nerozumím.

AKIBA.

Chtěls na hradby —

BAR-KOCHBA.

Kde jest mne potřeba;
však počkám rád.

AKIBA.

Ó jak ti děkuji!

BAR-KOCHBA.

Co neseš mi?

AKIBA.

Jak vždycky myslím, světlo.

BAR-KOCHBA.

Ó jak bych světlo rád ted uvítal,
jak teprv z ruky tvojí, Akibo!

AKIBA.

Je na tobě, bys přijmout je chtěl jen.

BAR-KOCHBA.

Mne otče, přece znáš již řadou let,
zda byl jsem tvrdošíjný, zarputilý
a k tobě zvlášť! — Mluv, prosím, budu rád.

AKIBA.

Ty jistě víš, proč k tobě přicházím . . .

BAR-KOCHBA.

Jak věděti to? Nejsem vševedoucí.

AKIBA.

Ta udalost — víš, s těmi traviči . . .

BAR-KOCHBA.

Co s těmi může Akiba mít jen?

AKIBA.

Tvůj rozsudek byl příliš ukvapený.

BAR-KOCHBA.

Můj rozsudek? Zde právě omyl jest,
to rozsudek byl boží — Akibo!

AKIBA.

Že boží byl? — Ne, ten byl sofismatem.

BAR-KOCHBA.

Ó pak jsme domluvili, Akibo!

AKIBA.

Jak to z *tvých* úst? To řekneš vůči mně?

BAR-KOCHBA.

Jak proti pravdě, klidně, rozhodně.
Co zastávat jich chceš se, Akibo?
Přec nebudeš se míchat s traviči
a s nepřátely mými? Uvaž jen,
kam by to došlo, v jaké důsledky!

AKIBA.

Ne k travičům se nikdy nedružím.
A také nepřišel jsem k tobě ted',
bych jejich při tu hájil ztracenou.
Je ztracena — a sám to uznávám.

BAR-KOCHBA.

Co tedy chceš?

AKIBA.

A ty se můžeš ptát?
Jen blaho tvé, tvou spásu, Šimone!

BAR-KOCHBA.

Mou spásu, blaho moje? A v čem jsou?
Bych klidně nechal bujet bujně býlí,
až klidně přes hlavu mi přeroste
a jehož símě v řadách vašich klíčí,
vy rabbini? — Ne, to se nestane!

AKIBA.

Jak lékař směle v ránu zasáhne,
tys rukou smělou v ránu Izraele
sáh', Bar-Kochbo! Buď za to tobě dík!

BAR-KOCHBA.

Jsme bližší sobě zase, Akibo,
co tedy chceš?

AKIBA.

Jen pravdu říci tobě.
My oba pochybili, Bar-Kochbo!

BAR-KOCHBA.

My oba — já i ty? — Věř, nechápu,
proč v tento smutný případ míchat chceš
mne s tebou zároveň! Já zde jsem král
a spolu při tom soudce nejvyšší,

co konám, jistě konám podle pravdy
a nejlepšího svého svědomí
a uznání — A ty! Jsi svatý muž,
pln moudrosti a věštiny, které ctím,
co oba my, rci, máme s travičí?

AKIBA.

Trest vytrpěli již ať nevinně
či podle zásluhy, to ví jen Bůh.
Však jedno jsem ti přišel říci dnes,
co dávno leželo mi na srdci
a k čemu odvaha mi chyběla
neb příležitost, jak to zváti chceš . . .
Ten veliký tvůj pochod vítězný
tvá velká sláva zpily mysl všech —

BAR-KOCHBA.

I Akibovu mysl zpily snad?

AKIBA.

I Akibovu — tys to vyslovil,
že jedno přehlédlí jsme oba dva.

BAR-KOCHBA.

My něco přehlédlí? Toť novinka!

AKIBA.

Zel novinka, co v jádru staré již.

BAR-KOCHBA.

A to by bylo?

AKIBA.

Jak to říci mám,
bych nedotknul se příliš citu tvého . . .

BAR-KOCHBA.

Přec nejsem děcko.

AKIBA.

Právě, že jsi muž
a víš, že dnes jsi pomazaný Páně
a velký vůdce náš a pán a král,
je těžko vyslovit se, Šimone!
My oba chybili jsme v jedné věci,
my oba přehlédlí jsme maličkost,
jež v balvan vyrostla nám nad hlavou
a hrozí zdrtit nás.

BAR-KOCHBA.

Jen Říman může
nás rozdrtit — jiného nevidím.

AKIBA.

My sebou navzájem se opili,
ó Šimone! Já tebou a ty mnou!
My přehlédlí čas, co je mezi námi,
s čím počítat nám nyní nastává.

BAR-KOCHBA.

Což může vystřízlivět Akiba,
ten orel spitý sluncem? Já i ty,

my oba, že jsme byli opilí?
Ó pravdu-li díš — všeho zanechám,
meč rozlomím a strhnu pancíř svůj,
v prach zdeptám přilbu svou a v ruce tvé
vše vrátím hned, kams v tichou zajdu pouště
a budu tupě, blbě přihlížet
ku konci truchlohry, již započal
můj Akiba — a kterou opouští.

AKIBA.

Již, Bar-Kochbo, dřív nežli lid
tě uznal králem svým a Messiášem,
 já upozornit měl tě na jedno,
 já pominul to, to jest vina má
 a z této může vzklíčiti nám pád.

BAR-KOCHBA.

A nyní víš to? Teď jsi prohledl?
Dřív musila se hrozná ta věc stát,
by vlastní lid byl těmi otráven,
kdo měli jeho otci, vůdci být?
O pak jsi špatně ved' mne, Akibo!

AKIBA.

Já přiznal se k své chybě, Šimone,
však nikdy není pozdě chybu znát
a odpykat. — Ten případ s traviči,
mi jasně připomněl mou povinnost,
tož přišel jsem, jak poctivý jsem muž
ti říci vše a k vině své se znát.

BAR-KOCHBA.

Můž' Akiba si viny vědom být?

AKIBA.

A velké viny, drahý synu můj.

BAR-KOCHBA.

A ta by byla?

AKIBA.

Kdysi v Bět-Rimmónu
jsem spáchal ji jen z lásky pro tebe!

BAR-KOCHBA.

Mne déle nenapínej, předmluva
je trošku dlouhá, doufám, otče můj,
že vina sama kratší bude as.

AKIBA.

My jedno přehlédli jsme, synu můj.

BAR-KOCHBA.

Nuž vyslov se! Ať znám tvůj velký hřich.

AKIBA.

Vliv rabbinů, můj drahý Šimone!

BAR-KOCHBA.

Vliv rabbinů? — Což nejsi, otče z nich?
Já, maje tebe stále po boku,

jsem ani ve snu nemoh' pomyslit,
že mohou bez tebe mít jakýs vliv?
To mátoha jen tvojí obraznosti,
vliv rabbinův? — Aj, jdižíž Akibo,
to skoro k smíchu — s těmi hotov jsem!

AKIBA.

Já ne, můj králi!

BAR-KOCHBA.

Což sám nejsi z nich?

AKIBA.

Já jsem i nejsem — podle okolností,
a to jsem neměl tobě zamlčet,
v čas pravý tebe měl jsem poučit,
kde pravá mez a hráz — to vina má.

BAR-KOCHBA.

A jaké této viny důsledky?

AKIBA.

Hned historie s těmi traviči
a tajný odpor, jenž vře proti tobě.

BAR-KOCHBA.

Ten pokořím a zdeptám, Akibo!

AKIBA.

To jiná otázka — však vinou mou
jest, Bar-Kochbo, co nyní pykám teď.

BAR-KOCHBA.

Mně nejasno jest, nač tím narázíš.

AKIBA.

Na jedno, králi můj, co podstatné
a důležité, co jsme přehlédlí,
jak děl jsem, zpiti vlastním vítězstvím.
Stát Israele — ber to, jak to chceš,
jest státem božím a tím *vždycky byl*
od Saula začínaje k Davidu
a Salomonu — toho nevyvrátiš!
Vždy prvním veleknězem byl mu král.
Před archou úmluvy kdys tančil David,
jen k vůli kněžím — král byl vždycky kněz!
Ty nejsi prvním knězem Israele
a proto rabbinů zášť proti tobě.
Já měl to říci tobě, nebo nevíš,
ký rabbinův je v lidu vliv a moc.
Kdy ukázal's se při obřadech svatých?
Kdy's před archou se s ním uklonil?
Kdy's vyznamenal úctou pobožnou
vše učitele lidu, rabbiny,
ty oči všech, ta ústa zákona?
Zda pošel's z nich? Čím ty jim můžeš být?
Jen vetřelec a drsný bojovník
a rabbini jsou, králi, citliví,
v nich semeníště svatých proroků
a věštců jest, do dneška vedou lid.
Zvyk rabbi sobě vlády členem být
a míti vliv — a to jsme přehlédlí.

Jich váha velká posud u lidu
a zmohou víc, než na oko se zdá.
To vina moje. — Nyní, všecko víc
a jednej podle toho, rozumně.

BAR-KOCHBA.

Pak rabbini jsou špatní vlastenci,
když mohou lidu, který nemůž za nic
a obětavě propůjčí se nám,
i studně otravovat.

AKIBA.

Bohužel,
že tam to došlo!

BAR-KOCHBA.

Mně to dostačí.

Já myslil, Akibo, když tebe mám,
že mám i rabbiny — tys přece z nich
a první z nich — jsem oklamán i zde.

AKIBA.

To nejsi posud. Nejsi oklamán,
ni opuštěn, je, věř mi, posud čas,
kdy všechno dá se spravit, Šimone!
Náš lid je dobrý, lpí však na svých zvycích
a starých rádech — třeba uznati to,
a jít mu vstříč.

BAR-KOCHBA.

To jinak řečeno,
 já podrobiti mám se rabbinům,
 já odprosit je, popel na hlavě,
 že přehled jsem je a jich necenil?
 Já vítěz v padesáti bitvách mám
 jim pokořit se? — Ne, můj Akibo,
 v té chvíli právě, v zlobě, pravím v zlobě,
 kdy vzpoury hrot vztýčili proti mně
 a klesli, bohužel, až k travičům?
 Proč nestáli v té věrní přísaze,
 jež v Bét-Rimmónu byla přijata,
 když nesouhlasí s lidu většinou,
 že mlčet mají aspoň — k výsledku?
 Kdo porušil zde první slovo smlouvy,
 zda Bar-Kochba anebo Akiba,
 či rabbini? Ať na to odpovědí!
 Ti traviči mi za vše dostačí.

AKIBA.

A přec i tito moji bratři jsou!

BAR-KOCHBA.

Tím hůře pro tebe jest, Akibo,
 i pro mne též. — Však nemohu víc zpět.

AKIBA.

A ty bys chtěl?

BAR-KOCHBA.

Je vypovědít z města,
kam nepatří, kde shnilé údy jsou
zmar sijící a otravu a jed.

AKIBA.

To rozmyslíš si přece, Bar-Kochbo!

BAR-KOCHBA.

Ne, nerozmyslím, Bůh jak nad námi!

AKIBA.

Když prosím já, bys to si rozmyslil.

BAR-KOCHBA.

Co můžeš ty a co zde mohu já?
Ó pověz sám, jak stál bych před lidem
v té chvíli nadržuje rabbinům?
Z nich povстал odboj a z nich povстал vzdor,
z nich proti průkopům mým reptání,
a nechut v lidu ke mně, dobře vím,
jak moje mince vykládali lidu
a jaký smích si ze mne tropili,
co klepů, pomluv lichých, nestoudných,
co lží napletli k vůli Juditě,
ne, Akibo — to nelze zapomnít
a svážit v jedné misce moudrosti,
byť třeba hvězd se dotýkala — nelze!
Zde marně mluvíš — já je odsoudil

a půjdou z města. Tělo Israele
chci čisté mít — jsou oni vředy v něm.

AKIBA.

Pak též jsem vřed — a nejsem nejmenším.

BAR-KOCHBA.

Že můžeš tak se s nimi stotožňovat!

AKIBA.

Jsou bratří mí — to neměj za zlé mi,
krev hlásiti se bude vždy k své krvi.

BAR-KOCHBA
(temně).

Pak velká propast zeje mezi námi,
ó Akibo!

AKIBA.

To dávno znamenám.

BAR-KOCHBA.

Pak neměl jsi mne králem provolat
a Messiašem — vina vždy je tvá!
Muž, je-li celý, vždy je celý muž,
měls napřed říci jasně, to a to
a nevím, zda bych tobě přisvědčil.
Dnes moc mám já a dnes jsi přišel pozdě.

AKIBA.

To vděk tvůj tedy?

BAR-KOCHBA.

Ne tak, otče můj.

Vděk můj vždy s tebou půjde, světa kraj.
Zde opět chyba má, já nevěděl,
kdo větší v Akibovi, zda-li přítel
a přítel vlasti mé — aneb zda rabbi.
Dnes rabbi zvítězil — to jedno jest,
co pro přítele přítel vykonal
v tom sladkém, velkém vzruchu myšlenky,
jest nesmrtelné, věčné, Akibo,
a nemůž' nikdy odloučiti nás
neb rozdělit. Mé jméno od tvého
víc neroztrhne doby nenávist
a záští červ. — Jsme spolu pro vždycky,
ať v pádu Israele, vítězství,
to jedno jest — Bar-Kochba s Akibou
jsou spjati pro vždy! — Mně to dostačí.

AKIBA.

Však mohl by jsi, kdybys jenom chtěl,
vše svésti ještě v jedno řečiště,
a proto přišel jsem.

BAR-KOCHBA.

Víc nemohu.

Já za všecko ti z duše děkuju,
já líbám nohy tvé i ruce tvoje
a v pláči líbám je — co mohu víc?
Však pochop též, zde vladař jsem a král,
ne Messiáš, toho jsem nehoden,

tvůj sluha, žák — však více nemohu
ni o krok dál. — Však ty mi nezazlís,
až uvážíš vše v jasné duši své.

AKIBA.

A ty mi za zlé míti nebudeš,
když s bratry půjdu? Vždyť jsem přece z nich!

BAR-KOCHBA.

To bude, věř mi, největší tvůj trest!

AKIBA.

Jejž zasloužím za svoji slepotu.
Však, Šimone — nelze to odvolut?

BAR-KOCHBA.

Ne, nelze, otče — krále majestát
by trpěl tím —

AKIBA.

Máš pravdu, mlčím již. (Odchází.)

BAR-KOCHBA.

Tvé požehnání, otče!

AKIBA
(klesne mu v náruč).

Synu můj!

Prostranství před východní branou Betarskou. Brána je zavřená kládami. Před ní na zemi leží vojsko. Lid různý vlní se v ulicích na všecky strany se rozbehajících a hlasitě hovoří.

MUŽ (přiběhne).

Zda jste slyšeli?

ŽENA.

Co zas nového? Ted' každou chvíli z událostí nevyjdeme.

HLASY.

Tak vypravuj!

MUŽ,

(kolem něhož se zastavil hned zástup).

Rabíni v synagoze prokleti Bar-Kochbu a vyloučili jej z města a z celé obce svaté.

JINÝ MUŽ.

A Bar-Kochba vyloučil rabíny z města a dá je vyvésti branou Jerusalémskou o polednách.

STAŘEC.

Já bych si nezačínal s rabínou.

JINÝ MUŽ Z LIDU.

Bar-Kochba si může všeho dovoliti, je proto král a Messiáš.

ŽENA.

A dokázal zázrakem, že rabíni otravovali nám studnice.

STAŘEC.

Nesmysl! Rabíni budou otravovat vlastní lid svůj? Slyšel kdo, že by ruka něčí bila zlostně do vlastního břicha?

MUŽ.

A kdo otrávil tedy studnice v Betaru?

STAŘEC.

Římští vyzvědači chcete-li, ale nikdy ne rabíni, mistři a učitelé dědů, otců a dětí vašich.

JINÁ ŽENA.

Ale já byla při tom, když oba napili se z číše, již jim podal Bar-Kochba, a oba klesli, pod očima zmodravše s rty popukanými; jed byl jistě v studnici.

STAŘEC.

To každý byl by musil se otráviti a ne pouze odsouzení rabíni. I Bar-Kochba, ač je Messiáš, by se otrávil.

MUŽ.

Oni ale pili ze soudu božího za důkaz невiny své.

STAŘEC.

Jak to chytře skroutil Bar-Kochba, aby se řeklo, že zázraky dělá a že je soud boží s ním všady a napořád!

ŽENA.

Což tys také proti Bar-Kochbovi?

STAŘEC.

Nejsem, já jen se na vše dívám a vše klidně pozoruji.

Muž.

Tedy jsi s rabíny?

STAŘEC.

Nejsem s rabíny, ale tvrdím, že není dobře chápati se násilnosti a že by nikdy rabíni neublízili lidu svému, zrovna jako nikdy by mu neublížil lidu svému Bar-Kochba.

JINÝ MUŽ

(přiběhne z druhé strany).

Byl zde již hlasatel?

HLASY.

Jaký hlasatel? — Co chce a oznamuje?

Muž.

Bude tu tedy co nevidět.

Hlasy trub a shon lidu v pozadí.

HLAS (z dálky).

Ustupte s cesty, královův hlasatel se blíží!

Muž.

Ted' to uslyšíme!

Dva trubači, pět mužů stráže s vytasenými meči, v jich středu královský hlasatel se svitkem pergamenu otevřeným. Lid uční hráz kolem vojska a hlasatele. Trubači zatroublí fansáry.

HLASY.

Ted' buděte ticho!

HLASATEL.

Lide izraelský! Toto vzkazuje tobě Bar-Kochba,
syn hvězdy, tvůj král a Messiáš!

HLAS V POZADI
(posměšně).

Král a Messiáš!

JINÝ HLAS.

Skolte rouhače!

(Část davu se vrhne v pozadí na muže.)

TŘETÍ HLAS.

Již stalo se, chlap ani nepiskl.

JINÉ HLASY.

Ted' slyšte blasatele, to jest důležitější.

JINÝ HLAS.

Ale dřív skolte takto každého, kdo se dotkne jména Messiášova! Každého bez výjimky! Ať zhyne, kdo jest nepřítelem jeho a zákona božího.

STAŘEC.

Pak panovati bude Bar-Kochba hrůzou a krveprolitím, bude strachem Israele a ne jeho radostí více!

TRUBAČI
(opět troubí, lid se ztiší).

HLASATEL.

Lide Izraelský! Toto vzkazuje tobě Bar-Kochba, syn hvězdy, tvůj král a Messiáš!

Jelikož soudem božím se potvrdilo, že zákeřnickým způsobem otráveny byly všecky studně v Betaru, z čehož v podezření byli dva rabíni školy Samuele mladšího, z které školy přichází, jak se král sám přesvědčil, nedůvěra k osobě jeho a k jeho poslání mezi lid bojovný, jej ochromujíc a od úkolu jeho odvracujíc, ustanovili jsme pevně a takto věrnému lidu svému prohlašujeme :

Nechtíce, aby trpěl nevinný s vinným a nemajíce též v době války času k vyšetřování a vyhledání těch, kteří odboj a nedůvěru rozsévají mezi rabíny, kteří pustili zcela z myslé přísahu z údolí Bét-Rimmonského a nemohouce rozlíšiti koukol Satanův od pšenice Hospodinovy, netrestáme v spravedlivém hněvu jednotlivce, ač mnozí svým o nás smýšlením příliš dobře nám známi jsou, a proto takto nařizujeme a určujeme:

1. Zavíráme dnešním dnem všech 400 škol rabínských v Betaru až do doby, kdy úplný mír s Římem bude po dokonání boje umluven.

2. Vypovídáme z města všecky rabíny, zákoníky, kněze, učitele zákona, předčítatele písma a předčítatele modliteb a to do doby slunce západu, výstrahu jim dávajíce, aby se neomeškali v hradbách Betarských. Zaručujeme jim spolehlivý průvod až na dva hony za bránu východní. Zboží i majetek svůj každý může volně si odnésti, nebo nechce zbohatnouti obec boží poklady rouhačů a výtržníků.

Lide izraelský! Napomínáme a vyzýváme tebe, abys vyslechl v klidu naše rozkazy, jakož abys přál volný průchod městem a z brány vyhostěncům,

v ničem jim nebránil a nepřekážel, na zboží a osobách jich nepoškozoval, nebo krev krve tvojí jsou, třeba pobloudilí, a tělo těla tvého jsou, třeba hnisající a oblezlé.

To vzkazuje tobě s pozdravením Bar-Kochba,
syn hvězdy, král a Messiáš!

Nové fanfáry, hlasatel a stráže se vzdalují.

MUŽ.

To jest příliš kruté na rabíny.

JINÝ.

Ale rána musí se vypálit železem. A rabíni jsou rána na těle Bar-Kochbově.

TŘETÍ.

Ale kdo jej pozved z ničemnosti a prachu, jej neznámého? Rabbi Akiba to byl, on děkuje všecko rabínům a takto nyní se jim odvděčuje.

ŽENA.

On děkuje všecko síle své a moci ducha svého. Akiba držel přec střemeny koně jeho, proč se nespojil s tímto holdem, co chce ještě více?

JINÝ MUŽ.

Zpupný jest a zpupnost jeho roste k nebi jako silný sloup kouře, ale přijde vítr a odvane a srazí kouř, jenž rozplyne se po kleči a třasaviskách bažin v chumáčích víc a víc mizících.

2. ŽENA.

A považit přece měl, že rabíni jsou kmeti a neduživi.

3. ŽENA.

Kam se vrhnou nyní, když kraj plný římského vojska?

STAŘEC.

Sám je vhání v náruč Římanů! Co jim zbude jiného? Hlad na ně dolehne a choroba je přinutí zaklepati na dvéře nepřitele.

Muž.

Jsou přece otcové naši!

JINÝ MUŽ.

A učitelé dětí našich!

STAŘEC.

Jsou oči zákona, které pronikají smysl všech tajů, jsou jazyk výmluvný, jímž k lidu svému mluví Hospodin!

ŽENA.

Jsou dobrí a spravedliví, jsou plní soucitu k bídňím. Ústa jich přetékají medem výmluvnosti a mlékem dobré rady a srdce jich jsou plna pečeti střežících tajemství lásky a rodinného života.

Muž.

Jsou oči Israele!

JINÝ.

Však Bar-Kochba jest paží Israele. — Co je víc?

STAŘEC.

Páž mohutná proti očím se postavila, chce je vyloupiti z důlků jich a vrci daleko od sebe. Ale co si počne páž bez očí? Jsou oči tlumočníky ducha a paž jest tlumočníkem hmotné sily jen. Ó lide Israelský, vol! Boj ducha a hmoty vidíš před sebou, kam se přidáš ty třtino, větrem se chvějící?

ŽENA Z LIDU (přistoupí k starci).

Tys zakuklený rabbi!

STAŘEC.

Nejsem!

MUŽ.

Kdo jsi? Mluvíš jako soudce světa a jsi v šatu sedraném. Bída má hnízdo v obočí tvém a zoufání přebývá v tazích obličeje tvého. Jsi v stáří svém velký a nadlidský a trpěl jsi mnoho především.

HLASY.

Kdo jsi? kdo jsi?

STAŘEC.

Což na tom záleží, kdo já jsem? Hlas propasti chcete-li mne slyšeti, ale vy neslyšíte.

MUŽ.

A jméno tvoje? Mluv!

STAŘEC.

Jmeno? Co je to? — Zvuk. Zní prázdný a vyzní na prázdro do propasti věků. Jediné jen jméno jest věčné — Adonai. To plní věky a propasti, to jediné jest nesmrtevné, nemělo začátku a konce, jest rozlito všehomírem zorou i záplavou večerní, chvěje se na rtech třtiny a šeptá v zralém klasu báj a pohádku života a syčí v louči krbu tvého, když ji zžírají plameny. To jméno jediné jest jméno Hospodinovo! Vše pleva je a trus zbytečný vydán v pospas větrům z čtyř uhlů světa vanoucím a moje jméno jest ze všech jmen nejmenší.

Muž.

Však znát je chcem!

JINÝ MUŽ.

To starý třeštíl jest a blouznivec. Jej nechte být!

Muž.

Ať nezapírá jméno své!

HLASY.

Tvé jméno, starče, pověz, kdo jsi, mluv!

STAŘEC

(obklíčený davem ze všech stran).

Já sluji *Ahasver!*

Všickni ustoupí jako bleskem omráčení, tak že stařec sám v nich středu stojí.

Muž.

Švec Jeruzalemský!

JINÝ.

Jenž odkopnul proroka Jošuu a nedovolil, aby s těžkým křížem na zádech spočinul u prahu domu jeho.

TŘETÍ.

A Jošua, zvaný Kristus později křesťany, syn tesaře z Nazaretu, zvedl k němu krví a slzami zakalený zrak a řekl:

STAŘEC

(mrtvým hlasem jako z hrobu znějícím).

„Já půjdu ovšem dál, než ty budeš putovati do skonání věků a do vyplnění všech věcí.“ A já, Ahasver, švec Jerusalemský, jdu a putuji do skonání věků a do vyplnění všech věcí. Ale toto není ani skonání ani vyplnění všech věcí, co zde se odehrává, to jest jen vzruch slabé vlny proti proudům vln větších a slabá vlna bude roztříštěna v objetí sester svých a pouze prach z ní vzletí ku hvězdám. Ale ani ten nedolétně k jich zářivému týnu, rozpadne se a rozpráší jako závoj rosý letní před sluncem poledním.

„Všickni od starce ustupují jati divnou hrůzou.

MLADÍK (předstoupí).

Jen nedejte utonouti světlu rozumu ve vlnách zděšení svého. Je to šibal a podvodník, jichž mnoho tu obchází v nynějších dobách nejistých. Lze snadno to rozpoznat, dovolte mi k němu několik otázek.

ZÁSTUP.

Ó ptej se, ptej!

STAŘEC.

Já rád ti odpovím!

MLADÍK.

Jak stár jsi byl, když padlo město boží?

STAŘEC.

Přes šedesát roků.

MLADÍK.

Dnes od pádu Jerusaléma čítáme let šedesát čtyři; jak stár jsi byl, kdy rabbi Jošua z Nazaretu byl ukřížován?

STAŘEC.

Dvacet tři roky.

MLADÍK.

To by souhlasilo... Jsi sto dvacet čtyři roky stár, to může být.

STAŘEC.

Sto dvacet Akiba je stár, jejž všickni znáte, proč já bych nemoh stár být sto dvacet čtyři? Však budu starší ještě a budu dále živ, když z prachu vašich vstane nový svět!

MUŽ.

Jej nechte, šibal není, to jest patrné. Však podivný jest, až jde z něho strach.

JINÝ.

Však pověz nám, co soudíš o Bar-Kochbě?

STAŘEC.

Já řek to již, jest pouhá bublina, dnes nadýmá se a zítra praskne již, však v proudu věku blabuň ne-patrna, on zmizí jako vystoup a bude noc.

Hlasy ze strany levé, ruch a křik zmatený, stále bližší a mohutnější odvrátí pozornost od starce, který užije té chvílký a zmizí v zástupech.

HLASY.

Již jdou, již jdou!

HLAS.

Kdo přichází?

JINÉ HLASY.

Jdou rabíni v smutném průvodu k bráně východní. Jdou vyhostění krev krve naší a tělo těla nášeho. Jdou oči zákona a pravdy boží.

HLASY.

Ó běda! běda!

Dav se rozstoupí. Řada žákův a levitů zpívajících žalm. V středu jich rabíni s hlavou odkrytou. *Jochanan Torta, Josua Haglili, José Kisma, Samuel mladší, Ismael ben Eliša, Jose ben Chalepta, Tarfón Terapon, Elieser Assaria*. Poslední nese thoru zahalenou v černý šat.)

ŽÁCI A LEVITI

(zpívají).

Mrak černý spustil Hospodin na hlavu Israele jako závoj noci a zoufání. Vyrval oči lidu svého a vrhl je v prach psům za kořist. Ó běda! běda!

Jdem cestou vyhnanství a kdy se vrátíme? Kdo nápoje dá žíznivým a chleba hladovícím? Kdo berlu ruce umdlené v boji za zákon boží? Nikdo! Nikdo!

Jdem branou východní a jdeme na západ v smrt
a zahynutí. Ó běda! běda!

Muž.

To dělati přec neměl Bar-Kochba.

ŽENA.

Jsou naši otcové to, naše oči!

JINÝ.

A jak jdou odevzdání v osud svůj!

HLASY.

Ó hrůzo! hrůzo!

HLAS.

Jsem zvědav, Akiba půjde-li též. Já nevidím jej
v druhých zástupu.

Muž.

Ten nepůjde přec, celý Bar-Kochbův.

JINÉ.

Však rabbi jest a půjde s bratry svými.

HLASY.

Ne, nepůjde!

JINÉ.

To brzy uvidíte!

A Eleazar, duše Betaru
ten odtud nesmí, na svých vetchých rtech,
jež dnem i nocí kvísl k Hospodinu,

on osud nese všeho národa
i Bar-Kochbův — ten neopustí nás!

ZÁSTUPY.

Nás nesmí, nesmí, nesmí opustit!

VŮDCE STRÁŽE NA KONI

(rozežene lid a klesti cestu rabínům a stráži).

Již spusťte řetězy, otevřte bránu,
jich čas se blíží město opustit!

BAR-KOCHBA

(vystoupí z lidu a postaví se těsně u brány. Mnozí jej poznají a ustupují).

Nu slyšeli jste? — Otevřete bránu!

Stráž se vzchopí a spustí závory. Výhled do pusté kamenité krajiny, kde slunce krvavě zapadá.

LEVITI A ŽÁCI

(zpívajíce).

Mrak černý spustil Hospodin na hlavu Israele.
Vydal srdce lidu jeho rukoum násilníka, ale jak na dlouho? Nesklame nás Hospodin, jeť věčný v slibech svých a nesklame ty, kdož doufají v něho.

Vejdou v bránu, za nimi vcházejí rabíni po dvou s hlavou vztýčenou, uzří Bar-Kochbu a k němu se obracejí s pohledy opovržení a hnusu.

JOCHANAN BEN TORTA.

Máš sílu v paží své — my odcházíme,
však naší silou Hospodin a Bůh!

(Zmizí v bráně.)

JOSUA HAGLILI.

Strh's boží purpur na skráň hříšníka,
chléb s tebou lámat — kletba jest a hřich!

(Zmizí v bráně.)

JOSE KISMA.

V plen dáváš boží stádo Israele,
však nevíš o tom, zaslepen a mdly!

(Zmizí v bráně.)

SAMUEL MLADŠÍ.

Vzdal's násilnostem celé srdce své,
a zhyneš silou svou a mečem svým!

(Zmizí v bráně.)

ISMAEL BEN ELIŠA.

Já brzy umru. Ale to ti pravím,
ty ochromil jsi rámě Israele,
tys vyloup' oči jeho, rabíny,
a proto souzena jest paže tvá
a vyloupnuté vlastní tvoje oko!

(Zmizí v bráně.)

JOSE BEN CHALEPTA.

Tíž věků, již svých nesu na bedrách,
ti hlásá zřejmě, jak jsi maličký
přes všecku sílu lví ve páži své.
My jdeme, ty také půjdeš. Bar-Kochbo!

(Zmizí v bráně.)

TARFÓN TERAPON.

Prach střásám lehce se své obuvi,
kde vládneš ty jen pouhým násilnictvím!

(Zmizí v bráně.)

ELIESER ASSARIA

(blasem velikým).

Já odcházím, však jedno říci musím
ne tobě, Bar-Kochbo, neb ty to víš

leč lidu, který tebou zaslepen
sám řítí se ve zkázy černou noc.
Ty nejsi prorok, nejsi Messiáš!
Bar-Kochba zveš se? Špatně znás své jméno,
a špatně Akiba je vykládá.
Ty synem hvězd — Bar-Kochba? — Kosiba
se čisti má a to znamená lež,
ty's synem lží a tím vždy zůstaneš!

(Zmizí v bráně.)

Lidem prodere se *Akiba*.

AKIBA.

Ó nezavřete bránu, poslední
chci vyjít z ní, kam první jsem kdys vkročil!

HLASY.

Jak Akiba?

JINÉ.

On opouští jej též?

BAR-KOCHBA.

Stůj, Akibo! — Ni o krok! — Prosím, stůj!

AKIBA.

Já nemohu, svých bratří slyším hlas
a musím s nimi.

BAR-KOCHBA
(měkce).

Ty mne opouštíš?

AKIBA

Jdem každý za svým cílem, Bar-Kochbo,
já nemohu přec bratry opustit!

BAR-KOCHBA.

Ty odcházíš, kde vzítí sílu pak?

AKIBA.

Kde bral's ji, vydav tento krutý příkaz?

BAR-KOCHBA.

Tak neodcházej, počkej do zítřka!

AKIBA.

To zradou bylo by na bratrech mých.

BAR-KOCHBA.

Pojď, smluvíme se, vysvětlí se vše,
ty přece neodejdeš, Akibo!

AKIBA.

Já musím s nimi!

BAR-KOCHBA.

Pak mne opouštíš.

AKIBA.

Ty *dříve* opustil jsi zákon boží,
jen důvěruje v sílu paže své
a podceňuje příliš sílu ducha.

BAR-KOCHBA.

Co udělal jsem tobě, Akibo?

AKIBA.

*Mně? — Lidu svému co jsi udělal,
se dříve ptej!*

BAR-KOCHBA.

Ty tedy odcházíš?

AKIBA.

Ve prospěch tvůj, vždy budu při tobě.

BAR-KOCHBA.

Však odcházíš — a na tom je mi dost.
Zahali tvář.

Tak všemi, všemi, všemi opuštěn!

Akiba zmizí v bráně. Davem se prodere Eleazar Med.

ELEAZAR.

I já chci s nimi!

HLASY.

Nikdy, nikdy, ne!

MUŽ Z LIDU.

Tys duše Betaru — ty neodejdeš!
tys lidu svědomí, v nás boží hlas,
ty neodejdeš!

ZÁSTUP

(dere se k Eleazarovi a objímá jeho kolena).

Ty neodejdeš, ty nás neopustíš!

ELEAZAR.

Což mohu já, kde velí přísný zákon?

JINÝ MUŽ Z LIDU

(k Bar-Kochbovi).

Jej nepustíme! Slyšel's to? Zde viz!

Jej nepustíme! Naše duše on!

On pokavad se modlí, silní jsme
a vytrváme v boji veškerém,
jej nepustíš ty z brány Betaru.
On musí zůstat a on zůstane!

ČETNÉ HLASY.

On zůstane! On duše Betaru!

BAR-KOCHBA.

On zůstane, on, duše Betaru . . .

Co já jsem pak? — (po dlouhém boji).

Nuž bránu zavřete,

On zůstane!

LID.

Ať žije Bar-Kochba!

náš jediný král. Sláva, sláva mu!

Kupi se kol Eleazara jej podpíraje.

ELEAZAR.

Co zmohu já? Co jste to chtěli jen?

Kmet nad hrobem modlitbu pouze mám.

LID.

A ta buď naší, otče! Strážný duch
bud Betaru!

BAR-KOCHBA.

Již bránu zavřete!

Stane se, závory a řetězy se spustí.

My tedy dva a náhle *proti* sobě . . .
 Já synem lží dnes nařknut veřejně,
 ó krutá ráno! — Muselo se stát
 a stalo se. Jsem opuštěn a sám,
 kde v tom si najdu pramen nové síly!
 Co chce ten lid? — Nač civí ještě kol?
 Zřel přece pohanění svého krále
 a svého Messiáše. — Co chce víc?
 Ať rozejde se!

LID.

Zdráv bud' Eleazar!

BAR-KOCHBA.

Jak? — Eleazar? — Proč ne Bar-Kochba?

Zmizí v davu, který obklopuje Eleazara.

ZPĚV X.

STÍN ŠEOLU.

STÍN SEOLU.

Komnata hradě Bar-Kochby v Betaru. U stolu při poháru sedí *Bar-Kochba* v hlubokých myšlenkách, proti němu sedí *Eleazar Med.* V zadu na rohoži choulí se *Judita* zdánlivě jich hovoru si nevšimajíc, zatím však bedlivě jemu naslouchá a každé hnutí Bar-Kochby hltavě pozoruje. Noc. Od stropu visí lampa rozlévajíc sporý svít po stěnách, tak že přitomní spíš stínům než lidem se podobají.

BAR-KOCHBA
(po dlouhém mlčení).

Tys jistě moudrý muž a zkušený
a jistě velký znalec kabbaly,
já proto požádal tě v tuto chvíli
ku hovoru a prosím jediné,
bys upřímný byl ke mně; rci, co víš,
ne pro sebe to ždám, jen pro svůj lid,
pro město boží a pro spásu všech.
Já ptal se již — ty tvrdošijně mlčíš!
V tom všichni jste si rovni rabíni.
Byl Akiba přec pravý přítel můj,
rád o všem všudy se mnou rozmlouval,
byl otcem mi, ba skoro víc, než otcem,
můj život před ním neměl tajemství,

leč sotva dotknul jsem se narážkou
či otázkou té říše záhad všech,
tu ústa, jindy medem výmluvnosti
jež přetékala, oněměla v ráz.
Na pozděj, jindy, na budoucí čas
mne odkazoval, lepší příležitost,
vše zamluvil, se nechtě vyslovit.
Mluv tedy ty, jak o to prosím tebe!

Eleazar mlčí, zrak k zemi sklopený, šedou bradu hubenými prsty procházejí.

Či mezi vámi je to úmluvou?
či přísahou jste k tomu zavázáni,
že nesmíte nic z toho vyzradit?
Pak pověz sám, ký účel má ta věda,
ký smysl v tom, když tajemstvím má být
a zůstat jím? — Dej aspoň odpověď!

ELEAZAR MED.

Ty jedním dechem tolik se mne ptáš,
že celým dlouhým, strastným životem
bych k odpovědi tobě nestačil.

BAR-KOCHBA.

Já určitě své řekl otázky:
Jest onen Jahve, jak jej hlásáte?

ELEAZAR MED.

O tom přec pochybovat, víc než hřích.

BAR-KOCHBA.

Tak dobře jest, i já to věřím rád,
však je-li, jistě vládne říší svou,

jak my zde svojí, jeho bez konce
se prostírá přes věky v budoucnost,
co naše omezena prostorem
a časem jest, jen výkroj nepatrný
a zakalený k tomu jeho říše,
však jako jeho, dobře náš *jest* svět,
a já se táži, rci, zda spojení
jest možné mezi tímto dvojím světem?

ELEAZAR MED.

Jest spojení a maličký svět náš
a zevní, který smysly chápeme,
jest odrazem jen světa vyššího
a vnitřního a jeho výrazem.

BAR-KOCHBA.

Pak jmennuj pásku, jež ty světy víže!

ELEAZAR MED.

Vše stvořené má k sobě příchylnost,
ať dnes či před věky, jde z jednoho
a cítí v sobě toho jednotu.
Tam světla říše a zde říší tmy,
a člověk, tětina, mezi oběma
je schopen obé chápat —

BAR-KOCHBA.

A proč tedy
tak úzkostlivě tajíte ten spoj?

ELEAZAR MED.

Že pro každého nejsou tyto věci.

BAR-KOCHBA.

Což já jsem *každý?* — Rozvaž, co jsi řek'.

ELEAZAR MED.

Jsi velký vůdce, vládce zástupů,
 jsi lidu král a boží bojovník,
 však nejsi zasvěcený v nauku,
 bys chápat mohl obsah mojích slov.
 Ty vědy temné jsou a hluboké
 jak bezdné studně, třeba stoupat hloub
 a stále hloub až ke dnu bytostí,
 by mohli zasvěcenci z noční tmy
 tam trysknout lesklé hvězdy poznání!

BAR-KOCHBA.

To slova jsou — a já chci skutky znát.

ELEAZAR MED.

Jak nerozumné dítě hovoříš.
 Ó příliš dobře znal tě Akiba,
 že z těchto tajů všeho posledních
 ti ani první nenazvednul cíp!
 Těm věcem dlužno vzdáti celý život,
 pln studia a svaté vážné práce
 a bádání a nocí probděných,
 kde s rozumem se sváří šílenství
 ve úzkém boji na nůž poslední.
 Jet první v celém Israeli dnes
 v těch vědách Akiba a jediný,
 a jest-li on neuznal za dobré,
 tě zasvětit a v tomto poučit,

jak mohu já to svést? On slunce vidí,
kde pouze matné chytám jiskerky
Já, jako druhů jiných zástupy.
Ty věci tak jsou přísné, příšerné,
že zshedivěti nad nimi lze dřív,
než dna se dobrat, k němuž lidský rozum
by sestoupit moh, kovkop nesmělý.
jen nejlepším svým žákům mistr smí
po tuhých zkouškách postu, odříkání
a dlouholeté práci v svatých knihách
těch věčných tajů clonu odhalit
a šeptem pouze, do ucha jim jen
těm nejstarším a nejlepším z všech smí,
je strašnou zavázav dřív přísahou,
to říci, k čemu žitím dospěl sám.
Snad mudrců pět v celém Israeli
zná svaté vědy celou podstatu,
však nesmí tomu, zasvěcen kdo není,
z té vyzraditi ani písmeny,
neb hříšnou bylo by to profanací.
K té nestrhuj mne, dovol, abych šel.

BAR-KOCHBA.

To hráčky slov, za jejich hradbu vy
že skrýváte a já bych skoro řek,
se halíte jen vtipně šírým davům
v hav tajemství, co sami neznáte.

ELEAZAR MED.

Jak s lehkou myslí můžeš pronášet
tu obžalobu, nejlíp ukazuje,
jak málo zralý jsi k té vědě sám.

BAR-KOCHBA.

Mluv tedy ty — rád budu poslouchat!

ELEAZAR MED.

Ty děcko myslíš, že lze za hodinu
 při jedné číši svět ti odhalit,
 ne pouze svět, leč jeho tajemství
 vznik, trvání, taj, v který otec světla
 jak v závoj halí blýskavou svou tvář,
 by neosleplil smrtelníka v ráz?

Jak mohu slovem tobě vysvětlit
 ten celý řetěz tajuplných sil,
 tu Merkaba, tůň prvků zázračnou,
 v níž trůní Šedim, Claim a Kišuf v tmách?

Jak dokázar ti sílu lidské vůle?

Jak vésti tebe, jenž jsi drsný vojín,
 ku soustředění lidské myšlenky
 na jeden bod, ku vznětu obraznosti,
 jež silou svou pak duchy vyvolá?

Jak vésti tebe k taji Sefirotů?

Jak vysvětliti tobě obrazem,
 co uniká se halíc v subtilnost
 a symbol jemný, pro nějž smyslu nemáš?

Jak vésti tebe k tváři Elohima,
 jenž moře blesků, tebe syna tmy
 a hříčku náhody, jak odhalit
 ti za vteřinu co jest prací let
 a malým plodem velké moudrosti,
 neb dobrě věz, to málo co jen víme
 jest balvan smrtelníku, když jej znáš
 a neovládneš. Jistě zdrtí tebe,

a proto neptej se a propust mne!
To byli větší duchem nežli já —
jak Bileam a Jamnes, Balak, Jamhes,
leč k vědě jich já ani nesestoup,
z té hrůzu mám a jako děcko v tmách
spíš zavru je v své šťasten málomoci,
než v také světlo bych je otevřel,
zkrad kyne hrůza, mlčení a zmar.

BAR-KOCHBA.

To vše mne drázdí jen — to slova jsou,
já určitou dal jasnou otázku,
na kterou's dlužen zůstal odpověď.
Sám pravil jsi, že všecko, co tu bylo
a co tu jest i se vším, co tu bude,
v magickém jakéms trvá spojení.
To chápou dobře, toho teď se třímám
a vyzývám tě, bys mi pravdu děl,
lze s mrtvými, již přece jednou *byli*,
a podle nauky tvé dále *jsou*,
neb nic se odtud ztratit nemůže,
spoj navázat? Co na to řekneš mi?

ELEAZAR MED.

Ty myslíš ono Doreš ha Methim — ?

BAR-KOCHBA.

Co jméno mi? — Chci věci podstatu!

ELEAZAR MED.

To ovšem lze — však síly ducha k tomu
a postu dlouhého a modlení

a zaříkání, vzácných kadidel
 a spaní na hrobech a s mrtvými,
 až s nimi v obcování vejde duch,
 jest potřebí, však toto dokázat
 lze jedině jen bílou magií,
 vzýváním Šemota, než skloní Sarim
 se s vyšších vrstev k tvému upění
 a objeví, co halí budoucnost.

BAR-KOCHBA.

To právě chci, ted pad's mi do rány.

ELEAZAR MED.

Však síly k tomu nemáš, Bar-Kochbo,
 jsi příliš k světu poután všemi zájmy.
 Zde nejpřísnější třeba odloučení
 jest od všech smyslů, čiré vytržení
 a vidění — tys pouze činu muž
 a požitku (s pohledem na Juditu), to není pro tebe!

BAR-KOCHBA.

Což jestli přece? — Což ty o tom víš?

ELEAZAR MED.

A k čemu chceš to vědět ode mne?
 Já nikdy ruky k tomu nepodám,
 vést nezasvěcence ve tajů říš.
 Já řekl víc již, než jsem říci měl.
 Co náhle tyto věci tobě jsou?
 Tys vojín, vůdce, velitel a král,
 hled průkopů svých a hled zásob vojska,
 hled odraziti útok Římanův,
 jichž řetěz kolem Betar obklopuje,

to pole tvé, však říši tajů nech,
tam nevnikneš!

BAR-KOCHBA.

Ba musím vniknout tam!

Nuž já ti povím, co mi mate sny
a bouří mozek od dlouhé již doby.
Slyš, uvaž to, a jsi-li moudrý muž,
ty pochopíš a dáš mi odpověď.
Ne pouze vůdce, jak se domýslíš,
jsem více svému lidu, jeho okem
a mozkem chci být v krušném stavu tom,
a den když skončí pro mne trud a znoj,
dum brány duši mé se otvírají
a v minulost vždy zahloubám se rád.
Náš stav zde, obležených Římany,
se v mnohem podobá té kruté tísni,
v níž Jerusalem úpěl před lety.
Tu napadlo mi znaje učení
o spoji všeho, co zde jednou žilo,
zda mrtví z doby oné nemohli
by radou živým nápomocni být?
Co oni prodělali, trpěli,
jest za nimi, jest jejich zkušeností,
však sám jsi děl, že nic se neztratí
čím jednou plno světa divadlo,
tož není hříchem nechat spáti je
ve stínech Šeolu a netěžit
pro živé z jejich mrtvé zkušenosti?
Jak málo zanechali letopisci

nám pohledů a pravých do dějin,
 těch bojů nadlidských? Ať mrtví mluví!
 Ať poučí nás živé, zápasící,
 ať odhalí nám svého úpadku
 a zmaru svého pravé příčiny,
 ať rozsmeknou se hrobu čelistě
 a zjeví pravdu! — Proč pad Jerusalem,
 jak padnout moh, kde tolik nadšení
 a tolik bohatýrů bohorovných?
 Tu napadlo mi, snad to šílenství,
 však je-li, řekni, proto mudrc jsi,
 ať strhnou rubáš z kostí hnijících
 a promluví ti Judy náčelníci
 z dob Tita, jestli v stínech Šeolu
 se neztratilo vše jim z paměti!
 Ať mluví znova Josef Flavius
 a řekne vše, co v knihách zamlčel,
 ať mluví Amittai, kněz veliký,
 Jan Giskala a onen Eleazar,
 jenž v nejhorším nezoufal úpadku,
 vždy bouřil v odboji nový proti Římu,
 až s dětmi ženami všech zhynul sám?
 Ať mluví Simeon, ať vstanou zas
 i oni prorokové falešní
 a povědí, kdo pravdu měl, kdo ne?
 Jsou přece všichni naši otcové,
 když žili, tedy podle tebe *jsou*,
 ať naučení dají potomkům
 a výstrahu před zmarem budoucím!
 Co tomu říkáš? Lze je vyvolat?
 Lze po minulosti se ptati jich?

Lze z toho další tvořit důsledky
ku spáse lidu svého? — Nyní mluv!

ELEAZAR MED.

Tys obrazností svojí Bar-Kochbo
a myšlenek svých letem stejně velký,
jak silou lví v svých pažích mohutných.
Však to jsou věci plné záhad zlých
a tajemných. — Nech těchto myšlenek — —
Co mrtvé, mrtvé — jiné poměry
přec byly tenkrát, nyní jiné jsou,
a rozhoduje pouze skutečnost.

BAR-KOCHBA.

Mně nevyklouzneš! Jedno v druhém kořen
má pevný, sám jsi řek to. Mrtví žijí,
ať mluví tedy nyní ku živým!

ELEAZAR MED
(vstává).

Nuž máš-li tedy síly k tomu, zkus to,
a uvidíš sám nejlíp, nikdy však
já ruky svojí k tomu nepodám.
Jsem stařec blízký hrobu, jednou jen
jsem přiblížil se k prahu, za kterým
přestává žití — a já zshedivěl.
Buď s bohem, Bar-Kochbo — jdi raděj spát,
co patří stínům pro vždy stínům nech,
a smím-li něčím tebe zapřísahnout,
těch varuj se spíš, než jím padneš v klín.
Jsi činů muž, nech mátoh blouznivých,

jen z činů může zdar ti vykvésti
a tvému lidu — prosím, mrtvých nech!

BAR-KOCHBA.

Pak lží jest všecko vaše učení,
pak celá vaše tajná kabbala
je slátanina cetek bez významu,
jíž halíte jen nevědomost svou.
Já k jádru chci a k němu dostoupím
ať cestou jakoukoliv!

ELEAZAR MED.

Budiž zdráv,
co mohl řek jsem, více nesmím ani.

Odejde.

BAR-KOCHBA.

Tys zakuklený též můj nepřítel.

JUDITA.

A k tomu lhář anebo pokrytec,
jenž nechce zjevit — co zjevno přec.

BAR-KOCHBA.

Ty's naslouchala? — Což ty o tom víš?

JUDITA.

Víc nežli on. — Ten bude zapírat,
jak Akiba a jako ostatní.
Ví mnohé snad, však říci zdráhá se.

BAR-KOCHBA.

Proč by se zdráhal?

JUDITA.

On též cestu zná,
však podstoupit ji, k tomu nemá síly.

BAR-KOCHBA.

Proč neměl by ji?

JUDITA.

Proto, že by musil
dřív zapřít Boha svého, Jehovu!

BAR-KOCHBA.

Co díš to, ženo? Zapřít Jehovu?

JUDITA.

A svěřiti se tmám jen, tmám a tmám!
To bojí se, neb nemá k tomu ducha
a síly dost . . .

BAR-KOCHBA.

Já tobě nerozumím!

JUDITA.

O Kišuf mluvil — ale tajemně
a záhadně — to však je tajů klíč.

BAR-KOCHBA.

Co je to Kišuf?

JUDITA.

Černá magie,
z té hrůzu má, neb není zralý k ní.

BAR-KOCHBA.

A ty jsi zralá? — Odkud vše to víš?

JUDITA.

Je lidský život dlouhý, pane můj,
a koncem věd všech nejsou rabíni
a jejich moudrost.

BAR-KOCHBA.

Ty víš tedy více?

JUDITA.

Ba vím to, vím a více než Eleazar.

BAR-KOCHBA.

Tak povídej —

JUDITA.

Já hlavní řekla již.

BAR-KOCHBA.

A to by bylo?

JUDITA.

Odříkat se Boha.

BAR-KOCHBA.

To děsné, ženo!

JUDITA.

Avšak možné přec.

BAR-KOCHBA.

Co dále potom?

JUDITA.

Vzývat Satanim
a krve neštítit se k oběti,
a nefeš získat si Habal de Garmin,
všech prvků, živlů přerват spojení,
až Habal de Garmin, byť nezjevil se,
v sled odpoví na vše tvé otázky.

BAR-KOCHBA.

Ty mohlas by to?

JUDITA.

S tebou, pakli chceš.

BAR-KOCHBA.

Já všecko chci za svoji myšlénu.

JUDITA.

A za tvou já. — Jsi silný? — Uvidíme!

Hrobní sluje a skrýše v údoli Josafat. Nízká klenba ve skále, v níž jsou zamířované otvory. Vše splývá v šero, které jest ještě stupňováno dýmem kadidla, které kouří na několika různě rozestavených trojnožích a splývá v modrý hustý oblak u stropu. Na pravo do skály odbočuje chodba, v ústí jejím hoří matným svitem kadidlo na trojnoži. *Judita* leží na zemi a sypá čas kuřidla a koření na doutnající uhly. Je oblečená v šedé roucho, vlasy má v divém neladu spuštěny k bokům, za pasem krátký nůž. Taky její evi divokou vášen a odhodlanou silu vůle. *Bar-Kochba* opírá se za ni

stoje o skálu. Černý plášt splývá mu přes ramena, po boku má krátký meč.
Přilba a štit leží stranou pohozeny. Noc, venku vichr.

JUDITA.

Vše připraveno a vše hotovo,
jen myslé neztráceret a sílu mít.
Však bez krve to, tuším, nepůjde,
ta vzácná šťáva nejvíc síly má,
přilákat duchy prvků, Satanim.
To hlavní stalo se již, Bar-Kochbo,
tys Boha světla se již odříkal
a propad tmě, mne dále jednat nech,
a toužený již přijde výsledek.

Sype nové koření do uhlí.

BAR-KOCHBA.

Let málo tomu, drahá Judito,
co v těchto hrobech, dél než Ježíš v poušti,
jsem trávil noci v tuhém rozjímání,
spal s mrtvými, jich ptal se, mluvil k nim,
a nechali mne vždy bez odpovědi.
Ó tenkráte jsem věřil v Boha světla
a vroucností své tiché modlitby
jej nutil, aby se mi ráčil zjevit
a posilnit mne k velikému dílu!
Zde jednou v letní noci měsíčné
mne našel Akiba jda podpírán
svým žákem Meirem, jeho světlý zjev
dal stéblo tonoucímu v zoufalství
a vyvedl mne z hrobu k žití zpět.
To všecko dnes v mou mysl vrací se

a divně dojímá to protivami,
jež leží ovšem někdy mimo nás,
však proto nitro naše stejně drtí.
Noc tenkrát jasná — nyní temná jest
a bouřlivá jak celý osud můj,
 já Bohu světla tenkrát zaslíben,
dnes bohem tmy a zmaru zaprodán,
 já tenkrát s přítelem — dnes tady *sám*,
ba tebe nebyt, já bych nestál zde.

JUDITA.

A onen světla Bůh ti pomoh, vid?
A onen přítel tebe opustil
jak ostatní — já pouze zbyla ti
a vytrvám ... Dnes ovšem vichr hýká
a příšerně se chechtá ve skalách
jak ohlas byl by šklebu našeho
a vzdoru ... Slyšíš? — Táhlý, dlouhý zvuk
jak vytí končí, ted' jak děcka pláč ...

Zachvěje se.

Hm, nevolno zde ovšem, příteli;
u stropu klenby v mračno houstne dým
a uhlí prská, jakby nechtělo
víc přijímati žertvu kadidla.
Vše zaříkání a vše zaklínání
jsem vyčerpala ... ano pravdu mám,
bez krve nepůjde to, Bar-Kochbo!

BAR-KOCHBA.

A kde tu vezmeš? (skočí a rozhalí si řadra).

Bodni v srdce mé,

a mísku drž a krve nachytej,
 a postav ji pak žhavou, kouřící se
 před hrobu mříže — snad stín dá si říci
 a zjeví se, já mroucím aspoň okem
 jej zachytím a mroucím uchem svým
 na prahu smrti chytím jeho zvěst.
 Zde meč můj, — bodni! (podává jí meč.)

JUDITA.

Tvá krev té síly nemá, Bar-Kochbo,
bez viny nejsi, krev jen *nevinná*
 a čistá má tu sílu, vyvolati
 ku žití mrtvé. — Tvoje čista není,
 mých polibků jed černě zhustil ji,
 jest neplodná jak moje objímání.

BAR-KOCHBA.

A kde chceš najítí krev nevinnou?

JUDITA (vítězně).

I o tu postaráno, příteli.

Vstane a ubírá se do výklenku skalního na levé straně, který jest úplně
 v tmu pohřízen.

Hled' tady spí!

Kloní se k zemi a odkrývá něco přikrytého černým pláštěm.

Vstaň, Ismaeli, vstaň!

BAR-KOCHBA.

Kdo je ten Ismael?

JUDITA.

Hned uvidíš!

Judita přivede za ruku asi desítiletého chudě oblečeného bosonohého rozespaléhoocha.

ISMAEL.

Kde jsem to, ženo?

JUDITA.

Doma, hochu můj,
jen neboj se, — což nepoznáváš mne?

ISMAEL.

Upíná k ní rozespalé velké černé oči.

Vím — znám tě, znám, tys tuze dobrá paní,
nás našla včera v naší jeskyni
a hojně obdařila matku mou,
po krátké rozmluvě mnes odvedla
a cestou jist mi dala, černé víno
mě dalas pít — já brzy usnul pak,
byl večer již — a dále nevím nic.

JUDITA.

Jsi v dobrých rukou; pojď sem lehni ke mně,
až ráno bleskne do skal červánek,
zas vyvedeš své kozy na pastvu,
a budeš trhat si zas kvítí v luhu
a vybíratи pestré kaménky
ve Siloë... zas matku uvidíš
i otce svého... Nyní tiše spi,
sem hlavu na prsa mi polož jako matce...
Chvíš zimou se — já tebe zahřeju.

(Odbalí své řadra a položí na ně hlavu Ismaelovu.)

Vidě, je ti teplo? — Dobře. — Hochu, spi!

BAR-KOCHBA.

Čí je to hoch a co zamýšlís s ním?

JUDITA.

Nevšimajíc si otázky Bar-Kochbovy dívá se upřeně v tvář spícího Ismaele, jednou rukou sáhne za sebe a hází novou hrst kadidla do pánve, nový odlesk uhli doutnajícího polje nachem bledou tvář Ismaele, Judita druhou rukou tasi z pasu svého krátký nůž.

Jak slíčný jest!

BAR-KOCHBA.

Ty zabiti jej chceš?

JUDITA.

Že musím, potřebuji jeho krev
a bez krve to nejde . . .

BAR-KOCHBA.

Zběsilá!

Čí hoch je to?

JUDITA.

Zda pastýřův hoch z hor,
co po něm tobě?

BAR-KOCHBA.

Ale matka jeho,
jak mohla vydati své dítě tobě?

JUDITA.

Jest dobře zaplaceno, příteli!

Ohledává rukou šíj Ismaelovu.

BAR-KOCHBA.

Ty nebodneš! (Chce ji vpadnouti do rány.)

JUDITA.

Máš pravdu, nebodnu,
však podřezám . . .

Učini tak dřív, než Bar-Kochba může jí ruku s nožem zadržet, odstrčí jednou rukou Bar-Kochbu, který zděšen se potáci v pozadi, druhou přidržuje ústa chropotímu Ismaeli a sbírá hustě finoucí se krev jeho do misky obětní.

Venku vichr děsně hýká a sténá.

BAR-KOCHBA.

Ó hrůzo! hrůzo! (zastírá si rukama obličeji).

JUDITA.

Lehce jako v snu
on přešel mezi stíny. (Dívá se na mrtvého.) Jak mu blaze,
snil právě asi, jak byl obdarován
od ženy neznámé, jak zítra ráno
koz stádo vyvede si na pastvu . . .
Je posud krásný (polibí mrtvou tvář). Jak jeho krev kouří
ted' třeba díla chopiti se hněd.

Odstrčí trup Ismaeldv a vzchopí se stavíc misku plnou krve před zamříženým
otvorem hrobovým.

Stín čichá krev — on cítí v spánku let
to sladké teplé její příbuzenství,
cos jako křídla vlastní duše své,
zde hrob to právě Jana Giskaly,
on musí vstát, krev zaschlá v žilách jeho
se zbouzí čisté krve blízkostí,
ted' rychle zaklínání . . .

Satanim,

jež zrakům smrtelníka ztajení
 vzduch pronikáte, prvky nečisté,
 vy strůjci zla a zhoubny, zjevte se,
 a ukažte svou sílu, vliv a moc!
 Sem sleňte se a spojte s kletbou mou!
 Do kostí vjedte Jana Giskaly,
 je oživte, jím vratě starou pružnost
 a vládu údů! — Co vám překáží,
 jste málomocni? Krev jest nevinná
 a voněti vám musí jako ambra . . .
 A nejvyšší ty králi zatracení,
 ty nepříteli věčný Jehovy,
 v stín pohroužen, zkad není návratu,
 ty slyš mne, velký kníže temnosti,
 vstaň Samueli, okřídli své duchy,
 kterými halíš, jako Sefiroty
 tvář Adonai, své čelo zryté blesky
 a plné žluté síry Sodomské,
 vstaň, oživ tělo Jana Giskaly,
 ať promluví a věstí budoucnost!
 Vstaň, zaklínám tě při tvé pravici,
 jež zvedla odboje štít proti Bohu,
 při hadu tvém, jímž's Evu v ráji sved,
 jí podav smyslnosti jablko,
 při nesmrtelné věčně krásné, mladé
 tvé choti Lilitě, při pádu tvém
 i zatracení! . . . Spěj mi k pomoci,
 neb ty jsi Adonai i Elohim,
 ty pravý jsi — a on je falešný
 jen násilník, čest, chvála ti a dík
 a hymny národů! Ó zjev se, zjev!

Vrhne se s roztaženýma rukama na tvář k zemi. Kouř z trojnože se vyvalil hustým proudem, šlehne plamen a hned zhasne, vítr venku řádi divoce, dlouhý šedý stín splývá přes mříž otvoru hrobového a stojí nehnutě.

BAR-KOCHBA.

Jest zde již, Judito! A hrozný jest!

JUDITA.

Jej rychle ptej se!

BAR-KOCHBA.

Ztuhla v žilách krev,
já nevím, co se ptát, ač dlouhé noci
jsem o tom dumal a to rovnal v hlavě,
já nevím, nevím . . . ptej se sama ty!

JUDITA

(vztýčí se a upře zrak na stín, který stojí bez pohnutí).

Mluv, stíne, jaký bude osud náš
a konec boje všeho s Římany?

STÍN.

Jen zmar a smrt!

JUDITA.

Leč komu platit bude
ten zmar, ta smrt? Vid' staré vlčici?

STÍN.

Jen tomu vždycky, kdo je zaslouží!

JUDITA.

Jak bude dále, Israele los,
ký bude věky?

STÍN.

Opět zmar a smrt!

JUDITA.

Proč, stíne, mluví?

STÍN.

Smrt kráčí za vinou,
zmar vedle ní . . .

JUDITA.

A více nevíš již?

STÍN.

Jen zmar a smrt a zahynutí všem!

Rozplývá se v dým.

BAR-KOCHBA

(vyskočí divoce s mečem vytaseným).

Stůj, příšero, ty neujdeš mi tak,
jsi zlobný stín z nejtmavších luhů pekla,
jsi posel Samuelův, jenž jest zlo,
ty nejsi stínem Jana Giskaly,
ten miloval svůj národ ubohý
a nemoh by mu pro vždy věstit zmar,
tys pekel stín, stůj, já tě zadržím!

Přiskočí k stínu a bodne jej, v tom však uskočí zděšen zpět —.

Ó Judito! — To nebyl žádný stín!

JUDITA.

Že nebyl stín to?

BAR-KOCHBA.

Horké krve proud
mi smočil obě ruce, jak jsem bod,
stín nemá krev. — Sem světlo! — Neunik,
vchod k sluji zatarasen balvanem . . .

Žene se ke vchodu sluje.

JUDITA.

Rozžehne o doutnající uhlí v páni pochodeň, rudé světlo a hra stínů po skalních stěnách a klenbě.

Zda vidíš jej?

BAR-KOCHBA.

Ne, já nevidím nic,
jen cítím horkou krev na ruce své,
ta divně žhne —

JUDITA.

Hled' k vchodu, vidíš jej?

Obráti pochodeň k vchodu, na balvanu, tarasicím vchod, sedí *Ahasver*, krev splývá mu z prsou přes zdrané roucho.

AHASVER.

Ó bodej, bodej, bodej tisíckrát.
Za každou ránu bych ti děkoval,
smrt kdyby ráně té šla v zápětí,
však *zde* je málomocná síla tvá,
jsem chráněn pro věky, moc Jehovy,
jejž proklínal's, zříš na mne zjevenou!

BAR-KOCHBA.

Kdo's, divný muž? — Proč's nám věstil zmar?

AHASVER.

Jsem, třeba nerad, věštcem neštěstí
a jiného již věštit nedovedu.

BAR-KOCHBA.

Doráží naň znovu mečem.

Ty kejkle zničím!

AHASVER.

Prožeň celý meč
mým celým tělem — celý vyjde zas,
a věky kráčeti já budu dál,
jak věčný důkaz moci Hospodina!

Odvalí titanskou silou balvan, bledý svít jitru valí se do jeskyně a roste v odlesk
ranních červánků.

BAR-KOCHBA.

Stůj, dále mluv!

AHASVER.

Bud' s bohem, Bar-Kochbo,
a hled' at spolu nesejdeme se již,
já zřejmě děl ti: Nesu zmar a smrt!

Zmizí v otvoru jeskyně.

BAR-KOCHBA.

Meč klesne mu z ruky, potáci se zpět zdrcen.

Co bylo to?

JUDITA (ztrnulá).

Zlá šalba a nic víč!

BAR-KOCHBA.

Ty neznáš jej — kdo mohl by to být?

JUDITA.

V Betaru nedávno kdys vyprávěli
o kmetu podobném tak divné věci,
tam též se mihнул, bleskem zmizel zas
jak bublina a stín . . .

BAR-KOCHBA.

Jímž snad byl přec,
až na tu proudící své rány krev
a věštu neblahou.

Z VENČÍ V SKALÁCH HLAS.

Hej, hola, hochu můj!
Můj Ismaeli! — Ismaeli! — Slyš!

BAR-KOCHBA.

Zda slyšelas?

JUDITA.

Kdos volal . . .

HLAS (blízší).

Ismaeli!

BAR-KOCHBA.

Ten hoch slul také — tuším, — Ismael!

JUDITA.

To hledá bědný otec dítě své!

HLAS.

Můj Ismaeli! — Kde jsi? — Celou noc
tě hledám ve bouři a vichřici
pláč matky tvé zní v hlase mém — ó slyš!
Můj Ismaeli!

BAR-KOCHBA.

Co teď začítí?

JUDITA.

To nejlehčí co může, nastává,
jej nech sem vstoupit — cestu zaskočím
zpět k vchodu jemu, než se naděje,
jej skoliš mečem!

BAR-KOCHBA.

K tomu nemám síly,
kdo's ochromil mé mocné rameno,
[(sahá k meči)
ni nepozvednu meče víc — ó běda!

JUDITA.

Pak sama vykonám to — ustup zpět!

BAR-KOCHBA.

Ku druhé vraždě nedovolím víc!

JUDITA.

Zde vražda nutností je — zpátky ustup!

HLAS

(se vzdaluje).

Můj Ismaeli! — Hochu, neslyšíš?

BAR-KOCHBA.

On odchází — ó díky nebesům . . .

HLAS (slaběj).

Slyš, Ismaeli — hochu! Ismaeli!

JUDITA.

Již zanikl docela — i to jest dobré,
teď počkáme až k slunce východu,
a potom v skalách cestou ukrytou
se vydáme zas nazpět k Betaru;
tvým průkopem, nás nikdo neuzří.
Ty chvěješ se a na tvém čele pot?
Ó Bar-Kochbo, já zklamala se v tobě!

BAR-KOCHBA (jako v snění).

»Můj hochu, Ismaeli — slyšíš mne?«
Hlas tento budu slyšet do smrti
a v odvet jemu: »zmar, smrt, zhynutí!«

Klesne na balvan, zastíraje si rukama obličeji.

»Ó Ismaeli — slyšíš — otec tvůj
tě volá — hledal tebe celou noc . . .

Vybuchtne v hlasitý pláč.

Pláč matky zní v mé hlasu, neslyšíš?
Můj hochu, slyšíš, Ismaeli můj?«

JUDITA.

Otírajíc krvavý meč Bar-Kochbův.

Ty zvyklý, vraždit celé zástupy
a hýřit v krvi tisíců, se chvíš
před krví děcka?

Přehodi plášt přes trup Ismaelův.

BAR-KOCHBA

(nezvedaje hlavy, temně).

Byla bez viny!

Úplné jitro zaplaví plavým světlem jeskyni. Slunce vychází.

ZPĚV XI.

STARÁ VLČICE.

STARÁ VLCICE.

Zříceniny a trosky Tur-Simonu, proměněné v tábor vojska římského. Na byvalých valech, za nimiž ční k nebesům vypálené zdivo věží a hradeb s ohořelými stromy trčí řada stanů římských. V popředí stan Julia Severa, vyšší ostatních, před ním zaražené signum válečné. Přední stěna stanu jest vytažena, lze viděti dovnitř, kde u polního stolu plného pergamenů sedí zadumaný *Gaius Julius Severus*. Kraj zpustošený a zpráhlý. Římské stráže na valech i v popředí.

G. JUL. SEVERUS.

To těžký úkol jest na bedra moje.
Ba těžší, nežli kdy jsem myslit moh!
Já posud navyk válčit s nepřítelem,
jejž vidím a jejž znám. — Ví Brittanie
i Gallie, co zmohu, znám-li soka . . .
Zde neznám jej, mně stále uniká...
Kraj holý, jako žebrákova dlaň,
bud ohněm zpustošen, bud' sluncem zpráhlý
jak přesile mé by se vysmíval.
Já posud neviděl jsem nepřítele,
jej pouze tuším někde — ale kde?

(Odhazuje pergameny.)

Vše mapy klamou. S prázdnou každý den
se vyzvědačů zástup navrací,
co schytá předvoj — samý žebrák jest
či šílenec a blb, kteréhož řeči
je těžko rozumět, nač padli jsme,
to byla celá obec málomocných,
a tenkrát my jsme byli na útěku
před nemocí, jež horší války jest.
A při tom dnové prchají, jak sen,
pln mátoch zde se vleče líny život.

Zahledi se do jednoho z pergamenů.

Na mapě tady Betar — (ironicky) na mapě,
leč k němu *kudy*?

Měři rozpjatím prstů vzdáleností na mapě.

Tady Jerusalem,
to jeden pevný bod a ještě náš —
zde hory — pláň — a za ní moře již
a mezi ním a plání leží Betar,
to srdce vzpoury, město Bar-Kochby.
Snad bližší jsem mu, nežli sám to tuším.

(Pausa.)

Jen vyčkávat — a stále vyčkávat,
jak onen z pradědů mých — Cunctator,
to není zvyk můj, uzel rozetnout
mé povolání; co však platno jest,
do vzduchu mávat, kde nic nevidím?
To římského jest vojska výprava?
Jsem já to Severus? — Ó císař neví,
co složil na mne v této kleté zemi!

(Pausa.)

I vojsko chábne v také nečinnosti,
má přísná kázeň jen je udržuje;
dnes ještě klid — kdož ví, co bude zítra?
Zde vyhladovět, vrátit se — co lepší?
zde vytrvat a zhynout? — Nikoliv!
Zde zvítěziti káče imperator,
a Severus — ten vždycky vítězil!

Zamysli se nad listinami. Vstoupí *Titus Annius*.

G. JUL. SEVERUS.

Co nového? Zda vrátily se stráže
a vyzvědači?

TITUS ANNIUS.

Nevím o ničem.

G. JUL. SEVERUS.

Tím horší pro nás. — Nevím, co si počít.

TITUS ANNIUS.

Já rovněž ne. S tím lidem těžký boj.
Teď teprv otci věřit počínám,
co zkusil s nimi, za vše oběti
a strádání pad posléz v nemilosť
a lepší los, věř, tebe nečeká.
Mne postav proti celým šikům vojsk,
kde místo muže medvěd severní
se tyčí v boj neb vlk — já vydržím,
však proti židu, jenž se ukryvá
a pichne jako ušlápnutý had,
kdes nejmíň čekal, ve trávě že číhá,

to nedovedu, zde jsem bez zbraně
s vším uměním i se lstí Bellony.
Co chceš zde začít?

G. JUL. SEVERUS.

Vyčkat, příteli,
a válečným když jejich uměním
jest nechat vyhladovět nepřítele,
jim splatit stejným — vyhladovět je!

TITUS ANNIUS.

Jen jestli vojsko tvé to vydrží?

G. JUL. SEVERUS.

To stejný loket — stejně jako my,
zda oni vydrží to — otázka?

TITUS ANNIUS.

Tys *cizí* zde a oni — *domácí*;
to rozhoduje — ty jsi vždycky sám,
kde oni mají tisíc spojenců
a tisíc podzemních cest v město svoje,
po kterých zásoby a dobytek
je dopravují (ukazuje na mapu) ty zde na hoře
je hledáš, oni zatím pod zemí
se stýkají, ty jako orel signa
před tváří slunce bojovati chceš,
tmu podzemí si oni zvolili
a jako krtní ryjí pod tebou,
kde nejmíň bys to tušil — možná snad

že Tur-Simon, kde vítěz stojíš dnes,
je jimi podkopán, že v noci kdys
zem zachví se pod tajnou prací krteků
a z hlubin pluky vstanou ozbrojené,
a překvapí tvé spící legie.
Zde samá zrada, samá lešt a klam,
a jestli Bůh, či osud, který Řím
až posud vedl cestou triumfálnou
po světa okruhu, se nesmiluje,
bud odtáhneme s hanbou z této země,
neb najdeme v ní — málo čestný hrob.

G. JUL. SEVERUS.

Polo jej poslouchá, polo nad mapy schýlen.

Ten jejich Betar — nový Jerusalem —
přec není k hvězdám nebes přikován
řetězy z démantu? Jak blíž jen k němu?

TITUS ANNIUS.

Jak v dosah jeho jen se přiblížíš,
jsi obklíčen — zem náhle oživne
a vychrlí je — odkud — kdož to ví,
blíž k Betaru, jest jítí zhoubě vstříc.

G. JUL. SEVERUS.

A proto moudře vyčkáme my zde.

TITUS ANNIUS.

A pomřem hladky?

G. JUL. SEVERUS.

V stepích severních
přec lidé byli — zde jich nevidím.

TITUS ANNIUS.

Tot přirozené — neb jsou v Betaru;
tu díru syslí vytop -- a jsi pán
celého kraje, jenž dnes před tebou
jak dálná poušť se táhne v nekonečnost.

G. JUL. SEVERUS

(v zamýšlení).

Ten jejich messiáš a jejich král,
ten Bar-Kochba . . .

TITUS ANNIUS.

V něm celá síla jejich.

G. JUL. SEVERUS.

Jej chtěl bych znát. — Ty znáš jej, Annie?

TITUS ANNIUS.

Jen jednou viděl jsem jej v žití svém,
v stan mého otce kdysi vstoup jak hrom,
když otec zorat chrámový chtěl vrch.
To den byl hrozný . . . Z pole přicházel,
kde býky dva svou pěstí porazil,
sám nemluvil, neb mluvil jeho čin

a rabbi Akiba byl pozoun jen
té síly jeho všecko drtíci!
Stál tichý, klidný, velký jako slunce
v svých vlasů rámcí hlava lví — a mlčel,
však že jest čin, to každý cítil z nás,
a prchli jsme, jak plachý prchá brav,
v nějž padne vlk . . .

G. JUL. SEVERUS.

Je z královského rodu?

TITUS ANNIUS.

To nikdo neví — zvou jej synem hvězd.

G. JUL. SEVERUS.

A to mne nejvíce dráždí, příteli,
já Říma syn, vždy zvyklý skutečnosti
v tvář pozírati bez vší škrabošky,
že záhadě mám dívat se v líc.
Na křemen křemen, blesk na zpupný dub,
na dlažbu kola vítězného vozu,
na jisté jistým odpovídám jen.
Však záhady a taje od jakživa
těch nesnesu, ty se mi protiví!
A Bar-Kochba a Betar, Israel
jsou záhady — co s nimi, rci jak, k nim?

TITUS ANNIUS.

Zas záhadami — snad to vše jest klam,
a tento lev má jistě rovněž tlapu,

kde poraniš jej jistě. Hledej ji,
až nalezneš, paks vyhrál. —

G. JUL. SEVERUS.

Vyčkati,
je proto nejlepší, — my vyčkáme!

TITUS ANNIUS.

Jen vojsko tvoje když to vydrží!

G. JUL. SEVERUS.

Když nevydrží — pak jest odsouzeno
a my též s ním.

TITUS ANNIUS.

A potom, Severe?

G. JUL. SEVERUS.

Já aspoň jistě nevrátím se odsud.

TITUS ANNIUS.

Jak myslíš, dělej. Já též vytrvám,
já otce svého pomstít musím pád
a Římu dokázat, čím Římu byl,
kde nejmíň jeho služeb ceněno.
Dnes Hadrian, kam otáčí svůj zrak
nad tebe, věru, nemá lepšího,
a ty sám, vítěz severu, se chvíš
a couváš zde . . .

G. JUL. SEVERUS.

Já čekám dosavad.

Jsou naposledy všecky zbraně dobré,
jen kdy jich užit — celá moudrost vůdce.
Až vyzvědači v tábor přijdou zpět,
sem uved' je —

TITUS ANNIUS.

Vykonám všecko rád,
však vyzvědačům — zde víc nevěřím.

Odejde.

Signály trub. Předem před stan Severův přichází četa římského vojska, jež vede centurio, za nimi druhá četa obklopuje dav rabínů vypovězených z Betaru, za ní třetí četa uzavírá průvod, Severus vyskočí od stolu a jde vstříc svému lidu.

CENTURIO.

Zde vzácná kořist, vojevůdce náš,
zde hlavy vzpoury tobě vedeme,
to samý rabbi, kněz a učitel . . .
Ti nejlépe povědít mohou nám
o Betaru i Bar-Kochbovi vše.

SEVERUS.

Kdes zajal je?

CENTURIO.

My tálili pustou plání
po lupu pátrajíce v okolí,

neb docházejí vojsku zásoby.

Kraj celý prázdný, když jsme našli ves,
tu byla vypálená, bez lidí
a kam jsi hled, jen nedohledná poušť
ku modrým horám lnula k obzoru.

Pár keřů stranou — v tom jak jdeme kolem,
se podezřele keře zachvěly,
já kázal zastavit a pozor dávat,
v jich středu seděl divných mužů sbor
v talárech černých s vousem vlajícím
dav značný, třicet jich, jež vedem zde,
při krocích našich razem povstali
a hlavy dohromady v úradě
kol tesklivým se okem rozhlíželi,
jak cestu hledali by krajem dál.
Z nich přední starší kynul k západu,
v tom kázal jsem, je kolem obklíčit
a zajal všecky — a je vedu sem.
Po cestě jal jsem se jich vyptávat,
kdo jsou a odkud jsou — však mlčeli.
Jich tvrdošíjnou mohu omluvit,
snad cizí jim náš jazyk neznámý.
Ty tlumočníka, pane, najdeš spíš,
ať promluví — já vykonal, co moh.

SEVERUS.

To vzácná kořist — ať odstoupí voj.

Stane se, rabini stoji před Severem.

Zde nová překážka, jak mluvit s nimi?
Jsou učení — tož znají latinsky,
však budou-li jen *chtiti* — vypovídат?

K stráži.

Vy Tita Annia sem zavolejte !

K jiným.

Vy v kruhu volném kol je obstupte,
ať nepomyslí nikdo na útěk!

Stane se dle jeho rozkazu, mezikdív Akiba praví tiše hebrejsky

AKIBA.

Ať děje, co se děje — mlčení!

SEVERUS.

K stráži.

Co povídal ten žid ?

STRÁŽ.

Já nevím, vůdce,
jak ty jsem ani slova nerozuměl.

SEVERUS.

Vztekem dupne

Líp desetkrát jest válčit s barbary !

Centurio vraci se, za ním Titus Annius.

CENTURIO.

Zde Titus Annius !

SEVERUS.

Hled', Annie, jaký to vzácný lup,
když bída největší, hned pomoc blízká,

rabínův celé hejno do cesty
 nám sehnal Mars, však jak děl řecký básník:
 Pot před výsledek postavili bozi,
 a potem zlým je tady hebrejština,
 ty dobře rozumíš jim, znáš ten jazyk,
 byv léta otci svému po boku
 v Jerusaleme. Prosím, vyslechni je !
 Sem sedadla !

Stráž přinese polní křesla před rabiny, na jedno usedne Severus, na druhé *Titus Annius*.

TITUS ANNIUS.

V tom vyhovím ti rád.

Hebrejsky k židům.

Vás mnoho jest a všecky vyslýchatí
 mi nemožno, leč z pouhé nutnosti
 bych tomu podvolil se, kdyby snad
 jste zarputilost nesli na odiv,
 neb chtěli zmást nás výpovědmi svými.
 Však jistě jeden mluvčím bude všech,
 kdo jest váš mluvčí, kdo jest vůdce váš?

VŠICKNI RABÍNI.

Náš mluvčí, naše hlava, Akiba!

TITUS ANNIUS.

Aj, Akiba — ctný Akibo, buď zdráv,
 my známe se — zda ještě pamatuješ,

jak před zoráním hory chrámové
jsi vyjednával moudře s otcem mým,
Taeciem Rufem? Já jsem jeho syn,
Filius Rufi u vás dobře znám.
Ó tenkrát vpadl's jako chytrá liška
v stan mého otce — ano tys to byl,
jenž nejdřív jedem sladké výmluvnosti
chtěl's naklonit jej k smíru, k milosti?
Tys nepochodil ani Theradion,
pak přišel třetí — ten váš Bar-Kochba,
jenž býka pěstí k zemi porazil,
a rozobil šiky římských legií,
tys jako krále jej, jak boha vítal,
tys prohlásil jej Messiášem hned
na posměch Říma! Moudrý Akibo,
tak po letech se setkáváme zas!
Tys liškou přišel — zůstal řvoucím lvem,
byls pozoun Israele — co jsi dnes,
do jaké masky zahališ svou tvář?

AKIBA.

Já nikdy tvář svou v masky nehalil,
já za hlasem šel vždycky Pána svého
a z misky osudu vždy beru klidně,
co vloženo tam, štěstí nebo zmar.
Tvůj otec, paměti muž neblahé,
se krví zapsal v srdce mého lidu.
Tyrannus Rufus zván byl po krajích.
Proč otce svého měl bys lepším byť?
Já nenahlížím.

TITUS ANNIUS.

Rabbi, uspoř slov,
 po moudrosti tvé ptát se neholám,
 pár krátkých otázek jen zodpovíš,
 když ochotně a podle pravdy — doufám,
 jsi jistě rozumný a moudrý muž —
 jste volni všickni, tebe ústy svými
 ti druzí zvolili. Já ptám se, mluv.

AKIBA.

Co smím a řeknu, povím podle pravdy.

TITUS ANNIUS.

A podle pravdy budu soudit já.

SEVERUS.

(K Titovi Annovi latinsky.)

Co povídá?

TITUS ANNIUS.

Nic posud, vůdce můj,
 to potřebný jen úvod k řeči byl.

SEVERUS (netrpěliv).

Ty nějak příliš obřadně si vedeš.
 Nač s židy dělat takých okolků?
 Ty ptej se jen — ať odpovědí v ráz,
 a ty mi každý výrok přetlumoč.

TITUS ANNIUS.

To nejde jen tak lehce, vůdce můj,
ty neznáš rabbiny — toť učenci
a chytří jsou — to není gallská luza
a germanská — zde třeba rozvahy
a důmyslu . . .

SEVERUS.

Jen rychle, již se ptej!

TITUS ANNIUS.

Slyš, Akibo — je známo v celém kraji
i Římu známo to, jenž všecko ví,
že celé této vzpoury Bar-Kochbovy
ty duší jsi a hlavou. — Zapíráš?

AKIBA.

Já nezapírám, jen tě opravuju,
já nejsem duší vzpoury Israele,
tou jedině jest Jahvě zástupů
a Bar-Kochba — ať dnes vše proti němu, --
jest jeho trestajícím ramenem.

TITUS ANNIUS.

Jen kruť se dál — to platno není nic,
bez tebe nebylo by Bar-Kochby.

AKIBA.

Jak bez blesku by nezaduněl hrom.

TITUS ANNIUS.

Nech parabol — na ty nás nechytněš.
Jen odpovídej na mé otázky!

AKIBA.

Tys posud neptal se . . .

TITUS ANNIUS.

Tož ptám se ted'.

SEVERUS.

Co povídá?

TITUS ANNIUS.

Nic posud, vojevůdce,
to všecko posud předehra jest hry.

SEVERUS.

Však trochu dlouho trvá, přisteli!

TITUS ANNIUS

(vstane).

Nuž prosím, chceš-li, rychlej ved' to sám!

SEVERUS

(srazí jej na křeslo).

Ne z horka tak — již začni s výslechem!

TITUS ANNIUS.

Však třeba k všemu času, pane můj.

Usedne zase k Akibovi.

Jen málo otázek ti předložím,
je zodpovíš — a propustíme vás,
jich nezodpovíš a jste zajati,
co dále s vámi — císař rozhodne.
Vás obklíčily naše legie
na pusté pláni, odkud přicházíte,
kam směřujete?

AKIBA.

Jdeme z Betaru!

TITUS ANNIUS

(tlumočí latinsky odpověď Severovi, který uspokojen hlavou pokyne).

Aj, z Betaru, to zvěst je vítaná,
a k čemu vás, vy »oči zákona«,
ven poslali? Jste vy snad vyzvědači?

AKIBA.

Tím nikdy žádný rabbi nebude.

TITUS ANNIUS.

A proč jste opustili ono město?

AKIBA.

Že musili jsme.

TITUS ANNIUS.

Hled'me, musili!

Tož tak zle na tom slavný Betar jest,
že nevyživí třicet rabbínů,

že k vůli úsporám na jídle, vodě
své vypovídá kněze, učitely?
Zda uhod jsem?

Sklání se k Severovi a jemu latinsky to tlumočí.

AKIBA.

Ne, to jsi neuhod.

TITUS ANNIUS.

Proč tedy vy jste město opustili,
vy hlavy rady nejvyšší, vy oči,
vy jazykové soudu božího?
Mluv, odpověz . . .

AKIBA.

Co po tom, pane, tobě?
My odešli jsme, že jsme musili,
a více nepoví ti nikdo z nás,
za mučidla to nepoví ni smrt,
neb co nám smrt je a vše mučidla,
my dávno všichni vložili svůj los
do ruky Boha, která neklame.

SEVERUS.

Co povídá?

TITUS ANNIUS.

Hned ti to přeložím.

Skloni se k němu a tlumočí mu výrok Akibáv.

SEVERUS.

Jen rychle dále!

TITUS ANNIUS

(k Akibovi).

Dobrá, nechme to,
ty nechceš s pravdou ven, nech hádat mne,
vy sami dobrovolně z Betaru
jste nevyšli do pouště na zdařbůh,
vás vyobcoval z města Bar-Kochba?
Ty mlčíš k tomu? — To jest přiznání!

Skloni se k Severovi, jemuž vše tlumočí, Severus kývá spokojeně
hlavou.

TITUS ANNIUS.

Tož mezi vámi, již jste rabíni,
a mezi Bar-Kochbou jest roztržka,
jež skončila se vaším — vyhnáním . . .
Ty mlčíš opět — ty se přiznáváš!

(Stejná hra.)

Nuž dobrá — pro nás dobrý je to zisk;
štír nesváru se zakous v Israel,
míň práce bude míti vlčice,
když ochotně jí sami pomůžete.

AKIBA.

Ne příliš ochotně — jak vidíš sám.

TITUS ANNIUS.

Co vidím — vidím a co slyším — slyším.
Spor tedy vypuk mezi Bar-Kochbou

a mezi vámi — oč — co nám je potom,
však *vypukl* a to je hlavní věc.

Vy vyhnáni jste — pravda to či ne?
Ty mlčíš zas? — Mám pravdu! Pokračuji.

Stejná hra k Severovi.

Když vyhnal vás ten král a Messiáš,
pak jistě stojíte zde *proti němu*,
a podle pravdy vypovíte nám.

AKIBA.

Co vypovědít? Po čem jsi se ptal?

TITUS ANNIUS.

Nech vytáček! Tož vy a Bar-Kochba
jste proti sobě — to nám postačí . . .

AKIBA.

Kdo moudrý jest, ten dobře rozeznává,
ty neděláš to ale, legate.

TITUS ANNIUS.

Co rozeznat mám?

AKIBA.

Jednu velkou věc,
že *Bar-Kochba* a *národ* Hospodinův
dnes nejsou jedno víc!

TITUS ANNIUS.

Toť novinka
a věru Římu velmi přišla vhod!
Váš Bar-Kochba víc není Messiáš?

AKIBA.

Zle zklamal nás.

TITUS ANNIUS.

Mluv prosím, zřetelněji!

AKIBA.

On zklamal nás, však ne věc Israele,
ta nesmí padnout s ním, to rozeznávej!

TITUS ANNIUS.

Jej prokleti jste?

AKIBA.

Ano Bar-Kochbu,
však nikdy, nikdy Israelský lid!

TITUS ANNIUS

(tlumočí vše Severovi, který spokojeně hlavou kývá — k Akibovi.)

To sofisma je — v tom se vyznám, rabbi,
jste proti Bar-Kochbovi — vyhnal vás,
však zradit nechcete jej? — Nuže mluv!

AKIBA.

Mně podivno, že ty to nerozeznáš,
co *hlava lidu* jesti a co *lid*.

Pán zvolil Bar-Kochbu — my přijali jej,
on nehodným se této volby stal,
to pravda jest — však posud *vede* národ,
a tím je svatý, nedotknutý stejně;
hněv jednotlivce patří jednotlivci,
však národ celý stojí nad jedincem.

Ty's ironicky zval nás »jazykem
a okem zákona« — to budem vždy!

My můžem proklínati Bar-Kochbu
a pro vždy jeho odříkat se služeb,
leč *lidu svému, svému národu*
jsme poslušností, láskou povinni.

To nezvikláš! Nechť třeba nehodný
jest Hospodinův sluha Bar-Kochba,
jest přece sluhou jeho, námi zvolen
a pomazán; byl nehodný též Saul
a přece byl jen první v Israeli,
kdys David hřešil — a přec zůstal králem,
pad v bludů sítě velký Šalomon,
a přece zůstal pomazaným Páně,
více neřeknu, ty dovtípíš se již.

Nechť hlava chorá — tělo zdravé jest,
nechť hlava chorá, přec je hlava těla,
a pokud naší hlavou Bar-Kochba,
nechť prohřešil se proti Hospodinu
a zákonu, kterého oči jsme,
je stejně svatým — klidně pravím ti

za všecky, jejichž úst zde ústy jsem,
víc nedozvíš se, nežli co jsem řek,
ať propustíš nás, nebo uvězníš,
vždy jedno řeknem, pokud Hospodin
svým divem jiného nám nedá krále,
jest Bar-Kochba vždy jeho ramenem
a proti němu zradě nespášeme!

Nás trýzni jak chceš, jak to Říman umí,
my známe to již z dlouhých zkušeností,
nás na mučidla napni, pobij nás,
ni jediný, (ač mnohý v srdci svém
je Bar-Kochby nepřítel zarytý,)
ti nevypoví ani zbla víc — pane!
Svůj lid by zradil tím a svatou věc,
pro kterou bojujeme řadu let,
jež jako slunce svítí nad námi.

*My mohli se v svém oklamati králi,
však nikdy v nás náš král se nesklame!*

TITUS ANNIUS

(skloní se k Severovi, jemuž vše tlumočí).

Co s nimi, pane? Jsou jak berani,
na jatka ved' je podle libosti,
 já dokonal zde svoji úlohu.

SEVERUS

(skloní se k Titovi Anniovi a něco do ucha mu šeptá).

TITUS ANNIUS.

Když přání tvoje, zkusím ještě to.

(K Akibovi.)

Víc ptát se nechci, znám tě přespříliš,
však jednu dovol ještě otázku.
Nám oznámili naši vyzvědači,
že tajné chodby vedou z Betaru,
vy jistě víte o nich. Rci, kde vchod
je ku ztajeným oněm průkopům,
jež Bar-Kochba dal vésti na vše strany
z Betaru kolem? — Vid' že pravdu mám?
Ty opět mlčíš, pak se přiznáváš.
Víc nechci, moudrý rabbi, od tebe,
jen maličkost, nás doved' na to místo,
a vchod nám ukaž k těmto průkopům,
jsi propuštěn a tvoji soudruzi,
ba dáme ochranný vám list, jímž pro vždy
jste bezpeční, kam zabloudí váš krok.

AKIBA.

To nejhorší jsi nechals k posledu,
tak bídný není Israele syn,
by takto zradil národ a svou vlast.
Kde chodeb vchod — to všech je tajemství
a také tajemstvím to zůstane.
Co chceš, ty dělej, pozvi muky vše,
smrt samu pozvi, jež jim v zápětí,
v tom ústa naše nikdy neotevřeš,
v tom němí jsme jak hroby Josafatu.
Já domluvil a všichni souhlasí.

TITUS ANNIUS

(skloní se a tlumočí vše Severovi, který rozpačitě mu odpovídá).

(Pausa.)

TITUS ANNIUS.

Co začnem s nimi? Máme mučit je?
Řeč vždy je řeč a pouze skutky mluví.

SEVERUS

(vstane prudce).

Dost výslechu — jsem příliš znaven již
a novou radu podá nový den.
Je odvedte, (k stráži) však s nimi pozorně
a vlídně nakládejte, k večeři
co nejlepšího máte, dejte jim,
a v klidu ponechte je do rána.
Zde ukvapeně jednat, byl by blud.
Dost že je máme. — Díky, Annie,
za námahu tvou. — Odvedte je již,
mně protivní jsou jako smrt a noc
a česnekem mi příliš zapáchají.
Je odvedte — chci spát již — dobrou noc!

Stráž odvádí rabíny s Akibou v čele. Severus dumá v křesle. Pausa. Titus Annius doprovází průvod rabínův, pak se vráti.

TITUS ANNIUS.

Je mučiti a týrat — neradno,
ty neznáš, pane, posud rabíny,
jet velká jejich moc a jejich vliv.
Dost víme již, co jsme se dozvěděli,
jsou proti Bar-Kochbovi — to je víc,
než můžem cenit — nech je v záloze,
o ostatní snad postará se bůh.

Stráž přivádí sem zajatého pastýře. Šat jeho je sedrán, pln prachu, přes rámno má přehozený pytel.

SEVERUS.

Co nového zas?

CENTURIO.

Muže tohoto
jsme našli, kolem hradeb plížil se,
dal chytnout se a svázat, jeho řeči
však nerozuměl, pane, nikdo z nás,
též nechtěl ukázat, co v pytli nese.

SEVERUS
(k Titovi Annovi).

Mám toho dost, jej, prosím, vyslechni!

Odejde do stanu, který se za ním zavře.

TITUS ANNIUS.

Kdo, muži, jsi a jak zní jmeno tvé?
Nač plížil jsi se kolem tábora?
Co neseš nám, jsi Judy vyzvědač?
Jsi přítel nás?

PASTÝŘ.

Vše zodpovím ti hned.
Jsem v římském táboře?

TITUS ANNIUS.

Jak vidíš, jsi.

PASTÝŘ.

Mé jméno Baruch, poctivý jsem muž
a chudý pastýř v dolu Siloe,
jež k Josafatu skalám táhne se,
ve prosté chatě žil jsem s ženou svou
a synem Ismaelem.

TITUS ANNIUS.

Co nám po tom?

PASTÝŘ.

Jen z doslechu vím o tom velkém boji,
jejž vede Řím zde proti Betaru,
já dbal jen koz a ovcí, jež můj syn
na pastvu vodil — já byl chudý muž,
však šťastný, pane!

Vrhne pytel před Tita Annia.

Zde mé všecko štěstí,
jen rozhrň řasy pytle — nemáš síly?
Já otec mám ji!

Vyndá z pytle krvavou hlavu Ismaele.

Zde mé všecko štěstí,
náš Ismael, to dobré, sladké dítě...
Kdo zničil je a zabil? — Bar-Kochba!

TITUS ANNIUS.

Co blábolíš zde? S dětmi nebojuje
přec Bar-Kochba. — Jsi smysly posedlý?

PASTÝŘ.

Jsem posedlý jak může otec být,
 kterému vzato dítě jediné
 a bídně utraceno. — Bůh ví proč!
 Slyš ostatní! My ovšem v chudobě,
 však v štěstí žili jsme — co nám jest svět
 a boje velkých? — Co má chudas z nich?
 Tu náhle přišla, pár je tomu dnů,
 neznámá žena, vzácná na pohled
 dle šatu, šperků, jež ji tížily,
 do naší chaty, zřela Ismaele,
 jak bezstarostně u krbu si hrál,
 řeč počla s ženou — dala peníze,
 by hochu dovolila jít s ní,
 že do večera ještě přijde zpět,
 a slabá žena moje svolila.
 Noc nastala a hoch se nevracel,
 já týral ženu, více neřekla
 a také nevěděla, co má říci,
 já na cestu se vydal mezi skály,
 rval s vichrem se a bouří podzimní
 a volal do skal, které hluchy byly,
 »Můj Ismaeli! Dítě, hochu, slyš!
 Kde zůstal jsi? Tvá matka pro tě pláče,
 já tebe volám!« Všecko nadarmo!
 Tu k ránu bylo, já jsem dostal se
 až v Josafat, kde staré hroby jsou
 ve skalních slujích — já jsem volal dál,
 já všecky prolez, až tu, pane, v jedné
 jsem našel svého Ismaele trup

zahalen v černém plášti — trojnože,
zkad ještě kadidla se valil dým,
kol před mřížemi stály dávných hrobů,
krev na zemi i na balvanech skal . . .
a kousek dále — v prachu ležela
ta odříznutá hlava mého dítka!
Ó zoufalství, kdo tebe vypoví?
Sem zlákán k tajné vraždě ubožák
za bídný šperk a dukát zaprodán,
můj Ismael! Já hlavu jeho zved,
ji v slzách líbal a sluj opustil.
Jdu pouští dál — v tom dva zřím před sebou,
šli chvatně; rozeznal jsem, žena, muž,
šli přede mnou — já utajil svůj krok
a číhal jsem. Muž tvarů obrovských
vous ryšavý měl, plavozlatý vlas,
a žena byla oné podobná
již večer před tím líčila mi choť,
jež chlapce vylákala do hor jít.
Já poznal Bar-Kochbu jsem v mžiku tom,
toť onen Judy lev byl nezdolný
a ona lvice jeho. — Za nimi
jsem opatrně plížil se jak stín —
tu náhle, jakby zem se otevřela,
mi zmizeli — jen keř se pozachvěl,
kams zapadli — ti tam . . .

TITUS ANNIUS.

Co povídáš?
Že zmizeli, jak polkla by je zem?

Toť Bar-Kochby jsou jistě průkopy!
 Keř zachvěl se a zem že zapadla,
 a nebylo jich víc?

PASTÝŘ.

Jak povídám!

Jak na zázrak jsem na to všecko patřil,
 a nebýt mrtvé hlavy Ismaele,
 jež křičela mi, co je skutečnost,
 já myslel bych, že snů vše mátoha
 a šílenství.

TITUS ANNIUS.

To důležitá zpráva!

A znáš to místo, dobrý Baruchu,
 a poznal bys je okamžitě zas?

PASTÝŘ.

Já velký kámen jsem tam přivalil,
 na ono místo, v kterém zmizeli,
 ten sám se nehne.

TITUS ANNIUS.

Dovedeš nás tam?

PASTÝŘ.

Ze srdce rád, já proto přišel jsem,
 bych pomstít smrt moh' svého Ismaele,
 jenž divným kouzlům jistě propad tam.

Chceš dát mi vojsko? Já je povedu
a jistě tebe, pane, neoklamu.
Co celý ten boj Judy proti Římu
jest pastýř? Mně syna ukradli
a zabili a nyní chci se mstít!

TITUS ANNIUS.

Ty budeš pomstěn. Ty nás povedeš!

PASTÝŘ.

A dovedu vás jistě k Betaru,
však jedno prosím — nech mi tuto hlavu,
bych do syta se nad ní vyplakal!

TITUS ANNIUS.

Je tvojí, dobrý muži poctivý!
Jdi na lože, stráž tebe provodí
a zítra povedeš nás!

PASTÝŘ.

Milerád! (Stráž jej odvádí.)

TITUS ANNIUS

(popojde a strhne oponu stanu Severova).

Vstaň, vojevůdce, my jsme zvítězili,
to lepší lup jest nežli rabíni,
vstaň, rychle k dílu!

SEVERUS (vyjde rozespaly).

Co zas blábolíš?

TITUS ANNIUS.

My máme jistou cestu k Betaru,
 ted' propustiti můžeš rabíny
 a velkomyslným být nádavkem.
 Víc nepovědí, nežli já vím ted'.
 Bůh války posud neopustil Řím,
 lstí vynikla vždy stará vlčice,
 kde síla selže — lest vždy pomahá!

SEVERUS.

To slyším rád, já vždycky doufal v bohy,
 a věčný Řím. — Dík tobě, Annie!

(Vejdou do stanu.)

ZPĚV XII.

PÁD BETARU.

PÁD BETARU.

Ložnice v hradě Bar-Kochbově v Betaru. Strop i stěny z dříví cedrového bohatě vykládané. Lampa od stropu i na stole. V prostředu velké nízké lože pokryté kůžemi lvími a pardalími. Na pávních uhli, kde doutná kadidlo. Příbory zlaté, mísy, vásy porfíznu, zbraně na stěnách. Na loži polosedic pololežíc *Judita* v nádherném nočním rouchu. Šij a ruce má obnažené.

Velký had je svinut vedle ní a klade hlavu mezi její prsy.

JUDITA

(v polosnění.)

Kdy přijde pán tvůj, velký Samael,
by vykoupil nás z toho zajetí
a vrátil světu nás a životu?
Dnes na noc myslila jsem bezpečně,
že místo tebe leží na mých řadrech,
 já svaté jméno jeho šeptala,
 však v odpověď mi hlas zněl Bar-Kochbův.
 Co počít máme v tomto zajetí?

Vstoupí *Bar-Kochba* v plné zbroji. *Judita* sejmě tise a pozorně hlavu hada
se svých řader a položí ji na lvi kůži, kde se had v klubko schová.

BAR-KOCHBA.

Zda slyšela jsi, drahá Judito,
tub signály? Jsme obleženi již.
Nás našel přece Říman konečně.
Ty nevíš, jak to vzpružilo mé síly,
již uspané tím dlouhým příměřím.
Boj, pouze boj jest moje heslo teď
a Říma zmar! Jak noční přeludy
vše prchly mátohy dnů minulých,
já v světlo patřím, které život jest
a skutečnost! Ta všechna strašidla,
jež burcovala moje sny, — ta tam!
Jsem volný, dýchám v čistém vzduchu zas,
víc neznáš mne, jsem jako před lety
a heslo moje nazývá se čin!
Pět útoků jsme odrazili dnes,
co počít Říman neví s Betarem
a Bůh ví také, sotva kdy to zví!
Dnes došly podzemními průkopy
nám nové masa, vína zásoby,
na měsíc bezpečně jsme pojištěni,
lid posilněn se drží na valech,
ba starý, omrzely Eleazar,
jak oživ by, jest plný nadšení
a odvahy, na valech káže vojsku,
je pobádá a žehná, modlí se.
To dobré pro dav — proto šetřím jej,
ač mohu říci, že mi protivný
je z celé duše. Teď jsem odskočil
na chvíli jen, bych tebe vidět moh,

zas v boj se musím vrátit ve mžiku.
Však číše vína s tebou nahradí
mi celou dlouhou bezesennou noc.

Udeří mečem na štít.

Sem víno, rychle!

Otrok přinese na zlatém táci amforu a dvě číše. Bar-Kochba nalije do obou, vezme jednu a podává ji Juditě. Jak se přiblíží k loži, vztyčí had proti němu hlavu a prudce zasyčí — Bar-Kochba couvne a při tom rozlije půl číše na lvi kůže, had začne dvojklaným jazykem lízati rozlité víno. Judita jej tiše se zálibou pozoruje.

BAR-KOCHBA.

Já prosil tě již jednou, Judito,
bys zanechala těchto příšer zlých,
sen kazí mi — mně nelze s tebou spát,
když zasyčí to v koutech lože kdes
tak z nenadání.

JUDITA.

Ty se bojíš jich?
Mne znají, proto neublíží tobě.

BAR-KOCHBA.

Mně protivné jsou, kluzkost jejich těla,
lsti, úskoků jich plné pohyby
hnus ve mně nítí — já tě prosil již,
pusť z hlavy tyto nesmyslné hračky,
jen v činu spásá jest a v činu jen!
Vždyť sami jsme se oba přesvědčili,
jak málo zrna v celé kabbale,

nám ze všeho zbyl rmut a hořkost jen
a v duši stín, jenž nikdy nevymizí.

JUDITA.

To pouze tím, že's k jádru nepronik,
jsi zvyklý na povrchu věcí plout,
měl pravdu jistě Eleazar Med,
když před Kabbalou tebe varoval.
Ta není pro tebe, tys činu muž
ne myslénky — to dokázal jsi přec.

BAR-KOCHBA.

A co mi vysvětlila ona noc,
kde vraždy svědkem byl jsem — dítěte?
Co onen stín, jenž cedil žhoucí krev,
a jehož kletba posud zní mi v duši
jak trouba soudu? Víš ty sama, rci,
byl člověk to — či přelud? Odpověz!

JUDITA.

To dnes již přece není žádný taj,
toť bláznivý Jerusalemský švec,
zván Ahasver, byl zde již v Betaru,
o sobě roztrhuje divné zvěsti
a báchorky, jimž nevěří ni lid,
spí ve hrobech neb v skrýších málomocných,
smrt hledá — ta však se mu vyhýbá,
do vody skáče jako do ohně
a žár ni voda jemu neublíží,

kam vstoupí, hlásá zmar a neštěstí,
a zmizí po své věštbě jako stín,
by objevil se nenadále zas.
Ten nestrhne mne více v klamu síť,
co s bláznem chceš? Líp nemysliti naň.

BAR-KOCHBA.

Líp oddati se černé magii,
a s hady bratřit se? — Co z toho kyne?

JUDITA.

To uvidíš, až pravý přijde čas,
kdo pomůže ti v bídě nejvyšší!
Když Jehovy se's odřek, zbývá pak
jen k Samaeli, jeho protichůdci
zrak pokorný obrátit v důvěře.

BAR-KOCHBA.

Jej vidělas, že s přesvědčena tak?

JUDITA.

A viděl ty jsi svého Jehovu?

BAR-KOCHBA

(zmaten).

Ne, neviděl — jej nelze viděti,
víš, sám co říkal velký Akiba,
ni andělé tvář jeho nevidí,
jak teprv člověk, jenž jest prachu syn?

JUDITA.

Nu vidíš — Samael je zrovna tak
jak Jehova, sok jeho odvěký!
Ten pohled snéstí nemůž' smrtevník
a přece může věřit, doufat v něj.
Tys zapřel Jehovu, však v duši své
máš přece kout, kde on tam zůstal pámem.

BAR-KOCHBA.

Tvou bytost opanoval Samael,
blud jako blud. Nás opanovat má
jen účel náš a naše poslání!
Mým boj byl vždy, boj věčný proti Římu
a volnost Israele nikdy z myslí
jsem pustit neměl na mžik jediný.
To svaté heslo svého života!
To, Judito, byl jediný můj hřích
a spáchán v slabé chvíli — k vůli tobě.
Však nechtějme si kalit chvíli tu,
snad příliš mnohó takých nebude;
 já nepřišel, bych cos ti vyčítal,
neb s tebou přel se o záhadách taje,
z nichž oba naposled jen víme — nic.
Nech klidně si kult svého Samaele,
 já k činu hledím zas, ten spasí jen.
Nu, připij mi na naše vítězství!

JUDITA

(chopí se poháru).

Bez Samaele vítěz nebudeš,
neb světla bůh dnes proti tobě stojí

a ty se musíš držet boha *tmy!*
Ku jeho slávě pohár povznáším,
zdar Samaeli, králi zástupův!

(Pije.)

BAR-KOCHBA.

Mým světla bohem dnes jest pouze čin,
a síla moje v mojí paži jest,
v mému rozumu a v mojí rozvaze
a tomu bohu *světla* připíjím!

(Pije.)

Z venčí signály trub, vřava boje až sem dolehá. — Bar-Kochba odtrhne číši
od úst a naslouchá chvíli, pak postaví pohár na stůl.

Zas nový útok! Musím na hradby,
seč bude zlá. — Sem ke mně, Judito,
mne obejmi, snad je to naposled!

Judita se vztýčí na loži, rozpřáhne nahé ruce a strhne Bar-Kochbu v své
objeti.

JUDITA.

Jdi, silný lve můj, bojuj, řvi a zvítěz!
Však jedno věz, když nejhůř tobě bude,
že na pomoc ti přijde Samael,
mně slíbil to dnes v noci . . .

BAR-KOCHBA.

Co to díš?
Vždyť v dnešní noci já byl u tebe.

JUDITA.

Tys tvrdě spal, když ke mně přišel *on*.

BAR-KOCHBA.

Mně zdá se, Judito, žeš nemocná . . .

JUDITA.

Jak nemocný je každý, kdo tu věří.

BAR-KOCHBA.

Tak přišel tedy? — A jak vypadal?

JUDITA.

Po sladké chvíli v klíně mé mém jsi spal,
had svinut vedle mne se náhle vztýčil
a tiše hlavu svoji položil

mi na rameno. Kolem bylo ticho,
jen lampa plála zelenavým svitem
do stínů záclon, do čalounů stěn.

Já otevřela oči v polosnu
a na hada se přímo zadívala,
a had měl náhle lidský obličej,
tak smutně krásný, smutně lahodný
a plný přece divné veleby!

Já chtěla mluvit, ale v žilách krev
mi stuhla, srdce stavilo svůj tluk,
to byl jen mžik, však cítila jsem v tom,
to nebyl had, to Samael byl sám,
to zavřené kníže temnosti,

já chtěla tebe zbudit, Bar-Kochbo;
leč pozdě již, roztála vidina,
had na méramenu byl opět had,
měl víčka přivřená a rovněž spal.
Však jistě vím — já zřela Samaela.

BAR-KOCHBA.

Ty vskutku nemocná jsi, Judito,
v tůň černých kouzel příliš nahlédla's,
až pojala tě děsná závrať z nich.
Zde já jsem zdráv, zde já, jenž rozeznávám,
co pravdy zář a co je hrozný blud.
Teď teprve si jasně vysvětlují
a ve všem tebe, drahá, omlouvám,
jak mohla's ty, jenž's ve všem žena přec,
tak prolit klidně Ismaele krev!
Ty, která neublížíš ptáčeti,
jež sama bylas matkou vášnívou
ó pomni jen, jak jsme sealezli,
prst nedala jsi utít svému synu
pro zákon boží — a pak's vraždila
jak hyena a líta tygřice!
Ó Judito, blud z všeho nejhorší,
když otroků svých nadělá si z nás,
tys bludu propadla, ó vzbud' se, vzbud',
dej výhost kouzlům, snům i mátohám,
vrat' k světlu se, které je skutečnost.
Já nepodlehhl tvojím přeludům,
já silnější byl, nepodlehej též,
zří v jasné světlo, nehledej víc tmy,

hled' všecko láskou smířit, vyrovnat
 a Samael tvůj mému Jehovovi
 pak smírnou ruku podá naposled.
 Vždyť věčně trvat nemůže ten boj,
 jenž v zlo a dobro rozštíp celý svět,
 i sporné živly v sled se udolají
 a z všeho tryskne shoda, souzvuk, smír!
 To veškerenstva slední meta jest
 a požadavek lidstva nejvyšší,
 ty nevzdoruj mu, vždyť jsi žena přec
 a žena láска jest a souzvuk, smír!

JUDITA

(pláče na jeho srdeci).

Jen z lásky k tobě, bych ti pomohla,
 jen z lásky k tobě, bych ti něčím byla,
 já zapředla se v tyto mátohy
 a z lásky k tobě — jich se odříkám.

BAR-KOCHBA

(libá jí a hladí vlasy).

Tak poznávám tě opět, ženo má!
 Co v posled všichni jsme, jak málo víme!
 Prach zvřízený na okamžiků pář ...
 Ó hleďme vždy je láskou vyplnit
 a dobrem jen — hled, civí proti nám
 čas, prostor, poměry a co zvem svět
 a celý život; kterak obstát v nich,
 kde všecko taj a všecko nebezpeč',
 kde v srdce druhu nenahlédne druh,

kde pouze vírou každý silný jest
a každý lsti a bludu podléhá?
Pryč s taji, kouzly, s bludy, přeludy,
to všecko stíny obraznosti jsou
a jedno slunce — pravda, skutečnost!

JUDITA.

Již chápu tebe a chci lepší být!
Však jedno slib mi, choti, miláčku,
můj světe celý, než vzplá slední boj,
že neumřeš sám, že sem přijdeš pro mne,
chci umřít s tebou, jak jsem s tebou žila!
Ty přijdeš, viď — nechť Betar obklíčen,
nechť zapálen a dobyt Římany,
ty přijdeš umřít se mnou — Bar-Kochbo!

BAR-KOCHBA.

To bohu tmy i světla přísahám!
Já přijdu k tobě v chvíli poslední
a v objetí jen — nalezne nás Smrt.

V tom se znovu vztyčí had a zasyčí proti Bar-Kochbovi, z venčí nový
povyk boje a signálny trub.

JUDITA.

Ty přijdeš, viď?

BAR-KOCHBA.

Já přijdu, Judito! (Odejde.)

Valy Betaru. Chmurný mlhavý den. Slunce pod mraky. Boj obléhajících Římanů sem doléhá. Eleazar Med stojí na pahorku ruce rozpjaté k nebesům v modlitbě. Na ulici pod hradbami ženy a děti leží v hadrech. Ob čas párovojině přeběhne nesoucích smolné vichy a věnce. Katapulty na valech v plné práci.

DÍTĚ.

Mám hlad, maminko!

JINÉ.

Já žízeň mám.

ŽENA.

Jen strpení, mé děti.

JINÁ ŽENA.

Muž v noci odešel a nepřišel, snad zabit leží v hradním příkopu, zde nestará se více nikdo o nás. My umřeme.

TŘETÍ ŽENA.

Jen kdyby již to bylo.

STAŘEC.

Tak vidíte. Jen k zlému konci se všecko chýlí, Říman zvítězí naposled, nás polomrtvé hlady zdeptají kopyta jeho koní. Jak nás oklamal náš král a Messiáš!

ŽENA.

Náš Bar-Kochba!

JINÁ.

Kde jest nyní? Kdo viděl ho?

STAŘEC.

Ten má jiné věci na starosti.

DRUHÁ ŽENA.

On zaprodal se tmě.

TŘETÍ ŽENA.

Co je to?

ČTVRTÁ ŽENA.

On odříkal se Jehovy, krále zástupův, a zapsal
se knížeti temnot.

STAŘEC.

Též jsem o tom slyšel.

ČTVRTÁ ŽENA.

Choť jeho, ta poběhlice z Cyreny, jest zasvěcena
do kouzel egyptských a spletla smysly jeho a opila
jej nevěrou.

PÁTÁ ŽENA.

Povídala můj muž, že v ložnici své chová hady,
že je živí svým mlékem a svou krví.

STAŘEC.

Povídačky . . .

PÁTÁ ŽENA.

Žádné povídačky, Jonathane. Můj muž jest v službách tělesních Bar-Kochby, vidí a zná všecko. Od té doby, co Bar-Kochba vyhnal z města rabíny, oddal se černé magii sveden ženou svou a od té doby hynem a zahynem.

PRVNÍ ŽENA.

Co je to černá magie?

STAŘEC.

Hlouposti, samé hlouposti. Povídačky. Bar-Kochba důvěřuje příliš v sílu svou a v tom se klame. Řím jest mocnější. To je ta celá černá magie.

DRUHÁ ŽENA.

Což tobě je, starochu, ty se již přece lecjak přizivíš, ale děti mé mají hlad.

TŘETÍ ŽENA.

A hlavní všeho věc. Vody nemáme. Co rabíni vše studny otrávili, nemá nikdo důvěry pít a čerpati z nich.

ČTVRTÁ ŽENA.

A přijdou-li průkopy podzemními zásoby vína a vody, to vypijí vše vojíni.

PÁTÁ ŽENA.

To bych jim ani za zlé neměla. Bojují celý den, ať se posilní. Ale horší jest, že všecko vypijí a na nás ničeho nezbude.

DÍTĚ.

Mám hlad, maminko!

DRUHÉ DÍTĚ.

Já žízeň!

STAŘEC.

A k tomu to dojde zas, jako co praví pamětníci o obléhání Jerusalema Titem. Matky uvaří v kotli děti své a dají je jísti druhým, aby hladové neumřeli, a koně až po boky a hřívy budou se broditi krví a všady bude pláč a skřípení zubů.

PRVNÍ ŽENA.

Však to přece jednou musí skončiti.

STAŘEC.

Ale jak to skončí — my v tom zůstaneme i děti naše.

DRUHÁ ŽENA.

Tam Eleazar se modlí.

TŘETÍ ŽENA.

Ta duše Betaru! Ten věrný, jediný spravedlivý!
Dík nebi, že ten ještě zůstal nám. Modlitba jeho drží
svatou věc Israele, která by se bez něho zbortila
v zmar a zahynutí! Jaký to svatý muž, skoro jako
Akiba!

ČTVRTÁ ŽENA.

Ba větší jest nežli Akiba. Zůstal Akiba s námi?
Odešel s ostatními a Eleazar zůstal. Kdo vytrvá, jest
vždycky větší.

STAŘEC.

Akiba musil odejít, nemohl přec zraditi rabíny.
Avšak ani s Eleazarem není Bar-Kochba v přátelství.

PÁTÁ ŽENA.

Jak to jen všecko skončí. Jak nás oklamal náš
král a Messiaš!

Ryk nového útoku válečného až sem zaléhá.

STAŘEC.

Zas nový útok!

ŽENA.

Jsme ztraceni, ztraceni!

Kvíli, lomí rukama a vlasy si trhají.

Vystoupí *Bar-Kochba* v plné zbroji s několika oděnci. Uzří pláčici ženy,
jeho hněv vzkytí.

BAR-KOCHBA.

To hrozné — tam boj na život a na smrt, zde
babské kvílení. Co chcete ustavičně, vy straky protivné?

ŽENY

(padají před ním na kolena, chytají se jeho šatu, který libají).

Hlad mají naše děti!

JINÉ.

Žízníme!

BAR-KOCHBA.

Já s dětmi nebojuji ani s ženami. Vy jste zde
všickni zbyteční, dám vyvésti vás z města.

STAŘEC.

Raděj pobiij nás!

BAR-KOCHBA.

Nemluvím, cháme, s tebou. Starci, děti a ženy
patří na mrchoviště. Zde jen překážíte!

Chce dále, ženy jej zastavujíce objímají jeho kolena.

PRVNÍ ŽENA.

Ty neopustíš nás, o hvězdo naše!

DRUHÁ ŽENA.

Náš králi!

TŘETÍ ŽENA.

Náš Messiaši!

ČTVRTÁ ŽENA.

Slunce a spásu naše, ty neopustíš nás!

BAR-KOCHBA.

A co chcete na mně?

VŠECKY.

Jíst a pít!

BAR-KOCHBA

(Strne a zastaví se zaražen).

Ovšem — dostanete všeho — ale strpení mějte,
nyní bojujeme!

PRVNÍ ŽENA.

To říká se nám již třetí den — a my hladovíme
a žízníme ustavičně.

VŠECKY.

Ano hladovíme a žízníme my všickni i děti naše.
Což o nás, Bar-Kochbo, ale děti, děti!

BAR-KOCHBA

(dojat).

Ano — děti! Jděte do hradu mého a řekněte
svou bídu. Ať vám vydají všecky zásoby mé, jezte a

pijte, ale mlčte teď, teď bojujeme, pro vás i pro vaše děti; rozumíte, teď bojujeme.

PRVNÍ ŽENA.

Ó já se neklamala v tobě, Bar-Kochbo! Máš cit a dobrý jsi — díky tobě!

JINÉ ŽENY.

Ty nás neopustíš, viď?

BAR-KOCHBA.

Ne, já vás neopustím. Já umru s vámi. Ale mohu dělat víc? Mohu vydupati ze země nové zásoby masa, zelin a potravin, nové měchy vína a vody? Ty přijdou zítra dle smluvní a podle zpráv mých. Do zítřka počkejte. Jděte zatím k Juditě, ta vám dá jistě vše, co má, byste nehyňuly, ale ted mne pusťte, mne volá boj a boj jest povinnost, je pro vás a pro vaše děti, jest pro celou svatou věc Israele, kterou ani chápat nemůžete, ale je dobrý a svatý.

VŠECKY.

O díky, díky, Bar-Kochbo!

BAR-KOCHBA.

Jen již jděte, prosím vás. Já musím na hradby. Nezdržujte mne déle.

Vyprostí se jim násilím a odkvapi.

PRVNÍ ŽENA.

Slyšely jsteř Od ní, od Judity, od té čarodějnice,
od té služky Satana máme bráti chléb a víno? Nikdy!
Nikdy! Raděj zahynu!

DRUHÁ ŽENA.

Mám s hady sdíleti se o skývu? Br... Krev
žil svých raději dám svému dítěti.

JINÉ ŽENY.

Má pravdu! Má pravdu!

STAŘEC.

Ale hlad je hlad a ten je všemohoucí.

DÍTĚ.

Maminko, pojďme k paní Juditě.

JINÉ DĚTI.

At pít nám dá jen vody — ale píti, pít!

TŘETÍ ŽENA.

Tak pojďte k vůli dětem, zkusíme to.

ČTVRTÁ.

Snad nás neotráví...

OSTATNÍ.

Pojďme, pojďme.

Odejdou starcem vedeni. V tom vráti se Bar-Kochba, jest neobyčejně rozčilen, s ním dva oděnci. Vedle Eleazara na vršku se modlícího objevil se Ahasver, který mu něco šeptá do ucha. Eleazar toho nedbá a modlí se dále.

Bar-Kochba uzří Ahasvera, pozná jej a zachvěje se.

BAR-KOCHBA

(k sobě).

S tím zrádcem tedy vyjednává on,
on, Eleazar? Toho nestrpím,
kvil jeho a skřek jeho modlitby
mi dávno u velení překáží
a jeho ruce vzpjaté k nebesům
mne dráždí jen. — Co myslí si ten kmet?
Když ruce jeho, křídla netopýří
se zvědají — my máme vítězit,
když klesají — my máme podléhat? —
To samé kejkle! — Těch já nestrpím,
chce na proroka on si tady hrát?
Hej oděnci, vylezte na horu
a tomu bláznu, jenž tam v divné křeči
se svíjí, usekněte obě páže
až u ramen! Pak jistě pokoj dá!

PRVNÍ ODĚNEC.

Tot Eleazar!

DRUHÝ ODĚNEC.

Duše Betaru!

Ty moh' bys, pane?

BAR-KOCHBA.

Mohu to, co chci!

PRVNÍ ODĚNEC.

To nežádej!

DRUHÝ ODĚNEC.

To nelze, králi můj!

BAR-KOCHBA
(vztekle).

Co lze, co nelze? Lze, to, co já chci,
já rozkaz dal a vy jej vykonejte!
Neb jinak budete se houpati
na prvním stromě!

PRVNÍ ODĚNEC.

Ty jsi poručil!

DRUHÝ.

A na tvou hlavu padni jeho krev!

BAR-KOCHBA.

Až vykonáte rozkaz, přivleče
mi starce sem a dál s ním promluvím!

V chvíli, kdy oděnci slezou vršek a přistoupí k Eleazarovi, stále se modlícímu, zmizel Ahasver, který mu stále do ucha šeptal. Oděnci vykonají roz-

kaz Bar-Kochbův a přívlekou omdlávajícího bolestí Eleazara před Bar-Kochbu,
jej šetrně podpírajice.)

BAR-KOCHBA.

Tys zrádce! S kým's to mluvil na hoře?

ELEAZAR.

Já nejsem zrádce, to ví Jehova!

BAR-KOCHBA.

A s kým jsi tamto mluvil na hoře?

ELEAZAR.

Já s nikým nemluvil, jen s Bohem svým.

BAR-KOCHBA.

Kdo vedle tebe stál?

ELEAZAR.

Já nezřel nikoho.

BAR-KOCHBA.

A kdo ti stále šeptal do ucha?

ELEAZAR.

Já jen se modlil, nevím o jiném.

BAR-KOCHBA
 (v největším vzteku).

Ty tvrdošijný jako všichni židi,
 ty lotře, zrádče, vedle tebe stál
 a stále tobě šeptal do ucha,
 já znám jej, byl to bludný Ahasver,
 Švec Sionský, mluv, co ti povídal?

ELEAZAR.

Jak Jahveh nade mnou, já nezřel nic.

BAR-KOCHBA
 (kopne jej, až se skáci).

Tak umří tedy bídný, zrádný pse!

ELEAZAR.

Rád umírám, však, věz to, bez viny!
 Ó Bar-Kochbo, tys propad lži a tmám,
 ty zvítězí — ty padneš, Bar-Kochbo!

(Umře.)

BAR-KOCHBA.

I toho bylo ještě zapotřebí,
 bych volný, zcela volný tady byl!
 I této oběti se nelekám . . .

AHASVER
 (objeví se náhle vedle Bar-Kochby).

Já varoval tě tenkrát v Josafatu,
 bys podruhé se se mnou nesešel,
 to nese zmar a smrt!

BAR-KOCHBA.

Aj, zřím tě zas?

Uzří jej a tasí meč a bodne po něm. Ahasver v tom zmizí.

Kdy budu v posled *těchto* stínů prost?

Odejde.

Noc. Náměstí v Betaru. V středu jeho vchod k průkopům Bar-Kochbovým. Před ním stráže. Leží na zemi a spí. V průčeli hrad Bar-Kochbův. Několik smolnic porůznu rozžehnutých osvěcuje scenu. Pausa. Měsíc bleskne oblakem a opět zmizl. V tom se otevře brána průkopu, z ní vystoupí pastýř Baruch, na tyči nese hlavu Ismaele, za ním římské vojsko v plné zbroji. Postoupí v před a vrhnou se na spící stráž, kterou bez hluku udolají a pobijí. Stále nové a nové davy Římanů se hrnou tiše a opatrně na jeviště. V nich čele Titus Annius. Šiky římské zhasí smolnice a rozestaví se pozorně kolem po náměstí v tmě.

TITUS ANNIUS.

Jsme na místě. Tys výborně nás ved,
teď klid, tma, ticho, pouze spasí nás.
Jak z kovu ulití zde všickni stůjte;
v té chvíli vede Sever hlavní útok
na hlavní bránu pode pláštěm tmy,
kde přivítá jej jistě Bar-Kochba
smolnými věnci. Vy se nehněte,
a mlčte všickni. Naším signálem
jest rudý požár ze tří města stran,
pak teprv hněte se a dodlejte,
co počne plamen.

Hluboké ticho. Brzy je přervané signály římských tub, stále více a více se opakujícími. Brzy rudá záplava zatopí obzor. Betar hoří. Římské čety se ne-pohnou v stínu.

BARUCH
(předstoupí).

Konec začíná!

Hluk a ryk boje doráží až sem z valů. Hořící třísky litají přes hlavy římského vojska, které trvá bez hnuti. V tom vrazi sem Bar-Kochba s mečem v ruce a žene se k hradu svému a buší mečem do vrat. Měsíc se vyhoupne z oblak roztříštěných a v mracích jest viděti zjev *Asmavetha*, jak byl popsán v prologu. Stane před Bar-Kochbou, který čeká, až vrata povolí. Bar-Kochba uzří Asmavetha v oblacích a napřáhne meč proti němu.

ASMAVETH.

A všechném zhouba, zmar a zničení!

BAR-KOCHBA.

Zas nový přelud? Já se nelekám!

Šlehne mečem proti *Asmavethovi*, který se toho ani nevšimne a letí dále v oblaky, jen kosa zasáhnuta ranou meče Bar-Kochbova tne tohoto v obličeji.

BAR-KOCHBA.

Co bylo to? Jak plameny a krev!

V tom předstoupí z vojska posud v stínu utajeného *Baruch* a drží tyč s hlavou Ismaele před Bar-Kochbou.

BARUCH.

Na hlavu tu se pamatuješ přec?

BAR-KOCHBA.

O stíny, samé stíny, příšery!
Já světlo chci a skutečnost a čin . . .
tmě propadám. — Já slíbil Juditě,
že umru s ní, a tomu dostojím!

V tom se otevrou vrata a Bar-Kochba zmizí za nimi. Vrata zapadnou. Třetí krvavá zář vzplane z jiné strany nad městem. Baruch se vráti k vojsku.

TITUS ANNIUS.

Ted' začněte — lev octnul se v své pasti,
nic nešetřte, vše bijte napořád,
dnes Betar *byl* — *nebude* nikdy víc!

Požár se šíří se všech stran. Šiky Bar-Kochbovy v neladu utíkají přes jeviště a srážejí se s vojskem římským. Bitva a řež. Signály tub a rohů. Zmatek všeobecný. Průkopem se hrnou nové šiky římského vojska, které v krátké zaplaví celou scenu. Všeobecné vraždění a úpění v tmách. Měsíc ob čas blyskne a se opět ztratí v mlze. Stín Asmavethův letí opět přes oblaky.

ASMAVETH.

Jste zatracenci všichni, všichni, všichni!

(Zmizí.)

Jitro. Spálenisté Betaru. Římské vojsko zahrnulo celý prostor. Táhlé, smutné signály tub přecházejíci ve vítěznou fanfaru. Nové legie římské se hrnou, v čele jich *Julius Severus*. Z druhé strany se připojí k němu *Titus Annianus* a *Baruch* se svým lidem. Tubu ztichnou.

SEVERUS.

Jsme vítězi, jak musili jsme být.
Betaru není — světem vládne Řím,

moc Judy pokořena do prachu
a vyvrácena ze svých základů,
dík vzdejte bohům!

Nový hlahol tub. Ticho.

SEVERUS.

Kde jest Bar-Kochba?
Pad' v boji snad? Dám cenu vypsatí
na hlavu jeho, kdo ji odevzdá
ať živou, mrtvou . . . .

BARUCH
(předstoupi).

Pak jest cena má!

Z trosek hradu Bar-Kochbova vynášíj řimští oděnci na nosítkách mrtvolu
Bar-Kochby, přikrytou černým pláštěm.

BARUCH.

Já první za ním vnikl do hradu,
co kolem zuřil divý boj a řež,
šel za ním jsem do jeho ložnice,
jež zasáhnuta ohně jazyky
jak roztopená výheň sálala.
Jak vkročil jsem, sta hadů ze všech stran
se vyřítilo na mne syčících,
na loži mrtvá žena ležela,
on v jejím klínu mrtev — tady jest!
Vše shořelo pak, jej jsme zachránili
jen z této zhouby. — Odkryj roušku sám!

SEVERUS

přistoupí k nositkám a zvedne černý plášť z těla Bar-Kochby. Jest bledý a zachvěje se. Je viděti Bar-Kochbu mrtvého. Obličeji jeho zčernal v uhel, veliký had je otočen kolem jeho těla.

Jej mohl zmoci jedině jen bůh,
tak velký byl a hrozný! — Odneste
tu mrtvolu! — Jest naše vítězství,
a světa okrskem jen vládne Řím!

Vsichni zděšení ustupují. Nová hudba tub římských.

BARUCH.

Co vše to platno, Ismaeli můj?

(Klesne u Bar-Kochby.)

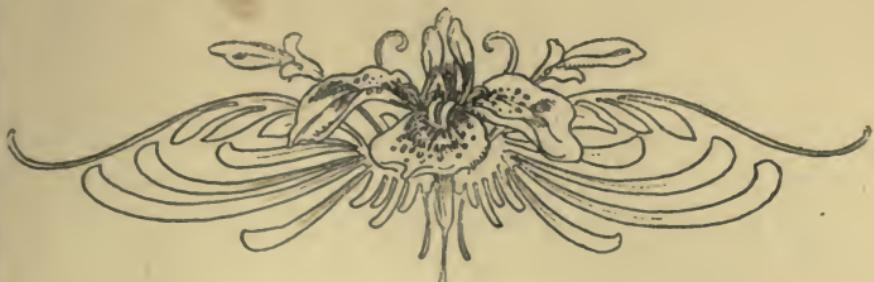

EPILOG.

AKIBOVÝ VÍDĚNÍ VĚKŮ I KADDIŠ.

AKIBOVO VIDĚNÍ VĚKŮ A KADDIŠ.

Já rabbi Meír, ne poslední z 24.000 učenníků Akibových, v sklonu života svého a pod tfží let znamenaje blízký konec svůj, píši zde potomkům, co jsem zachytíl v paměti z vidění mistra svého, když mučen byl na rozkaz uchvatitelův římských, po pádu Betaru a smrti Bar-Kochby (vlastně a dle pravdy Bar-Kosiby), jakož i modlitbu zapisuji, již ze svatých úst vypustil tento svícen zákona božího, která sluje Kaddiš a již šeptati budou vždy za mrtvé ústa synů a dcer Israele až do skonání věků.

Po strašlivém mučení, kdy kmetu 120 let starému železnými hřebelci kůže z celého těla byla stažena a on ležel v kaluži vlastní krve na oko beze smyslů, seděl jsem po boku jeho a pozoroval, jak oči, které po chvíli otevřel, se leskly zimničným ohněm nadšení, a zachytíl jsem slova nesouvisle z úst se mu řinoucí, jako kapky krve z celého jeho rozdrásaného těla. A poznal jsem, že v duchu starce dějí se věci neoby-

čejné, a proto vryl jsem do paměti své všecko tak, by to stále živo bylo přede mnou. A cítě slábnouti teď i tuto nejspolehlivější družku klopotného svého života píši vnukům a potomkům pro pamět, jak psáno:

»Země byla jako pustá pláň bez stromů a tvorů, mraky s mlhou pokrývaly ji a vzpínały se ob čas jako veliké hvozdy tmy a stínu. Jd stál sám na nějaké hoře, vůkol nebylo viděti ani osad ani lidí, jen cáry mraků poletovaly přede mnou, jako rozdrásané plachty lodě, jejíž mužstvo vymřelo morem.

A co tak díval jsem se v dálku, vynořili se z mračen čtyři jezdci. První Asmaveth smrt, druhý Milkhamá válka, třetí Ra'ab bida a čtvrtý Magepha mor. I zastavili se na svých vychrtlých koních a pravili k sobě:

»Pro hřichy své zpustnula země a lidské pokolení učiněno jest na vymření. Rozdělme se o toto dědictví smutku.«

To pravili a začli dělit se tiše hovořice a jak se skláněli k sobě, měl Milkhamá tvář Tita imperatora, Ra'ab tvář Hadriana, Magepha tvář Bar-Kosiby, který mne v životě sklamal nejvíce, a Asmaveth se měnil v obličeji každé chvíle, tu toho tvář tu onoho taky přijímaje.

A když se dohodli spolu, vrhli se na kořist svou a Israel byl první z národů, jejž stihlo jejich dělení. A děliti se začli po pádu Betaru a dělí se ustavičně a děliti se budou až v konec dnů, kdy zjeví se teprve mstitel lidu svého, pravý Messidš.

A divadlo vidění mého začlo se rychle měnit a plynulo kolem mne s krajinami, moři, městy a lidmi

jako sen. Já viděl nejen do ulic měst ale i v nitru domů a přibytků lidských, já prohlédl vraty a okny uzavřenými a viděl, co je psáno v srdcích, a jak jsem viděl, tak jsem ihned vážil a soudil.

Ale soud můj z prvu ledový a krutý, jihnul brzy v soucit a milosrdenství, nebo viny lidu toho a vůdců jeho, ač nesčetné, přece tak veliké a hrozné nebyly, aby zasloužily trestů takových.

Však souditi, to není moji věci ale Hospodina, který dovolil, aby o lid vyvolený se začlo dělení mezi anděly temnoty. Já chtěl násilím odvrátiti oči těla svého obrácené do vnitř, ale oči vnitra mého viděly stále, co viděti jim souzeno dle úsudků věčných, a já musil prodělati za svůj lid všecka muka jeho, která prodělati mu bylo cestou věků a drahou utrpení.«

Zde ustál Akiba těžce oddychuje, houbou v ocet namočenou navlažil jsem jeho rty a přetřel spánky sinalé, a on po malé chvíli pokračoval:

»Já viděl, kterak se opakovaly všecky hrůzy, které nastaly vyvoleným páne po pádu Jerusalema za času Tita, ale byly ještě větší a četnější. Starci, ženy a děti sesekány v hromadách, až koně po břicha krví se brodili, až přívaly krve pohnuly velkými balvany, které leží bliže Jericha, a já viděl, jak valily se tyto balvany k moři, které zrudlo krví, jež vydávala ostrý zápach hnileb k nebesům.

Milkhama, válka, počítal oběti své a bylo jich do 40.000, Ra'ab počítal oběti své, a bylo jich do 80.000, Magepha počítal oběti své a bylo jich do 120.000, a Asmaveth spočítal všecky, které jemu připadly, a bylo jich 1.000.000, všecko lid Israelský.

A já viděl skály v údoli Josafatu, a byly pokryté mozkem rozlitým dětí, jichž lebky Říman o kmeny a balvany tříštil, a lebky ty ležely jako střepy kol a mohlo být lebek těch do 30.000.

A já viděl tváři v tvář milé soudruhy své ve vykládání zákona božího, Chaninu ben Teradjona, jak byl upálen, drže v ruce své svitek zákona, a Ješababu a Chuzpitu, jak byli zavražděni, a Ichudu Ben Babu, jak právě v okamžiku, kdy světil žáky své (a mezi nimi byl i tys Meire!) — byl proklán oštěpy — a meči a zemřel.

A já viděl umírat Ismaele syna Elisaba, Simeona III. syna Gamliele II., Lakidu, Annania, syna Teradionova, Eleazara, syna Sumuova, Judu, syna Damova, Žebabu, písáře, Hanima, syna Akinaie, a Judu, syna Baby, všickni, kteří se mnou chyceni byli po pádu Betaru a týráni mučením.

A já viděl, jak zorána konečně byla hora chrámová, jak založeno tam město nové pohanů a nezabohů, jak vztýčen nečistý obraz prasete u cesty vedoucí k Bethleemu nad bránu města pro nás pro vždycky ztraceného.

A já viděl dělníky římské, jak stavěli zeď kolem vinice, tři milce byla do délky a tři milce do šířky, a stavěli ji na rozkaz Hadrianův, — s nímž naložíš Bůh dle soudu svého a zásluhy jeho — a když jsem přihlédl bliže, nebyl to bílý kámen sluncem vypráhlý, ale kosti bratří a sester mých, těch, kteří pobiti byli v tom roku hrůzy v Betaru a v okoli a v Judei.

A já viděl kouř z 985 měst židovských stoupati k nebi a dýmem tím jako kalným zrcadlem viděl jsem

i věci, které teprve se stanou, hrozné na pohled a hroznejší v následcích svých.

A já viděl tržiště měst egyptských a syrských, řeckých a římských.

A já stál v Terebintu a Gaze, kde spontáni za otroky se prodávali synové a dcery lidu mého, kde hltaly nestoudné zraky barbarů obnažené vděky dcer Israelských, ale malé byly ceny prodeje a malý odbyt, jen aby delší bylo utrpení a hanba prodávaných.

I rozjeli se čtyři apokalyptičtí jezdcové, každý do jiného úhlu světa a zrak můj letěl za každým z nich, aby se opijel znova obrazy hrůzy a zděšení, které se na všech stranách opakovaly.

A já viděl rozptylené učitely zákona božího blouditi jako stádo bez přistřeší a vydané urážkám cizinců, já viděl svůj lid, kterak mu zavíraly brány měst, kam zašel, a kterak řetězy a mřížemi oddělovány ulice, aby se neposkvrnili s nečistými a proklatými.

A já viděl i tam, kde je strpěli, jak byli synové moji věčným předmětem šklebu a urážek, jak jim zavírali školy své a jak je nutili nositi šat nápadný, aby každý z dálky mohl se jim vyhnouti.

A tak kam jen syn kmene mého stoup, proměnila se země pro něho v Emak Habacha, čili v údolí slz, nářku a zoufalství.

A já viděl vypálené synagogy v Jamně, Bnebraku, Tiberiadě, já viděl povražděný lid židovský, který chtěl se připojiti výpravě křížáků, chtějících z moci nového Bar-Kochby Orientu vyrvati hrob rabbiho Jošuy, já viděl vraždění v Špýru a Wormsu, kde matky samy z úzkosti zabíjely děti své, aby nepadly do rukou ne-

přátel, křičice Sema Jisrael! Já viděl děti násilim vlékané ku křtitelnicím, já viděl, jak dvanáctiletý hoch při tom tasil nůž a zbodal radního pána, načež byl oštěpy proklán na mistě svatém. Já viděl Isara ben Davida, jak zabil vlastní dcery své v předvečer dne svátečního a zapálil svůj dům v oběť Hospodinu a sám se s přítelem svým vrhl do plamenů obětních před archou úmluvy a vše to raději udělal, než by v něčem jen povolil násilníkům. A takové obrazy se opakovaly v Rotterdamě a v Praze, v Trevíru, Metách, Geldernu, a Řezně, ve Francii, Normandii, Spanělsku, na Rusi a v Polště, v zemích žáru a v zemích mlh a sněhu, za králi dobrých a zlých, mezi učenými a sprostými od baronů a sedláků, a děly se všady, kam se rozjeli čtyři z jedců apokalyptických, kteří kdykoli se vrátili z výpravy své před zrak můj, dělili se o kořist svou a počítali duše zabitych a upálených na Quemaderu, umrzlých v stepích bez konce, v hlučných předměstích ve vydrancovaných synagogách, na trhu obilním, v jizbě učence, v krámu vetešníka, v koutech žalářů a byly to vraždy bez konce a počet jich přecházel v sta tisice a ze sta tisíců v miliony po celém země okrsku a já slyšel pláč, kvil, úpění a klethy jejich, já viděl slzy jejich, já cítil krev jejich horkou stoupající ke mně, čpavou ostře a plnou duší zavražděných nevinně.

A věky tálly přede mnou, jako písek hodin přesýpacích a všecky stoupaly krvi lidu mého a zněly pláčem a nářkem lidu mého a všecky byly rudé krví a málokterý byl bělejší a tak to táhlo před zrakem duše mé jako vir oblaku bez konce prorván pouze shlukem čtyř jezdců těch, když počítali lúp svůj a dě-

lili se o kořist svoji sebranou ze všech úhlů světa, když dělili se o zlatohlav Israele, zlomenou berlu jeho, o plášt královský rozdrásaný rejthary, mameluky, spahimi, kozáky, lancknechty, dragóny světa celého od východu na západ nesoucími nabodané děti na pikách, przníčními zvítězky těla dívek, plívajícími ve vous stříbrný starců a rabínů, valících na hromadu thorn a knihy zákona, aby je upálili jako veteš bezcennou a brak kaciřský.

A to se opakovalo v staré mravné Evropě od jihu ku severu, to začalo v novém světě starou záští, to se opakovalo v době, kdy se lidé bratry chtěli zvat a vzýčili si náboženství lásky a rovnosti. A když nemohli mečem a ohněm, ubijeli pérem a štětcem, jedem promluvy a nařknutí, jen aby tím větší byla kořist Asma-vetha, který věky měnil tvář svou v podobu přišťich caesarů a džingischanů, králů a knížat, papežů a kardinálů, jichž jména jsem nepodržel ve snu svém, jichž rysy krvelačné zplynuły ve vidění mém na jedinou tvář plnou šklebu, zloby, závisti, ukrutnosti, jizlivosti proti všemu, co nese jméno twoje, lide můj, co hlásá slávu potu plnou, co s tebou souvisí, poněvadž ví, že tys vyvolený mezi národy, přes veškerý útisk národů a věků, že jsi silný, kterého zabiti nemohou.«

Zde přemohla únava Akibu a stichl. Přistoupil k němu Titus Annius, tyranna Rufa, — jejž Bůh sud podle skutků jeho, — syn, a vida, že Akiba ještě dýchá, pravil posměšně: »Což nedodělá ten žid? Jistě schválně si prodlužuje utrpení své, aby z něho měl větší zásluhy před Bohem svým.« Ale v tom již pozvedl se

z celého těla krvácející Akiba na loži prosáklém vlastní krví, pozvedl půli těla a zvedaje sedřené ruce k nebesům hlasem velikým, co oči mu vzplály posledním nadšením, zavolal tento Kaddiš (modlitbu nejvyšší lásky za mrtvé, a on se modlil v smrti své za všecky, jichž smrt viděl ve vidění svém), který se opakovat bude do skonání věků na řtech všech, kteří svědky toho jsou, když ubírá se duše otce neb matky, bratra neb sestry v stíny Šeolu:

Slaveno a svěceno budiž jmeno Páně!
Amen!

Ve světě, jejž stvořil dle vůle své, přijal království jeho za vašich dnů a za vašeho žití a za žití celého rodu Israel brzy a v čase krátkém.

Amen!

Budiž jméno Páně pochváleno na věky věků.

Pochváleno a ctěno a velebeno a oslaveno a vyňášeno u velebnosti a výši k slávě své uznáváno budiž jméno Svatého.

Pochváleno budiž!

Pochválen budiž, jenž vyvýšen jest nad všecku chválu a zpěv, všecko klanění se a každou pobožnost, jež prondáší se v tomto světě.

Amen!

Kéž přijme se modlitba a prosba celého Israele od otce nebeského.

Amen!

Jenž zjednává mír na výšinách svých, ten zjednej mír nám a všemu Israeli.

Amen!

A když vydechla ústa jeho tuto svatou modlitbu modliteb, klesl na lože zpět do krve své, přivřel oči náhle hasnoucí a jen slovo jediné »Jehova Erhad«, »*Bytost jest Bůh, bytost jest jediná*«, kteréž neustál opakovati v nejhorších bolestech svého mučení, chvělo se kolem uvadlých jeho rtů.

Bytost jest Bůh, Bytost jest jediná!« vykřikl náhle a skonal.

A co jsme stáli kolem ve smutku, bylo síní žaláře slyšeti mocný hlas Bathkolu, tak že jako pod vichrem klesli jsme k zemi na tváře své a hlas ten pravil jasně a zřetelně:

»*Blahoslaven budiž po věky Akiba, blahoslaven budiž spravedlivý, který umřel na rtech svých maje jméno Jediného!*«

POZNÁMKY A VYSVĚTLIVKY.

Zpěv I. (Str. 28.)

»*Na Domitilly případ uardžíša* atd. Při první tolerantnosti Hadriana k Židům začal se šířiti zápal pro náboženství židovské ve vznešených rodinách římských, zejména ženy holdovaly tomu, jako Domitilla, Fulvia, Poppea, která se dala i po židovsku pochovati. Hadrian nechápal tento zápal, ač byl od mnohých z počátku i za messiaše prohlašován, neb názory svými byly křesťanství blížší. — Dva bratři *Julianus* a *Pappus* pro nepatrné přestoupení zákona utrpěli smrt mučnickou. Pomáhali hnutí židovskému tím, že na všech místech z Antiochie do Akka zřídili banky, které cestující Židi penězi palestinskými opatřovaly. Byli popraveni v Laodicei. Že by je náhlé odvolání Lusia Quieta Hadrianem bylo zahránilo od smrti, nelze dokázati. (Srovnej »Geschichte des Judenthums und seiner Sektene von Dr. J. M. Jost II. 4. 5. Buch pag. 75—83.) — *Clemens*, příbuzný Domitianův, obžalován byl pro sympatie k Židům a odpraven, *Kleonomos* byl proto stíhán a následován.

Zpěv II. (Str. 49.)

»*To ze všech nejlépe ví Akyles . . .*« Akyles, překladatel pentateuchu do řečtiny, proselyta, jemuž světen dozor nad chrámem a Jerusalémem.

(Str. 69.)

»*Co děl ten hlas. — Toť Bathkol nebeský!*« — Bathkol, (hlas, druhý hlas, hlas hlasu, hlas dcera: hlas nebes) ohlas božího hlasu k lidem vnikajici. Zjevení božího soudu a úsudku o osobách a věcech a poměrech jako korrektiva slabého soudu lidského. Dle Talmudu skutečný ohlas, neb domnělý ohlas božího hlasu, proroctví, větba. Dle jiných skutečný hlas boží.

Zpěv VII.

Nový Jerusalém. Novějším bádáním jest zjistěno, že Jerusalém nikdy nepadl v ruce Bar-Kochby a že byl celé této poslední války ušetřen jako

Poznámky a vysvětlivky.

stála posádka římská. Bar-Kochba zvolil za středisko svých válečných podniků horské město Betar, ležící blíže Cesarei a Diopolis. Pozdější tradice rabínské velkost a význam Betaru přílišně zveličovaly a třeba údaje jich hodně redukovati. Nové kritice je těžko určiti dnes přesně polohu Betaru, jež též Bitter, Bether, Better nazývaly. Eusebius klal jej dosti blízko u Jerusaléma, tradice asi na 4 milliarie vzdálenosti. O velkosti a významu Betaru praví Talmud, že tam bylo 400 škol, z nichž každá měla 400 učitelů a každý učitel 400 žáků. Srovnej: Geschichte der Römerherrschaft in Judäa etc. von J. Salvador a Gregoroviovo zvláštní pojednání o Hadrianově Aelia Capitolina.

Zpěv VIII. (Str. 212.)

»*To staré mince Trajanovy jsou*« atd. Co zde líčeno, jest zjištěný údaj historický. Mince Bar-Kochbovy zachovaly se v sbírkách Pařížských.

(Str. 214.)

»*Že vůbec byl*, se hádat budou lidé — po staletích a zdali byl to *on?*« — Zcela správné, nebo množi historikové v jménu Bar-Kochby vidi pouze obecný název *jakehokoliv* vůdce neb náčelnika.

Korunovace Bar-Kochby není ovšem faktem historii zjištěným, jest ale snadno pochopitelnou konsekvensí všeho předcházejícího, básnický zajisté oprávněnou.

Zpěv IX. (Str. 227.)

Eleasar či Elieser z Modeinu zvaný *Med*, byl jediný příbuzný Bar-Kochbův v Betaru, kde vytrval až do své smrti v zpěvu posledním vyličené. Při této ozval se bathkol, jež prý slyšel Bar-Kochba: »Tys ochromil rameno Israele a oslepil oko jeho; proto bude ochromeno rameno tvé a oslepené oko tvoje.«

(Str. 289.)

»*Já služí Ahasver!*« Ačkoliv jest báj »o věčném židu« původu pozdějšího, neodolal básník vtkáti svědnou tuto postavu do díla svého. Ovšem, jak dále ukázáno výpočtem, není jeho Ahasver fantom neb stín, nýbrž skutečný žijící člověk, kol jehož skrání chmurná gloriola budoucí teprve spínati se začiná. Vmíchání se Ahasvera v děj Betarský zde a později v zpěv XI. »*Stiny Šeolu*«, jest ovšem ryze invencí autorovou, ale jest tu i tam zcela přirozené a myslim, že i motivované a tudíž básnický možné.

Zpěv X.

Stiny Šeolu. Ke všemu, co v zpěvu tomto s kabbalou souvisí, poukazuje čtenáře na dílo Kiesewetterovo: »Der Occultismus der Alten« (Leipzig, W. Friedrich str. 307—438). Autor dobře ví, že kabbala v soustavném svém

Poznámky a vysvětlivky.

sepsání jest dilem pozdějších rabinů, ale nikdo neupře mu, že prvky její sahají do nejzazšího starověku a byly již rabinům této doby známy. Lze tedy s apparem jejm již v době této pracovati, třeba celá soustava až později byla vypracována.

Šeol = podsvětí židovské.

(Str. 308.)

Merkaba. Dle kabbaly tvoří všecky bytosti vesmíra organicky sřaděný a rozčleněný a spolu co nejtěsněji spojený řetěz, v němž články hořejší na dolejší a navzájem působí. Člověk může vstoupiti ve spojení pouze s nižšími a zevnějšími bytostmi tohoto řetězu, který sluje Merkaba.

Sedim jsou nejnižší elementární duchové, *Claim* jest spojení neb sňatek proti přirodě mezi nižšími duchy (*Širim*), jichž pomoci se dochází k vytvoření *nefesh* (těla astrálného); *Kišuf* je nauka o černé magii, a zaklínání mrtvých pomocí zlých duchů *Satanim*, pravá to již nekromantie.

»Ty myslíš ono *Doreš ha Methim* druhý vyšší stupeň magie přírodní, otazování se mrtvých, posty, modlitbou, zaříkáním, kadidly, přenocováním na hrobech. Na třetím stupni užívá se vyzývání svatých jmen, jež sluji *Šemot* a pomáhají ke spojení s vyššími duchy *Sarim*.

Nefes černé magie sluje *Hahal de Garmin*, má postavu těla a vznáší se nad hroby, lze jej pomocí Satanům viděti. Sefiroti, deset abstraktních čísel představujících obecné tvary věcí, přivlastky božství, jména božská.

(Str. 323.)

»Zde hrob to právě *Jana Giskaly*.« Giskala, jakož i velký kněz Amitai, Eleazar a Simeon, o nichž též na str. 312. jest řeč, byli vynikající hrdinové v boji a oblézení Jerusalema Titem. Blížší o nich Josefus Flavius v díle svém o »Válce židovské«.

Epilog: Akibovo vidění věků i Kaddiš.

Epilog tento zbudován jest hlavně na knize »Emek habachae (údolí slz) od Josefa ha Cohen (přel. Dr. M. Wiener, Leipzig 1858.)

CHYBY TISKOVÉ.

Str. 13. verš 7.: místo *Byltuuii* čti *Bithynii*.
Str. 39. verš 2. zdola: místo *jens* čti *jež*.
Str. 96. verš 5. zdola: místo *Ba, starý pane*, čti *starý, pane*.
Str. 147. verš 12. zdola: místo *mihaly* čti *mihala*.
Str. 148. verš 6. zhora: místo *misilo* čti *misily*.
Str. 170. verš 5. zhora: místo *tu divka pravila* čti *tu divka řekla*.
Str. 187. verš 4. zhora: místo *a sama vytáčka* čti *a vytáčka*.
Str. 188. verš 2. zdola: místo *z něho* čti *z všeho*.
Str. 192. verš 4. zhora: místo *já první Messiašem* čti *já Messiašem*.
Str. 205. verš 1. zdola: místo *zákon bož* čti *zákon boži*.
Str. 211. verš 1. zdola: místo *rozhazí klasatelé* čti *rozhází klasatel*.
Str. 230. verš 6. zhora: místo *útok* čti *útok*.
Str. 269. verš 2. zdola: místo *zel* čti *žel*.
Str. 271. verš 9. zhora: místo *dřív nežli lid* čti *dřív nežli vežken lid*.
Str. 274. verš 11. zdola: místo *s ním* čti *s nimi*.
Str. 307. verš 5. a 6. zdola: místo *že skrýváte* čti *se skrýváte*. Místo *se halíte* čti *že halíte*.
Str. 308. verš 2. zdola: místo *jej* čti *je*.
Str. 321. verš 5. zhora: místo *našla* čti *našla's*.
Str. 321. rádeck 2. zdola: místo *své* čti *svá*.
Str. 322. verš 5. zdola: místo *zda* čti *jest*.
Str. 324. verš 15. zhora: místo *Samueli* čti *Samaeli*.
Str. 326. verš 7. zdola: místo *Samuel* čti *Samael*.
Str. 331. verš 5. zhora: místo *zanikl* čti *zanik'*.
Str. 338. verš 7. zdola: místo *je* čti *se*.
Str. 347. verš 3. zhora: místo *Taeiem* čti *Tineem*.
Str. 377. verš 14. zhora: místo *prolit* čti *prolit'*.

OBSAH.

	Str
<i>Slovo uvodní</i>	v.

PROLOG.

<i>U zdi chrámové</i>	1
---------------------------------	---

Nářky lidu izraelského u zdi zbořeného chrámu v Jeruzalemě. — Akiba a Mešir. — Matka Bar-Kochby Miriam přivádí sedmiletého Bar-Kochbu k zřízeninám. — Hoch únavou schvácen usne, co hvězda svítí mu nad čelem. — Akiba jej uříš a tuší jeho budoucí poslání. — Asmaveth, anděl smrti, zjeví se nad spícím.

ZPĚV I.

<i>Setkání na hoře Garizim</i>	17
--	----

Císař Hadrian na svých cestách v Orientu vrací se s hory Garizim, kde v průvodu Antinoa byl přitomen bohoslužbě židovské. — Setká se s Akibou a Mešrem. — Jich rozhovor o situaci Židů vůči Římu. — Hadrian vnikne hloub v zamysly židovské myšlenky o samostatnost, což má nepříznivý obrat na jeho smýšlení v otázce židovské.

ZPĚV II.

<i>V údolí Bět-Rimmón</i>	41
-------------------------------------	----

Velká schůze lidu židovského v údolí Bět-Rimmón, projednávající otázkou, jaké stanovisko dlužno zaujati vůči novým

Obsah

Str.

ediktum Hadriana proti Židům. — Různé strany v národu a mezi rabíny. Odpor Kismy a Samuele mladšího. — Replika Akibova. — Bath-kol rozhodne v jeho prospěch a ve vůdcovství Bar-Kochby. — Akiba se vydá na pouf, vyhledat Bar-Kochbu.

ZPĚV III.

Mezi hroby 77

Bar-Kochbovy meditace v údolí Jossafat. — Setkání se s Akibou, který jej povolá k jeho úloze.

ZPĚV IV.

Vyvolený Páně 91

Římský místodržitel Q. Tinneus Rufus chce provést dle rozkazů Hadrianových zorání hory Sionské. — Rabíni Tera-dijon a Akiba s ním vyjednávají, ale marně. — Mezitím zabije Bar-Kochba vola, jenž měl zorati horu chrámovou, a rozptylí římské žoldnéře a vnikne v stan Rufův. — Akiba jej prohlásí Messiášem.

ZPĚV V.

Vojsko Hospodinovo 115

Bar-Kochba sbírá lid branný. — Každý má si useknouti prst na důkaz sly a neohrozenosti. — Matka mladého Bar-Dromy, Judita, bývalá milenka Bar-Kochby, se tomu energicky opře. — Bar-Kochba místo Bar-Dromy sám sobě prst utne a tím v svůj prospěch smýšlení všechni obráti.

ZPĚV VI.

Tur-Simon 127

Tinneus Rufus mučí v dobytém Tur-Simonu zajatec židovské. — Jeho vyzvědači lící úspěchy a moc Bar-Kochby

Obsah

Str.

v lidu. — Scena v lese cedrovém. — V rozhodné chvíli udeří Bar-Kochba na pevnost, a zažene římskou posádku.

ZPĚV VII.

Nový Jerusalem 155

Betar, město Bar-Kochby a jeho význam proti Jeruzalem pro Židy ztracenému. — Bar-Kochba jmenuje Bar-Dromu, syna Judity, velitelem Tur-Simonu. — Pokus marný Bar-Kochby o spojenství s křesťany prostřednictvím biskupa Jerusalemského Judase. — Bar-Kochba a Judita. — Obnovení staré lásky jich, ona zůstane u něho jako choť jeho.

ZPĚV VIII.

Král a Messiáš 201

Úspěchy válečné Bar-Kochby přivodí jeho slavnostní prohlášení za krále a Messiáše. — Tajný odpor rabínův. — Mince Bar-Kochbovy. — Jeho korunovace za intervence Akiby.

ZPĚV IX.

Bar-Kochba a Bar-Kosiba 225

Bar-Kochbův plán válečný a jeho zápasy s lidem pobouřeným. — Pád Tur-Simonu a vyznání a smrt Bar-Dromy. — I. zjev Ahasvera. — Otrávené studnice v Betaru a soud Bar-Kochbův. — Rozpor mezi Bar-Kochbou a Akibou. — Vyhostění rabínův z města, jich odchod a prokletí Bar-Kochby. — Eleazar Med.

ZPĚV X.

Stín Šeolu 301

Bar-Kochba sveden Juditou oddá se černé magii a zapře Jehovu. — Přes odpor Eleazara volá stíny mrtvých. —

Juditá zabije k účelu tomu Ismaele, synka pastýřského. — II. zjev Ahasverův, který bydlí v hrobech údolí Josafat. — Marně hledá Ismaele otec jeho v bouři. — Bar-Kochba pozná pozdě blud svůj.

ZPĚV XI.

Stará vlčice 333

Julius Severus a jeho taktika v boji proti Židům. — Zajatí rabíni z Betaru vyhostění a výslech jejich Anniem Rusem. — Otec Ismaelův vyzradil zločin Bar-Kochbův v údolí Josafatském a uvolil se, provésti římské vojsko podzemními průkopy do Betaru.

ZPĚV XII.

Pád Betaru 367

Bar-Kochba a Judita před bojem posledním. — Juditino vidění Samaele a kult ofitický. — Bída a hlad v oblézeném Betaru. — III. zjev Ahasvera a smrt Eleazara Meda. — Vniknutí vojska římského podzemními chodbami do města. — Poslední boj. — Zjevení Asmavetha a smrt Bar-Kochby.

EPILOG.

Akibovo vidění věků a kaddiš 399

Rabbi Meír líčí poslední chvíle Akiby a vidění jeho řadou věků, a v nich pronásledování kmene židovského. — Čtyři jezdové apokalyptičtí a dělení se jich o lid židovský. — Mučennická smrt Akiby a kaddiš jeho.

☆ ☆ ☆

DOTIŠTĚNO

V KNIHTISKÁRNĚ JOS. R. VILÍMKA V PRAZE
V MĚSÍCI PROSINCI L. P. 1897.

☆ ☆ ☆

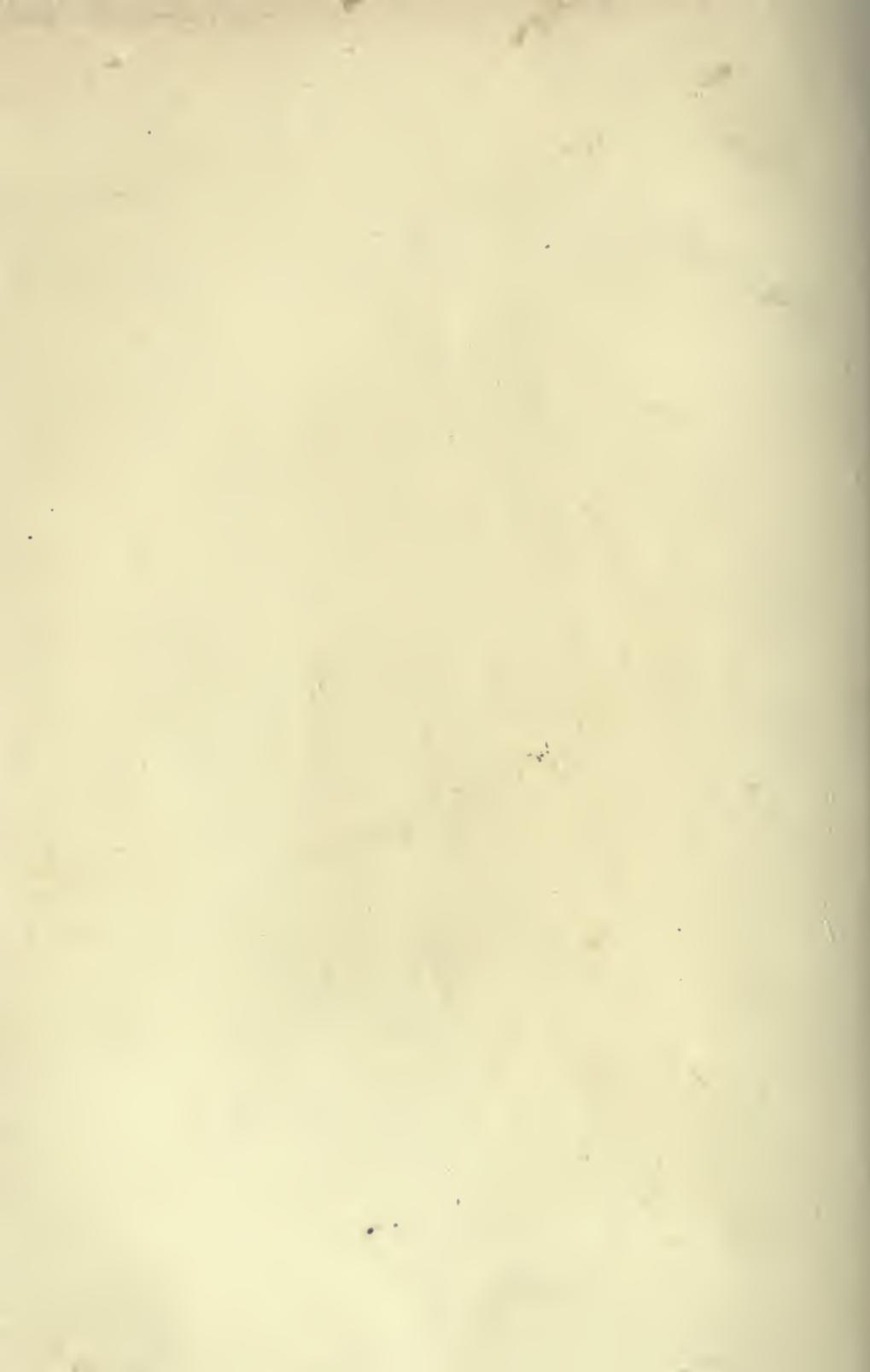

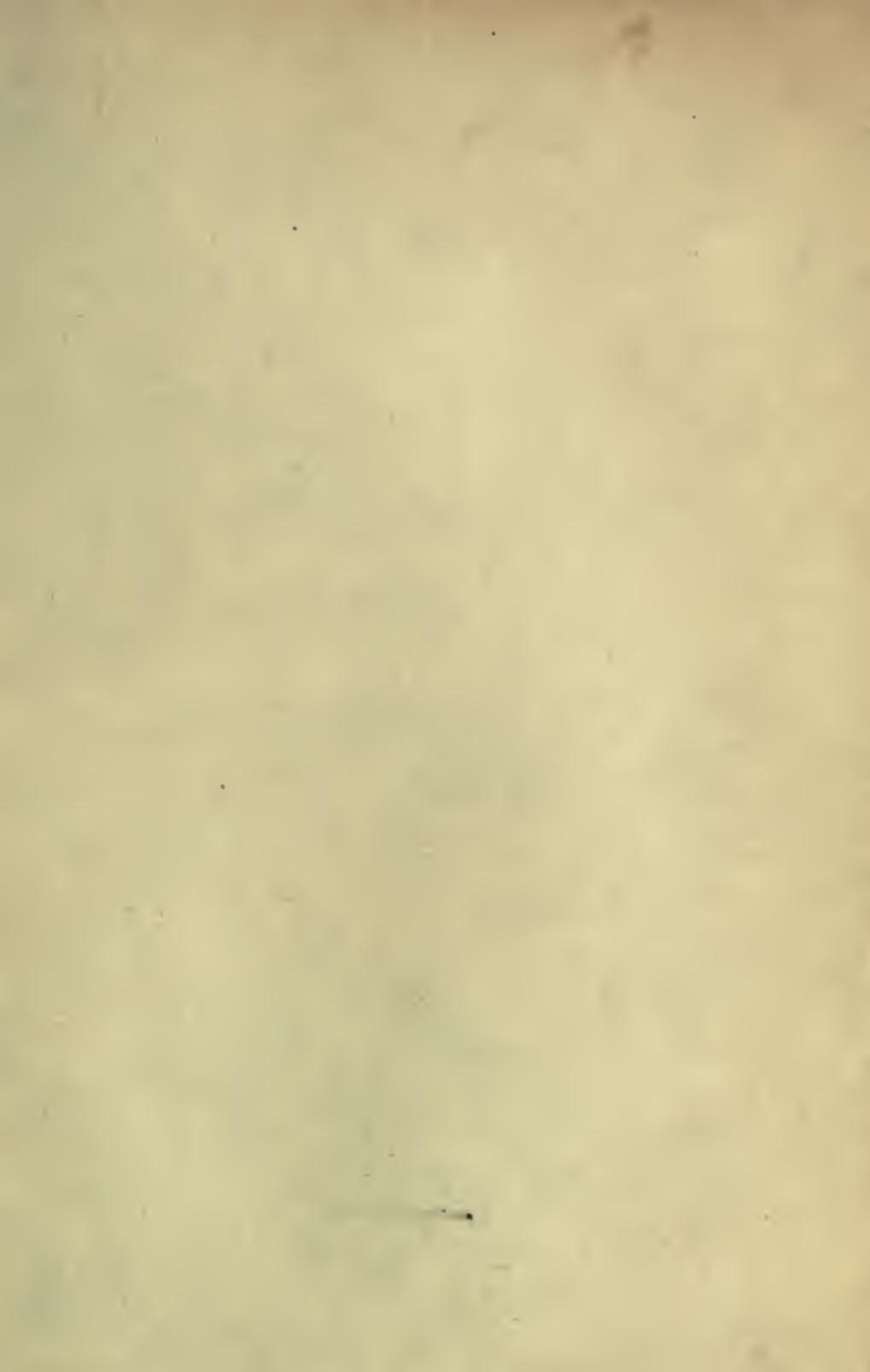
JAR.VRCHLICKÝ:

Cena 2 zl. 10 kr.

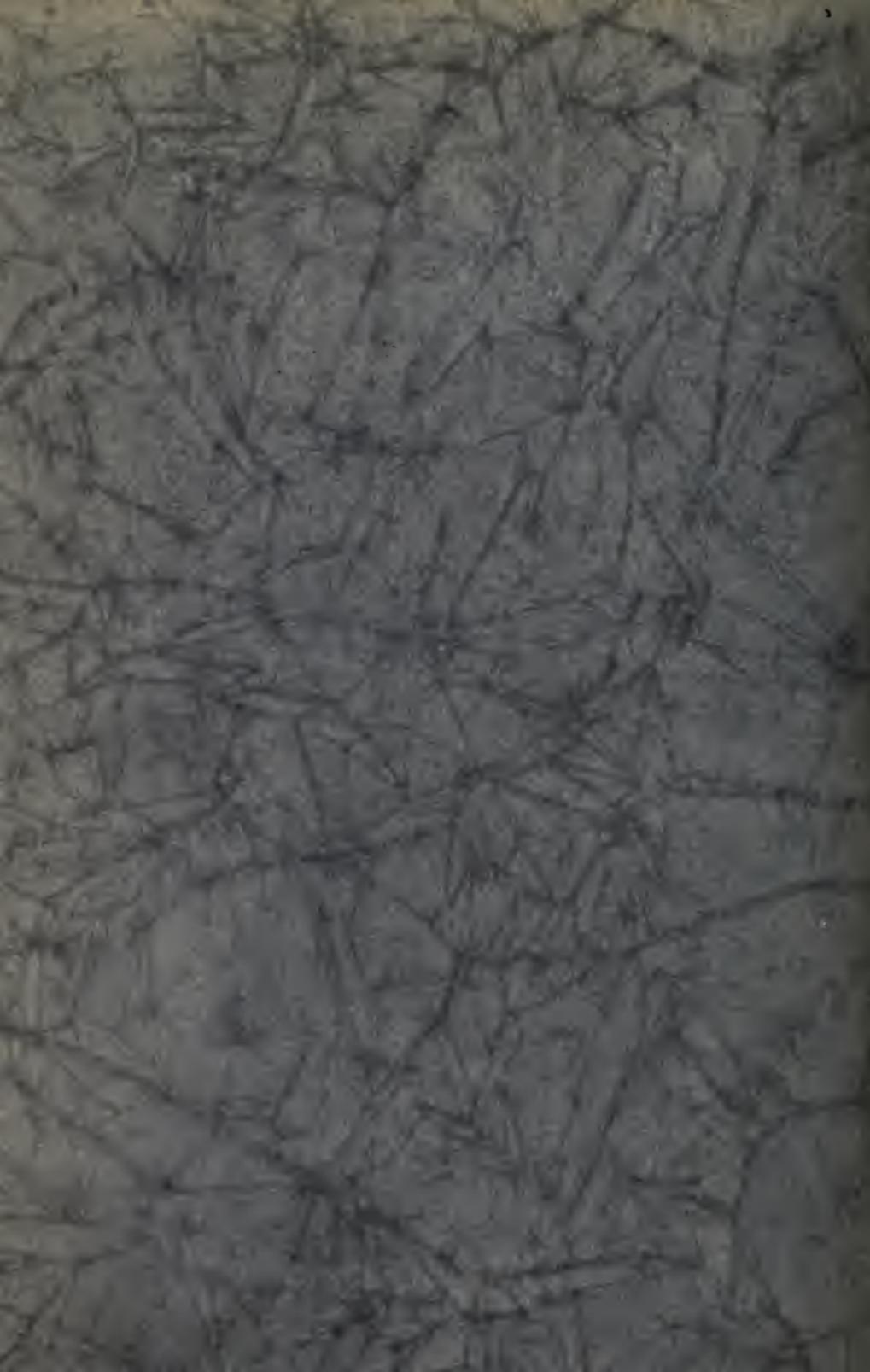
NAKLADATEL:
J. R. VILÍMEK
v Praze.

PG
5038
F8B3

Frida, Emil Bohuslav
Bar-Kochba

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
